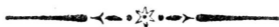

Borger = Bennen.

Et

Ugeskrift,

udgivet

for

det foreenede Understøttelses = Selskab.

Mittende Aargang.

Kjøbenhavn, 1807.

Trykt hos M. J. Sebbelow,
paa Understøttelses = Selskabets Forlag.

05.6.
Bo 66

1807.
Aug 19

17503

Register

over Indholden af Borgervens-Bladet

nittende Aargang.

Afhandlinger og deslige.

No.

I = 2.

Om Egenfindighed

Side

(fortsat fra forrige Aar)

I

3 = 5.	Hvo har det bedst i det menneskelige Liv, Manden eller Kvinden?	17
5 = 7	Om det kvindelige Kjønns Danselse	35
7 = 8.	Josef Zimm	52
8 = 10.	Daarekisten	63
10 = 11.	Elisabeth Hill	78
11 = 12.	Sankt Laurentius	85
12 = 13	Thorstein Skelt	92
14.	Anekdot	109
15 = 17	Om den kristelige Religions Indførelse i Sverrig	117
18.	Endnu et Par Ord om Forsørgelses- og Forsikringselskaber	137

No.		Side.
19.	Cornelio Desaro	145
	Peter den stores Hytte	149
20.	Heiberg	153
20 = 22	Hvormeget Mennesket kan holde ud	156
22 = 23.	Til omhyggelige Fædre og Mødre	172
24 = 27.	Noget om Luthers Værd og Fortjenester	185
28 = 29.	Tobias Bit	217
29 = 30.	Prøver af Rabbinernes Viisdom	
	1. Giestens Betsignelse	227
	2. udvortes Fiende og indvortes Forræder	227

No.	Side.
3. Dvindens Skabelse	229
4. Binen i Leerkar.	
5. Den Frommes Anger	230
6. Beskedenhed	236
7. Den vise Dommer og	
den kjerlige Kone	237
30 = 33	
Besvarelse af det Spørgsmaal,	
hvad forskaaer man ved en skjøn	
Ejæl?	239
33 = 41.	
Historisk Efterretning, hvor-	
ledes Kristendommen indførtes	
paa Island	26F
41 = 42.	
Athenen maa overgive sin	
Flode til Sparta; med Ind-	
ledning	328

No.		Side.
43.	Kønborgs Beleiring, Aar 1645	337
44 = 45	Om Binde og Vandhvirvler .	346
46 = 49.	Nogle Breve efter Tidens Om-	
	stændighed	359
49 = 52	Dansigs Beleiring i 1807 .	390
52.	Noget om Luthers Værd og	
	Fortjenester	416

Anmeldelser fra Administrationen og andre.

14.	Om Administratorvalg . . .	105
15.	Om Repræsentantvalg . . .	113
12. 44.	Om Repræsentantmøde . . .	89. 245
14. 46.	Nye Medlemmer . . .	108. 365
16.	Om Selskabets Formue . . .	121
14.	Om det Brokffe Legat . . .	108

14. 32-40	46. Om Laan, Gratifikastio-	
	ner og Pensioner	107. 249. 364

R e g n s k a b e r.

13.	Extrakt af fjerde Qvart. Regnsk.	
	f. 1806	97
16.	Generalregnskab for 1806	128
30.	Extr. af første Qvart. Regnsk.	
	f. dette Aar	233
31.	Extr. af anden Qvart. Regn-	
	skab f. d. Aar	241
46.	Extr. af tredje Qvart. Regnsk.	
	f. d. Aar	361

14. 46. 15. 52.	Andre Anmeldelser	106. 108. 364.
		401. 408.

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

B o r g e r = B e n n e n .

No. I.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 3die Januar 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 218.

O m E g e n s i n d i g h e d .

(Fortsat. See No. 51.)

Man tillade mig ogsaa at hidsætte Gøthes skønne Ord af Werther, over denne Gienstand. „Børnene ere mit Hierte nærmest paa Jorden,“ siger han. „Naar jeg saaledes seer paa dem, og i de smaa Glabninger seer Spiren til alle Dyder og Kræfter, som de engang nødvendigen behøve, naar jeg i Egensindighed seer den tilkom-

menne Standhaftighed og Character Fasthed, i overgiver Læstind det tilkommende gode Humør, og Læsthed, til at ile hen over alle Verdens Farer, alt saa ufordærvet, saa heelt! Altid, altid gientager jeg Menneskelæreren's gyldne Ord: naar I ei vorde som Een af disse! Og nu dem, der ere vore Lige, dem vi skulle ansee som Mynstre, behandle vi som Undersaatter. De skulle ingen Billie have! — Have vi da ingen? og hvor ligger Fortrinet? Fordi vi ere ældre og dueligere? — Gode Gud i Himlen! Gamle Børn seer du, og unge Børn og intet videre, og din Søn har alt for længe siden forkyndet i hvem du finder meest Glæde. Men de troe paa ham og høre ham ikke. Det er ogsaa noget Gammelt — og de danne deres Børn efter sig." —

Mi, det Horaziske:

„Forældrenes Død, værre end Forsædrenes, frembragte os, der endnu vare værre; og snart skal man see os, en end mere lastefuld Afkom." —

passer ikke paa vor Tidssalder. Vore Børn maa blive bedre, end vi ere. De maae vise mere Kraft og Energie, mere Vædsind og Fasthed, end vore kraftløse og udartede Samtidige. Men da lad os ogsaa opdrage dem bedre, og ikke ved ufornuftig Strenghed og fiendsk Modstand ret forsættelig quæle hver Spire til Alt Stort og Vædt. —

„Hvo veed ikke,“ skriver Guillaume, „hvor ofte man uden Nødvendighed modsiger Børnene fra Buggen af? — Dette og Hiint skulle de gjøre, ikke Dette og Hiint, ikke røre ved det. Barnepigen seer paa sin, ikke paa Barnets Beqvemmelighed. Nu skal det sove, skjønt det ikke er træt, fordi Dypasserinden har Noget for, eller vil spadserere; nu skal det blive muntert, skjønt det er søvniigt, fordi Pigen just behøver det, til at dølge et Forhavende, og derved plantes og næres Egensind i Børnene.“

Hvor sandt dette er, kan Enhver finde, der blot kaster et flygtigt Blik i vore Børnestuer, der kun et Dieblisk dvæler ved den, i saa mange, sædvanlige Opdragelser. Man ville gjerne paalægge Børnenes Willie fra Fødselen af, lige saa sikre Baand, som Egemet. For at det tiere Barn ikke skal bevæge sig frit, men ligge smukt stille og roeligt, saa snører man det ind i Binder, Baand og Klude, som Egypterne fordem deres Mumier; for at det ei skal rive Dinene ud med sine Hænder eller rive Drene af, binder man Armene voldsomt til Egemet, og den arme Skabning ligger da i den meest tvungne Stilling, vil gjerne bevæge og udstrække sig, men finder Intet uden Modstand, anstrenger sig forgieves, bliver vred og skriger. »

Denne fornøststridige Opdragelsesdespotie fører desuden aabenbar til sit Egensindighed, i det den

ganste gvaeler de ædleste Kræfter. Hvo der vil have egensindige og ondskabfulde Børn, behøver blot at behandle dem med Strengbed og Haarbed. Thi haard og streng Behandling danner Sindet haardt og strengt. Og saadan ufornuftig Strengbed gjør enten svag og kraftløs, frembringer Uengsteligbed, Forsagthed, Mismod, ja, et bittert, fiendsk Sindelag; eller, naar Børnene endnu beholde nogen Kraft tilovers, der ikke ganste kan knuses af Haarbed, saa bliver den Moder til Egensind og Trodsigbed. Harmen og Forbittrelse kommer da istædenfor stum Underkastelse, Trodsigbed og Modsigelse istæden for blind Eydighed. Kun Børn af overordentlige Anlæg arbeide sig igiennem disse Vanskeligheder, som hindre deres Kraftnyttring, men altid til stor Skade for deres Karakter og Moralitet. De ville søge at naae Maalet paa andre Veie ved Hyllerie, hemmelige Rænker og stille Pønsen o. s. v. —

„Neu,“ siger man, „Barnet kan og tør endnu ej have sin egen Willie, thi det har endnu alt for lidt Forstand; det veed ej hvad som tiener til dets Fred. Det maa tage sin egen Willie fangen, bunden; bundet paa Hænder og Fødder bør man overgive det til Forældres og Læreres høiere Indsigter. Og vil det ikke lystre, saa maa man bryde dets Willie; kan det ej skee ved milde Midler, saa bør det skee ved skarpe. Kort! Eydighed er det største

Gud i Børnetugt. Denne maa man indskierpe og indbanke saalænge, til den bliver mekanisk! — Og, bliver man ved, har man først vænnet Børn til streng Endighed og blind Underkastelse, har man bragt dem saa vidt, at de gierne ville opoffre egen Villie for Andres; saa kan man opdrage dem i Mag; de kjere Børn lade sig da lede og føre faalet; de ville sikkert forhverve sig hvert Menneskes Kierlighed og Bevaagenhed — obsequium amicos parit; — hvor roelige og usforstyrrede henglibe deres kommende Dage, naar de ingen fornærme ved Modsigelse og Opsætsighed, men komme Enhver med Kierlighed og Sagtmodighed, med et venligt Ja og en høflig Reverenz! — O de lykkelige, altiid buffede Sønner og nejende Døttre! —

Na ja! magelig nok, var vist denne Methode. Man kunne sidde ganske roelig i sin Lehnstol, den troster ved alle Sorger, ryge ubekymret sin Pipe — og den kjere Rolling sov ganske trygt ved vor Side paa en Pude. Men hvad skal der blive af Børnet, naar det er voret fra Riset? Det maa dog engang aflægge Ledebaandet, og lære at gaa selv. — Ih nu! — saa faaer det en Herre eller Foresatte, de ville nok sige ham, hvad han har at gjøre.

Gode Gud! til flige aand- og sieleløse Maffiner vil man nedværdige dine Mennesker. Man

berøver dem det kosteligste, ædlest Gode, Friehe-
den, for at de kunſ ikke skal gjøre os saa megen
Uleilighed ved deres Opdragelse, for at de skulle
være smukt artige, stille og fromme Børn.

Swaghed og phlegmatisk Ufølsomhed, som
man flundom holder for Godmodighed, Bøielighed
og moralsk Taalmodighed, har egentlig Aet intet
fødeligt Værd. Thi flige Characterer kunne ikke
hade, men heller ikke elske; ikke harme sig over
det Onde, men heller ikke glæde sig ved det Go-
de. Det kan være, de komme got giennem Ver-
den, men de have ikke eget Værd, og viise ikke
let egen Virksomhed. Uphilosofiske Opdragere
kalde flige rolige Børn gode, vel endog fromme.
Thi, det er sandt, de gjøre ej megen Fortrød.
Meget ofte blive de i Fremtiden Familiens Pakæ-
fler, som Enhver pakker paa hvad der er ham selv
for tungt at bære.

Reideren danner den unge, lærvillige Hest,
saa den gaaer hvor Rytteren vil; saaledes høre de
Rolighed elskende Opdragere sig ad, saa Opdrag-
lingen afrettes til et taaligt Eastdyr, der i roeligt
Trav lystre Rytternes Vidst og Sporer. — Men
hvo der sker det, med tornuftig Opdragelse for-
bundne Arbeide, han maa ikke give sig af med en
Forretning, hvorved hans Dorstthed kan stifte saa
megen Skade.

Nei! Barnet behøver alt i tidlige Aar Beslut-

ning og Standhaftighed, og er Barnet svagt og uden Villie, saa bliver det, som Mand uden Fasthed og Bestandighed. Unglingen og Manden blive til Bytte for listige Forsørere gives til Priis for hver Overtalelse og Overtalelse, følger, af Mistroe til sig selv Andres Bildfarelse og Daarskab, kan ikke modstaae nogen Overtalelse, nogen Bøn. Thi hvo der som Barn er vant til, at hans Villie skal være Andr.s Villie underkastet, den taber tilsiost al Kraft, og maa altid ved fremmed Raad og Befaling bestemmes end til de ubetydeligste Handlinger. *) Og maa slike Folk engang selv tage en Beslutning; komme de i en Forsatning, hvor de skulle handle selv uden Beiledning; saa ere de tabte. De handle ei efter modent Overlæg, med al-

*) Jeg har kiendt en ellers brav, vacker Mand, der stod ganske under sin Egtesælles Bestyrelse, og uden hendes naadige Tilladelse aldrig stoppede en Pipe. En god Ven sagde engang til ham, det var dog slemt, at være saa ganske afhængig af sin Kone. „Jeg vilde for alting i Verden ikke have det anderledes,“ svarede han. „Jeg er paa min lange militære Bane saaledes vant til blind Lydighed med fremmede Befalinger, at jeg blot kan bestemme min Villie efter en Andens, og er blot brugbar til Subalterntienesten “

vorlig, roelig Betænkksomhed: men af Lune, efter
 øieblikligt Indfald, efter dunkle Følelser. Derved
 berede de sig selv og Andre megen Ulempe; jo
 større deres Virkekreds er, desto større er Skaden,
 de stifte. —

(Fortsættes.)

B r o r s o n ,
 Præst ved Garnisons Menighed.

Borger = Bennen.

No. 2.

Fiftende Aargang.

Løverdagen den 10de Januar 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Købt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiollstræde No. 218.

Om Egenfindighed.

(Sluttet. See No. 1.)

Wille vi nu ej opdrage slige forkuede Skrællinger; saa lader os tidligen nedlægge i Drengens Siel Sæden til Fasthed, Daadkraft og Selvbeherfskelse; lad os danne Ynglingens Barm stærk til at bære de, med det menneskelige Liv forbundne

Farer og Besværligheder; hærde hans Begeme mod Veirligets Raahed, give hans Forstand Fermhed; hans Villie Redelighed, hans Character Fasthed. Thi Kraft, Energie, Manddom, stærk Villie og Character, det er sand Dyd, Romernes virtus, som man ej kan nægte Ugtelse, som Alt i Verden maa adlyde.

Ved overdreven streng Behandling røver man ogsaa Børnene deres korte, snart henilende, Barndoms Glæder, Munterhedens gyldne Tiid, hvori man ubekjendt med dette Livs Sorg og Møie, blot lever for sine uskyldige Lege og under den beskyttende Guddom; da Smaating blive Kilde til langvarig Fornøielse. „Barndommen kunde virkelig være vor lykkeligste Tiid,“ siger S. D. Michaelis i hans Moral, „og den synes ogsaa saaledes for de fleste Børne: men naar jeg tænker tilbage, saa var den det vist ikke for mig; fordi jeg ingen egen Villie torde have, fordi Intet blev mig tilstaaet, og jeg stedse maatte søie mig efter Andre, blindt følge deres Villie, og tigge om Alt. Om jeg end kunde, jeg gad dog ikke gaaet tilbage i den.“

Jeg har kjendt en Fader, der ved ufornuftig Strengthed, berøvede sit Barn ej blot Barndommens muntre Dage, men ogsaa Livet. Han havde en elskværdig Dreng af svag, meget fiin Nærve-

bygning, som han trods hans bløde, empfindtlige Character, bestemte til Krigsstanden. Drengen skulde blive haard og stærk, og Faderen troede at kunne opnaae det ved Strengbed. „Her Gustav,“ sagde han engang paa en Spadseertur, „her er en ladt Pistol, skyd den af!“ Drengen bleguede, bad, græd. Men Faderen vedblev sin Befaling. Den arme, fersaars Pøg, greb endelig, i en Slags Fortvivtelse, Pistolen, skyder, falder om, og fik Convulsioner. En stærk Feber ødelagte i kort Tiid Barnets faa Kræfter, og fremkaldte Døden.

Og Faderen! — søger Røe og finder den ikke.

En Rilbe til Egensindighed er ogsaa Ubestandighed og Bankelmød.

Forældre og Opdragere ere snart overhaands strenge, snart igien for eftergivende, eftersom de ere i got eller ondt Lume, stemte til Mismød eller Munterhed. Har de ikke sovet got, eller her ser mødt dem nogen Fortrædelighed, saa blive Børnene overfusede og bittert behandlede. „Fader, Moder, Lærer, er vred i Dag,“ sige Børnene og krybe i en Krog. — Men befindende Forældre og Opdragere sig vel, har nogen heldig Omstændighed stemt dem til Glæde, eller det gode Princip har Overhaand hos dem; saa er det gylden Tiid for

Børnene, da kunne de juble og støie, da kunne de varme sig ved den venlige Soels milde Skin.

Saa tilstaaer man da i Dag Børnene en Bøn, der afflaacs i Morgen under de samme Omstændigheder. Hvad der engang kaldes got og tilladeligt, bliver fort efter dadlet og forkastet. En Banart, som man loe over igaar, bliver i Dag strengt straffet.

Saadan characterløs Galten, saadan vilkaarligh Behandling, maa have den skadeligste Indflydelse paa Børnene. Enten berøver man de svage Børn al egen Kraft og danner dem til Begetoi for andre Mennesker; eller man danner Børn, der blot have nogen Kraft til stive, trodsige Hoveder og Hylkere. Men i begge Tilfælde stræer man Sæd til Fiendskab og Hylkerie i Børnenes Hierter. Barnet sætter med Føie Mistroe til Opdragerens Godhed, nærer hemmelig Harm mod ham, og arbejder ham imod i alle Deele. Det vil ligeledes handle efter Luner og Indfald, og sætte Egenfind mod Egenfind. Eller, om det maa vige og give efter for Dvermagten: saa fæer det med hemmelig Bitterhed. Men hvilke blive Følgerne af saadant uluksaligt Forhold mellem Opdrager og Opdragling?

* * *

Disse ere, efter min Mening, Hovedkil-
berne til Egensindighed hos Børn; dog
ere de ikke de eneste. Der gives end saare mange
Aarsager til Egensindighed, som kun den øvede
Menneskekiender, den skarpsindige Psycholog for-
maer at opdage. Desuden faaer Egensindighed
ved Temperament, Kion, Alder, Aands Svaghed
eller Styrke, ved Blanding med andre Lidenskaber
og ved mange smaa Biomstændigheder saa for-
skjellige Skikkelser og Navne, at man har ondt,
ved at kende den i sin første Skikkelse. Jeg til-
føier blot endnu enkelte Bink.

Riedsomhed kan blive Anledning til
Egensind. En Sandhed, der lidet bemærkes,
Naar Børnets naturlige Virksomheds Drift ikke
har bestemt Retning; naar det hvert Dieblik griber
snart dette, snart hint og veed ej, hvad det skal
tage sig for, saa bliver det gnavent og egensindigt.
Det veed ikke selv, hvad det feiler; Alting er det
i Veien. Her maa Egensindighed ikke egentlig be-
tragtes som Hovedsygdom, men som Tegn paa
Sygdommen. Man bortrybde Aarsagen, og det
Dude er hævet, d. e. man giv Børnet noget at

bestille — og det er jo ej saa saare vanskeligt — og saa vil det aflade at være egensindigt.

Der gives ogsaa en Egensindighed af Fiendskab mod Andre. Jeg har ofte bemærket, at Børn, der ellers viiste sig søielige og lydige, dog viiste sig egensindige og ondskabsfulde mod visse Personer. Enhver anden, men ikke denne Person, kunde lede Barnet uden Nøie. Naar jeg nærmere forskede efter Ursagen til dette Forhold fandt jeg, Skylden hos dem, mod hvilke Børnene var fiendskfindet. De havde ofte forstyrret Børnene i dets uskyldige Lege, havde ved uvenlig Behandling vaakt dets Brede, drillet, spottet, flaaet det, havde altid sagt det imod uden Føie o. s. v. Kan man undre sig, at Barnet sætter Egensindighed og Haardnakkenhed mod saadan Behandling? Det viiste sig mildt, søieligt og venligt mod Folk som omgikkes det fornuftigen og toge Deel i dets uskyldige Lege. Det kommer blot an paa den Aand som oplives i Børnene.

„Gud i Himlen veed,“ hørte jeg engang en Fader sige, „hvoraf det kommer, at min Dreng er saa bange og mistroisk mod mig. Naar jeg taler paa ham, er det som der foer en ond Aand i ham, han hænger med Hovedet, gjør et suurt Ansigt, svarer mig kun med halve Ord, og sætter

eg ham alvorligen i Rette, saa trodser han og
 vræder. Men jeg skal nok uddrive den gamle
 Idam." — Jeg veed ikke, hvordan det er lyklets
 gaa; men det veed jeg, at Faderen ved overdre-
 ven Haardhed, ved bestandig Skælden og Pryn-
 gen havde opbragt sit Barn mod sig. Hver an-
 den, der havde med Barnet at bestille, kunde
 komme til Rette med det. Med den Fordom, at
 Børnene vare fra Fødselen af være!fordærvede og til-
 væielige til Synd, gif Faderen til at agte paa sin Side
 og behandle ham derefter; eller rettere, han
 søgte Beviis for denne antagne Mening. Og hvo-
 der søger, den finder.

Saa er det ej blot i Børnens Verden, jeg
 har ikke hørt noget Menneſke klage saa meget over
 Modsigelse, Egensind og Ulydighed, som bydende,
 stolte, egensindige Mænd. Naturligt! Stoltbydende
 Forhold indtager Gemytterne imod os; Nedlædelse
 og Benlighed vinde dem. Overdreven Streng-
 hed forbittrer; Velvillie og mandig Alvor forhverver
 os Kierlighed og Hviagtelse.

En anden Art af Egensindighed oprinder
 af Hovmod. En Dreng mener, det er svagt,
 at adlyde uden Indvending, at høre taus paa en
 Rettesættelse, eller roeligen taale Straf. For at
 vise, han tør være rask, modfiger han, læs-

mer, støier, trødsfer. Saadan Trodsighed af Hovmod og Indbildskhed, kan let blive herskende Aand i Skoler og offentlige Opdragelses Anstalter. For at viise sig dristig og kiek blandt sine Meddisciple, trættes Drengen med sin Lærer, siger imod, er trodsig og haardnakket. De taabelige Smaadrenge synes det er kiek og lader flink; og viser Læreren ej Klogskab, Alvor og Mandighed, saa esterlignes denne Opførsel til største Skade for Skolens gode Tone. Stundom yttret sig denne Modsigelses-Aand i offentlige Anstalter mod een eller nogle Lærere; enten de nu ved uklag, svag Udfærd skadede deres Autoritet, eller et partisk, uredeligt Forhold havde berøvet dem Agtelse og Rierlighed.

B r o r s o n ,

Præst ved Garnisons Menighed.

Borger = Bennen.

No. 3.

Tittende Aargang.

Lørdagen den 17de Januar 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Kiølsstræde No. 218.

Hvo har det bedst i det menneske-
lige Liv, Manden eller Qvinden?

(Oversat).

Dette Spørgsmaal: hvilket Kjøn er lykkeligst, det mandlige eller det qvindelige? er slet ikke let at besvare, thi for det første maatte man adskille alle de Byrder, Naturen har lagt paa begge Kjønns Skuldre, fra dem, hvo med den bor.

gerlige Indbretning i dette eller hint Land har besværet dem; dernæst maatte man undersøge Graden af de Kræfter, hvormed Naturen har udrustet begge Kjøen til at bære disse sidste.

Begge Undersøgelser have deres Banffeligheder, ved hvis Opdagelse man alt for let kan geraade i det endeløse Rige af Fordomme og Bilsfarelser. Thi jeg troer, at Fordomme herske ingensteds meer, end i Bestemmelsen af Forskjellen mellem det mandlige og qvindelige Kjøns Kræfter.

Snart skulle Qvinderne ikke have saa meget Anlæg til dyb Tænkning, som Mændene; snart have de for megen Fantasi, til at Forstanden kunde være tilbørig virksom; og spørger man nu om Beviserne, saa er det hele Bevis dette: vi have endnu aldrig faaet et filosofisk System af en Qvinde.

Overalt maatte Oploselsen af dette Spørgsmaal om Qvinden kunde udfinde filosofiske Systemer, eller ikke, være det menneskelige Kjøen lidet magtpaaliggende, og, om det end var opløst, saa vilde dog derfor mangen Dames ubeskedne Dnske, at torde tage Deel i de offentlige Forretninger, blive uopfyldt. Jeg tvivler vel ikke paa, at jo en fortryllende Professorindes Høresal vilde være fuldne, end om selv Plato eller Sokrates besteg Kathedret; men allerede den Ubequemmelighed Bar-

nefødselen medfører, synes at have fortrængt Qvindelkjønnet fra alle saadanne Steder.

Her lod sig rigtig nok mange Sider sylde med et For og Imod; heller ikke kan jeg nægte, at et saadant Kapitel maatte lade sig behandle med megen Skarpsindighed: imidlertid er det nu engang ikke saa, og de Damer og Herrer, som troede at finde deres Fordel ved en saadan Revolution blandt begge Kjøen, maatte for det første endnu lade sig nøje med mandlige Filosofer, Læger, Præster, Dommere o. s. v.

Jeg har kun, med Hensyn til Tingenes nærværende Stilling, opkasted det Spørgsmaal, hvor er lykkeligst, Manden eller Qvinden? uden videre at indlade mig i den Undersøgelse, hvortil er ethvert Kjøen bestemt?

Saa ofte jeg har talet med Fruentimmer om denne Gjenstand; næsten ligesaa ofte har jeg hørt Klagemaal over deres Tilstand. De fandt det mandlige Kjøns Sysler, Stilling misundelsesværdige mod deres egne. Seer De, sagde engang et Fruentimmer til mig i denne Anledning: seer De, hvor ulykkelige vi ere, vort Huus er vor Verden, vor eneste Virkekreds; kun en Fornøjelse, et Kaffebesøg bringer os ud af Huset, aldrig en Forretning. Ammestuen, Kjøkkenet, Arbejdsbordet, og Hylber ere vore eneste Sysler. Og ere vi uden for

vort Huses Grændser, saa gjør Møden næsten en Forbrydelse af alt hvad vi foretage os; Navnet Qvinde er en Lænke, der fængsler vor Land og dens Kræfter ligesom Legemet. — Bidebegjerlighed er os forbuden, Selvgranskning er os forment; vi ere Slavinder af Moderne, Slavinder af Mændenes Sjæl, fordi vi maae troe, hvad Mændene saaftaae. Naar tørde en Qvinde vove at reise for at see, for at lære, uden jo i de fleste Tilfælde at skade sit gode Navn og Rygte? Hvor listig har Manden opfundet til os den qvindelige Blufærdigheds Lænker, som han ikke kjender! Han, Manden, gaaer eene hvor han vil. Manden tillader man ganske ligegyldige Ting, ved hvilke man vilde skrige Af og Bee over os, naar vi foretog dem. Kort, hvor stor er Mandens Frihed! og hvor stort Qvindens Slaverie! Alle offentlige Foretagender, alle store Handlinger tilhøre Manden, og Qvinden det eneste lille Hjul i den uhyre Maskine, Husholdningshjulet.

Mod denne hele Tirade af den qvindelige Klage har jeg ikke et Ord at sige. Det er sandt: Manden er, i Sammenligning med Qvinden, ene frie. Men det er sandelig dog ikke nogen vilkaarlig Indretning af det mandlige Kjønn, det er Naturens Indretning i Følge begge Kjøns legemlige Betskaafenhed. Jeg har intet imod, at et Fruentimmer,

Der blev opdraget som en Mand, vilde erholde de samme Kundskaber, samme Landsstyrke, og ved denne Landsdannelse være skicket til de samme Embeder, som Manden; men Naturen har selv tillukket Døren til de offentlige Forretninger for Qvindelønnet. Qvinden er ikke altid blot Qvinde, ligesom Manden altid er blot Mand: hun vorder og Moder, og alle offentlige Forretninger maatte naar Qvinden skulde besørge dem, staae stille saa længe Svangerskabet og den Tid varede, da Moderen maa nære Barnet ved sit Bryst.

Mig tykkes denne Grund, saa simpel den end er, falder som uomstødelig i Djnene. De lettere, afværlende og opsættelige Arbejder i Husholdningen overdrog Naturen saare forsigtigen til Qvinden, for at hun med dette lettere Dagværk desto beqvemmere kan paatage sig Svangerskabets Besværligheder og Barnets Næring. Man gaae fra Kongen til den simpleste Haandværksmand, og spørge, hvilken af deres Forretninger en Qvinde vel kunde paatage sig, uden deri at vorde meget forstyrret ved Svangerskabet, og Svaret skal altid være: ingen! Alle Statsforretninger maae uafbrudt gaae deres Gang; Rægen, den Lovkyndige, Læreren maae bestandig være paa Pladsen; Haandværkeren, Landmanden tør aldrig tillade sig en Opsættelse af

sit Arbejd, uden jo at tabe sine Kunder, eller sin Høst.

Man sætte kun paa alle disse Pladse Fruentimmere, og meget ofte maatte hele Hjul i en Stats Maskine blive staaende, fordi de bevægende Aarsager vare blevne Mødre.

Fra alle disse Forretninger har altsaa ikke Manden ubeluffet Qvinden, men Naturen selv. Derfor vilde det være en Uretfærdighed at anklage Manden for Herskeshyge. Lovene for den større qvindelige Blufærdighed ere altsaa en Følge af det menneskelige Kjøn's naturlige Beskaffenhed, og ingen flygtig optænt List af Manden, for at betyngne Qvinderne med Lænker. Det Sted i en vis Tragedie er altsaa meget rigtigt, hvor en Dronning beklager sig for sin Moder, at Kongen af Misundelse, af Ivershyge støder hende tilbage fra alle Regjeringsstykker. „Ikke Kongen, min Datter,“ svarede den vise Moder sin ærgjerrige Datter, „støder dig fra Tronen, men Naturen og dit Moderbryst!“

Endnu klarere falder Ubilligheden af denne Klage i Dine, som om Manden vilkaarligen ubeluffede Qvinden fra Forretninger; endnu bestemtere seer man, at den hele Indretning af begge Kjøn's Forretning lidt efter lidt af sig selv har dannet sig under Naturens Hænder, naar man

Kaster et Blik paa de mange Kunstnerinder, hvilke Historien kjender og med sin varige Hæder har optegnet for Enigheden. Hvi tillader da Manden Qvinden at føre Penselen, at være Virtuose i Musikken, naar han er saa misundelig i alle sine Forretninger? Ingenlunde! Manden tillader ikke; forbyder ikke. Kunsterne lade sig forene med Moderen; de taale Opsættelse, og Qvinden følger ogsaa heri Naturens Vink.

Den større Indskrænkning af den qvindelige Frihed var altsaa vel ikke overlagt, vilkaarlig Anordning af den herskesyge Mand, men Qvinden antog frivillig denne Lov, fordi Naturen havde givet den, og fordi Mand og Qvinde fra det menneskelige Kjøn's Begyndelse af fulgte den af Instinkt.

Dertil kom nu i mange Lande tilfældige Anledninger, der gjorde Qvindernes Tilstand enten endnu mere indskrænket eller friere, end Naturen havde bestemt den. I det kristelige Europa har man snarere gjort det Baand, Naturen paalagde Qvinden, lettere, end tungere.

Godt! ville her mange sige, saa ere vi da af Naturen bestemte til at bære større Byrder, end

Mændene; saa gav Naturen partisk Manden sin bedste Gavn, den større Frihed og paalagde os tilligemed Fødselsmerterne endnu desforuden den tunge Byrde, at være Slavinder!

Frihed smukke Køn! er et saare mangetydigt Ord, og den vise, den gavmilde Natur har overalt bevist sig saa upartisk, at man vanskelig saa ligesrem kan lægge den Partiskhed mod Menneskene til Last. Lader os dog kaste lidt skarpere Blikke paa Mandens Forretninger, og see, om deres Klage over Naturen, og deres Misundelse over Mændene ere retmæssige.

(Fortsættes).

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed
og Cøe-Statens Hospital.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 1ste Februar, da Herr Justitsraad Berners Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 4.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 24de Januar 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 218.

Hvo har det bedst i det menneske-
lige Liv, Manden eller Qvinden?

(Fortsat. See No 3.)

Hos de fleste vilde Folk sidder Qvinden med Børnene i Teltet eller i Hytten, besørger Kjøkkenet, gjør Klæder, opdrager Børnene; og Manden gjennemstreifer Skovene for at neblægge Wildt, ligger i en Baad, paa vilde Strømme, eller paa den

endnu vilbere Søe, for at fange Fiske, trodser med hvert Djeblik den nærmende Død, eller røgter i den brændende Solhede Ageren, og beskytter med Pil og Bue, med sit Liv og Blod, Hustrue, Børn og Ejendom. I Sandhed, ingen misundelseværdig Forretning! Kvinden føder Børnene med Smerte, Manden opholder dem med Arbejd og Livsfare. Naturen skulde have været partisk mod Kvinden, om den ikke havde givet Manden det større Mod, den mandige Haardsørhed, og den højere Stolthed, for at udholde under sin større Byrde. Hvad vilde der Kvinden være, uden Manden? Et svagt Bytte for Mangel, og den allerubestribeligste Elendighed. Manden er der Herre; thi hans Blod, der af ti Saar flyder for Kvinden, hævder hans Herredømme. Den Mand vil Kvinden ikke misunde, at Naturen tiidelte ham stærke Muskler, naar han med Solens Dpgang griber Pil og Bue, for at begynde sit trættende Dagværk.

Hos de cultiverede Folkelag? Mændenes Lod i de med Hænderne arbejdende Klasser kjende De; denne Lod bliver vist nok umiskundt. Medens Smeden saa lang Dagen er staaer for Ilden, saa lang Dagen er hæver den svære Hammer, med de frygtelige Slag døver sin Hørelse, sidder Konen, syer eller strikker, eller spinder, eller besørger den ud-

matte Mand en styrkende Epise. Var Naturen partisk imod Manden, i det den gav ham hans jernstærke Muskler, og befriede ham fra Svangerskabet, for daglig, uafbrudt at sætte ham til trættende Syssler?

Netop saaledes maatte det og være med alle andre Mændenes Forretninger: de ere næsten alle trættende, uden Afverling, længe vedholdende, selv de lærde Stænders blidere Forretninger. Hvor forskjellige, hvor tillokkende ere derimod Fruentimmernes Forretninger i de andre Stænder. De kunne vælge deres Syssler; Videnskaberne ere dem ikke tilspærrede; de kunne begynde, og ophøre, naar de ville; de kunne gjøre Ophold, hvor de ville. Videnskab er ikke deres Pligt; det er deres Pryd, deres Fornøjelse. Hvor længe varer det, inden Mandens Forretning ved Banen bliver ham til Fornøjelse?

Qvinderne ønske sig saare ofte kun Mændenes Forretninger, som man ønsker sig at vorde gammel, uden at tænke paa Alderdommens Besværligheder. At reise, ja — naar man sidder paa den bolsterbløde Sofa, og i sit Kammer i al Magelighed følger den Rejsende lige til Sydpolen, tænker sig Skibets Bevægelse, ligesom sin Vogns, hvori

man daglig kjører Tur en Time, de vilde Folkeslag og Dmgangen med dem, som en Maskerade, hvor man skriver sit Navn i Haanden paa en fremmed Maske; hvo vilde da ikke gjerne rejse!

Skade, at vore af Qvindeskjønnen saa misundte Kjiser ere lidt anderledes kolorerede i Virkeligheden, end i Indbildningen.

Der stiger man ned i Skibet, og efter saa Dage begynder allerede den græffeligste Kjedsomhed at udbrede sine Vinger over Skibet. Man gaber, og gaber atter. En Fugl følger Skibet, og alt iler op paa Dækket for at see en Fugl, og hele Timer tales der ikke om andet end Fuglen. Varer Rejsen flere Maaneder, saa stiger ofte Kjedsomheden til Fortviivelse. Synet af Vandet fremlokker ofte Blædes-Taarer af den haardsjoreste Matroses Dine.

Elendigheden er uundgaaelig. De salte Spiser vække allerede om nogle Dage Modbydelighed, Bæmmelse, og endelig Affkye. Den bedste Fraadser skjelver for Spisetimen. Kjødet vorder stinkende, Tvebakken fuld af Orme, Vandet raadbent. Skjorbug tager Dverhaand, Skibet er et Lazaret.

Saa raser en Drkan: Skibet fastes fra den

ene Side til den anden. Himmelhøje Bølger løfte det i Vejret, og nu styrter det i den mørke Afgrund. Ingen kan staa fast. Alle klynge sig til Bjælker, og desuagtet river Skibets Bevægelse Menneskene bort, kaster dem mod Siderne, saa de brække Arme og Been. Bølgerne skylle dem ned af Dækket. Saaledes driver Stormen Skibet fra sin Kaars. Det ferske Vand mangler, Fødevarerne savnes. Hunger og dens ledsagere, de skrækeligste Sygdomme, lejre sig i Skibet. Daglig kaster man Døde i Søen. Elendigheden voxer, Fortvivlelsen stiger, og endelig finder man Land. Tusende Wilde med Pil og Bue formene Landgangen, eller en misundelig kristelig Nation med truende Kanoner.

3 Sandhed, en meget misundelseværdig Fornøjelse!

Jeg talde for nogen Tid siden med Hr. **. Han havde været Oberst-Lieutenant i Hannoverisk Tjeneste, havde bivaanet Krigen i Amerika og Ostindien, og lever nu i filosofisk Rolighed paa Landet. Man misunder mig, sagde denne Mand, for alt Det, jeg har seet, oplevet og følet, og jeg? jeg vilde ikke unde mine arrigste Fjender den Elendighed, jeg allerede har udstaaet. Dite,“ blev

han ved, kommer det mig i Drømme for, som om jeg (endnu var paa et Skib, en vis Dødsangest bemægtiger sig mig. O, hvor uendelig meget have Qvinderne forud for Mændene, da de intet have at gjøre med Skibsfarten, og intet med Krigen! Mennesket er en Daare, der aldrig bliver færdig med sine Dnster; men en Sørejse er det elendigste af alt det Mennesket med sine daarlige Dnster kan falde paa. En Sørejse er Elendighed samlet fra alle Verdens Hjørner og pakket sammen paa et Skib. Tænk dem blot den eneste, den med hvert Djeblik sig nærmende, frygtelig nærmende Død."

„Det vænner man sig til!“ sagde En.

„Til Alting, kun ikke til Døden;“ svarede Filosofen smilende: „Frykten for Døden vedligeholder næsten ene paa Skibet, midt iblandt de vildeste, raaste, og allerlidenskabeligste Mennesker, en Subordination, mod hvilken Landsoldaternes er Frihed; Matrosens hele Karakter bestemmes ved denne Frygt for Døden; I Land, undslupne Døden, umaadelige, vilde, sværmende, rasende; — høist sandselige, synde sig med alle sandselige Bellyster, thi Skibet og Døden er snart til rede for dem igjen! — om Bord lydige, arbejdsomme,

maabelige, støjende, ja jeg kan tænke, for at berøve sig."

„Tænk De sig vor Tilstand. Paa vort Indiske Tog blev det Skib, hvorpaa jeg var, sønderflaaet. Ingen vidste hvor det var, en brændende Hede i en ugjennemsigtig Taage omgav Skibet otte Dage, og sveed til Marv og Been. I en Nat stødte Skibet mod en Klippe. Hefligheden af dette Stød — Skibet sejlede med Binden — var saa stor, at deraf rejste sig med eet den usigeligste Uorden paa hele Skibet. Alle sprang op, og spurgte blege og bævende: hvad er det?"

„Skibet havde faaet et stor Væk, og Vandet strømmede med al Magt ind i Rummet. Til Pumperne! skrege alle, til Pumperne! Passagererne arbejdede med den meest anstrængte Kraft, Alt, hvad der havde Hænder, maatte pumpe. Vandet blev ved at stige i Rummet. Saaledes hengik Natten, saaledes hengik Dagen mellem stedsvarende Angest og Arbejd. Mod Aften blev Faren stedse større. Matroserne skrege: det er ude, alting er ude! Gud være os naadig! Alle arbejdede med Fortvivlelsens Styrke. Kaptainen lod ved Midnat løsne et Par Kanoner som Rødsfus. Man svarede langt borte. Nu sejlede man efter Lyden.

D, den Fornemmelse af Angest, om Skibet, det hjælpende Skib vilde nærme sig! Man hængte Laster ud. Man løsnede Tid efter anden en Kanon, og fik stedse Svar. Man saae Ilden paa det fremmede Skib, tællede gjerrig Pulsslagene mellem Ilden og Knaldet og beregnede saaledes Afstanden med en usigelig Angest. Spørgsmaalet var, vil Skibet være os nær, før vi synke? Det nærmede sig. Det var et engelsk Skib. Vi lodsebe ud af vort; nu blev der paa ny pumpet af alle Kræfter, og endelig blev dog, efter et endnu 24 Timer vedvarende Arbejd, Vandets Magt forebygget, Løkket var tilstoppet og Skibet bragt i den nærmeste Havn for der at blive beslaaet.

(Sluttes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed
og Søe-Etatens Hospital.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samle den 1ste Februar, da Herr Justitsraad Berner's Bidrag indkommer.

Borger = Bennen.

No. 5.

Rittende Aargang.

Løverbagen den 31te Januar 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 218.

Hvo har det bedst i det menneskelige Liv, Manden eller Kvinden?

(Sluttet. See No. 4.)

Hvo betaler disse tre Dages lange, unævnelige Angest? Hvo kan siden berolige Hjertet? Et eneste saadant Tilfælde, og man er bestandig i Rød; man drømmer om Klipper, om at synke, om Pumper; man ser Døden trindt om sig, og bærer den

med dens Ahnelser i sin Barm! Hvor lykkelig lever jeg derimod nu, da jeg ingen andre Arbejder kjender, end de lettere, afverlende, tilløkkende Husholdningsarbejder!"

Man læse dette med Opmærksomhed, og man vil sikkert ikke meer komme paa det Indfald, at holde Mændenes Forretninger for meer belønnende, end Qvindersnes.

Vel havde Naturen ogsaa i den Hensigt tillige givet Manden et stærkere Mod, en større Haardførhed, en roligere Kulde i det faste mandlige Legeme, for paa nogen Maade at gjøre ham sine Besværligheder mindre trykkende. Qvindens finere, blødere Legeme kjender ikke det Mod og den Styrke, Manden har; men Taalmodighed, det qvindelige Kjønns ejendommelige Dyd, maaskee og en Følge af deres finere Legeme, forskjønner dem den stille Ensomhed, og Indgetogenhed, hvori de leve med deres huslige Arbejder. Manden er stærk, for at røbbe den første Ulykke af Vejen; Qvinden er taalmodig, for at bære de mindre og uundgaelige Ubeqvemmeligheder i hendes Liv, og den gode Moder, Naturen forsynede Mand og Qvinde med det, begge behøvede; upartist mod alle sine Børn, udelede hun Glæde og Sorg lige, gav hver sit Dag-

værk, og sammenknyttede begge Kjøen med om Kjerlighed; gav Manden Qvinden til Belønning for hans Mod, og Qvinden Manden til Belønning for hendes Taalmodighed; og begge, Mand og Qvinde, burde taknemmeligen erkjende dette, og med denne Følelse raabe: vi ere begge lige lykkelige!

Om det qvindelige Kjøns Dannelse.

(Oversat.)

Mange Fruentimmer forbinde ganske forskjellige Begreber med Ordet Dannelse, dannet Pige. Enhver fordrer, hvad han formaaer at fordre, og hvorover han er i Stand til at være Dommer og ikke mere: saaledes fordrer mangen En, af en Pige saare lidet til at kalde hende dannet; mangen En derimod saare Meget; og de Fleste regne kun det til en Piges Dannelse, der synes dem glimrende, udmærket, eller vanskeligt at opnaae.

Uden at oplaste mig til Dommer over alle

disse Forbringere, over deres Rigtighed eller Urigtighed, maa man dog i det mindste vide, hvad jeg forstaaer under den Qvindeskjønnets Dannelse, jeg fordrer, fordi jeg tilskriver denne Dannelse Virkninger, hvilke enhver anden maaskee ikke skulde eller kunde have; og saa er jeg nødt til nærmere at sætte i Lys de forskjellige Forbringere til Qvindeskjønnet om, hvorledes de skulde danne sig, paa det at ikke her og der et skjønt Ansigt skal misforstaae mig, holde noget for Dannelse, som jeg aldeles maatte frakjende dette Navn.

Hvilken der er den bedste Dannelse, det maa Himlen vide; men hvilken Dannelse det er, hvorom jeg her taler, og som jeg tilskriver de tusendfold Underværker, hvorom hist og her er meldet, det skal i det mindste sættes uden for al Tvivl.

Seer De, der træder en henrykkende Pige ind i Selskabet; smagsfuld Klædt; hun nejer med en uovertræffelig Anstand; hun sidder, hun strikker, hun spær, hun drikker The, hun taler, hun leer; hun gjør alt hvad hun gjør med Ynde. Hun er tækkelig uden store Forbringere, hun er artig, sædelig, hun veed at tie, naar det er Tid, og taler, naar man ønsker det. Kort, i ethvert Selskab vil man sige om denne Pige: en meget artig, be-

leven Pige! og Tusende ville tilføje: en meget dannet Pige!

Disse Tusende kunne, efter deres Mening om det qvindelige Kjøn's Værdighed, have Ret til denne Benævnelse; jeg vilde kun kalde det udvortes Dannelse, Politur, Levemaade, og en saadan Pige kun en artig Pige; denne udvortes Politur, denne udvortes Dannelse er sikkert noget meget herligt, og hører vist nok med til Dannelsen ligesom en Kjole, der omhyller den indvortes Dannelse, men det er ikke Dannelse selv; ja det lader sig endog tænke om en meget dannet Pige, at denne udvortes Politur størstedelen mangler hende. Jeg kan tænke mig en meget dannet Afiaterinde, der vilde spille en meget sælsom Figur i vore Selskaber. Tænk De sig en Pige, opdragen langt fra alle selskabelige Forhold, med den allerlyfeste Forstand og det skønneste Hjerte, hvor meget hun med al indvortes Dannelse maatte savne denne udvortes Politur! Kun ingen Gurli; denne er en vidunderlig, unaturlig Skabning, uden udvortes og indvortes Dannelse, omendstjondt maa skee Rozebue derved har tænkt det dannede Fruentimmer uden Politur.

„Hvo vil og kalde en blot artig Pige en dannet Pige?“

Saaere mange Mødre fordre af deres Døttre Intet meer, end denne udbortes Politur, og vilde sikkerlig holde den for en Daarekistegal, der gjorde endnu en Fordring til Pigen: ja saare, saare mange Mødre holde endnu meget, meget Mindre for den højeste Grad af Dannelsse. Kan Pigen bandle, spille Ehombré, Whist, Tarok, Boston, udsæe en Blomst, lægge Suppe for, pjaddre højt og lee endnu højere, om hun end gjorde begge de sidste Ting tyvegange, halvtredssindstyvegange paa urette Sted; saa er Moderrns stolteste Fordring tilfredsstilllet, og vee den Mand, der kun engang vovede i denne Anledning det mindste Men!

Man har aldrig talet saa meget om det qvindelige Kjøn's Dannelsse, som i dette Aartiende. Man kjendte Tingen fordem, uden at have et Ord dertil. Nu bruger man meget hyppig Ordet, uden at kjende Tingen. Vel sandt, for et halvt Aarhundrede siden fordrede et Fruentimmers Dannelsse ikke Halvten af den Møje, den nu fordrer: thi det qvindelige Kjøn stod ikke i de tusende Forhold til det mandlige, hvori det nu staaer. Man fordrede ikke meer, end man behøvede; nu behøver man saare ofte meer, end man burde behøve, og man danner det qvindelige Kjøn for denne Luxus's Trang.

Et dannet Fruentimmer! den Pige har en meget dannet Aand! Hun har slet ingen Dannelse! det er de Talemaader, der nu ere blevne saa almindelige, at Fruentimmerets Værd blandt alle Stænder synes at bestemmes efter dem: kun Skade! at man saare ofte under dette Ord Dannelse forstaaer noget langt andet, end man efter Tingsens Natur skulde forstaae derunder.

Mødrene høre bestandig, læse bestandig om det qvindelige Kjønns Dannelse; alle Selskaber gjenskyde af dette Ord. Hvad er at gjøre? Naturligvis! Mødrene gjøre sig al optænkkelig Umage for, at give deres Døttre denne Aandsdannelse; det er: — en Fransøse, eller en fransk Skole danner, fra den lille Piges femte Aar af, hendes Aand, og en Danskemester hendes Legeme. Efter nogle Aar begynder Klaverundervisningen og Tegningen. Geografi og Naturhistorie, jeg veed sandelig ikke egentligen, hvorfor? høre ogsaa til dette Kursus af den qvindelige Dannelse. Pigen er tolv Aar: hun tegner, hun spiller og synger, hun taler og læser fransk, hun veed Hovedstæderne i alle Verdens Riger, hun læser alle Bøgerne i Læseselskabet, hvoraf hun er Medlem. Nu begynder man, naar Tingen saavidt er gaaen godt (thi saare ofte bestaaer tilsidst denne majsommelige Dannelse i intet

andet, end, at Pigen forstaaer nogle franske Komplimenter, veed Begyndelsen af *Jou, jou* og *Telemach* uden ad, trummer nogle *Urier* paa Klaveret, og kan tegne en Blomst med Blyant) jeg siger, Pigen begynder nu, naar Dannelsen saavidt er lykkedes, paa Italiensk, derpaa Engelsk, opsætter nogle Breve, holder sig en Udtogsbog, og nu er Dannelses-Kursus fuldendt; Pigen har, mæssommeligt nok, erhvervet sig den tilbørlige Lands Dannelse, og nu træder hun ind i alle Selskaber, og fordrer, hvad hun synes at kunne fordræ med Rette, Belønningen for sin Møje, Beundring og alle Menneskers Studsen.

(Fortsættes.)

H. E. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed
og Søe-Statens Hospital.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 1ste Februar, da Herr Justitsraad Berners Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 6.

Nittende Aargang.

Løverdagen den 7de Februar 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolsstræde No. 218.

Om det qvindelige Kjønns
Dannelse.

(Fortsat. See No 5.)

Man beundrer virkelig en Pigen, man tilbeder hende, og man gjør sandelig ikke meer end man skal og bør; hun forlanger det: thi bemærker man ikke Pigen, saa sladdrer hun saa længe, frembringer nogle franske Stumper, synger en Sonetto af

Petrarka, eller siger en Bemærkning af Yorik, eller griber den første bedste Lejlighed til at bedømme en Bog, og bliver saaledes ved, til man mærker, man er i Selskab med en dannet Pige. Er man nu underrettet derom, da gaae Præentionerne for sig, til hvilke Pigen ved sin Umage troer at have Ret; med ethvert Virakskorn, der strøes for hende, formere hendes Fordringer sig, og man sætter sig i Fare for at udfjeldes af hende for et Dumhoved eller et hornne arrogant, naar man ikke altid har Tid eller Lust til, bestandsdig at svinge Nøgelsefadet.

Dg jeg indrømmer endnu, at alt dette kan kun være saa og ikke anderledes; thi tusende Gange siger den gode Mama til den kjere lille Datter, naar de franske Gloser og Navnene paa Hovedstæberne ikke ville i Hovedet: vær du kun flittig, mit Barn; lær du kun, see naar du engang bliver stor, og du kan fransk, og Krigsraadens Hanne ikke, see, da roese de dig, og de unge Herrer kysse dig paa Haanden og man siger: det er en dannet, forstandig Pige!

Nu da, hvad Under, at den lille Pige meget levende seer de unge Herrer i Baggrunden, lærer saa hendes Hoved damper, og forlanger, at man

skal holde hende Ord, naar hun nu veed alt det, hun skulde vide.

Dg tilstaaer De kun, mine skjøne Læserindere! at man dog sædvanligen kalder den Pige, der kan og veed alt det, som ovenfor er regnet til Dannelsekursus, en dannet Pige: de fleste have heller intet derimod; og, for ikke at komme i Strid, sige de i Selskaber ofte netop det samme; men her ved mit Skrivpult forsikker jeg, at dette Blad under et dannet Fruentimmer og det qvindelige Kjønns Dannelse aldrig forstaaer et saadant Fruentimmer, og aldrig denne Dannelse.

At tale og skrive Fransk, Engelsk, Italiensk, at tegne og male, at forstaae Geografi og Naturhistorie, Historie og Musik, ere Talenter, saare agtværdige Talenter, der meget befordre og lette Dannelsen; men de ere sandelig ikke den Dannelse selv, hvorom her tales. Ja, den Sætning lader sig endnu mere udvide: Et Fruentimmer, der Intet taler, uden sit Modersmaal, ikke synger og spiller, ingen Geografi og Historie forstaaer, kan alligevel være et meget dannet Fruentimmer, om endskjøndt vi derhos forsikre, at dette sjældent er Tilfældet, og et Fruentimmer, der læser og skriver Fransk, Engelsk og Italiensk, synger og spiller

som — —, tegner og maler som — — og taler som — en Bog, kan alligevel, med alle disse Kundskaber, være et meget ubannet Fruentimmer.

Dg naar man nu endeligen er paaftaaende med Ordet Dannelsse, saa kan jeg dog paa ingen Maade sige meer om et saadant Fruentimmer, end, hendes Forstand er dannet; men for at hedde en dannet Pige, behøver hun langt Meer, og af alle Talenter langt Mindre.

Pigen skal dannes! Det første og naturlige Spørgsmaal maa dog være, hvortil skal hun dannes? Dg her svare sædvanligen Mødre og Døttre: til at behage! om de end ikke svare det højt. Jeg har Intet imod dette Udtryk, skjøndt det ikke nøje og bestemt angiver den Hensigt, hvortil en Pige skal dannes: thi egentlig Kulde man sige, et Fruentimmer maa dannes, for sit hele Liv igjennem, i alle sine Forhold at være saa lykkelig som muligt. Dog, vi ville lade Svaret: til at behage, være gjeldende. Behage hvem? En almindelig Tausshed. Reent ud med Sproget! hvem ville De behage? Alle! For mig gjerne, om det er mueligt. Men hvem fortrinligen? Dog vel som Hustru Manden, som Moder Barnet,

som Husmoder Tynderne, som Selskaberinde Familiens Venner, som Datter Forældrene?

Med eet Ord: enhver Pige er bestemt til, at vorde Hustru, Moder, Mandens Fortrolige, og Selskaberinde for Husets Venner, og for disse Forhold maa hun dannes til i disse Forhold at være lykkelig og i disse Forhold at gjøre lykkelig: thi det ene lader sig ikke tænke uden det andet. For disse Forhold behøver hun den allermødreste Uddannelse af sin Forstand, og den hele mulige Godhed og Skjønhed hos hendes Hjerte. Og denne sidste Punkt er det, hvori der i det kvindelige Kjønns Dannelse sædvanligen forses. For Forstandens Uddannelse sørges nu og da ene og alene, og Hjertet bliver ofte derover aldeles glemt. Forstandens rene Dannelse kan, bør og skal ikke have andet til Djemed, end at befordre, forædle, styrke Hjertets Belvillie og Godhed mod alle Mennesker. Forstandens Dannelse er kun *Middel*, kan kun være *Middel*; og hos tusende Piger er Forstandens Dannelse *Djemedet selv*.

Hjertets virksomme Belvillie mod alle Mennesker, og fast Sjelerø ved de menneskelige Uheld ere de to sidste Djemed, hvortil Alt, enhver Menneskenes Dannelse, skal ar-

bejde: det første, fordi man derved gjør lykkelig; det andet, fordi man derved er lykkelig.

Denne virksomme Velvillie, og denne faste Sjælers bliver kun alt for ofte ved Fordomme, ved Uvidenhed, ved Bildfarelser, ved Dvertro, ved Forblindelser, ved Forsførelser, ved Fantasiens Gøglerier hindret, forstyrret, og ofte ganske og aldeles tilintetgjort; og just derfor bør Menneskets Forstand erholde den modneste og rene Uddannelse; paa det at disse Fordomme, Bildfarelser og Dvertroe kunne bortryddes, og Fantasiens Forstanden underdanig. Er det skeet; er Forstanden saaledes dannet, er den saa skarp, saa fin, at den midt i Dvertroens Fordommes og Bildfarelseres Nat, og midt i Fantasiens alt for blendende Lys veed at finde Sandhed; og vorder denne Hjertets Velvillie, ved denne stedse varende Stræben efter Sandhed, stedse virksommere, stedse almenere, og inderligere, og Sjælens Ro stedse fastere, og mere uforstyrret; saa er dette Menneske dannet, han være nu kommen til denne Dannelse paa hvilken Vej han vil. Denne Skarphed i Forstanden hos et Fruentimmer, der redelig stræber efter Sandhed, og veed at finde Sandhed, og anvender disse Sandheder til hendes Hjertes Forædling, denne henrykkende Harmoni mellem For-

stand og Hjerte kalder jeg indvortes Dannelsse, og denne Dannelsse, seer man, kan man erholde, uden at forstaae et Ord Fransk, uden nogensinde at have rørt ved en Blyantspen, eller Tangenten af et Klaver.

Men ved denne Regning synes hine skjøne Talenter ganske at gaae tabte? Langt fra, mine smukke Damer! disse Talenter høre ligeledes med til Regningen, kun at de ikke anføres som Hovedsummen.

Belvillie og Sjelerø er Djemed af den hele Dannelsse; Middel hertil er en lys, reen fordoms- fri Forstand; alle Midler, ved hvilke Forstanden og alle øvrige Sjelekræfter øves, høre, som Midler, med til Dannelsse; følgerig og at lægge Bind paa alle nyttige Kundskaber, og især at lære fremmede Sprog. Maaskee er blandt den hele Masse af det, som læres, intet nyttigere for Forstanden, end at studere et fremmet Sprog; ikke engang at regne, at man derved bliver Herre over alt det, som den Nation, hvis Sprog man lærer, har af Bideværdigt; netop paa samme Maade har og en rigtig dannet Kunstsmag en stor Indflydelse paa den sædelige Smag: Musik, Tegning, skjøne Videnskaber ere altsaa paa ingen Maade

overflødige ved Menneffenes Dannelse, naar de ikke blot skulle være Midler til ene at tilfredsstille en Piges Forcængelighed, og producere hende i Selskaber. Disse Talenter lette den faste og fuldendte Aands Dannelse, og give alle Følelser en vis Blihdhed, en vis Godhed. og bevare denne Sjæls:Gnde endog i Djeblikke, hvor selv det skjønneste Hjerte bliver koldere, eller dog synes at blive det.

(Sluttes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed
og Søe-Statens Hospital.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 7.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 14de Februar 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 218.

Om det qvindelige Kjønns
Dannelse.

(Sluttet. See No. 6.)

Dette er min Troesbekjendelse om det qvindelige Kjønns Dannelse, og om det, jeg forstaaer under et dannet Fruentimmer. Heller ikke kan man, tykkes mig, saa let gjøre et Misgreb mellem et virkeligen dannet og et talentfuldt Fruentimmer.

Dette (talentfulde) fjender man saare let paa de Præteusioner, hun gjør; hint (det virkelig dannede) paa en naturlig, uskyldig, blid Beskedenhed, den kosteligste Udelsten for det hele menneskelige Rjøn.

Overalt bør ethvert Menneskes Dannelse føre sit Accreditiv hos sig: hos den dannede Kvinde er Karakteren, som jeg troer, ophøjet, forfinet, forklaret Uskyld; Virkningen velvillig Beskedenhed; hos den dannede Mand er Karakteren ophøjet Beskedenhed; og Virkningen Tolerant s.

Men denne Uskyld er et Spejl, som det svageste Dust af Forsængelighed som det synes, uudslettelig pletter. Jeg fjender allerede smaae qvindelige Skabninger fra fem til ti Aar, hvilke jeg ikke kan tiltroe nogen Trang til denne Dannelse. Disse uskyldige, uanstufne Barnets Blikke, hvor meget ere de allerede forskjellige fra et ligesaa ungt Barns omsværmede Blikke, der allerede har lært, at gjøre Fordringer? Med ethvert Talent, det endnu læres, vil det og lære at gjøre en Fordring meer, og det som ved Uskylds Karakter maaskee forekom Manden som den største Pryd hos hans Hustru, Vittighed, Forstand og Talent, vorder, med Forsængelighed, maaskee hans Livs hvasseste Svøbe.

Seg kan ikke ende med noget bedre, end med den Gellertſke Fortælling, ſom enhver Pige burde lære uden ad, og ſom er tuſend Gange meer værd, end ti Ridderromaner og Røverhistorier, ſom Meſſen bringer, og ſom Fruentimmerne ere gridſke paa:

En Bejler had engang ſin Ven,
at gjøre Forſlag paa en Pige.

Han ſvarer ham: Seg vil dig tvende ſige;
men til dit eget Lykke ſtille Valget hen.

Den ene, med et Gods paa flere tuſend Daler,
et Anſigt har, der ret fortrylle kan.

Hun elſker Smag, med fineſt Bid hun taler,
og røber ved hvert Ord en glimrende Forſtand.

De Sprog, hun taler, hun tillige ſkriver.

Tangenten rører hun med Kunſtnerfærdighed,
og ſynger ſødt og ſmeltende derved.

Hun maler; Kunſten hvert et Pænſelſtrøg beliver.

Dg i Huusvæſenet de mindſte Ting ſelv maae
et Værd ved hendes Omhu faae.

Dog med al Kunſt, med alle hendes Gaver,
er Hjertet ikke godt.

Den anden, ſiger man,

Kun Lidt i Medgivt haver.

Hun er ej ſmuk, hun næſten Intet kan

af hine Kunster, hine skjøne Sager,
 som den, jeg nævned først, forstaaer at bramme med.
 Dog, med en sund Forstand, med stille Yndighed,
 som, uden at hun veed det selv, behager,
 hun, fri for Gjerrighed og Hovmod, lader see
 det ædelste det allerbedste Hjerte.

Hvad gjorde Du, hvis hin din Tro begjerte?
 D! sagde Bejleren, hvis dette skulde skee;
 da vilde jeg den første Kurven give,
 for derved snart den Anden værd at blive!

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed
 og Søe-Statens Hospital.

Josef Zimm.

(Af J. J. Engels Skriften. 2ter B.)

Herr Josef Zimm, en forhenværende Fordegods-
 ejer, der nu levede af sine betydelige Rentepenge,
 nærrede i sine sidste Aar det uudslukkeligste Had
 imod al Spekuleren. Ordet allene, med alle de

beflægtede Ord af samme Rod, virkede paa ham med samme Kraft som en Trylleformular. En mangeaarig Ben, i hvis Handel han havde Kapitaler staaende, opfagde han Kapitaler og Benskab, fordi denne i sin Uskyldighed talte om Spekulationer, hvilke han havde i Sinde at gjøre; Franskmændene, hvis Parti han ellers saa ivrigt tog, forlod han og gik over til Koalitionen, da man sagde ham, at de havde Spekulation paa Egypten; og til Opbyggelsen af en Præstebolig i St. Pauls Menighed vilde han ikke give en Hvid, da han hørte, at Præsten, der var bekjendt for en slet Prædikant men en god Astronom, ønskede paa Bygningen at faae anbragt en Spekul, hvilket Magistraten ogsaa havde bevilget ham.

Han gjorde sit Testament og vilde — dog i en god Mening, som de Lovkyndige kalde det — gjøre begge sine Sønner arveløse, for desto bedre at kunne lade sin Formue gaae over til sine Børnebørn. Men, sagde den lovkyndige Ben, Herr Doktor Glau, hvis Bistand han i denne Sag havde udbedet sig: et Skridt af dette Slags, min dyrebare Hr. Zimm, maa retfærdiggjøres; ellers bliver, efter Deres Død, Testamentet angrebet, ja vel endog fuldkastet.

Angrebet? Af mine Sønner? De skulde understaae dem!

Hviller man først engang i sin Grav, Hr. Timm. —

Saa saa! Saa er det ude med den faderlige Anseelse. Det tænkte jeg ikke paa. Siig De mig da, Hr. Doktor! For Himlens Skyld! Hvorledes forebygge vi det?

Ih! Vi fremføre Grundene, hvoraf det bliver klart, at Formuen ikke kan, ikke skal gives Sønnen i Hænder. Og naar disse Grunde ere gyldige og gode. —

Det ere de! Saa gyldige, som muligt, Hr. Doktor! Thi mine Søner. — Han satte et jammerligt Ansigt op, nappede i sin Silkehue, vendte og drejede den. — Ak! Jeg taler saa nødig om det, men her for Dem maa jeg vist nok frem med min Ulykke. De spekulere, de Narre!

De spekulere? — Nu?

Nu? Nu? Deres Spørgsmaal klinger gandske forunderligt, min Hr. Doktor? De er dog vel ikke ogsaa. — —

En Spekulant, vil De sige? — Nej, hvad mig angaaer, for Luftskipper-Haandværket er jeg forulykket. Jeg gaaer efter Næsen og bliver paa flet Jord.

Der lade Gud Dem bestandig blive! Saa brækker De i det mindste ikke Halsen, som hiin

Experimentmager, der havde den lille Spekulation at flyve over Kanalen til England.

Derom intet, jeg beder Dem, ikke et Ord! Hver Gang, jeg tænker paa den Ting, bliver jeg ør i Hovedet. Lad os heller komme til Sagen! — Det, som De altsaa har at bebrejde Deres Sønner og som jeg skal anføre i Testamentet — er? —

Deres Spekulationsraserie, Hr. Doktor; deres uløgelige Galsskab, altid at ville frem over deres Kræfter, altid at ville ud over den Kredss, hvori Gud har sat dem til at leve, at virke og at være lykkelige i. Jeg kan umulig efterlade min Formue i saadanne Menneskers Hænder. Ligesaa gjerne lade den ligge paa en aaben Landevej! Om den Eldste, Kjøbmanden, har De vel allerede hørt — hele Byen veed det jo. —

At han maatte flygte ud af Landet, at det ikke ret vilde fremad med hans Handel.

Vist nok. Men hvad var Uarsagen? Handelen selv var god, var fortreffelig; med ringeste Opsyn maatte den kunne have gaaet frem af sig selv. Hele Mødrenearven og af Faderen en gandske artig lille Kapital til Fonds; Handelsvenner, som man slet ikke kunde ønske sig bedre og redeligere; Kjøbere i Flokketal, Hr. Doktor! og lutter sikke, solvente Folk — ingen Russer, ingen Polakker. —

Men, hvor kom det sig da, min Hr. Timm, at han gif?

Mange Mennesker undrede sig dengang over det; ogsaa jeg. Megen Bram gjorde man dog ikke i Huset.

Nej! Men store Spekulationer i Hovedet. Kunde det Menneske ikke have levet ligesaa lykkelig her i Europa hos sin Familie? Men saa lader han Satan forblænde sig og spekulerer med hele sin smule Formue over til Nordamerika.

Hvad hører jeg! I Nordamerika er han?

Det formoder jeg. Han maa dog vel engang have faaet Lyst til at see sit skjønne, vidtløftige Fyrstendømme.

(Fortsættes.)

B e r n e r ,
Justitsraad.

Borger = Bennen.

No. 8.

Mittende Aargang.

Lørdagen den 21de Februar 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 218.

'Josef Zimm.

(Sluttet. See No. 7.)

Et Fyrstendom min Hr. Zimm?

Ja, hvad ellers? Men er De, han befatter sig med Smaating? Store, uhyre Besiddelser har han kjøbt: Jordegodser — ja, jeg veed ikke om de kun udgjøre tyve, eller vel endog tredive Kvadratmile; kort sagt, Strækninger af et Omfang, saa stort

som mangt et skønt Fyrstendom ikke har det. — Men naar De troer, at De paa alle disse Qvadratomile kan træffe endog kun en eneste menneskelig Skabning, eller, at De af alle disse Landstrækninger kunde bringe saa meget Korn sammen, at en Muus kunde blive mæt deraf: saa er De i den skrækkeligste Bildfarelse.

Uh! De fortæller mig jo vidunderlige Ting, Hr. Timm!

O! Siig heller: jammersulde Ting. Vidunderlige ere de ikke for mig. Det urolige Væsen laae ogsaa i Moderens Blod; og saadant noget, har jeg altid hørt, er arveligt: Galsskab og en forrykt Hjerne er arvelig,

Saa Deres salig Kone — Madame Timm ogsaa? —

Hvad spørger De, Hr. Doktor? For Sønnen var dog kun Europa for snæver; for Moderen var hele den jordiske Bane det. Hun spekulerede, i Særdeleshed i de sidste Aar, saaledes ind i Evidheden, at mit hele Huus nær derover var gaaet til Grunde, og at jeg stakkels Mand her i dette Timelige aldeles ikke mere kunde fryde mig ved hende. Ja, selv hendes Hellighed kunde man lugte langt borte!

O! Det kender jeg, Hr. Timm! Min salige Kone var det heller ikke meget anderledes msd.

Naa, saa glæde Gud begge deres Siæle!

Seg istemmer hierteligen dette Ønske. — Men tør jeg nu sige Dem, hvad der volder mig den største Betænkelighed ved det hele Testamente? Det er Deres yngre Søn, Herr Hofraaden. — Seg hører, han er bleven saadan en stor, saadan en berømt Mand.

Berømt? — Ja, havde kun vores Herr Provst ikke saa smaat hvidsket mig i Dret, hvad den Berømthed egentlig vilde sige. — I unge uvildende Menneskers Dine at give sig en Mine, er ingen Kunst; paa de kloge Folk i Tydskland kommer det an. — Seer De, min Hr. Doktor — men det bliver imellem os og ingen her paa Stedet saaer noget at vide derom! — der har Herr Provsten givet mig et Skrift af ham; et Skrift! Jeg har læst det, og var nær falden ned af Stølen derover.

Ej, hvorledes det, hvad hører jeg?

Uhørte Ting, som intet Menneskes Barn kunde finde paa! Spekulationer, saadanne som de aldrig endnu ere avlede i noget Menneskes Hierne! — Denne Fyr bliver det ikke blot snævert her i Europa, som hans Broder, heller ikke i denne Sammerdal herneude som hans Moder; nej, for ham er den hele, vide Natur for snæver. Al

hans Tragten og Stræben gaaer ud paa den oversandsfelige Verden.

Det er mig for høit. Om den Verden har jeg endnu aldrig hørt tale. Hvad er det for en Verden?

Hr. Doktor! Efter alt, hvad jeg kan see af dette Skrift ere Broderens amerikanske Heder sande paradisiske Egne imod denne oversandsfelige Verden. — Hiin har dog en fast Bund under sig, der bærer ham, en Sol over sig, der skinner for ham og en Luft omkring sig, der vederqvæger ham; men denne — han er saa ubegribelig fattig, saa tiggescærdig, saa pilsfattig, at han intet, intet, slet intet har, ikke saa meget som et lille Spaan af Rum eller en liden Draabe af Tid; vil han have dette, maae han først laane det af sig selv, af sin egen stakkels Tænkraft.

Men jeg begriber dog ikke — jeg gad blot til en Prøve. — —

Velan! Hvad jeg kan erindre deraf, er til Tieneste. — De troer maaskee, at det, De der har bragt med Dem, er et Begeme. Ikke sandt?

Jh! Hvad andet?

De troer, De har et Hoved, et Bryst, en Mave, Ryg, Arme, Been?

Saa, for Pokker! Disse Ting vil han dog ikke afdisputere mig. Dem kan jeg jo føle.

U! Alt det er intet, det er en Drøm! Og hvem veed, om det er Deres egen, eller om det ikke maaskee er et gandske andet Menneskes Drøm? Thi det er endnu et Spørgmaal, om De selv er til.

Om jeg er til? Har det Menneske sine fem Sandser?

Bevare Gud! De har smukke Begreber. En Tænker være ved sine Sandser! — Imidlertid staaer Deres Tilværelse maaskee endnu til at frelse; thi saa længe min Søn har sin Tænkraft, saa veed han endnu Raad.

Jeg bliver gandske bange for hans Tænkraft.

Jeg ogsaa. — Men han behøver kun at træde tilside og tænke, og imedens han tænker, gjør han Dem.

Gjøre mig? — Mig gamle Mand? Du gode Gud!

Hvorfor ikke? Han gjør ogsaa mig, sin Fader. — Desuden gjør han Himlen og Jorden, Solen og Maanen, Land og Hav: Han gjør, kort sagt, alt, hvad De seer omkring Dem og over Dem og under Dem. — Hans Tænkraft er som fordum Moders Nires Desmerbøsse. Han drejer den, opfiger sin Formular og alt, hvad han vil, vælber nu ud af den. — U! Hr. Doktor! Til

Slutning er jeg bange for, der vil vælde en lille Bolig ud af den, hvori en Fader ikke got kan tænke sin Søn, uden at gysse.

Stakkels Hr. Timm! De er virkelig at beklage. — Men hvorledes troer Deres Søn, det vil gaae med Naturen, naar han engang dør?

Da har den sandsynligviis været til.

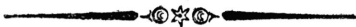
Skade for den. Jeg havde troet, den var mere varig.

D! Han vil nok vide at tilsludse unge Tusindkonstnere, der ogsaa forstaae sig paa at dreje og vende deres Tænkraft som en Desuervbøsse.

D ja! Og saa bliver Alt i sin Orden, Alt bliver paa den gamle Fod. — Hr. Timm! Jeg havde i Begyndelsen mange Betænkkeligheder, men nu maa jeg vel sige, jeg indseer, at De har fuldkommen Ret, og at De umulig kan efterlade hvad Dem tilhører i saadanne Hænder. Jeg gaaer hen og sætter Testamentet op.

Got, min Hr. Doktor! Og naar det er færdigt, og De og jeg og Bidnerne have underskrevet det; saa kan Døden komme naar den vil. Ulykken med mine Sønner har rigtig nok, det tilflaaer jeg, forbittret mig Livet en Smule. Den ene i Nordamerika, den anden i den oversandselige Verden! Den ene skilt ved al sit smule Guds og

Ejendom, den anden ved al sin smule Menneſkeforſtand.

Daareliſten.

(Af J. J. Engels ſkriften. 2ter B.)

Friedberg var endnu meget ung, da han formedelſt ſin fortrinlige Duellighed kaldtes til et Embede i Hovedſtaden. Hans Fader, en værdig Landsbyepreſt, ſom ſelv havde været ſin eneſte Søns første Lærer og ſiden gjort alt Sit til at danne ham, lod ſig hverken af Rejſens Længde eller ſin Alders Svagheder afſkrække fra at følge ham. Jeg maa, ſagde han, dog ſee hans Opholdsſted, jeg maa endnu give ham det ſidſte Beviis paa min Kjerlighed, der kan gjøre Mindet om mig dyrebarere for ham. Jo kjerere Grindringen om mig er for ham, deſ kjerligere Fader vil han ogſaa ſelv engang blive for ſine Børn. Og ſaaledes reve de ſig Begge ud af Moderens Arme.

Efter Ankomſten til Staden beſaae de alle dens Mærkværdigheder og Dagen for Faderens Tilbagerejſe beſøgte de endnu ſamlede en Anſtalt for Banvittige og Gale. De mange ſkrækfulde

Optrin, de her saae, virkede med Nyhedens hele Styrke paa Sønnen; han havde endnu aldrig seet den menneskelige Natur i saa dyb en Fornedrelse. Men fremfor Alt rørtes han ved Synet af en venlig Olding, der før havde været en Mand af Fortienester og Anseelse, og nu viste sig fuldkommen som et Barn i Alt, hvad han gjorde og sagde. Opsynsmanden fortalte dem, hvorledes denne Ulykkelige ved sine Sønners Lastefuldhed havde mistet Guds og Vre og tilsidst ogsaa sin Fornuft; og ved ethvert Punkt i denne Fortælling nikkede Oldingen, som om han vilde bekræfte dens Sandhed. I forrige Tider, blev Opsynsmanden ved, havde han Djeblikke, hvori han kunde mærke sin Forfatning! da bad han til Gud med en Bemodighed, der rørte selv mig, skjøndt Ulykken har hændet mig, og ønskede, at han maatte tages bort fra Verden: nu har han ikke mere disse Djeblikke. Kummer over Tabet af hans Fornuft har aldeles berøvet ham Fornuften selv. Ogsaa dette bekræftede Oldingen med et venligt Nik, og saae derpaa, som om der endnu havde været en dunkel Erindring hos ham, med et mørkt Dje imod Himlen.

(Fortsattes.)

B e r n e r,
Justitsraad.

Borger = Bennen.

No. 9.

Mittende Aargang.

Lørdagen den 28de Februar 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 218.

Daarelisten.

(Fortsat. See No. 8.)

Saus gik Sønnen ved Siden af Faderen, indtil de igjen vare i deres Baaning. — Store Gud! udbød han da, hvor rædsom er dog den Skiebne at miste sin Fornuft! Aldrig, saalænge jeg har kunnet tænke, har jeg følt denne Gysen, denne Tilintetgjørelse hos mig. — At være til og dog

ikke mere at være til! I Fylde af sine Livskræfter at være det blot aandedragende Støv, den blotte somvankende Skygge af en henfaren Siæl! — Thi hvad ere disse Ulykkelige Andet? Naar vort Jeg bestaaer i Bevidstheden af os selv; hvad er da Tabet af denne Bevidsthed andet end Død, end Tilintetgjørelse! — Og selv Behandlingen af disse Ulykkelige. Man udstøder dem af de Levendes Tal, indslutter dem, begraver dem, behandler dem, som om de ikke vare til, ikke hørte! I deres Nærværelse træder man hen og fortæller deres Videlser, imedens de roligten sidde og smile; det er, som om man traadde hen for Billedet af en Ufdød, der engang var en ædel Mand og nu er borte!

Han taug nogle Djeblikke og gik op og ned; derpaa vedblev han: O den menneskelige Skjebne! Saa ofte forskrækkedes jeg ved Tanken om, at jeg var, naar jeg overvejede, hvad jeg kunde blive.

Og dog, tog Faderen her Ordet, i hvormeget disse Ulykkeliges Tilstand endog har rørt mig, saa er den dog skrækkeligere i Forestillingen, end den er det i Fornemmelsen selv. Kan Mangel af Bevidsthed være Ulykke for den, der har tabt Bevidstheden selv?

O Nej! Saa lidet som Døden er for den Døde. — Men om nu denne Bevidsthed endnu er til eller om den vender tilbage? Naar den Ulyk-

lige med Saarer i Dyrnene beder Gud om sin Død; eller som Hiin viiser hen paa den hentsørrede Top af et Træ, hvis underste Grene endnu grønnes, og da skjælvende udraaber: Det døer fra oven!!

Dæmp dine Følelser! sagde Faderen. Du tænker dig disse Ulykkestges Bevidsthed i al den Klarhed, al den Kraft, hvori Du tænker dig din egen; men dertil er deres alt for svækkede, forvirrede Sjæl ikke mere skikket. Og var den skikket dertil — Lægen fortvivler kun da, naar den Syge ikke mere føler, at han lider. Der vilde da endnu være Haab om Liv.

Haab! — Ja, jeg frygter, det Haab, der ledsager paa Vejen til Retterpladsen; et mat, neppe øjneligt Glimt af Haab! — Og Frygten, der klæber ved det, min Fader! — Naar man betænker, hvad det vil sige: at føle hele sin Kraft saaledes hæmmet! kun endnu at have Fornuften, for at see den svinde, for at see denne Guddoms Gnist, der udgjør vores Værdighed, vores hele Salighed, at udslukkes! I den mest dræbende af alle Tanker ikke blot at tænke sig Maalet for sin Fremstræben, men ogsaa tænke sig, at man synker fra ethvert opvundet Trin tilbage til Barndommen, ja ned under Barndommen! Gud! Gud! Hvilken en Følelse maa det være! Og naar nu dette ovenikjøbet træffer en Mand, der havde ar-

hejdet sig nærmere op til Toppen; naar denne Mand nu seer ned i det rædsomme Gab, der aabner sig under ham; naar han allerede føler sin Fod glide, allerede savner den Grund, der kunde bære ham: — o, jeg seer ham! jeg seer ham! — Med Møje hænger han der endnu ved den ene kjælvende Arm; endnu kjemper han med sit Væsens hele Kraft, for at give sig et nyt Sving; — forgjeves! forgjeves! Hans egen Vægt drager ham dybere og bestandig dybere ned; i asmægtig Fortviølelse opgiver han sig selv og forsvinder! — — De talte om en svag, en dunkel Bevidsthed? Om nu denne ogsaa ved Opvaagnelsen finder Sted hos dem, som Sindsfvagheden har gjort til Børn; hvordan maa da deres Førfatning være, hvis vilde, stormende Blod man kun kan tæmme med Kjeder? Vilde ogsaa disse, naar de opvaagne. — —

Han taug igjen, og selv Faderen sad eftertænkksom og sørgmodig, thi Afskedens Smerte laae ham tungt om Hjertet. Han tænkte paa den lange Frastand, hvori han i Fremtiden kom til at leve fra sin Søn, han tænkte paa de Farer, der ville omringe ham, paa hans endnu saa unge Alder, paa hans raske, ildfulde Karakter. Alt dette, forenet med de Indtryk, han havde imodtaget, fyldte hans hele Hjerte med Bemødighed.

Man har, begyndte Sønnen igjen, kaldtes

Døden det Skrækkeligste af alt Skrækkeligt; hvad maa Vanvittighed og Raserie ikke være, naar hiin ved disse bliver til en Begjærning? — Og i Grunden, hvad er det da at døe? Naar det er en almindelig Skjebne for alle dem, der blive fødte; naar det ofte kun kommer an paa os selv, paa vor Siæls Styrke, at Døden bliver vores sidste, vores herligste Hædersdaad; naar enhver, der seer det følesløse Liig ligge udstrakt, kan slaae sig for Brystet med Tanken om sin egen Død, og vi da, unddragne Menneskenes Dine, slumre i evig Rolighed: o, hvor lidet, hvor aldeles intet er det! hvor aldeles intet imod hiin skrækkeligere Død, hvorover Medlidenheden i saa mangen Siæl udarter til Foragt, til stolt Spot over den Ulykkelige; i hvilken der saa aldeles intet lader sig gjøre hvorved vores Ulykke kunde blive mere ærefuld; i hvilken man saa ofte lever op igjen i Graven, for at være Vidne til Rædselen af sin Dødsning!

Dine Billeder blive græffelige, sagde Faderen.

Men overbriver jeg dem da? Den menneskelige Glendighed spæver i tusende og atter tusende Skikkelser for mig; men i ingen af dem seer jeg den saa sort, saa frygtelig, saa aldeles oprørende mtn Natur.

Fordi denne ene Skikkelse nu er den fremstikende; fordi den har mere Lys end de andre. — 3

Djeblikke, hvori man føler en levende Deeltagelse, mattes og svinder ethvert andet Billede og altid viser det Gne, der rager frem i hele sin stærke Farvelue, sig enten som det henrivende eller rødsselfulde. Hvad, om jeg selv kunde nævne Dig en Ulykke, der er langt, langt større end den?

O, tie De med den, jeg beder Dem.

Du sluttede fra Dødens Rædsler til de større, Banvittigheden har i Folge med sig, fordi denne gjør' hiin ønskværdig; slut nu videre fra disse til de end større, der ere forenede med den højeste Grad af Ulykke, imod hvilken Banvittighed er at ansee for en Begjærning. Eller, troer Du, at jeg siger for meget, saa kast et Blik paa de Lasterfulde, der beredede Ddningen, hvis Skjebne gif os saa nær til Hierte, denne Skjebne! Naar de engang tidlig eller sildig vaagner op af deres Besøvelse, og skue al den Sammer, de vare Aarsager i, den fuldkomne Umulighed i at gjøre det Onde got igjen, den hele skrækkelige Ddelæggelse af deres egne Kræfter; naar de beladte med Forbandelse og Skjendsel, leve til Affkye for sig selv, og selv Udsigten til Evigheden, som dog er de Ulykkeligens sidste Trøst, formørkes for dem: — siig mig! Vil ikke deres Dpvaagnen være skrækkeligere end den Rasendes paa sit Straaleje eller i sine Rjeder? Vil den ikke i deres Djne være en

Belgjerning, hiin vedvarende, vist nok skrækfulde
 Drøm; for hvis Tilbagekomst hine Ulykkelige zit-
 tre, som for deres eneste Dnde?

Sandt! Meget sandt, min Fader! Al! De
 fører min til Helvedes Port.

Dg dog modsagde jeg Dig alt for raff. Thi
 ogsaa denne Ulykke er Banvittighed. — Prøv kun
 Grunden til dine Pligter! Ere de Love af en egen-
 nyttig Overherre, der vinder ved din Undertryk-
 kelse? af en skadesroe Tyran, der ved dem søger
 Lejlighed til Straf? Eller ere de grundede i det
 væsentlige Formaal for din Tilværelse, i din Na-
 turs første og højeste Bestemmelse?

Det Sidste, sikkert det Sidste; De ere Be-
 tingelser for mit Vel, hvilke endog Skaberen selv
 ikke kan ophæve, uden at han i Forvejen tilintet-
 glør min Natur.

Nu velan! Saa er Dyden jo ikke andet end
 den til Udvælselse bragte, tydelige, fulde Bevidsthed
 om os selv, vore Bestemmelser, Forholde, Kræf-
 ter. Dg det Modsatte af den, Lasten? — hvad
 kan den være Andet end en vedvarende Mangel af
 denne Bevidsthed? end en Formørkelse i Sielen,
 der nu og da afbrødes ved et lyst skrækkeligt Dje-
 blik? Spørg Verden, hvad den dømmer! Den gi-
 ver Lasten, fra dens første ubetydeligere Daarstaa-

ber lige til de sidste, vildeste Udbrud af Raseniet, alle Galskabens Navne; den behandler det ene Slags Rasende som det Andet. Den indspærres dem, lænker dem, tugter dem, eller lader den dem deres Frihed, saa vandre disse Ulykkelige omkring, lig hine uskadelige, roligere Sindsvoage, hvilke det finere, ædlere Menneske ynker og Pøbelen bespotter. — Du staaer i Tanker, min Søn?

O min Fader! De giver mig et Synspunkt for Lysten. — —

(Fortsættes.)

B e r n e r,
Justitsraad.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 8de Martii, da Herr Capitain Abrahamsons Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 10.

Tittende Aargang.

Esverbagen den 7de Marts 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Erykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolsstræde No. 218.

Daarelisten.

(Fortsat. See No. 9.)

Det var det, jeg ønskede. Jeg ønskede at gjøre de Indtryk, vi have modtaget, frugtbringende. At vi skjævede for hine Ulykkelige, det var ligesaavel uden Nytte for os, som for dem, thi til Slutningen bestod dog den hele Fordeel kun deri, at vi havde havt en menneskelig Følelse, og hvilken Følelse?

En af hine ydmygende, nedtrykkende Følelser, der lade vor hele Virksomhed i Dvale, og hvilke, det maaskee var bedre, aldrig at have kjendt. Her derimod, her see vi os i Frihedens Rige, her finde vore Kræfter en Tuml-plads; imod den Tyran, Skjebne, formaae vi intet, men vi formaae Alt imod Sirenen, Sandselighed. Og saa lad os da ikke mere skjelve, hvor det aldeles er uden Nytte for os, men heller der, hvor det kan være os til Gavn! — Troer Du ikke, at den Ulykke Easten flister, jo bør faae os saa meget mere til at skjelve, som den viser sig frygteligere for os?

Den kan undgaaes, min Fader! Vi skjelve mindre om Dagen end om Natten; mindre for den aabenbare Fiende end for Snigmorderen.

Rigtig bemærket, meget rigtig! Men sæt en anden Bemærkning ved Siden af denne: hvad der for et Ondes Komme formindsker dets Rædsler, det Samme gjør, efter dets Komme, disse Rædsler større. — At tænke sig selv som Ophavsmand til sin Ulykke! selv at være Maalet for sit Had, Gjenstanden for sine Forbandelser! hvor græffeligt, hvor rædsomt er det! — Og indsee vi det: hvor til skal da Din Bemærkning føre os? Vil Du, at vi med halvaabne Øjne skulle drømme, ikke blive den Vej vaer, som vi vandre og saaledes letfindigen berøve os selv alle Lysets Fordele? Eller, at

vi holde Djnene aabne imellem de rædselsfulde Afgrunde, ved hvis Rand vort Livs Bane slynger sig hen og udruste os med Karvaagenhed og Siæls Styrke imod alle de Farer, der rundt omkring omgive os? — Kom tilbage til de Billeder, der saa mægtigen rystede dig. Sæt Dig i Tankerne i den Ulykkelige's Sted, der bemærker de første Anlæg til Banvittighed, de første Anfægtelser af Kaserie i sine mørke Udspreddelser, i sine vilde Krampetræk! See i denne Forsatning en Mulighed til at frelse Dig og sig mig da, om ikke din Siæls hele Uttraaevne vil styrte sammen i det eneste Dusk, at forvandle denne Mulighed til Virkelighed?

O Gud!

Dgsaa Easten, min Søn, har sit Anlæg, sine Anfægtelser, og Held den Yngling, der aldrig bliver den vaer hos sig, uden at gysse! De yttre sig i Lysternes Hestighed, i Videnskabernes Boldsomhed. Hiint tydelige fulde Bevidsthed om os selv, hvori vi sandt Dyden, fordrer en overlæggende, en rolig Siæl. — Den altsaa, som allerede oftere ved sine Lyster reves hen over Grændserne af Maadehold, den, som allerede flere Gange i Videnskabens Hede glemte hellige Pligter, han skrækkes og opvaagne! Han er den frygteligste af

alle Forfatninger, den Banvittighed, der er Vastens Besagerinde, nærmere end andre Mennesker.

Sønnen forstod alt for vel sin Faders Kjerlige, men alvorlige Blik. Han erindrede sig sit forbigangne Liv og mere end een Selvforglemmelse, der kunde have blevet ham fordærvelig, stod for ham.

Men, blev Faderen ved, hvilke Midler har Unglingen i sin Magt til at sikre den kolde Fornuft Sejren over den glødende Sandselighed, over de stormende Lidenskaber? — En Fornuft, der hersker med saadan Myndighed, saadan Overmagt, at paa dens første Bink alle Lyster tie og ærbødigen drage sig tilbage, er sikkert mulig, den er virkelig hos de Udlere og Bedre af Menneskeslægten; men den er en Forrettighed for den allerede modne uddannede Vise, ikke for den endnu modnende Ungling, der arbejder paa sin Dannelselse. Hos denne hersker Fantasien og Følelsen med Overmagt, og det Bedste, ja maaskee det Eneste, han kan gjøre til sin Sikkerhed, er, at lade Fantasien og Følelsen indgaae et saadant søsterligt Venstreb med Fornuften, saaledes at forene og knytte Tanken om Pligten med Hjertets fineste, sømteste Fø-

læser, at disse Følelser, paa Samvittighedens første, aldrig udeblivenbe Bink, opvaagne i Samfund med hiin Tanke og komme den til Hielp med deres hele Styrke, deres hele Ild. — Der gives Djeblikke i Livet, der præge sig dybt, ja uudslettelig i Hukommelsen, og det just, fordi de enten sønderknuste eller oprørte hele vores Hjerte. I saadanne Djeblikke at fatte sine Beslutninger til det Gode, at søerge sig selv, at man altid vil blive Pligten troe, altid retscaffen og ædel — o min Søn! Det kan have saa velgjørende, soa gavnlige Følger for vores hele Liv. Det oprørende Djeblik have vi i Dag havt; og det sønderknusende — forestaaer os — i Morgen — naar vi for sidste Gaug — ved Afskeden. —

Faderens Stemme vakkede, og Sønnen kastede sig, overvældet af Følelser, med lydeligt Hulken i hans Arme. — Saasnart han igjen havde Stemmen i sin Magt, svor han ved Oldingens Hjerte den Sed, at Grindringen om denne Dag aldrig skulde forlade ham, at den stedse skulde være hans ærværdig og vække ham til Dyd; og denne Sed blev ham hellig hans hele Liv igjennem. Dste, naar Bejligheden loffede og Lidensskaben bruste op, stod pludselig den gode, samme Olding for ham

med en medlibende Taare paa sin Kind; han hørte endnu hans Stemmes blide, smeltende Tone, følte endnu det varme, hjertighedsfulde Tryk af hans Haand; og ingen Videnstabs, i hvor voldsom den end var, formaade noget imod Styrken af denne Grindring.

Elisabeth Hill.

(Oversat.)

Frue Elisabeth Hill var en ung og riig Enke i Byen R. i Svaben. Det var meget vanskeligt at blive klog paa hende, thi hun var aldrig hvad hun lod til at være, og hun paatog sig uafsladelig et andet Bæsen.

Saa længe som en vis Hofraad levede i denne lille Kjøbstad, der var en stor Ven af al Slags galant Lektüre, syffelsatte hun sig ikke med andet den hele Dag igjennem end med at læse Romaner. Da han døde, og en vis Doctor Medicinæ, der

gjorde meget af Middags-Selskaber og Baller, ankom til Byen, laae hun Bøgerne hen, og tænkte ikke paa andet end paa at stadse sig og dansse. Da der endelig blev ansat en from Superintendent paa Stedet, som til den Tid endnu ikke havde havt nogen, bar hun ikke andet end aftegraae Klæder og gik i geistlige Selskaber.

Iblandt de Lærde i Byen var herskede der tre forskjellige Meeninger om denne pludselige Forandring hos Frue Hill. Rektoren ved Byens latinske Skole, der var en skøn Mand og Medarbejder af en lærd Journal, blev snarest færdig: thi han paastod: at Frue Hill havde ingen Caracteer, og at en Digter hverken kunde gjøre Brug af hende i en Roman, eller paa Skuepladsen. Superintendenten og de andre Geistlige tænkte derimod ikke meget enten paa Skuepladsen eller paa Romanen. — Frue Hill, sagde de, var et Verdensbarn, som først havde syndet saa himmelig ved at læse forbudne Bøger, men at hun dernaa, ved at synke dybere og dybere ned i Fordærvelse, endelig havde skillet sig offentlig til Skue ved at springe og hoppe. Men, at hun nu ved at gribe til Naadens Dør, alvorligen havde omvendt sig.

Doctoren havde allene Dinene henvendte paa

Frae Hills Begeme, men aldeles ikke paa hendes Sjel, hverken i kritisk eller theologisk Forstand. Fruen, sagde han, har skadet sig selv og faaet tyk Blod først ved at sidde for meget, naar hun læste, og dernæst ved at sværme for meget paa Baller. Naar hun blot bliver aarelødt et par Gange og faaer nogle Flaske Selker Vand, til Foraaret vilder nok blive Raad for hende.

(Sluttes i næste Nummer.)

B e r n e r,
Justitsraad.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 8de Martii, da Herr Capitain Abrahamsons Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. II.

Mittende Aargang.

Løverbagen den 14de Marts 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 218.

Elisabeth Hill.

(Sluttet. See No. 10.)

Disse Herrer havde, som man seer, samtligett
svoren til eet System, det vil sige: enhver af dem
havde en farvet Brille paa Næsen, igjennem hvil-
ken han saae alt paa en og samme Maade, og in-
tet ret klart. — Alligevel, da de øvrige Indbygg-
gere af Byen vare sig deres svage Syn bevidste og

satte megen Tillid til Herrerne's Brillen: saa antog enhver af dem en af disse Meninger, alt som han holdt mest med denne eller hiin, eller havde sine andre Aarsager.

Bogbinderen, der havde fortient mange Penge paa den Mængde af geistlige Quartanter og Folianter, han havde havt i Arbejde for Frue Hill, hældede til Geistlighedens fordeelagtigere Mening og ønskede hende oprigtig Lykke til hendes Omvendelse.

Skæderen, der havde fortient meget og nu intet mere havde at fortiene, gik over til Doktors strengere Mening og gjorde af et lidet Unløg til Melankolie strax en fuldkommen Banvittighed.

Stomageren, der nu kun fortiente Halvdelen med før, gik Middelvejen med Rektoren og beklagede kun, at en saa god Kone, som Frue Hill, var saa foranderlig og aldrig ret vidste, hvad hun vilde.

En eneste gandske simpel Mand i Byen, en Lærredshandler, der ikke havde fordærvet sit gode naturlige Syn ved Brillen, og som heller intet havde at dele med Fruen — thi alt det Linned hun bar, kom fra Holland — denne eneste Mand var klogere end alle de Andre og traf lykkelig den rette Plet.

Thi da han engang en Søndag kom sammen med de andre Borgere i et Værtshuus, og Bogbinderen med et andægtigt Suk begyndte: at Raaden dog havde virket Undere paa Frue Hill, sagde Læredshandleren ham det lige i Dinene, Raaden havde intet virket paa hende, slet og aldeles intet. Ligeledes modsagde han Skræderen, der holdt hende for vanvittig, og Skomageren, der istemte sin gamle Sørgefæng, at hun aldrig vidste, hvad hun vilde.

Konen, sagde han, veed ret godt, hvad hun vil, og dersom I gode Folk ikke samtligen havde Stæren, saa vidste I det nok ogsaa. — Siger mig dog: Mens den salige Hofraad endnu levede, hvem var da den respektabelste Mand i vores lille Bye? Hofraaden! — Og da han døde og Doktoren kom herhen; for hvem toge vi da Hatten dybt af? For Doktoren! — Og da Fyrsten sendte Superintendenten hertil, hvem gjaldt da mere end Doktoren? Superintendenten! Tænk en Smule efter I godt Folk! Det vil da nok give sig.

Borgerne loe og meente alle, at, saa lidt Læredshandleren saae ud dertil, saa meget havde han dog inde. Dette glædede ham nu meget, thi han saae gjerne, man gav ham Ret, Ja, lagde han til, i det han slog med Næven mod Bordet, lad Superintendenten døe og ingen Anden komme i

i hans Sted! Jeg vædder Knappen paa, hun gaaer igjen til Doktoren!

Dette skede nu vel ikke, men der skede dog noget Andet. Fyrsten, der var en ret gudsfrygtig Herre, kaldte Superintendenten til Hoffet, for at gjøre ham til sin Skriftefader, og forlagde til Byen en Batallion Soldater, der havde en stadseelig Mand til Major. — Neppe var en Maaned omme, førend Majoren spiste hos Frue Hill og Frue Hill hos Majoren. Nu blev Majorens Gemahlinde beundret af hele Byen for hendes smukke Skabning og hendes dejlige Anstand, naar hun sad til Hest som Amazone. Frue Hill, som var sig bevidst, at hun ingen hæsligere Skabning havde og ingen styggere Anstand, havde strax en Fux paa Stalden og viste sig som Amazone i Grønt med Guld ved Siden af Frue Majorinden.

Konen har ingen Karakter! triumferte Rektorren, i det hun red forbie Skolen. Hun er undfalden Naaden! sukkebe ea Geistlig, der kom tilbage fra et Sygebeføg. Fruen har levet diætisk og gjør sig en Bevægelse, sagde Doktoren, der stod i Døren med sin Morgenpibe i Munden; hun vil begynde at leve igjen!

Saaledes fandt alle de tre Herrer i deres eget System en Smutvej, igjennem hvilken de droge sig ud af denne Sag, og hvad der egentlig skulde

have bragt dem fra deres Tanker, befæstede dem endnu mere deri. Men Lærredshandleren traf det igjen bedre her, thi da Frue Hill mødte ham uden Porten ved Blegieriet, rystede han med Hovedet og sagde ved sig selv: See! See! Hvad dog Forsænelighed kan gjøre.

*

*

*

Beer over min lille Historie, saa meget I vil! Den har den Fortieneste, at den er sand: og naar I ret vil give Agt, saa vil I kunne anvende Meget deraf.

B e r n e r,
Justitsraad.

Sanct Laurentius.

Eller, som han her tillands kaldtes, hellig Lars, blev ifølge Legenderne, i Midten af det tredie Aarhundrede, i en Kristen-Forsølgelse i Rom, levende stegt paa en Rist. Han skal have været en ung geistlig Mand, og blevet henrettet paa saadan grusom Maade, fordi han som Kirkerne's Skatmester, ikke vilde røbe hvor Pengene vare, og afviste Befalingen derom, paa en Maade der af de hedenske Magthavere, ansaaes for spottende.

Historien, heel eller halv sand, er gammel, thi man har historisk Vidnesbyrd, at allerede sidst i sjerde eller først i femte Aarhundrede en Kirke fandtes i Rom selv, kaldet efter og indviet til denne Helgen. Det varede ikke længe før man fandt allevegne Kirker der bare hans Navn. Og saa her i Norden fandtes saadanne mangesteder, og endnu kaldes Kirker efter ham, f. Ex. paa Bornholm, hvor Lærskjer Sogn, ligesom bemerker Lars Kirke Sogn. Frøentklosteret i Itseho hedde Laurentsii Kloster, skjønt det ikke, som Klosteret af samme Navn ved Eskurial i Spanien, var bygget i Form af hellig Larses Kist. Denne Kist var i Middelalderens Tider i saadan Anseelse, at den prægedes paa Pengene, og tidt er det eneste der staaer paa dem.

Kort denne Helgen holdtes for een af de nypperste, hvilket især sees af følgende Fortælling, der heel omstændeligen er at læse i Acta Sanctorum (de Helgens Bedrifter) i det andet Bind af Berets August Maaned. S. 486 og f.

„I Bøhmen levede en meget rig Greve, som stod i de høieste Statsembeder, gjaldt alt hos Fyrsten og kunde da ustraffet gjøre hvad han vilde. Han brugte ogsaa sin Rigdom og Anseelse til alt hvad Ondt kaldes kan. Han udsugede Landet, brugte Vold og Undertrykkelse allevegne, var gjer-

rig for at kunne være ødsel, var hevngjerrig, grusom og blodtørstig og sølede sig i alskens Ukyndigheder. Men denne ondskabfulde Synder havde stor Verbødighed for hellig Lars, hvis Kirke han gav jevnlig store Foræringer til, og i Særdeleshed et massivt Guldbæger af stor Værdi."

„Greven døde i sine Synders Mangfoldighed. Samme Dag sad en hellig Eremit i sin Hytte i andægtige Betragtninger. Pludselig hører han udenfor en forfærdelig Støi. Han gaaer ud og seer en heel Flok Djævole drage frem med overgiven Glædes Bulder. Eremiten befaler ikraft af sin Hellighed een af Djævlene at standse, komme til sig og sige ham, hvad der er paafærde. Den rige Greve, siger Djævelen, ligger i sidste Vandedræt, og vi drage hen for at annamme hans Sjæl. Drag hen, siger den hellige Mand, men jeg befaler Dig, at Du kommer her igjen og melder hvorledes det er løbet af."

„En liden Stund derefter, som Eremiten sidder uden for Hytten, seer han de urene Vænder komme tilbage, men ganske mødsaldne med hængende Hoveder. Den det var paalagt at rapportere Udfaldet, nærmer sig da, skjönt nødig og kun paa gjentagen Befaling, og, tvungen af Eremitens Hellighed til at sige Sandhed, melder han da som saa:"

„„ Da vi vilde bemægtige os den store Syn-
 ders Sjel, saasnart den havde forladt Legemet,
 gjorde hans Skytsengel Indsigelse. Vi beraabte
 os paa hans førte Levnet, fremvisende ydermere en
 stor tyk Bog, som alle hans Synder stode om-
 stændeligen optegnede i. Men Engelen kom frem
 med en anden Bog, hvori den Ufdødes gode Gjer-
 ninger vare opskrevne, og det kom nu an paa hvor
 Dvervegten fandtes. Begge Bøgerne bleve da lagt
 i en Vegtstaaal, og til vor store Glæde, fløi, som
 vi ogsaa havde ventet, Bogen med de gode Gjer-
 ninger høit i Beiret, og Syndregisteret tyngde
 den anden Staal dybt ned. Vi jublede og vilde
 gribe til, men““ „— her standsede Djævelen,
 og vilde gjerne været affted. Eremitens strenge
 umodstaaelige Befaling holdt ham tilbage og nødte
 ham til at blive ved i Fortællingen:““ „„ Inden
 vi saae os for, stod for os en ung Mand hvis
 nøgne Krop saae ud som var den stegt. Han
 havde et stort Guldbæger i sin Haand, og lagde det
 i den lette Vegtstaaal, som nu sank dybt, dybt
 ned og veiede Syndernes Bog op til det Øverste.
 Med et haanligt Smil tog Skytsengelen Sjælen,
 og forsvandt tilligemed den stegte Mand; og med
 skuffet Haab og usorrettet Sag maatte vi drage
 vor Vej.““

(Sluttes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson,
 Kaptain.

Borger-Bennen.

No. 12.

Mittende Aargang.

Esverbagen den 21de Marts 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 218.

A n n e l d e l s e.

Mandagen den 23de denne Maaned om Eftersmiddagen Klokken 5 holdes General-Forsamling paa Prindsens Palai bag Slottet, til hvilken Tid de Herrer Repræsentantere ville behage at møde.

Administrationen for det forenede Understøttelses-Selskab.

H. J. Cantor senior. C. Thomsen. Flor.

C. Købke.

Sanct Laurentius.

(Sluttet. See No. II.)

Saa vidt Fortællingen, der her er fremført just ikke med Bogens Ord (thi der falder den lidt vel vidtløftig) men ellers nøiagtig i alle sine væsentlige Dele. Læstes den ikke i en Bog, som under offentlig Authoritet er skreven og udgiven af geistlige Mænd, skulde man da ikke troe, det var et Eventyr, digtet til Spøg og Spot? Først de krasse Begreber, om disse Bøger med Optegnelser af det Gode og Onde; da den ubegribelige Latterlighed af disse Bøgers Afveielse paa en Vegtfaal, og at en Sjæls evige Skjæbne skal afgjøres ved denne Afveielse. Men meget mere end alt dette, hvilken Nedrighed tillegges her en Helgen, der dog skal tænkes som en Sjæl, levende i Salighed og fri for alle lave Lidenskaber, hvilken Nedrighed, at forstyrre Retfærdighed og Tingenes naturlige Orden, for et lumpent Guldbægers Skyld. Allerværst er det uværdige, eller rettere sagt, bespottelige Begreb om Guddommen, hvilket ligger i denne Fortælling. Ihvor stor en Yndest man tænker sig saadan Helgen staaer i hos Gud, fordi han for sin Religions Skyld lod sig pine og aflive, saa er det dog en sand Ugudelighed at troe, Gud vilde for hans Skyld forandre sin alvise og algode Indret-

ning med de frie Mennesker, ifølge hvilken det Onde har onde Følger, ligesom det Gode har gode; og ifølge hvilken et Menneske, der et heelt Liv igjennem har vant sig til onde Tanker og øvet onde Handlinger, umuelig strax efter Døden kan være lykkelig. Thi onde Baner og Dvæle i det Onde aflegges ikke saa let som man aflegger et Klædemon. Advaret og opmærksomgjort ved det Ondes onde Følger, skal det fordærvede Menneske efterhaanden vænne sig til og øve sig i det Gode, for at Hensigten med dets Tilværelse, Lyksalighed, kan opnaaes. Saaledes ordnede Algodhed forenet med Alviisdom det; og denne Orden skulde forstyrres, fordi en endelig Skabning af ussel Partiskhed nu fandt det for godt. Troede man slikt, da maatte man forestille sig Guddommen som et Menneske, og som et svagt Menneske, der ikke kan sige Nei, naar en Yndling beder om Noget; eller lader Yndlingen raade, og ustraffet begaae lovfri- dige Handlinger. Og saadant Begreb om Gud, er tilviffe Gudsbespottelse.

Ikke fuldtakke Gud kan den, der blev opdraget i et Land, og i en Religion, hvor det er til- ladt, hvor det er Pligt endog, at tænke selv, undersøge Alt, lade Skriften og Fornuften gaae

Haand i Haand, med eet Ord: prøve Alt og beholde det bedste.

Thorstein Skell.

Ikke slet saa bespottelig som Anekdoten om hellig Lars, er følgende Fortælling, men dog urimelig nok for os, der ikke tiltroe Klokkernes Lyd mere Hellighed eller Kraft, end Trommens, Mundharpens eller Skraldens.

Eventyret som er meget yngre end Laurentius's findes i den islandske Udgave af Kong Olaf Trygvæsens Liv og Levnet, 2den Deel. S. 208 f., og gives her saa ordret oversat, som Sprogene tillade.

„Der fortælles, at Kong Olaf om Sommeren drog om i Gjestering øster i Bigen *) og paa mange Steder, blandt andre ogsaa i den Gaard som hedder paa Reine. Han havde et stort Følgeskab, hvoriblandt var en Islænder ved Navn

*) Landet omkring Kristiania Fjord.

Thorstein, Søn af Thorkel, Sønnesøn af Usgeir Udikoll og Sønnesøns Søn af Dibun Skøful. Han var om Vinteren kommet til Kongens Hof. Om Aftenen, da de sadde og drukke, sagde Kongen, at ingen af hans Mænd maatte om Natten gaae allene til Lokummet, men vække sin Sovelammerat, og tage ham med, thi ellers vilde det ikke gaae dem godt."

„Der blev drukkit godt om Aftenen, og derefter gik de til Sengs. Ud mod Morgenstunden, maatte Islænderen Thorstein ud af Sengen, men den der sov hos ham, var saa fast i Søvn, at han ikke nændte at vække ham, men stod op, satte Fødderne i Skoene, tog en tyk Skindpels over sig og gik saaledes til Husit. Dette var meget rummeligt, saa at elleve kunde sidde ved hver Side. Thorstein satte sig paa det yderste Sæde. Da han havde siddet noget, seer han at en Pusling kommer op af det inderste Sæde, og sætter sig der. Thorstein spørger: Hvem er der? Kjenden svarer: det er Thorkel den Lynde, som med Kong Harald Hildetand faldt i Slaget.

Thorstein: Hvor kommer Du fra.

Spøgelse: Lige fra Helvede.

Thorstein: Hvad kan Du fortælle mig derom?

Spøgelse: Hvad er det, Du vil vide?

Thorstein: Hvo taaler bedst Piinslerne i Helvede?

Spøgelset: Ingen bedre en Sigurd Fosnesbane.

Thorstein, Hvad er hans Marter?

Spøgelset: Han fyrer ind i en brændende Døn.

Thorstein: Det synes jeg er ikke saa piinagtigt.

Spøgelset: Du tager Feil, thi han selv er Brændselet.

Thorstein: Ja, da er det meget. Men hvo er meest utaalmodig ved Dvalerne?

Spøgelset: Stærklodder den Gamle er utaalmodigst; thi han skraaler saa høit, at det er større Plage, for os andre Djevle, end det meste af hvad vi ellers lide, da vi aldrig kan have Ro for hans Skraal.

Thorstein: Hvad pines han da saaledes ved, at han saa ilde kan taale det? Saa kjel en Mand som han siges at have været.

Spøgelset: Anklerne brænde paa ham.

Thorstein: Ikke tykkes mig det at være saameget, for saadan Stridskhelt som han var.

Spøgelset: Du indseer det da ei ret; Gudsfaalerne allene staae op af Ilden.

Thorstein: Det er meget. Sæt engang saadant et Skraal op som han.

Ja nok, sagde Puslingen, aabne sit Gab, og gav et stort Brøl af sig, men Thorstein havde taget Fligen af Pelsen over Hovedet; alligevel blev han ikke vel tilmode ved dette Skraal. Er, sagde han, det hans værste Skrig? det er saa langt fra, svarede Utyttet, at det er kun saaledes, som vi andre smaa Djævole skrige. — Skrig lidt efter Stærkobder, siger Thorstein. Gerne, svarer Puslingen, og gav sig nu til andengang at vraale saa gruelig, at Thorstein undredest hvorledes saa liden en Djævel kunde give saadant Braal af sig. Han havde, ligesom før, svøbt Hovedet i Pelsen, alligevel virkede det saa meget paa ham, at han blev forvirret og vidste neppe af sig selv at sige.

„Spøgelseset spørger: Hvi tier Du nu, Thorstein? Denne svarede, da han kom sig igjen: Jeg tier, fordi jeg faldt i Forundring over hvilken rædsom Røst der ligger i Dig, saa liden en Pusling, som Du forekommer mig at være. Men er nu det Stærkobders værste Skraal.

Spøgelseset: Nei, ikke nær; meget mere er det hans mindste Skraal.

Thorstein: Dphold mig da ikke længere, og lad mig høre hvorledes han skraaler allermest.

Puslingen sagde han vilde gjøre det, men

Thorstein belavede sig paa det, ved at legge Pelsen dobbelt, svøbe den om Hovedet og holde paa den med begge Hænderne. Utskætt havde efter hvert Brøl sløttet sig tre Sæder nærmere til Thorstein, saa nu kun tre Sæder vare mellem dem. Det slog nu et forfærdeligt Gab op, fordreiede Dinene i Hovedet, og gav sig til at vræle saa høit, at Thorstein syntes det overgik alting. I det samme begyndte Klokkeren der paa Stedet at ringe, men Thorstein faldt i Besvimelse. Spøgelseset blev saa ilde tilmode ved Klokkens Klang, at det styrte sig ned i Gulvet og kunde endnu længe høres at hyle under Jorden."

(Sluttes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson,
Kaptain.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 8de Martii, da Herr Sekr. Collins Bidrag indkommer.

Borger = B e n n e n .

No. 13.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 28de Marts 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 218.

E x t r a c t

af

Fjerde Quartals = Regnskab

for

det foreenede Understøttelses = Selskabs

Indtægter og Udgifter

fra 1ste Octob. til 31te Decb. 1806.

Indtægt.	Rdr.	St.
Kassebeholdningen fra 3die Kvartal d. A. var = = =	479	2½
(See Borgervennen No. 49 d. A.) Hertil er indkommen i dette 4de Kvartal:		
A. Ugentlige Indkomster: For Ugebladets 18de Aargang fra No. 40 til 52 incl. og Love = =	592	5
B. Kvartals Kontingenter: 1) For Kvartalet til ult. September d. A. = = 140 Rdr. 28ß.		
2) Restancer fra de forrige Kvartaler = 11 = 36 =	151	64
C. Årlige Indkomster: 1) 4re overordentlige Medlemmers Kon- tingenter d. A. 20 Rdr.		
2) 3 nye dito Medlemmers Kon- tingenter d. A. = = 15 =	35	—
D. Laans og Forstuds Afbetaling i dette Kvartal =	505	—
E. Renterne til 1ste December's Termin for et Aar		
1) Af Selskabets egen Kapi- tal Fond = 1676 Rdr. 77ß =		
2) Det Brochste Legat 131 = 56 =	1808	37
F. Tilfældig Indtægt er. Modtaget et mig anvist Laan i De- posito Kassen til de for i Aar bevil- gede Laans og Gratificationers Udbe- taling. stor = =	2200	—
Summa Rdr.	5771	12½
At ovenstaaende 4de Kvartals Extract er over- eensstemmende med Administrationens Kontrol bevidner		
S. J. Cantor senior. Chr. Thomsen. Flor.		

Udgiwt.	Rdr.	Gr.
1) De aarlig staaende Udgiwter:		
a) For Ugebladets Trykning med videre samt Lønninaerne i dette Qvartal	44	—
2) Til de aarlige Pensionister: betalt for dette og forrige Qvartaler	456	48
3) Betalt af den efter Repræsentanternes Beslutning d. 1ste Decb. d. A. bevilgede laane Sum 1930 Rdr.; for i Aar	1730	—
4) Ligeledes de efter bemeldte Resolution, for dette Aar bestemte Gratificationer til Beløb 848 Rdr.—ß. og af en, efter en Repræsentant = Beslutning af 18de Novbr. f. A. tilstaaet Gratification paa 20 Rdr.; som qvataliter skulle udbetales d. A.; betalt 3die og 4de Qvartal a 5 Rdr. 10 Rdr.—ß.	858	—
5) Extraordinaire Udgiwter:		
a) Betalt i Afdrag paa det, under Indtægten ansørte Laan, stor 2200 Rdr., til Deposito Kassen = 1400 Rdr.—ß. og en Maanedes Renter forud paa heele Laanet 7 = 32 =		
b) Til 2de mig anviiiste Regninger = = 1 = 48 =		
	1408	80
Pr. Ballance bliver Selskabets Kassebeholdning ved Aarets Slutning 1806.	876	76½
Summa Rdr.	5771	12½

Kjøbenhavn den 31te Decb. 1806.

J. Hagaard,
Selskabets Kasserer.
Købbe.

A n n e l d e l s e.

I General-Forsamlingen den 23de denne Maa-
ned blev af Kasserer Aagaard fremlagt 4de Qvar-
tals-Regnskab for Aaret 1806 som hermed følger.

Det øvrige i denne Forsamling afhandlede skal
herefter blive anmeldt.

Administrationen for det forenede Understøt-
telsesselskab.

H. J. Cantor senior. C. Thomsen. Flor.

C. Købke.

Thorstein Skell.

(Sluttet. See No. 12.)

„Thorstein kom sig snart, reiste sig, gik til sin
Seng og lagde sig. Om Morgenen stode Kongen
og hans Mænd op, gik til Kirken og hørte Mes-
sen, og satte sig da tilbords. Kongen var ikke
overhaands blid: Har Nogen, begyndte han, væ-
ret i Nat ene paa Lokum? Da reiste Thorstein sig,
faldt Kongen tilføde og tilstod han havde overtraadt
hans Befaling. Ikke var det, svarede Kongen,
just saa stor en Forbrydelse mod mig, men Du

har viist hvad man pleier at sige om Jer Islændere, at I elsker Eenlighed, blevst Du ellers noget vaer? Nu fortalte Thorstein alt det der var skeet. Kongen spurgte, Hvad Godt kunde Du have af at han skraalte? Det skal jeg sige Eder, Herre, svarede hiin. Da I havde varet os ad, at ingen maatte gaae allene, og jeg saae Knekten kom op, syntes jeg at begribe, han og jeg skiltes neppe ad i det Gode. Nu tænkte jeg, at I vilde vaagne ved hans Brøl, og da, Herre, troede jeg at være hjulpen, naar kun I blev det var."

„Jeg vaagnede ganske rigtig ved det, sagde Kongen, og saa vidste jeg hvad der var paafærde; derfor lod jeg ringe, thi jeg saae det gif Dig ikke godt ellers. Men blev Du ikke bange, da han brølte? Jeg veed ikke, Herre, hvad det vil sige, at være bange, sagde Thorstein. — „Jeg mener om der ikke var nogen Frygt i Dit Hjerte?“ — Jo; svarede han, thi med det sidste Brøl foer mig som en Frygt i Hjertet. Nu, sagde Kongen, vil jeg give Dig et Tilnavn, og kalde Dig, Thorstein Skelk (Frygt) herefter, og der har Du et Sværd, som jeg vil forære Dig i Navnesæfte.“*)

*) Det var almindelig Skik, naar man tillagde een et Tilnavn, at man da gav ham en Forsæring, som kaldes Navnesæfte.

Ogsaa af denne pudseerlige Historie sees, hvilke Urimeligheder, man kommer til, naar man i Religionsfager forbydes Fornuftens Brug, men tilholdes at troe andre Menneskers Ord; eller hvilket er det samme, naar al Religion skal være Fordom. Vi finde her de plumpe Forestillinger om Helvedet; den fornuft- og skriftstridige Mening om at Alle evindeligt fordømmes, naar de ikke havde baaret Navn af Kristne; den Urimelighed, at de Sjæle som vare i Helvede, ogsaa vare Djævale: og den endnu større Urimelighed, at saadanne Sjæle kunde forlade dette Straffested, for at bedrive end mere Ondt paa Jorden. Og hele Fortællingen hviler paa den for Protestanter ufattelige Dvertro, at onde Aander maae flye for indviede Klokkers Klang. Alle disse Urimeligheder troede man, alligevel i det trettedde Aarhundrede og meget senere; og vist er endnu mangen mørk Afskrog i mere end eet Land hvor sligt troes, fordi man fra første Barndoms Aar af er blevet vant til at antage uden Undersøgelse for Sandt, hvad een Klasse af Mennesker udgive for Sandhed.

Forresten kan det ikke negtes, at dette lille Eventyr, som er originalt nordiskt, jo er godt opfundet og sammensat. Der er tænkt Plan i, som

gaaer fritvillig og ordentligt frem, og ender paa en overraskende Maade. Man maa finde at Thorstein viste megen Nærsværrelse, og mærkelig Skarpsindighed, at han i det Dieblig da han faaer den farlige Nabo, om Natten paa eenligt Sted, og hvor ikke et Dieblig var at give bort, saa flur hither paa det eneste Redningsmiddel, udtænkt saa snildelig, og udført saa net. Han gjør Spøgelset trofskyldig, ved sine ligegyldige Spørgsmaal, som alligevel ere anlagte paa at føre til det af ham paa Dieblicket udtænkte Maal. Havde han flygt, saa havde han havt den onde Land i Hælene, og var strax blevet indhentet, og enten han gjorde det, eller blev for at see hvad Gjengangeren vilde, forestod ham useilbarlig en ulige Kamp med Fjenden. Hans faste Tro, at Kongen vilde hjælpe ham, saasnart han fik at vide hvad Nød han var stædt i, indgiver ham det heldige Udfald at forlede Puslingen til selv at røbe sin Nærsværrelse, ved sit Brøl, hvilket Thorstein sikkert troede Kongen nok vilde kjende. Og Udfaldet skuffede ikke hans Haab.

Originalen lader sig læse med megen Behag, men det gamle Sprog og den gamle Fortællemaades Naivitet og Fynd er for en stor Deel tabt

i Doversættelsen, hvilket ikke vel kan være andet, da Nutidens Sprog, skjønt unegtelig ganske anderledes fra det gamle, dog ei allene i Ordernes Form, men især ved saa mangfoldige indførte og optagne Bendinger og Talemaader er saa saare forskjelligt.

W. H. F. Abrahamson,
Kaptain.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 5te April, da Herr Sekr. Collins Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 14.

Mittende Aargang.

Esverdagen den 4de April 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolsstræde No. 218.

A n n e l d e l s e .

I General-Forsamlingen den 23de forrige Maa-
ned blev jeg Grosserer Cantor eensstemmig valgt
til at vedblive Administrationen i 3 Aar, og da
Repræsentanterne derved atter viiste mig Prøve
paa Deres Tillid og Tilfredshed med mig i den
forløbne Administrations-Tid ansaae jeg det for

min Pligt at giengielde samme med at antage Balget.

Uf Kasserer Aagaard blev fremlagt General-Regnskabet for Aaret 1806, til hvilket at revidere tilligemed den fra forrige Aar værende Revisor Herr Forvalter Harboe ved Klæde Dplazget, blev valgt Herr Kaptain Harboe, som var tilstæde og behagede at modtage Balget.

Efter Repartitionen i afgangne Grosserer Niels Brochs Bøer Selskabet udbetalt i alt 5177 Rb. 82½ S., af hvilke efter forhen tagen Repræsentant-Beslutning ere bestridte nogle i denne Anledning havde Udgifter, nemlig for en Sags Udførsel ved Høieste Ret, samt Stempel og Mynt Omkostninger til Medalliens Forfærdigelse for den afgaaende Administrator; denne Summa bestemte Repræsentanterne af Selskabets Hovedkasse og med Avancen paa Species-Renterne af den legerte Kapital for Aarene 1805 og 6 at skulle completeres indtil fulde 5000 Rb. Disse 5000 Rb. indbringe aarlig Rente 200 Rb., med hvis Anvendelse Repræsentanterne besluttede at skulle forholds saaledes: Fra samme drages aarlig 24 Rb. som mueligen efter Testators Willie kunne blive brugt til

en Medaille for den afgaaende Administrator, bliver altsaa igien 176 Rbd. hvilke for en lige Fordeelings Skyld til 5 Pensionister a 35 Rbd. aarlig skal nedsaettes tit 175 Rbd., og i Tilfaelde at de aarlig fradragne 24 Rbd. noget Aar ikke blive brugte, fordi ingen Administrator afgik, skulle samme tillegemed den fra Renterne overblivende 1 Rbd. henlægges til det Brockske Legats Fond, dog uden at beregne Renter af disse, førend Tilvæxten blev fulde 100 Rbd., hvis aarlige Renter kunne blive et Tillæg for de da værende Pensionister. I Henseende til Maaden at ansætte Pensionister paa efter det Brockske Legat, vedtog Repræsentanterne som Regel for Fremtiden, at Administrationen foreslaaer nogle af de meest aldrende og værdigste blant Selskabets Pensionister af Hovedklassen, og af disse vælge Repræsentanterne ved Lodtrækning saa mange som skal ansættes, hvilke da udgaae blandt Pensionisternes Tal af Hovedklassen.

Da nu 4 Pensionister forhen vare ansatte for Aaret 1806 paa det Brockske Legat, nemlig Rædefræmmer Rosenbergs med 25 Rbd. aarlig, Bager Breslau med 20 Rbd., Risdmand Eugenheims Enke med 20 Rbd. og Skoleholder Bechs Enke med 20 Rbd., saa erholde hver af disse et Tillæg

fra dette Aars Begyndelse indtil de forommeldte 35 Rd., og som en Følge af den tagne Beslutning blev blant de af Administrationen foreslagne Pensioner Styrmand Kiellerups Enke ved Lodtrækning ansat som den 5te Pensionist.

Af Bogholderen blev anmeldt at Selskabet for Tiden bestaaer af 1384 betalende Medlemmer.

Til nye Medlemmer i Selskabet bleve antagne:

- Herr Christian Traugott Rothe, Snedker.
- Christian Løpfer, Snedker.
- Jacob Østrup, Snedker.
- Emanuel Friis, Kandidatus Theologiæ.
- Smidt, Guldsmed.
- Johan Nielsen, Skoemager.
- C. E. Hude, Vinhandler.
- Jacob Rose, Slagter.
- Hans Povtjou, Kongelig Staldkarl.
- Wølfer, Havne-Krotroleur.
- Hans Hansen, Urtekræmmer.
- Paust, Trakteur.
- Jens Mørch, Hørkræmmer.
- K. G. Frydenlund, Vinhandler.

Herr Thomas Iver Thomsen, Silke- og
Klædefræmmer.

Kvinden Sara Christiana Ryberg.

Administrationen for det forenede Understøt-
telseselskab.

C. Thomsen. Flor. S. J. Cantor senior.

C. Købte.

A n e k d o t e r.

I.

Wilhelm den 4de, Landgreve til Hessen; som levede fra 1532 til 1592, dyrkede Videnskaberne, især de mathematiske, men frem for alle Astronomien. Denne Videnskab begyndte dengang først at faae noget Lys, ved de betydelige Stjerneskyndige Kopernik, Gallilæi, og vor udsødelige Tyge Brahe. Til denne Tid havde den været indviklet i forvirrede Lærebygninger; og det som værre var, den blev da ligesom i al den forrige Tid, og en god Stund siden misbrugt til Astrologie; da det nemlig var en almindelig gjeldende Tro, at af Planeternes Stilling indbyrdes og mod de staaende

Stjerner, kunde tilkommende Begivenheder paa Jordfloden, og især Menneskers Skjebne, Revealer m. v. forudsiges. Man var saa overbeviist derom, at hver Fyeste, der kun nogenledes havde Raad dertil, holdt sig en egen Hof=Astrolog, og baade fyrstelige og Privatpersoner forsømte jo ikke, at merke omhyggelig Timen og Minuten da et Barn blev født, for at kunne strax eller ved Leilighed lade (som det kaldtes) stille Barnets Nativitet. Der fandtes Astrologer i Mængde, som for god Betaling gjorde denne Forretning; og det var dengang med samme Overtro, som det endnu er blandt Almuen med Drømmes Udleggelse, Aneksler og Tallotreri Spaadomme, hvad een gang blandt tusende hendelsesviis indtraf, lagdes Merke til, og de nihundrede og ni og halvfemtsindstyve gange Spaadommen svigtede, bleve glemt. Bisseligen vare Mennesker ei at laste, naar de troede det de fra Barnsbeen af havde hørt omtale som noget Sandt og Virkeligt, især naar virkelig lærde Mænd, og Stjerneskyndige selv, hængte ved samme Tro, eller i det mindste af Vindesygge lode som vare de overbeviiste om disse urimelige Spaadømmes Paalidelighed. Og havde Landgrev Wilhelm havt samme Tro, saa kunde intet værre siges derom, end at han havde den tilfælles med alle for og med ham, og

med mange efter ham levende Kaisere, Konger, og Fyrster baade geistlige og verdslige. Det var imidlertid anderledes. En Astrolog havde paa Begjering af Wilhelms Morfader, en Hertug af Soren, fort efter Wilhelms Fødsel stillet hans Nativitet og spaaet ham en Hoben Godt, hvilket gjerne altid var Tilfældet naar Spaadommen gjaldt en Prins eller Prinsesse, da Astrologen gjerne blev fornøiet for sit Arbeide, mere eller mindre rundelig, alt som han spaaede mere eller mindre Lykke. Samme Astrolog skrev en rum Tid derefter en Bog, hvori han atter fremsatte Landgrevens ved Stjernerne besteuete Skjebne, og at han vilde døe i en Alder af 46 Aar og 9 Maaneder. Wilhelm var alt 45 Aar da denne Bog faldt ham i Hænderne. Endog i vore lysere Tidre vilde Mangen (hvilket virkelige Exempler stadfæste) lade sig strække ved en Spaadom, der tillagde ham kun eet Aars Levealder endnu. Men Wilhelm havde brugt Videnskaberne ikke til Bram eller til Moerskab, han havde ladet sig oplyse af sine Studeringer, og derfor skrev han i Bogen paa Latin: „Gud haver talt alle mine Levedage“ og blev rolig ved sine Regjeringsforretninger, dem han alt havde ført med fortjent Berøm, under Faderens fem Aars Fangenskab, og nu allerede igjen 10 Aar

efter Faderens Død. Og ligesaa uforstyrret lod Spaadommen ham i hans videnskabelige Syssler, dem han brugte alle Fritimer til, som lærnedes ham fra de Arbeider han havde, som stedse aarbaagen og selvstyrende Regent, og som Raadgiver og Bølgjivtsmand, hvortil han tidt toges af Fyrsterne nær og fjern. At han overlevede Stjernerdrømmerens spaaede Dødsaar endnu 15 Aar sees af hans her i Begyndelsen angivne Levetid. (Af Sachs monatl. Korresp. 1805. 12,301.)

W. H. F. Abrahamson,
Kaptein.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 5te April, da Herr Sekr. Collins Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 15.

Nittende Aargang.

Esverdagen den 11de April 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 218.

A n n e l d e l s e .

Efter Lovens 3die Kapitels 2den §. afgik i General-Forsamlingen den 23de forrige Maaned følgende Repræsenterere, og af de paa Valgansatte Herrer Medlemmer bleve følgende valgte til Repræsenterere i de Afgaaendes Sted, hvilke have behaget at antage Valget:

I første Klassifikation.

De Afgaaende.	De Tiltrædende.
<p>Anmærk. I denne Klassifikation kunne ingen afgaae, da den ældste Repræsentants Tid endnu ikke efter Lovene var udløben.</p>	<p>D^hrr. Hofjunker Cederfeld de Simonson — Lieutnant Cederfeld de Simonson.</p>

I anden Klassifikation.

De Afgaaende	De Tiltrædende.
<p>D^hrr. Justitsraad Lunding, som er død. — Oberkrigskommisair Bang, efter Begjæring.</p>	<p>D^hrr. Justitsraad og Assessor i det kongelige danske Kancellie, Berner. — Kammeraad og Landvæsenskommisair Bay.</p>

I tredje Klassifikation.

De Afgaaende.	De Tiltrædende.
<p>D^hrr. Baron og Kaptain Holstein. — Professor Herholt.</p>	<p>D^hrr. Kommandeur Wisgandt. — Kaptain Fabricius.</p>

§ fjerde Klassifikation.

De Afgaaende.

D.Hrr. Kaptain Mourier.

Udmærk. I denne Klas-
sifikation afgif ikkun
een Repræsentant, da
Herr Regimentschirurg
Fenger som senere valgt
er død.

De Tiltrædende.

D.Hrr. Regimentschirurg

Wichmann

— Regimentsquartermes-
ter Møller

§ femte Klassifikation.

De Afgaaende.

D.Hrr. Præsten Holm.

— Præsten Melbahl,
den sidste efter Be-
giæring.

De Tiltrædende.

D.Hrr. Præsten Bull.

— Præsten Brorson.

§ siette Klassifikation.

De Afgaaende.

D.Hrr. Justitsraad og
Borgemester Bang.

— Justitsraad og Pro-
fessor Kiærulf.

De Tiltrædende.

D.Hrr. Apotheker Blau.

— Professor Mynster.

S syvende Klassifikation.

De Ufgaaende.	De Tiltrædende.
DHr. Kaptain og Brygger Soltwedel.	DHr. Brygger Møllerup.
— Kaptain og Brygger Lind.	— Grosserer Krossing.

S ottende Klassifikation.

De Ufgaaende.	De Tiltrædende.
DHr. Kaptain og Isenkræmmer Faber.	DHr. Nürnberghandler Blankensteiner.
— Klædekræmmer D. Lund.	— Urtekræmmer Berthelsen.
— Kaptain og Urtekræmmer Christensen.	— Viinhandler Bøcher.
— Kaptain og Hørkræmmer Mathæi.	— Boghandler Hegetund.

S niende Klassifikation.

De Ufgaaende.	De Tiltrædende.
DHr. Bødler Udler.	DHr. Juveler Winther.
— Pinnedvæver M. Kølert.	— Farver Holmblad.
— Skræder Haste.	— Bogtrykker Christensen.
— Grovsmed Rosberg.	— Giørtler Rosborg.
Den sidste som har udmeldt sig af Selskabet.	

Tienbe Klassifikation.

De Afgaaende.

D^r H^r. Mægler d'Andra-
de.

— Mægler Heschier.

De Tiltrædende.

D^r H^r. Riibmand Jere-
mias Henriques.— Boghandler Stadtha-
gen.Administrationen for det forenede Understø-
telsesselskab.

C. Thomsen. Stor. S. J. Cantor senior.

C. Købke.Om den christelige Religions Ind-
førelse i Sverrig.

(Af Hegemisch. *)

Den christelige Religion blev paa en ganske for-
skjellig Maade bekjendtgjort og optaget hos de
Danske og de Svenske. De Danske vilde man
paa en anden Maade, derfor hadede og forfulgte de den;
for de Svenske anbefalede den sig selv formedelst
sine Lærdommes Bestaafenhed, og de foretrak den

*) Historische, philosophische und literarische Schrif-
ten v. D. H. Hegemisch. I Th. 1793.

frivilligen for deres gamle Landsreligion. De Danske — eller Normannernes — Krigstogte mod Frankerne i det niende og tiende Aarhundrede, hvorved de gjorde sig saa frygtelige, vare fornemmeligen foranledigede ved deres Had til Christendommen, fordi de nærede den Mistanke, at man vilde bruge den som et Middel til at bringe dem under Frankernes Herredømme. Den Naade derimod, hvorpaa de Christne søgte at indføre deres Religion i Sverrige, gav ikke Anledning til saadan Mistanke. Derfor viste de Svenske sig ogsaa ganske anderledes mod den ny Religion og dens Befjendere.

Efterat Anscarius — den Munk fra Corvej, som var kommen til Danmark for at udbrede den christne Lære — havde oprettet en christelig Skole i Slesvig, rejste han i Aaret 830 til Sverrige. Der havde Christendommen allerede faaet Benner; hvorved? vil vise sig siden. Endnu førend Anscarius rejste fra Tydskland, havde Ussendinge fra Sverrige anmeldt ved Keiser Ludvigs Hof, at Mange der i Landet ønskede mere Underviisning i Christendommen, og at Kongen gjerne vilde give christelige Lærere Tilladelse at foredrage deres Religion. Disse Forsikringer bevægede Anscarius til den besværlige Rejse. Han rejste derhen om Foraaaret med et Handelskib, og bragde med sig en

Mængde Gaver, som Keiser Ludvig havde leveret ham til Kongen. Thi fra den Tid af, at de sachsiske Adelige bleve omvendte, hoortil Carl den Stores Gaver ikke lidet bidroge, var det naturligt, at man oftere forsøgte paa, med dette Middel at indtage fornemme Hedninger til Bedste for Christendommen. Handelsflødet, hvorpaa Anscarius var, faldt i en Sværsvers Bøld, som de Handlende og de Rejsende maatte give alting. Da de vare komne i Vand, fortsatte Anscarius, som havde mistet alt hvad han ejede, Rejsen til Fods. Ved sin Ankomst til Bjørks blev han meget vel modtaget af Kong Bjørn. Han fik Frihed til at præke, og det tillodes enhver at antage Christendommen. Ogsaa de christelige Fanger, hvoraf der dengang vare mange, blev det forundt at betjene sig af den christne Lærer. Blandt de Svenske, som lode sig døbe, var Herigarius, en af Kongens Raad, som beklædte en anseelig Post i Bjørks. Efter et halv-aarigt Ophold paa dette Sted, begav Anscarius sig tilbage til Tydsland, i den Hensigt at søje Anstalter til, at Arbejdet paa dette Biinbjerg, der lovede saa gode Frugter, kunde uafbrudt vorde fortsat.

Paa Rigsdagen i Ahen i Aaret 831 aflagde Anscarius Ragnstabs for Udfaldet af sin Sendelse, og gav Anledning til, at den Plan, Karl den

Store havde havt, at oprette et Erkebispedømme i Hamborg, for at have Overopsyn med de nye christne Menigheder i Norden, blev udført, og Anscarius udnævnt til første Erkebisp. Lillige foreslog han og Ebbo, Erkebisp i Rheims, som forhen ogsaa havde gjort en Rejse for at forkynde den christne Religion i Norden, at Gautbert, en Slægtning af Ebbo, skulde ordineres til Biskop i Sverrig. Dette skeete. Gautbert tiltraadde Rejsen, og blev, ligesom Anscarius, antaget med den største Ugtelse. Han indviiede den første christne Kirke der i Riget. Thi det Huus, som Herigarius havde ladet opføre paa sin egen Grund til Gudstjeneste, var ingen offentlig Kirke men et Kapel.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Meddeelt af Collin.

Trykfeil i No. 14.

Pag 108 blandt de af Administrationen foreslagne Pensioner, læs: Pensionister.

— 109 Frøken Sara Christiana Ryberg, læs: Byberg.

I n d t æ g t :

	Rbd.	
I. Kasse: Beholdningen ved Regnskabets Afslutning til 31 Dec. 1805 var (Efter Gener. Regnskab. for 1805 ved Ugebl. 18 Aarg. No. II.)	691	
II. Ugentlige Indkomster for Ugebladet og Love: Fra No. 1 til 52 incl. af 18 Aargang, i alt (Efter de i Ugebladet indførte 4 Quart. Extracter.)	2370	
III. Kvartals-Kontingenter:		
a) Fra 1ste Oct. 1805 til ult. Sept. 1806	571 Rbd. 44 β.	
b) Restancer for Aaret 1805	5 — 1 β.	
c) 1 Medlem. betalt forud for alle 4 Quart. 1806	2 — 16 β.	
	578	
IV. Aarlige Indkomster:		
a) Det kongl. Huusets velgjørende Gaver	180 Rbd.	
b) De Overordentlige Medlemmers Kontingenter deels til ult. Decbr. 1805, deels prænnumer. for dette Aar, og dertil 4 nye indkomne for i Aar	365 —	
c) Et Overordentl. Medlems Restance for 3 Aar à 5 Rbd.	15 —	
	560	
V. Laans og Forskuds Afbetaling, i dette Aar	1796	
VI. Renterne af Selskabets Fond og det Brockske Legat, som staaer i Species Banken	1822	
VII. Tilfældige Indtægter:		
a) I dette Aars 1ste Quartal Modtaget paa en Kongelig Rentekam- mer Obligation stor 462 Rbd., i Afdrag, som forfalder til Be- taling i dette Aar	134 Rbd. 34 β.	
b) Modtaget et mig anvist Laan i Deposito Kassen til de for i Aar bevilgede Laans og Gratificationers Udbe- taling, stor	2200 — 1 β.	
	2334	
Summa Rbd.	10152	

U d g i v t :

	Rbd.	
A. De aarlig staaende Udgifter:		
1) Til Ugebladets Trykning med videre, for heele Aaret	360 Rbd. 48 β.	
2) — Lønningerne til Selskabets Bogholder, Kasserer og Buden i alt for dette Aar	1215 — " β.	
3) Alle 4re Budenes sædvanlige 2 pr. Cento for Ind- kassationen i Aaret 1805	77 — 92 β.	
4) Et Forskud til Bogtrykkeren	200 — " β.	
	1853	44
B. Til de aarlige Pensionister betalt for dette Aar	1449	48
C. Til Transportable Stats-Fonds Beviser, som ere indkøbte og henlagte til Selskabets Fond i Specie Banken	1700	"
D. Til Laan og Gratificationer:		
1) Af den efter Repræsentant Beslutning af 1ste Decbr. for d. A. bevilgede Laane Sum 1930 Rbd., er for i Aar til 18 Medlemmer betalt	1730 Rbd. = β.	
2) Ligeledes betalt de efter bemælte Beslutning af 1ste Decbr. for dette Aar bevilgede Gratificationer, i alt med	848 — = β.	
3) Til et Medlem, som efter Repræsentant Beslutning enaang for alle skulle have den bevilgede Gratifica- tion betalt Quartalliter, for d. A. betalt	20 — " β.	
	2598	"
E. Extraordinaire Udgifter:		
1) Betalt til Deposito-kassen det referende Afdrag paa det under 4de Decbr. f. A. der giorte Laan	200 Rbd. = β.	
Og i Renter af samme	" — 43 β.	
2) Ligeledes til Deposito-kassen i Afdrag paa det under Indtægten for i Aar ansatte og der giorte Laan af 2200 Rbd. betalt	1400 — = β.	
Og en Maanedes Renter forud af heele Laanen	7 — 32 β.	
3) Renters Forskud af de indkøbte Stats-Fonds Beviser	20 — 51 β.	
4) Til Species Banken 1 pr. Wille af nogle der depo- nerede Recipiser	1 — 82 β.	
5) Til adskillige mig anvist Regninger	44 — 89 β.	
	1675	9
Dr. Balance bliver Kasse: Beholdningen ved Aarets Slutning 1806	876	76½
Summa Rbd.	10152	81½

Kjøbenhavn den 31te Decbr. 1806.

J. Hagaard,
Selskabets Kasserer.

C. Købke.

At ovenstaaende Extract af General-Regnskabet for 1806 er over-
eensstemmende med Administrationens Kontrol bevidner:

G. J. Cantor senior.

Chr. Thomsen.

Flor.

E x t r a c t

af

G e n e r a l = R e g n s k a b e t

for

det forenede Understøttelse-Selskabs

Indtægter og Udgifter

fra 1ste Januarii til 31te December 1806.

Borger = Bennen.

No. 16.

Nittende Aargang.

Esverdagen den 18de April 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Fiolsstræde No. 218.

A n n e l d e l s e.

Med dette Nummer af Ugebladet følger Extracten af det i sidste Repræsentant = Forsamling den 23de forrige Maaned fremlagte General = Regnskab for afvigte Aar 1806, og om Selskabets da værende Tilstand meddeeles følgende Efterretning:

N o t a

Over Selskabets Formue saaledes, som den befindes til ult. Decbr. 1806.

1) Den i Species Banken deponerede Kapital ved Aarets Udgang 1805, bestaaende i bestandige Transportable Stats Fond deels for Selskabet selv, deels for det Brockske Legat var 29,500 Rb. Spec. à 125 beregnet

i D'Cour. 36,875 Rb.

og en Kongel. Rentekam-

mer Obligation = stor 462 —

I alt 37,337 Rb.

herfra afgaaer de i dette

Aars Regnskab under 7de

Indtægts Post Lit. A an-

førte, som i Uddrag paa

den Kongelige Rentekam-

mer Obligation ere betalte 134 Rb. 2 Mk. 2 S.

Igien 37,202 Rb. 3 Mk. 14 S.

Derimod tilkommer de i

nærværende Regnskab un-

der Udgiøts Posten Lit. C

til Selskabet indkøbte og

der anførte Transp. Stats

Fond 1360 R. Spec. à 125

Rb. beregnet til D'Cour. 1700 Rb.

Er i alt den Summa 38,902 Rb. 3 Mk. 14 S.

2) Udestaaende Laan og Forssud

hos Selskabets Medlemmer 5135 — 3 — —

- Merk.** a) Heraf skyldes endnk ved
 Aarets Slutning til De-
 posito Kassen af det der
 optagne Laan 2200 Rd.
 til Laans og Gratificatio-
 ners Udbetaling 800 Rd.
 b) og de paa uvis Sielb hens-
 fatte, som nu ved dette
 Aars Slutning ere 1366
 Rd. 3 Mk. 9 β ., ere ikke
 beregnede i den anførte
 udestaaende Laane Sum:

3) Restancerne paa Qvartals Kons-
tingenterne ere	=	=	18Rd. 4Mk. 2 β .
4) Dito paa Dverordentlige Med-
lemmers Dito	=	=	10 — — —
5) I Contant Beholdning til Ud-
gieters bestridelse	=	=	876Rd. 4Mk. 12 $\frac{1}{2}$ β .

Administrationen for det forenede Understø-
 telseselskab.

C. Thomsen. Flor. S. J. Cantor senior.

C. Købbe.

Om den christelige Religions Indførelse i Sverrig.

(Fortsat. See No. 15.)

Men Christendommen fandt ogsaa Modstandere i Sverrig. Hvordan kunde det vel være anderledes? Gamle Sæder og Skikke, gamle Begreber og Meninger blive stedse af nogle forfægtede des mere standhaftigen og haardnakket, jo mere tilbøjelige andre ere til, at ombytte dem med nye Sæder og Skikke, med nye Begreber og Meninger. Det kom til Allarm. De Huse, hvori de christelige Lærere boede, bleve plyndrede. Nogle af Gautberts Medhjelpere bleve dræbte. Gautbert selv og hans med ham indkomne Medarbejdere bleve fangne og skaffede ud af Landet. Herigarius derimod, og andre til Christendommen overgangne Svenske lede ikke den mindste Overlast. Denne Omstændighed lader formode, at Tummenlen ikke var sigtet mod den ny Religion, men mod de fremmede Lærere. Maa skee havde ogsaa i Sverrig den Mistanke rejst sig, at de vare Franzernes Spejdere. Man lægge Mærke til, hvad der videre skeete. Der blev, efter Datids Brug, under aaben Himmel, holdt en Folkforsamling hvori Sagen om den nye Religion skulde forhandles. I Førstningen blev Herigarius anseet af den

ny Læres Fjender, som med Mobvillie og Foragt, som en Mand, der forraadte sine Fædres Guder. Men han havde Mod nok, til at erklære den gamle svenske Religion for ufornuftig, og de Christnes Gud for den eneste almægtige. Følgen var, at naaget der i syv Aar efter Gautberts Fordrivelse ikke igjen kom nogen christelig Lærer til Sverrig fra Tydskland, udbredte Christendommen dog der sine Rødder stedse mere og dybere. Denne Omstændighed er meget mærkværdig. Det var altsaa tilladt i Sverrig, frit at disputere i Folkforsamlingen over det Spørgsmaal, om den gamle Landsreligion eller den ny indbragte fortjende Fortrinet. Det var Enhver tilladt, af disse Religioner at vælge den, som han holdt for den bedste. Og ved denne Frihed at stride og vælge, vandt den christne Lære.

Det er paafaldende, at denne de gamle Svenskes saa rigtige og saa skjønne Grundsetning: at være retfærdig mod Menneskene i deres Samvittighedsager siden aldeles glemtes og gik tabt i Uvidenheds og Overtroens Aarhundreder, og først omtrent et tusinde Aar derefter blev igjen fuldkommen udøvet af Preussens Fredrik den Anden, og af den franske Nationalforsamling, der optog den i Constitutionen.

Udentviol vare de Fremskribt, Christendoms

men gjorde i Sverrig, en Virkning af den Berø-
 ligelse, som det menneskelige Hjerte finder i nogle
 af dens Lærdomme. Smidlertid kan det ikke næg-
 tes, at de Svenske gik over til den ogsaa af Grun-
 de, som kun kunde gjøre Indtryk paa et overtroisk
 og polytheistisk *) Folk. Man veed, at i Følge
 Polytheismen *) ere Guderne hinanden meget ulige
 baade i Magt og Belvillie mod Menneskene, nog-
 le af dem antage sig Menneskene mere end andre.
 Efter disse Begreber er det Menneskene tilladt, at
 forlade den Gud, som er mindre mægtig, eller
 mindre bekymrer sig om sine Dyrkere, og begive
 sig under den Mægtigeres og Bedres Beskyttelse.
 Polytheistiske Folk holde det altsaa tilladeligt, at
 gjøre Forsøg med, hvilken Gud der meest kan og
 vil hjælpe, og efter gjorde Erfaring at ombytte den
 ene for den anden. Dog maatte heri holdes en
 vis Maade, og det fordrebes desuden, ikke uden
 den største Nødvendighed at forlade Fædrelandets
 ældgamle Guder, hvis Magt og Bistand For-
 fædrene saa ofte havde erfaret. Uetsindigen at om-

*) Polythe-ismus og Polythe-isterie er: Læren om
 mange Guder, eller mange Guders Dyrkning.
 Et Folk, som dyrker mange Guder, kaldes po-
 lytheistisk. Ordet kommer af det Græske: πο-
 λυς mange og Θεός Gud.

bytte dem for fremmede Guder, endskjøndt ogsaa disse kunde være sande, holder Polytheisten ikke for mindre Forræderie, end at bringe Landet under en fremmed Regents Herredømme.

Nembertus, som var Anscarius's Ven og Discipel, og som i en meget læseværdig Bog har beskrevet hans Levnet, anfører adskillige Exempler paa Omvendelser, som bleve foranledigede ved denne Tænkemaade. Det er Umagen værd at meddele nogle af dem. Da den førømtalte Folkeforsamling blev holden i Sverrig, truede tykke nedhængende Skyer med en nærførestaaende Regn. Herigarius, der var i Troette om de Christnes Guds fortrinlige Magt, gif saa vidt i sin Tro, at han opfordrede Hedningerne til, de skulde ansraabe deres Guder om, at Regnen ikke traf dem, saa vilde han ogsaa henvende sig til sin Gud, og han var vis paa, at der ingen Regn vilde falde paa ham. Prøven blev antagen, og Regnen faldt paa Hedningerne, men ikke en Draabe paa Herigarius og en liden Dreng, som han havde hos sig. Dette Tilfælde blev af heele Forsamlingen anseet for et Mirakel, som de Christnes stærkere Gud havde viist, og endnu i vore Dage, har en hæderværdig Historieskriver, Eagerbring, troet, at maatte holde denne Begivenhed for et Terteegn. Bist nok har dette Terteegn, om det var et saadant, et saa

troværdigt Bidne for sig, som man kan anføre for noget. Men Sagen lader sig ganske naturligen forklare: at en Tordenregn eller en Regnskye kan saaledes udtømme sig paa et bestemt Rum, at tæet derved ikke falder nogen Draabe ned, er ingen usædvanlig Naturbegivenhed, og det har været Tilfældet dengang. Nu kan det tillige gjerne have været muligt, at Herigarius har med et skarpt øvet Dje kunnet i Forvejen af Skyens Stilling og Tyngde, bedømme hvor den vilde udlade sig. Og saa var det ikke saameget hans Tillid til de Christnes Gud, som hans Veierkundskab, der indgav ham Dristighed til gjøre Hedningerne hiin tillidsfulde Dpfordring. Men saa havde det ogsaa været fromt Bedragerie. Dog, Sagen lader sig forklare uden at beskylde den gode Herigarius derfor. Man betænke, at deslige Dpfordringer, at bevise de gjensidige Guders Magt med Gjerninger, de skulde gjøre, — at Paakaldelser om Terteign, som enhver vilde lade iværksætte ved sin Gud, hypsigen skeete. Ni og halvfemsindstyve Gange bleve de ikke opfyldte, og bleve glemte. Den hundrede Gang gif det bebudede Underværk i Dpfyldelse, blev feet med Forbavselse, gjorde sin fuldkomne Virkning og blev overalt, forsøget og forbedret, fortalt af Børn og Børnebørn. —

(Fortsættes i næste Nummer.)

Meddeelt af Collin.

Trykkefejl i No. 15 S. 117. Hegenisch, læs: Hegewisch.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 17.

Mittende Aargang.

Løverbagen den 25de April 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Niolstræde No. 218.

Om den christelige Religions Ind-
førelse i Sverrig.

(Sluttet. See No 16)

Et andet Exempel: Herigarius faldt i en haard-
nakket Sygdom. Hans hedenske Bekjendtere dreve
stærkt paa ham, at han skulde offre til sine Fæ-
drene; Guder. Han vilde ikke høre dem; han lod
sig bære i et Kægel, hvor han med syrig Andagt

bad de Christnes, nu ogsaa sin Gud, om Sundhed; — sund og munter forlod han Kapellet igjen. Vi behøve atter her, for at forklare denne Fortælling, hvis Sandfærdighed ikke kan paatvies, hverken at antage noget Mirakel, eller at mistænke Herigarius for, at han var foregivet syg, for ved en formeentlig undersuld Helbredelse at gjøre sin Gud Vre. Maaſkee hjalp Naturen ham; maaſkee havde hans Sygdom sit Sæde i Nerverne; ved hans fyrige Bøn, ved hans stærke Tro, begge Virkninger af en heftig bevæget Indbildningskraft, kunde disse Nerver paa en helbredende Maade vorde rystede.

En anden Begivenhed, som gjorde endnu stærkere Indtryk paa den store Hob, var denne: En fra Sverrig fordriven Konge, som var flygtet til Danmark, kom til Bjørks med en dansk Flaade. Kong Biørn var fraværende. Overfaldet skeete saa pludseligen, at de Svenske i Staden mistvivlede om Muligheden at kunne forsvare sig. De tilbøde at udrede en Brandſkat. Anføreren for de Danske var tilfreds dermed; de betalede ham da eet hundrede Mark Sølv. Men hans Folk paa Flaaden vare utilfredse dermed, da de paastode, at kunne fordre en langt større Summa af et saa

rigt Sted, som Bjørkø var. De gjorde derfor, den skeete Betaling uagtet, Anstalter til at indtage og plyndre Byen. Indvaagnerne tabde Modet og gjorde store Løfter til deres Guder. Nu foreskillede Herigarius dem, at de forhen havde seet, hvor forgjæves deres Dffere og Løfter vare, og hvor afmægtige deres Guder; de skulde flaae Eid til hans Gud, han vilde vist nok hielppe dem, om Hjelp var mulig. Hvilket Middel lader man uprøvet, for at rædde Sit, fra at bortranes? Indvaagnerne lovede at gjøre alt, hvad Herigarius vilde forlange. De Christnes Gud blev paakaldt. Udfaldet svarede til hans Løfter og Indbyggernes Dnsker. Thi den danske Anfører vilde gjerne holde sit Ord; han foreslog derfor sine Folk, at spørge Guderne ved Lodkastning om ogsaa Angrebet vilde lykkes. Lodden faldt imod dette Foretagende, og de Danske gik ud igjen i Søen.

Nogle Aar forgik uden at Anscarius eller nogen anden Apostel kom igjen til Sverrig. Hamborg var imidlertid ødelagt af den danske Konge Erik, og overhovedet bleve Udsigterne for Christendommen i Danmark meget mørke. De opklarede sig endeligen igjen. Anscarius erholdt Udgang til denne Eriks Hof, fik Tilladelse at bygge en Kirke i Sverrig, og Christendommen vandt god Fremgang.

Under saa gunstige Omstændigheder troede Anscarius at kunne overlade den lettere Forretning, at sørge for disse i Fred og med en Konges Beskyttelse sig dannende Menigheder, til sine Medhjælpere, for selv at paatage sig noget Vanskeligere. Han gik til Sverrig, for om muligt at fuldende sine der begyndte Arbejder, om hvis standsede Fremskridt den fordrevne Gautbert ikke havde kunnet bringe ham nogen glædelig Efterretning. Anscarius gik deshellere selv, da Gautbert ikke var at bevæge til, igjen at foretage sig nogen Rejse derhen.

For at kunne gjøre denne Rejse, som gik for sig omtrent i Aar-t 851, med des større Sikkerhed og Anseelse, fik Anscarius af Keiser Lotharius Forretninger at udføre som Gesandt, og Kong Erik gav ham et Brev med til den derværende Konge Bjørks, Duf. Ved hans Ankomst var en stor Deel af hans forhenværende Tilhængere død, ogsaa Herigarius. Desuden rejste der sig et lidet Uvejr mod de Christne. Blandt de Svenske var opstaaet en Prophet, som paastod at have seet deres gamle Guder i et Syn. Han forsikrede, at de havde aabenboret ham, at de umuligen kunde taale de Christnes Gud i deres Selskab. Men en

af de gamle svenske Konger, Erik, vilde de antage som Medgud. Denne formeentlige Aabenbaring havde fundet Bifald. Den nye Gud Erik var erkjendt, og man havde indviet ham et Tempel og Præster. De gamle Benner, som Anscarius endnu fandt, raadede ham, at rejse hjem jo før jo bedre. Men hans Iver for hans apostoliske Kald var alt for ivrig og for standhaftig, til at han skulde have fulgt dette frygtfulde Raad, og i sin gesandtlike Charakter troede han, at finde tilstrækkelig Sikkerhed mod ethvert Foretagende mod sin Person. Han begyndte dermed, at han indbød Kongen til Gjest, som indsendt sig, og var meget vel tilfreds saavel med Beværtningen, som med de Gaver, Anscarius overrafte ham i Rejserens Navn. Men han erklærede tillige, at han for sig alene ikke kunde gjøre noget til Sagen, han maatte først adspørge Landets Guder ved Lodkastning, og naar de vare tilfredse dermed, maatte det forsamlede Folk fatte en Beslutning derom.

Efterat Kongen derpaa endnu engang havde overlagt Tingene med sine Raad og havde kastet Lodden, som faldt gunstigen ud, blev Folket sammenkaldt og Sagen foredraget det af Kongen. Der blev stridt heftigen indtil en gammel værdig

Mand fremtraadte og forestillede dem: „der vare
 „dog mange blandt dem, som af egen Erfaring
 „vidste, at de Christnes Gud var meget mægtig,
 „da de ofte i Nød havde fundet Bistand ved hans
 „Hjelp. Mange af dem vare derfor ogsaa rejst
 „til Duurstede *) for at lade sig undervise mere i
 „Christendommen. Da man nu ikke kunde for-
 „mene nogen dette, saa var det jo fornuftigere,
 „at tillade den nysankomne Mand, selv her i Lan-
 „det at meddele dem, som vare begjærlige derefter,
 „Underviisning i denne Religion, for at de ej
 „skulde have Behov, at gjøre denne besværlige
 „Reise.“ Disse Grunde fik almeent Bisfald.
 Desuagtet maatte Anscarius endnu oppebie en an-
 den Folkeforsamling, hvor først, ved en Art af
 Rigsdagsbeslutning, han fik Tilladelse til at præke.

Forinden Anscarius gik tilbage til Tydskland,
 havde han bragt en Menighed i Stand. Han or-
 dinerede en ny Biskop for den. Kongen gav en
 Plads til den ny Kirke, og kjøbde selv et Huus
 til den ny Biskop.

*) Duurstede, dengang en berømt Handelsstad i
 det nuværende Holland.

Af denne Fortælling er det klart, at hine gamle Svenske, vejlede blot af deres simple Menneſteforſtand, fulgde Tolerancens *) rigtige Grundſætninger, ſom det forrige Aarhundrede, oplyst ved en ſørgelig Erfaring fra de tvende forbi-gangne, omſider har fundet ſaa ſande og følge-værdige. Maatte dog alle følgende Aarhundrede aldrig ophøre at finde dem ſaaledes!

De Grundſætninger, hvorefter de gamle Svenske handlede, vare aabenbare følgende: „Det maa være tilladt offentligen at underſøge forſkjellige Religioners gjensidige Fortrin; men Reſultatet af vore Underſøgelſer maa ikke være, ej at ville taale mere end een Religion udelukkende, men det maa ſtaa enhver frit for, at vælge den Religion, ſom ſkaffer ham meſt Beroligelse, og hvorved han finder ſig lykkeligſt. De meſt forſkjellige Religioner kunne beſtaa ſammen i Staten; Chriſtne og Hedninger være Medborgere af een Stat. Kun at de alle ere ærlige Folk og gode Borgere.“

*) Erkiendteſen af Andres Rettighed til, i Religionsſager i Særdeleſhed, og i videnskabelige Materier i Almindelighed, at følge deres Overbeviisning.

Havde de gamle Svenske ikke troet dette, havde de meent, at alle Nyheder i Religionsfager vare farlige, at Almuen derved forvirredes og forfaldt til Bantro, og at det højest man kunde tillade nogen, der tvivlede om Forsædrenes Troes Rigtighed, var, at beholde denne Tvivl hos sig selv, men ikke at meddele andre den; — havde de Svenske dengang holdt fast paa en saadan Mening, — O! saa havde de endnu ikke været Christne, og Menneſkeoffere vilde endnu have blødet i Upsala!

Meddeelt af Collin.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 3die Maji, da Herr Pastor Brorsons Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 18.

Nittende Aargang.

Løverdagen den 2den Maj 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Math. Joh. Sebbelow,
i store Gjolstræde No. 218.

Endnuet Var Ord om Forsørgelses-
og Forsikrings = Selskaber.

(Af Banqvecommiffair Collin.)

Den megen Skade, saadanne Casser eller Selskaber forarsage, der ikke ere i Stand, til at forsikke dem, som deeltage deri, den Hjelp, de gjøre Regning paa, — bestemde mig til, for et Par

Aars Tid siden i dette Blad derom at skrive en Advarsel (See No. 19 — 25 for Aaret 1805.)

Jeg viiste deri, at ligesaa velgjørende disse Indretninger ere, naar de ere anlagte med den fornødne Estertanke, ligesaa ubestandige og pengespildende ere de, naar man ved deres Anordning fastsætter Indskudde og Udbytte paa Slump, for at lokke Deeltagere, uden at bekymre sig om de Erfaringer, man har om Dødeligheden blandt Menneskene, og uden at gjøre nøjagtig Overflag over Indtægter og Udgifter. — Jeg gjorde opmærksom paa, at jo færre Deeltagere, der vare i saadanne Selskaber, des større var Usikkerheden; at jo mere Planen lovede, des mindre var Cassen istand til at holde; at den Kongelige Confirmation, nogle Casser have faaet, aldeles intet Beviis er for deres Barighed; at man bedrager sig selv naar man gjør Regning paa, at det Lilløb, en sliq Anstalt i Begyndelsen kan have, vil stedse vedvare; at dens Grundløshed derved vel for nogen Tid dækkes, men at dens Fald er des vissere, naar den kommer til Modenhed; at den Bestemmelse, hvormed nogle Planer søge at blende, at Hovedstolen ej maa angribes, ikke hjælper Enkerne, naar Renterne af denne Hovedstol ere utilstrækkelige. — Jeg anførte adskillige Exempler paa inden- og udenlandske Forsørgelses-Casser, der efter 10, 20

ja 30 Aars Forløb vare sammenslyrte og havde taget mange Ulykkeliges Sukke, Taarer og Forbandelser med sig. Af disse Exempler var det klart, hvor lidet man kan bedømme en Casses Sikkerhed blot deraf, at den har en betydelig Fond, da den Calenbergste ejede over otte Tønder Guld, og havde henved fire tusinde Interessentere. Endeligen søgde jeg at drage Opmærksomheden hen paa et Institut under Kongeligt Garantie, nemlig den almindelige Forsørgelses-Anstalt, der synes ikke at være noksom bekjendt, i det mindste ikke noksom benyttet, rimeligviis fordi den ikke lover Guld og grønne Skove, men kun hvad den kan holde; en Anstalt, der, i Forening med den almindelige Enkeltcasse, gjør alle de andre Indretninger overflødige, da deri kan forsikres Livrenter, Brudegaver, Hjælp til Etablering, Begravelse, Opdragelse m. m.

At hine mange Casser siden den Tid ikke have havt mindre Tilløb, at de ikke have faaet forandret Indretning — det undrer mig aldeles ikke, men det skal heller ikke afholde mig fra fremdeles at meddele mere i denne Materie. Aldeles uden Virkning bliver det dog vel ikke; skjøndt det, der meest skal overbeviise Mængden, maa være Exempler af søndersplittede Casser, og derpaa skal der ej være Mangel.

Blandt de herværende Enkeltcasser ere der nogle

som man kan ansee for en Slags Mellemting mellem de private og den almindelige; det er dem, som visse Vorigheder eller Formænd for enkelte Stænder oprette for en vis Borgerklasse. Dertil høre de mange særffilte Dagne, og Skoleholder-Enkecasser. For det meste har det sig med dem ikke meget bedre end med de andre; det, hvorpaa de gjøre Regning, ere overordentlige Gaver, Legater o. s. v. — Om disse her et Par Ord. *)

Man kan antage, at et Selskab af Egtesfolk, som forene sig om at forsikre deres Enker en Pension ved aarlige Bidrag, hvilke, uden alt Hensyn til Bedkommedes Alder, blot bestemmes efter Pensionens Størrelse, og altsaa blive ligestore for ligestore Pensioner, kan bestaae, naar det aarlige Tilskud er 25 Procent eller Fjerbedelen af den forventede Pension. Dette kan i Gjennemsnit antages under den Forudsætning, at en saadan Cassé har andre Fordele, f. Ex., at alle Medlemmerne i den Borgercassé, for hvilken Cassén er til, bidrage dertil, endog naar de ej ere gifte; at Interessenternes Antal paa lidet nær bliver det samme, og deslige. Paa denne Forudsætning er ogsaa Professorernes Enkecassé bygget. Det aarlige Tilskud er 25 Rdlr. og Pensionen

*) Tilbeels af Collegial-Acter.

100 Rdlr., hvilken dog, formedelst Fondens Forsørgelse ved et Legat, er bleven lidet forhøjet. *)

Det synes med Føje at kunne være Tvivl underkastet, om ikke, istedet for at befordre slige særskilte Enkecaffer, det var raadeligere, at ogsaa saadanne Personer, for hvem en Pension af 10 Rdlr. er af Bigtighed, henvendte sig til den almindelige Enkecaffe. Efter den sædvanlige Alder, ved Indtrædelse i Egtteskab, er Indskudet til en Pension af 10 Rdlr.; imellem 30 og 40 Rdlr. Dette kan ifølge Fr. af 4 August 1788 afbetales i 6 Aar. Forordningen tilliger desuden dem, som ere pligtige at gjøre Indskud i Cassen, men beviisliggjøre at det er dem enten umuligt eller for besværligt, inden 6 Aar at betale Indskudet, den Bøttelse, at afbetale det i indtil 12 Aar. Vilde Directionen tilstaae dette ogsaa til de Deltagere, der ikke vare pligtige at gjøre Indskud, men trængde ikke mindre til denne Bøttelse, saa synes det, at være udenfor al Tvivl, at denne meget sikkrere Forsørgelsesmaade ikke var mere byrdefuld end Bidraget til en efter hiin Grundsetning indrettet Caffe vilde være. F. Ex. Til en Pension af 10 Rd. maa nemlig aarligen saalænge

*) Kjøbenhavns Universitets-Journal 1798.

Manden lever bidrages 2 Rdr. 48 β . Dg, Mandens Alder antagen til 40 og Konens til 30 Aar, fordrer en Pension paa 10 Rdr. i den almindelige Enkecaffe et Indskud af $43\frac{1}{2}$ Rdr., som fordeelt paa elleve Aar bliver omtrent 4 Rdr. aarligen. Det Tilfælde, at en Hustru blev Enke førend hele Indskudet var skeet, og altsaa i nogen Tid kunde komme til at savne Pension, derpaa kunde paa flere Maader raades Bod; f. Ex. ved at paaligne det Resterende paa alle Medlemmerne i den enkelte Stand; ved Hjelpecasser og deslige.

Men skulde der være særdeles Tilfælde, der tilraadede at indrette en Enkecaffe for et vist Sted eller en vis Stand, og hvor der kunde gjøres Regning paa 300 vedvarende Interessentere, saa gjorde Bedkommende bedst i at lægge Tabellerne for den almindelige Enkecaffe til Grund. Dg kunde saadanne særskilte Anstalter desuden have særdeles Fordele, f. Ex. ved Gaver og Brevevelser, saa kunde vel ogsaa een og anden Rettelse ved Indskuddene finde Sted.

Et Exempel, der netop i disse Dage er kommet mig til Kundskab, paa, hvor snart ogsaa de private Selskaber kunde vorde kostbare, vil jeg endnu her anføre. Det Kjøbenhavnske almennyttige civile Enke-Understøttelses-Selskab har, efter nu i 11 Aar at have bestaaet

med omtrent 200 Interessentere, allerede 34 Enker, og koster saaledes hvert Medlem aarligen 12 Rdlr. til en Pension af 50 Rd., som dog kun er vis under den Forudsætning at Selskabet er fuldtaligt, da hvert Medlem skal til hver Enke betale 32 β . aarligen. Af dette Antal Enker kan man see, at Mændenes Mellemalder ved Indtrædelsen har omtrent været 40 og Konernes 30 Aar. Og efter samme Forhold vil da end videre følge, at det aarlige Tilskud vil om 9 Aar være 17 Rdlr. og om 19 Aar 22 Rdlr. Hvo vil da indgaae i Selskabet?

* *

* *

* *

Hvad her er sagt imod specielle Forsikringscasser i Dødstilsælde gjelder for det meste om deslige Forsikringsanstalter i andre Tilsælde; f. Ex. Brandsocietæter for en enkelt Stand eller Egn. Jo færre Interessentere des større Risiko. Træffe Uheldene sjeldnere, saa ere de des føleligere naar de komme. Deeltagerne i den sjellandske geistlige Brandcasse have derpaa nyligen havt et Exempel. Ved et fletsevarende aarligt Tilskud bliver Udgiften langt mindre følelig.

Efter Krunitz's Forudsætning, at af 1000 Huse afbrænde 100 i 30 Aar, vilde der behøves aarligen $\frac{1}{3}$ Procent af Assurance-summen, det er:

hver Interessent maatte give til Brandkaders Godtgjørelse 32 Skilling aarligen af hvert Hundrede Rdlr., som han havde forsikket sine Ejendomme for. Naar der tales om Ildbebrante paa Landet, og Landbeboerne have en særskilt Forsikrings-Anstalt for sig, saa vil dette oftere være nødvendigt. Thi ved den flensvig-holstenske Brandcasse for Bygninger paa Landet maa aarligen godtgjøres fra 24 til 32 Skill. af hvert Hundrede Rdlr. af Forsikringssummen. Men ved Brandcassen for Stæderne i Hertugdømmene er derimod $\frac{1}{8}$ Procent, eller 12 Skilling meer end tilstrækkelig. Og Brandcassen for Bygninger paa Landet i Danmark koster i Gjennemsnit 12 Skilling aarlig af Hundrede. Kørlige Ting's Forsikring udenfor Hovedstaden koster derimod 32 Skilling, men derved er igjen den Fordeel, at Forsikringen kan skee for enkelte Maaneder, efter Besætningens eller Jordens Afgrødes Af- eller Tilgang. Florencourt beretter, at ved den brunsvigske Brandcasse var Godtgjørelsen i 13 Aar efter et Middeltal 8 Skilling aarlig af Hundrede Rdlr. Det samme havde efter Gjennemsnit af 28 Aar fundet Sted ved den hannoverske Brandcasse. Tilskudet ved Brandforsikringscassen for de norske Kjøbstæder har i fem Aar været mellem 10 og 50 Skill. aarligen, og har fordeelt lige paa dem alle fem, udgjort 24 Skill. hvert Aar.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 3die Maji, da Herr Pastor Brorsens Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 19.

Mittende Aargang.

Løverbagen den 9de Maj 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

Cornelio Mesara,

Rattervægter i Neapel, i den Deel af Staden, som
hedder Capuana. *)

Naar vi, som det dog vel er billigt, vilde sætte
Pris paa et Menneſke efter den Tjeneste, som han

*) Af Volkskalender aufs Jahr 1801.

I denne Almuebog, hvoraf adskillige Aargange
ere udkomne, findes i hvert Hefte en Artikel om

vifer Staten, saa er virkelig den liben Agtelse, hvormed endnu stedse den største Deel af Menneskene behandle Nattevægterne, et sorgeligt Minde paa den menneskelige Stolthed. Thi skulde ikke den Mand, som vaager for en heel sovende Mængde, som altsaa med Dpoffrelse af den sødeste og mæest styrkende, nemlig den natlige Søvn, maa, i Kulde, Regn, Sne, Storm, for en ringe Betaling, saavidt han kan, skaffe os Ro og Sikkerhed — skulde han ikke være ligesaa hæderværdig, som Soldaten, Landmanden, Sømanden, med eet Ord, som ethvert andet Medlem af en nyttig Stand?

I August Maaned 1795 horte Pesara ved Midnat et ynkeligt Børneskrik. Han gik efter Stemmen, og fandt paa Trappen af et Palais, som tilhørte Marquise della Utripalda, et kjønt tyve ugers Drengsbarn indsvøbt i et tyndt Klædebon. „Stakkels Barn“ sagde Pesara, — „Din Moder

„gode Mennesker.“ Deri gives længere og kortere Efterretninger om Mennesker af alle Folkeslag og Stænder. Saaledes findes der blandt andre: om Statsministeren Andreas Peter Bernstorff; Lænsmanden Karflodt i Bergens Stift; om Sølieutenant Heiberg, som døde i hollandsk Tjeneste paa Skibet Delft, som han af Omsorg for de Saarede ej vilde forlade.

maa enten være i Dødens eller i Dievelens Hænder, ellers laae Du ikke her. Jeg skal give dig en Moder, hvis den naadige Frue her i Palladset ikke vil være det." I det han sagde dette, ringede han paa Klokken. „Jeg maa strax tale med Frue Marquisen," sagde han til Tjeneren som lukte Døren op. „Hun er endnu ved Taffelet," svarede Betjenten, „og saa gaaer Hendes Naade strax i Seng. „Des bedre," sagde Pesara, „saa faaer hun Appetit, thi jeg bringer her en behagelig Foræring." Uden at oppebie Tjenerens Svar eller lade sig hindre af ham, gik han lige op i Spisesalen. — „Vor Fader i Himmelen, naadige Frue," sagde han, „har tiltænkt Dem den Ære, at træde denne fortabte Skabning i Moders Sted. Seer De, den beder grædende derom!" — „Strax paa Stedet affted med den Horeunge," sagde Fruen, uden at lade den ærlige Pesara faae ud-talt; „Bring det til Hittebørnehuset" raabde den naadige Herre. „Nej, slet ikke", gjentog Pesara, „Glutten skal have Fader og Moder. Og da De ikke vil være det, saa vil jeg. Jeg har otte Børn, og hvor de spise, kan den niende ogsaa blive mæt." Han skyndte sig hjem, vækkede sin Kone, som havde en lille Pige ved Brystet. „Der har du en Søn, Moder," sagde han; „han var givne Hundene til Priis; Gud har ladet mig finde

ham, vær du hans Moder." „Kom med ham," sagde Konen. Pefara lagde den af Kulde forkomn Blut i Konens Arme, og ilede til sin Post.

Faa Uger efter denne Begivenhed, hendtes Pefara omtrent paa samme Sted, og ved samme Klokketiet følgende: han mødte to maskerte Karle, der søgte at undgaae ham. Han standsede dem. „Du faaer hundrede Zechiner," sagde den ene, naar Du lader os gaae i Fred" — „og hundrede endnu af mig," hvidskede den anden. „Ikke for Tusinde," raabde Pefara, thi jeg seer, I have ondt i Sinde. „Hvad er det, du bærer," spurgde han den Ene; og i samme Djeblik stak den Anden efter ham med en Dolk, som blot streifede ham. „Røvere!" raabde Pefara og jog sit Spyd igjennem den Sidste, greb den Første, og stødte i sin Pibe. „Dine Cammerader komme ikke," sagde Røveren, „vi have givet dem fulde; ingen menneskelig Sjæl faaer altsaa at vide, at du tager Zechinerne og lader mig gaae." — „Saa du baade bestjeler og forgiwer Folk, desfastere maae jeg holde dig," sagde Pefara, og kastede ham et Lov om Halsen. Just da kom flere Faller ud fra et Palais. „Hid! hid!" raabde Pefara. Man kom, og den første Fakkeldrager, som nærmede sig, var den Tjener, som for nogen Tid siden lukke op for ham, da han fandt Barnet. „Hold fast i denne

Strikke, jeg skal bære Pakken," sagde han. Pakken var tung, det var Marquisens Sølvstøj. Desfara ilde dermed til Palaiet og gik atter lige ind i Spisefalen. „Jeg bringer Dem en ny Foræring, Signora," sagde han til Marquisen, — „som De vel tager imod, uagtet den ogsaa dennegang kommer fra skidne Hænder." — „Jeg fortjener denne Spot, ærlige Mand," sagde hun, „tag denne Pung, og Barnet vil jeg modtage, hvis det endnu lever." „Barnet — svarede Desfara — beholder jeg, og De beholder Pungen." Med disse Ord gik han tilbage til sin Post.

Peter den Stores Hytte.

Det Huus eller rettere den Hytte, som Peter den Store beboede medens Petersborg blev anlagt, staaer paa den venstre Side af Kejsersbroen i Baaden hen til Citadellet. Den sidste Keiserinde lod denne, Kuffterne saa hellige, lille Baaning forsyne med en Dverbygning med Arkader og bedække mod Tidens Udelæggelse. Den bestaaer af 3 lave Værelser lige ved Jorden. Her tildrog sig en pudser,

lig Ankebote, medens Citabellet blev anlagt. En hollandsk Skipper havde hørt tale om Petersborgs Anlæg og om Keiserens Forkjærlighed for Skibsfart og Handel. Han besluttede derfor her at forsøge sin Lykke, og ankom der med det første Handelskib, som besøgte Neva. Fra en Bekjendt i Holland havde han en anbefalingskrivelse til Havnecapitainen, hvori denne blev anmodet om, at staae Skipperen Fragt. Peter den Store arbejdede, da Skibet passerede forbi og hilsende med to eller tre smaa Kanoner, som en simpel Tømmersmand paa Admiralitetet og glædede sig meget over denne Nyhed. Han erklyngede sig om Skipperens Forehavende, og befalede for at have Spøg med ham, Havnecapitainen at gaae til Skipperen og henvise ham til Keiserens Bolig, som om den tilhørte en nylig etableret Kjøbmand. For at gjøre Spøgen fuldkommen, begav han sig i Hytten med Keiserinden, der paaflædte sig som en Kjøbmandskone. Keiseren modtog Hollænderen meget venstabeligen, de spiste Ost og Brød og røgede en Pipe. Hollænderen saae sig imidlertid om i Stuen, og begyndte at troe, at Beboerne af et saa fattigt Sted vel ikke kunde være ham til synderlig Nytte, Nu kom Keiserinden ind; Skipperen sagde, at han medbragte en Ost til hende, hvis Mage hun vel

neppe endnu havde smagt. Hun takkede ham der-
 for paa en noget forfæret Maade. Da hendes Ud-
 vortes behagede Skipperen, tog han et Stykke
 Lærred frem af sin Dverkjole, og bad hende at
 modtage det til Særker. „Ha Trine,“ raabde
 Peter, og tog sin Pibe af Munden, „nu bliver
 du saa kjon som en Keiserinde, du er en lykkelig
 Kone. Saadanne Særker, som du nu faaar, har
 du ikke haft før i dit Liv.“ Til Tak forlangde
 Skipperen et Kys, som hun ogsaa skjøndt med
 Undseelse gav ham. Peter den Stores Yndling og
 Minister, Fyrst Menzikof, som forestillede ham i
 Statsanliggender, traadte nu ind, beklædt med
 alle sine Ordener, og stod med blottet Hoved for
 Keiseren. Skipperen studsede, men Keiseren gav
 Fyrsten et Bink til at gaae, hvorpaa den forun-
 drede Hollænder sagde: „Som det lader, saa har
 I fornemme Bekjendtere?“ „Ja,“ svarde Peter,
 og naar I kun opholder Jer her ti Dage, vil det
 gaae Jer ligedan. Her gives mange fattige
 Adelsmænd ligesom han, der gif; de have udspio-
 neret mig. Men, gode Ven, tag Jer i Agt for
 de Karle, og sæt Jer imod deres Overhæng om de
 endog smiggre, og lad Jer ikke forblinde af deres
 Stjerner og Baand.“ Denne Erklæring beroligede
 Skipperen, som drak og røg dygtig, og sluttede

eu Handel om en Ladning. Den vagthavende Of-
ficier traadte derpaa ind for at hente Ordre, og
førend Peter kunde faae ham advaret, havde han
sagt: Ed.rs Kejserslige Majestæt. Hollænderen sprang
op, og kastede sig paa Knæ for Keiseren og Keiser-
inden for at bede om Tilgivelse for sin brugte
Frihed. Peter, som var glad over det foresaldne,
loe hiertelig, løftede den forfærdede Supplicant op,
og lob ham kysse Keiserindens Haand. Derpaa
skjenkede han ham 1500 Rubler og en Ladning,
og befalede at dette Skib maatte bestandigen anlø-
be alle russiske Havne uden at betale Afgifter. *)

Meddeelt af Collin.

*) Fortællt af John Carr.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 20.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 16de Maj 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Brykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolsstræde No. 205.

H e i b e r g ,

Hollandsk Sø = Lieutenant. *)

Man viste sig den 11 October 1797 i Sætreæfningen mellem den engelske Admiral Duncan og

*) Fortalt i Calendar fürs Volk. Aufs Jahr 1801.

Det er mig ikke bekjendt, at denne Handling i noget dansk Skrift er berettet Heibergs Landsmænd.

den hollandske Admiral de Winther, som en tap-
per Krieger, og døde tre Dage efter for sin Pligt
og sit Land.

Heiberg, dansk af Fødsel, og opdraget i
det danske Søcadetcorps, gik i Aaret 1794
i hollandsk Krigstjeneste. I det omtalte morder-
lige Slag var han Næstcommanderende paa Skibet
Delft, som, omringet af tre engelske Skibe, maatte
efter en blodig Fægtning i femsjerdedeel Time,
slynge Sejl. Det havde adskillige farlige Grund-
skud, havde mistet Stormasten med mere, to Of-
ficierer og 41 Mand vare døde, og en Officier med
75 Mand vare saarede.

Saa snart Delft havde strøget, kom en Offi-
cier fra det engelske Skib Ryffel om Bord, tog som
Priismester det erobrede Delft i Besiddelse, og sendte
strax Capitainen, to Officierer og 86 Mand til
Skibet Ryffel. Han saae da Skibets skrækkelige
Tilstand, og bad Heiberg, der aldeles ikke var saas-
ret, at han vilde hjælpe ham med det øvrige Mand-
skab, for at hindre Skibet fra at synke. Hollæn-
dere og Englændere arbejdede, saa at de i tre Dage
havde det bedste Haab, at beholde Skibet. Men
den 14 October kastede en Storm Delft om paa

Siden. Nu steg Vandet saa højt deri, at ingen Pumpe kunde hjælpe længere. Da alt Haab var ude, gjorde Englænderen Anstalt til at forlade Skibet. „Gammerad — sagde han til Heiberg — jeg springer i Sluppen med Mandskabet. Pas altfaa paa det Signal, jeg giver, at De kan redde Dem med mig.“ — „Og jeg skulde forlade disse mine blifferte uhykkelige Camerader,“ svarede Heiberg, i det han pegede paa de 73 Saarede, som man havde bragt op paa Dækket, fordi de ellers vilde have druknet nede i Rummet. „Gud velsigne Dem! Hollænder! der har De min Haand, jeg bliver ombord,“ svarede Englænderen med Forundring. Englænderne sprang i Sluppen og deres Anfører blev tilbage. Begge Officierer arbejdede nu med forenede Kræfter for at hjælpe hvad der endnu kunde hjælpes. Efter nogle Timers Møje saae de at Nyssel satte Fartsøjer ud for at komme Delt til Hjælp. Neppe vare de komne dit paa Siden, førend de ogsaa vare fyldte med Mandskab. De roede bort, kom tilbage om en halv Time, og bleve atter strax fulde af Hollændere. De lovede at komme tredie Gang. Men nu trængde pludseligen Vandet fra alle Sider ind i Skibet, hvorpaa endnu vare de 78 Saarede, tre Cadetter og 30 Mand, Heiberg og den brave Engelsemand.

Det begyndte at synke. Engellmanden omarmede Heiberg og styrkede sig i Søen for at redde sig ved Svømmen. I Djæbliget var Dølst opslugt af Bølgerne, og med det den ædle Heiberg, som et Offer for sin Menneskelyrlighed.

Meddeelt af Collin.

Hvormeget Mennesket kan
holde ud?

Bist ved St. Germain's Exempel.

Det er smerteligt, at see een af vore Brødre, plaget af tusende Qualer: med Kummer i Sielen, liggende ensom og forladt i en øde Egn, givet til Priis for Fortviølsen. Det er den høieste Grad af menneskelig Elendighed; ingen frelsende Haand viiser sig i Nødens Time, og intet medlidende Die opmuntrer.

Hos hvert — ogsaa hos det raa og vilde Menneske — er der Kølelse af Medlidenhed; Sy

net af fremmet Lidelse rører Hjertet, opfylder vor Siel med Sorg og byder os at hielp og frelse. Bærer den Ulykkelige uforstyldte Lidelser; blev han maaskee et Offer for andre Menneskers Ondskab: da taler Medlidenhedens Stemme stærkere, og vor Lyst til at hielp bliver mere levende. Men, naar vi nu ere for svage til Hielp og Redning; naar man seer den Lidende, kæmpende med Modgang, gaae Udælgelsen imøde — o da føle vi dyb Smerte og den Edle sørger fordi han ej formaaer at bringe den Glendige andet end Taarer.

Den blodige Krig havde raset længe i Amerika; et frihedelskende Folk søgte at affaste et trykkende Nag, de forsvarede sig kiækt og udbredte Død og Fordærvelse om sig; mange Tusender havde udaandet deres Liv paa Balpladsen; ogsaa Lydsland røvedes der mange duelige Krigere: nu udbrød ogsaa Krigsluen i Ostindien mellem de engelske og franske Colonier.

Krigslykken var paa Engellændernes Side; de Franske bleve fordrevne fra flere Egne. Ogsaa de to vigtige Factorier Daka og Cossimbazar i Bengalen faldt i Engellændernes Hænder. Hert St. Germain, der havde Opsyn med disse Fac-

torier, blev Krigsfange tilligemed sin Broder. Dog fik begge Tilladelse, at drage tilbage til Frankrig paa deres Kresord.

De gik ombord med Levningen af deres Formue, der beløb sig til 30,000 Livrer; seilede til Gothaabs Forbjerg for derfra at drage til deres Fædreland. Længe ventede de forgieves paa Skibsleilighed til Frankrig. Endelig besluttede de, at reise med et dansk Skib, der vilde afgaae til det røde Hav, til Egypten og saa over Cairo og Alexandrien til Frankrig.

Efter en farlig Reise kom de den 24 Maj 1779 til Suez, i Selskab af nogle Landsmænd og Engellænder. Den danske Skibscapitain skrev strax til en fransk Kiøbmand i Cairo og bad om en anseelig Caravane, for sikkert at befordre Skibsladningen, der var nogle Millioner værd.

Den Gang laae den bekjendte Murad Bey, som maatte give sin Stemme til slige Caravaner, til Felts, mod en oprørske Bey; man maatte derfor først søge hos Ibrahim Bey om denne Caravane. Denne tilstod strax det Forlangte, tilbød dem sine egne Folk og Kameler, og lovede dem højtideligen sikker Beskyttelse.

Hvo kunde ane Troeløshed under saadant Løfte? Og dog udkastede den skændige Bey i samme Dieblig, han tilstod Caravanen, en affkyllig Plan. Caravanens Rigdom og hans nedrige Sierrighed bragte ham til den Beslutning, at bemægtige sig de Reisendes Skatte. Derfor gjorde han en hemmelig Aftale med Araberne fra Tort, som ved deres Røven og Myrden havde forhvervet sig et frygteligt Navn.

Den lovede Caravane kom til Suez til bestemt Tid og Ibrahim Bey lod Riøbmændene ved Togets Ansørere, give Forsikkring, at han havde truffen de bedste Anstalter til en lykkelig Reise, og at de kunne være gandske ubekymrede for de røveriske Arabers Angreb. Efterat Caravanen havde hvilet i nogle Dage, tiltraadde man tilslidsfuldt Reisen den 15 Juli med den rige Lading.

Den første Nat blev tilbagelagt uden noget Uheld. Men da Caravanen den følgende Morgen befandt sig i en snever Vej, mellem to Biergkæder, saa styrte de pludseligen flere end tolvhundrede Araber ned paa dem med et græffeligt Skrig, brændte deres Geværer af og anfaldt derpaa de saa

Europæer med Sabeln i Haanden. Men hvad formaaede dette lille, vaabenløse Antal mod en overlægen Magt? — Saasnart de vare komne til sig selv af den første bedøvende Skræk, søgte de Frelse i Flugten. Dog, de bleve snart indhentede, nedfalede, bortførte som Fanger, eller — hvad der var det skrækkeligste — afklædte til den bare Skjorte og saa nøgne jagede ud i Orken. Kunns Faa reddede deres Liv ved Flugt til Biergene, for at udstaae end større Qualer.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B r o r s o n ,

Præst ved Garnisons Menighed.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 21.

Mittende Aargang.

Lørdagen den 23de Maj 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

Hvormeget Mennesket kan
holde ud.

(Fortsat. See No. 20.)

De tyrkiske Hærsførere gjorde ej mindste Anstalt, for at bringe de belæssede Cameler i Sikkerhed. De vendte endog efter Arabernes første Skud, Camelerne om, og dreve dem hurtigen til nærmeste Stad, den arabiske Hordes Hovedsæde.

De uheldige Europæer, der havde undgaaet den voldsomme Død, vare deelte i to Hobe. De, der vare i Caravanens Bagtrop, droge Vejen til Su z, fra hvilken Stad de blot vare otte Mile; de Andre, der vare længst forud og ikke kunne trænge tilbage giennem Araberne, flygtede ad Veien til Cairo, der laae over to og tyve Mile borte. Disse sidste bestode af følgende ni Personer: St. Germain og hans Broder, den danske Skibscapitain, Bendevelden, to Englændere, Barrington og Jenkins, en Armenier, ved Navn Paulus, som havde været Tolk paa det danske Skib, en Neger, der stod i St. Germain's Tjeneste, og to arabiske Betlere. St. Germain's Broder var haardt saaret; Bendevelden og Barrington havde ogsaa nogle, men lette Blessyrer. De fleste havde mistet deres Klæder. Man forestille sig de Uheldiges frygtelige Skiebne: Børstet alle Levnetsmidler, uden de nødvendige Klæder, matte og fra tløse, tildeels blødende og lem-læstede, i en brændende Sandørk, langt fra al menneskelig Hielp — hvad kan tilføjes Rædsommere?

Egnen, igiennem hvilken de Glendige skulle flæbe sig frem over tyve Mile, er frygtelig. Ingen Væd i den hede Zone er mere øde og brændende end denne egyptiske Ørk. Vinden her blæs

fer, er en fortærende Ild. I en Strækning af tredive Mile er der ikke en Draabe Vand at finde, for at slukke den brændende Tørst. Ingen Skye skienker den hede Luft nogen Afkøling; ingen Regndraabe væder den gloende Sand. Hvorhen Diet vender sig — ingensteds et kiselende Træe, eller en nærrende Busk. End ikke et tørt Græsstræe spirer frem af den ufrugtbare Jordbund. Thi det brændende Sand, der endog har Glødens Rødme og bestaaer af spidse, kantede Stene, hantørre hver Spire.

Saa frygteligt hede Dage ere i denne Himmelen, saa kolde ere Nætterne. Om end Vandreseren har om Dagen undgaaet Solens brændende Straaler, Dunstkrebsens quælende Damp og Siroccos dræbende Vande: saa bliver han om Natten et Bytte for den strenge Kulde, og heftige Febre ere uundgaaelige for dem, der ej ere vant til Elismatet.

Neppes formaaer den meest levende Indbildningskraft, at udkaste sig et Billede af den græselige Elendighed, som St. Germain og hans Ledsagere maatte udstaae paa Vejen til Cairo. Dog, vi ville ledsage dem paa denne Vej og tage Deel i deres Lidelser.

Solen havde ikke endt sit Kredsløb af den første jammersulde Dag, førend den danske Skibs-

capitaln, Barrington og Germain's Broder sank matte til Jorden og ikke kunne gaae et Skridt længere. Ved den anstrengte Bevægelse havde Saarene udvidet sig, og Blodet randt stærkere. Martrede af brændende Tørst; klynkede de efter en Drik Vand, for at lisle den sculnede Tunge. De havde ej mere Kraft, til at bortjage den Hær af Fluex og andre Insecter, der kastede sig paa dem.

Saaledes martrede af navnløse Qualer ventede de Ulykkelige deres Opløsning. Til den danske Skibscapitain nærmede sig den ve'lgjørende Død snart. En sagte Trækning, en svag Kallen — og han havde udkæmpet; hans Vandring var til Ende. Snart indhyllede's Barrington's Siel i en mørk Skye; hans Sandser bleve betøvede, Senerne flappe, Dødens velkomne Haand greb ham og førte ham over i et bedre Land.

Fuld af Fortviølelse kastede St. Germain sig paa sin elskede Broder, der nu ogsaa ventende Frelsens Time, bad Gud om Forbarmelse, — men græde kunde han ikke, Taarernes Kilde var udtørret. Broderkierlighed gav ham nye Kræfter. Saa udmattet han selv var, saa bar han dog, understøttet af sin Neger sin Broder affted, indtil Solen skulke sig bag Biergene, og den længselsfuldt ønskede Nat brød frem.

En af de stakkels arabiske Bøllere havde de maattet lade ligge i Drøen. Udmattet af Hunger og Tørst, sank han ned, samlede endnu engang sine Kræfter, sprang op, men segnede atter og kæmpede med Døden. Man kunne ej opholde sig hos ham og maatte overlade ham til sin sørgelige Skiebne. Sandsynligens har han strax opgivet sin Vand.

Trættede af Dagens Strabadser, saae de sig nødede til at hvile ud om Natten, for at samle nogle Kræfter til den kommende Dags Ansirængelser. St. Germain's Broder sank i en dyb Søvn, af hvilken Nattens skærende Kulde ikke kunde vække ham. Men der kom ej Søvn i de Doriges Dine. Angrebne af Feberens Gysen, opfyldte de Luften med deres Klager. Om Dagen havde de længtes efter den kjoelige Nat, nu saae de utaalmodigen den kommende Morgen imøde.

Neppes rødmede den østlige Himmel, sørend de uhykkelige Wandrere stode op til Kamp med nye Lidelser og Trængsler. Man havde Nøie med at ryste St. Germain's Broder af Søvne. Han kunde ikke komme til sig selv, og uden Bøvidstid satte han sine Fødder i Bevægelse.

Jenkens havde ej mere Kraft, til at reise sig op. „Lad mig ligge her, og vente Dødens Komme. — Gud give eder en lykkelig Reise!“ —

Saa talede han med mat, døende Stemme og lukkede sine Dine. Snart blev han angreben af en heftig Feberkulde, og krympede sig under en Hiertet sønderrivende Klynken paa Jorden; derpaa blev han rolig, Puffen slog ikke, Maskinen stod stille. — Jenkins var gaaet ind i Hvilens Havn.

Man kan forestille sig, hvilket Indtryk, Synet af disse Døende maatte gjøre paa de Esterlevende. De saas her den Skiebne som forestod dem selv; syge og udmattede, uden Næringsmidler og Klæder, for sig en brændende Drk, langt fra deres Bestemmelse, uden Haab om menneskelig Hielp, hvad havde de at vente, uden en smertelig og rædsom Død? — Dog tiltraadde de deres Reise; thi Kierlighed til Livet var saa dybt indplantet, sidder saa fast og Haabet forlader os først med Livets sidste Aandedrag.

Saalænge den kislige Morgen beskyttede dem for Solens brændende Straaler, kunne de, med Nød, uden at standse fortsætte deres Reise. Men saasnart Solen hævede sig høiere over Horizonten, saa blev Sandet hædt, Luften brændende og en Sværm af Insector anfaldt de Reisende. De kunne ej gaae længere og faldt udmattede ned i det glødende Sand. Skarpe Stene saarede Legemet saa det blødede. Smerten var saa forfærdelig, at de ej kunne blive en Minut liggende i Sandet; saa

maatte de atter reise dem og prøve at slæbe sig nogle Skridt frem indtil de atter segnede. Stundom prøvede de, at krybe frem paa Hænderne; men det forøgede blot deres Smerter.

Om Middagen døde Armenianeren, stille og roligt. Han havde udstaaet Reisens Besvær- ligheden og alle Legemets Smerter med en udmærket Standhaftighed. Man hørte ingen Klage fra hans Læber; han trøstede de Forsagte, oplivede deres synkende Mod, understøttede de Svage — kort, han gjorde Alt, hvad man i saadan Forsatning kan vente af en behiertet og ædel Mand.

Det Modsatte af ham var den anden arabiske Betler, som døde nogle Dieblikke efter. Modløs og kforlagt, fordømte han sin grusomme Skiebne, snart bad han inderligen til sin store Prophet og snart overvældede han ham med haarde Bebreidelser, Han havde intet Dieblik Roe, Klagede og jamrede uophørligen og frygtede Døden som det største Onde. Under Angst og Fortvivlelse opgav han sin Aand.

Armenianeren havde ført en retskaffen Wandel, hans Samvittighed var rolig, hans Hierte ædelt, hans Forstand lys. Derfor var han kforlagt i Nøden og rolig i Dødens Stund. Betleren skuede hen over et uirksomt, slet anvendt Liv, han havde et vildt Hierte og en udannet Forstand,

Under ubeskrivelig Elendighed opnaaede St. Germain med sin Broder og Negeren den anden uhyggelige Dags Aften. Deres Tilstand var skrækkelig. St. Germain's Broder kæmpede med Døden, og dog vilde ej Opløsningens Dieblif komme. Hunger og Tørst, Hede og Kude, kunne ikke hentære hans Kræfter. En Lykke for ham, at han var næsten uden Bevidsthed, og at han blot havde Dieblikke, hvori han sølede sin elendige Forsatning.

(Sluttes i næste Nummer.)

B r o r s o n ,

Præst ved Garnisons Menighed.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 31te Maj, da Herr Pastor Michelsens Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 22.

Mittende Aargang.

Lørdagen den 30de Maj 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

Hvormeget Mennesket kan
holde ud.

(Fortsat. See No. 21.)

Natten var meget kold og St. Germain havde, ligesom forrige Nat, en heftig Feber, men hans Broder faldt atter i en dyb Søvn. Negeren fik voldsom Krampe og Trækninger, som endtes med en Besvimelse. Da Morgenen brød frem vækkede

St. Germain sin Broder; han reiste sig med megen Møie. Nu søgte han at vække sin troe Neger, dog forgieves, han kunde ikke røre et Lem. Hans hele Ergeme var kraftløs; han saae stivt paa sin Herre, men talede ikke et Ord. Forgieves søgte han at oppuste Livets svage Gnister. Endnu en heel Time blev han hos ham; dog da alle hans Bestræbelser vare forgieves, og Negeren intet Tegn gav til Bevidsthed, men blev stiv og ubevægelig, saa fattede han den haarde, skjønt nødvendige Beslutning, at lade den Ulykkelige ligge i Orken og prøve paa at redde sig selv. Skrækkelige Qual! at see een en af sine ulykkelige Selskabsbrødre hendøe efter den anden!

Dog, for at han skulde tømme Glendighedens Bæger indtil sidste Draabe, for at hans Lidelse skulde naae den høieste Grad, saa skulde ogsaa hans Broder vorde et Offer i den dræbende Drk. Ak, han elskede ham saa inderligt! Under tusende Besværligheder havde han slæbt ham afsted med sig til Middag, men da vare den Ulykkeliges sidste Kræfter hentærede; han segnede kraftløs, for aldrig at reise sig mere. Den Døende anvendte den sidste Bevægelse af sine Kræfter for at bede sin Broder, at forlade ham og blot tænke paa sin egen Redning. Kun Haabet, endnu at finde nogen Hielp til den Døende, kunde bevæge ham til at opfylde denne

Non. Selv havde han hellere endt sit qualfulde Liv ved sin Broders Side; thi han var selv nær ved at synke under Elendigheden. Mæthed og Smerte berøvede ham ofte Sands og Samling. Hans Legeme var blot Skind og Been; hans Lunge, Læber, Gummer vare hentsørrede; hans Niere havde tabt deres Synsevne; hans Hørelse og Stemme vare borte. Hans hele Legeme var skilt af Bylder og den heftigste Feber rasede i hans Tanderste. Convulsioner og Sovesyge angreb hans desuden svage Forstand.

Dg under disse Qualer slæbte han sig dog om fra et Sted til et andet. I hans bevidstløse Tilstand fremstraalede blot Tanken om hans Broders mulige Frelse og gav ham nye Kraft til at fortsætte sin Reise. Men allerede faldt Natten over Egyptens Drk, og endnu kom ingen Redning.

Saa snart Hovedsvimmel og Feberkulde og Sovesygen standsede lidet, krøb han atter afsted. Dog ved den fjerde Dags Morgen kunde han aldeles ikke gaae længere; Anstrængelsen oversteeg nu hans Kræfter, de vare udtømte. St. Germain blev liggende i Kamp med Døden.

Dog, naar Lidelsen har naaet den høieste Grad, naar Ulykken ustandset bryder frem, naar alt Haab til Redning svinder, da sendtes ofte Frelsen fra ham, der styrer Menneffenes Skiebner.

Saaledes her. Da hans Død syntes uundgaaelig kom en Trop Mameluffer, ridende paa Kameleer. De nærmede dem, saae den Døendes ræselfulde Tilstand, og løftede ham paa et Kameel. Deres Omhu reddede hans Liv. Saasnart han giensik sin Bevidsthed, pegede han bedende mod Orken, hvorfra han kom. Han haabede endnu at slutte sin Broder i sine Arme. De fulgte hans Bink, og — bragte kun Liig tilbage; den elskede Broders var ogsaa blandt dem.

St. Germain blev bragt til Cairo i de Franskes Quarteer. Det varede længe, førend hans Landsmænds menneskekierlige Pleie kunde giengive ham de tabte Kræfter. Efter tre Dages Forløb fik han først sin Stemme, senere Synet og endelig Hørelsen.

To Maaneder hengik førend han var aldeles helbredet, endnu opholdt han sig i nogen Tid i Cairo og kom i November 1779 atter til Marseille,

Til omhyggelige Fædre og Mødre.

Erfarung viiser, at man i vore Dage erkjender og føler en god Opdragelses Værd. Mange omhyg-

gelige Forældre, som Lykken tildeelte Mere end de behøvede, for at afhjælpe egne Fornødenheder, prise sig derfor lykkelige, at de kunne tildeele deres Børn privat Underviisning, foruden fire til sex Timers offentlig Underviisning. Desuden lade de det ikke feile paa Opmuntring til Gliid og til egen Dvælse i Læsning, Skrivning, Musik. De opoffre endog gjerne den dem saa behagelige Dmgang med de fiere Glutter, naar de kun see, at de lære Noget. Nok, de gjøre Alt, hvad de som retskafne Forældre troe, de bør gjøre, for at opdrage deres Børn til gode, duelige og lykkelige Mennesker. Eders Iver, I omhyggelige Fædre og Mødre, er roesværdig, og bør vare et Mønster for de Mange, der ere ligegyldige. Jeg troede, det ikke ville være eder ubehageligt, med mig at henvende eders Opmærksomhed paa nogle Feil, som flige Forældre ikke fielden begaae ved deres Børns Opdragelse. Hertil hører:

1) De forsømme Børnenes Legemer.

Man stræber efter at danne alle Menneskets Evner, og overseer dog ofte en af dets væsentlige Dele, Legemet. Medens man gjør Alt for Anden, gøres der Lidet eller Intet for Legemet. Enten troer man, det aldeles ikke nødvendigt, at agte paa dets besynderlige Uddannelse, da det vel

dannes og udvikles af sig selv, naar man blot byder det fornøden Næring; eller man troer at forsynde sig mod Nanden, denne ulige ædlere Deel af Mennesket, naar man ej helliger den sin hele Omhue. Man feiler i begge Henseender. Legemet fordrer, naar det skal opnaae tilbørlig Størelse, Styrke, Barighed, mere end blot Spise og Drikke. Bevægelse, Nydelse af den rene, friske Luft, er ligesaa uundværligt til dets Pleie, som hine. Og disse nægtes det saa ofte paa Sielens Regning. Barnet indsluttes i Stuen og fængsles til Skolen. Derfor seer man blandt vor Ungdom saa mange blege Ansigter, i hvilke Egensind, Utilfredshed, Sygelighed ere prægede. Man forsynder sig ikke mod Nanden, naar man ogsaa henvender sin Opmærksomhed til Legemet; begge staae i nøieste Forbindelse; lider den ene Deel, saa kan den anden ikke befinde sig vel. Den Sandhed: at en sund, munter Mand, kun kan boe i et sundt Legeme, har Erfaring for længe siden stadfæstet. Derfor være Legemet, saavel som Sielen, en Gienstand for Forældres Omhue, naar Opdragelsen skal lykkes!

2) De viise for streng, uafbrudt Opsigt med Børn.

Det er aist nok skadeligt, at lade Børn gandske have deres frie Villie, men det er ogsaa Feil, at

indskrænke deres Frihed for meget og gjøre dem aldeles afhængige af Andrus Willie. Det synes ikke at være tungt, at bringe et Barn til, at det retter sig efter sin Oppasseres Willie. Det behøver jo blot at være opmærksomt, om Oppasseren er tilfreds med hvad det vil foretage. Er han det, saa maa det ogsaa være Ret. Barnets Opmærksomhed er blot henvendt paa dets Sæders Dommer, ikke paa sig selv. Barnet befinder sig tilfidsst ret vel under bestandig Opsigt. Det handler efter Indfald, ubekymret om det er Ret eller ej. Din Oppasser, tænker det, vil nok forbyde det, naar det ikke er Ret. Han synes godt om, at gaae i Bedebaend. Men hvordan vil det gaae, naar Drengen bliver Yngling og nu skal lede sig selv? Ikke vænnet til Opmærksomhed paa sig selv og sine Handlinger, vil han begaae mange dumme Streger, og deres ubehagelige Følger vil først lære ham, at han ikke har handlet vel. Man lade altsaa Børnene stundom have gandske deres Frihed, sig dem, at de ere uden Opsigt, og altsaa maa agte paa dem selv, for ikke at fortage Noget usømmeligt. Det vil være nyttigere, end om de bestandigen har deres Mentor ved Siden. Jeg kien-der en Dreng, der under hans Opdragers Opsigt, ofte begaaer Uartigheder, forlebet af hans naturlige Munterhed. Han bliver undertiden buden til en

god Ven, hvor han opfører sig saa fornuftigt og anstændig, som om han ikke kunde være uartig. Hans Moder sætter ham engang i Rette, hvorfor han ikke er ligesaa artig hiemme, som der? — Ja! var Svaret, der maa jeg passe paa mig selv, at jeg ikke foretager mig noget Uanstændigt, hiemme tænker jeg ikke altid derpaa. Hvorfor? lader sig her let sige. Han troede ikke, at have det nødtigt hiemme, da hans Lærer gav nøjsom Ugt paa ham. Det strider derfor vist ikke mod en god Opdragelse, at give Opdraglingen selv Tøilen i Hænde, for at han kan lære at styre sig selv. Veilighed finde de i Dmgang med deres Liige.

(Sluttes i næste Nummer.)

B r o r s o n ,

Præst ved Garnisons Menighed.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 31te Maj, da Herr Pastor Michelsens Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 23.

Tittende Aargang.

Løverdagen den 6de Juni 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

Til omhyggelige Fædre og Mødre.

(Stuttet. See No. 22.)

3) De udsøge for ængsteligen dem, deres
Børn bør omgaaes.

Omgang med Andre er en Nødvendighed for
hvert Menneske, følgerigen ogsaa for Børn, det veed
hver Fader og Moder. Men at mangen god

Dreng, mangen brav Yngling blev fordærvet ved flet Dmgang, derpaa viide de Alle mange Exempler. Det er derfor et stort Beviis paa Forældres Omhu, at de ej lade deres Børn omgaaes med Enhver, der kommer til dem som Skolebroder eller Ven. Dog bør man ej alt for ængsteligen udsøge deres Selskab. Det er ikke usædvanligt, at den Dreng udvælges som godt Selskab, der forholder sig smukt roligt og stille; der give efter for sin Ven i Alting; aldrig siger imod; og stedse retter sig efter dem. Erfaring besvarer bedst, om sligt Valg er godt. Mennesker, som i deres Ungdom blot vare omgivne med slige Mennesker, der finde sig i Alting, fordre ogsaa som Mænd, det samme af dem, de leve iblandt. De tage Feil. Man bestrider og forkaster deres Meninger og Forslag, naar de ej bygges paa faste Grunde. De ere ikke vænne til Modsigelse, blive strax hidfise, søge at sætte igiennem med Magt, hvad Andre ej ville antage uden ved Grunde, tillade sig endog fornærmende Tale, paadrage sig Fiender, og som uerfarne, egensindige, trættekere Mennesker styes de af Enhver. Neppes kan man antage, de sikk god Opdragelse. Og en ængsteligen valgt Dmgang i Ungdommen kan ofte vorde Ursagen til disse Feil.

5) Man roser Stillesiddende alt for meget, og badler Munterhed, som man kalder Bildskab.

Børn, hvis Opdragelse ikke forsømmes, vænnes til, villigen at gjøre Alt, hvad Forældre ønske, skulde det end være med deres Tilbøilighed. Forældres Biesald er dem overalt vigtigt; for at erholde det, fornægte de sig ofte selv, ere mindre levende og muntre, fordi — Forældre ville have det. Neppe føle Børnene sig lykkelige ved denne dem paalagte Tvang. Forældre, der frabede sig denne Munterhed hos deres Smaae, have aldeles ikke til Diemeed, at indskrænke deres Lykke, men de bilde sig ind, denne Munterhed hindrer deres Lands Dannelse. Man tager feil, naar man troer, at Børn, der altiid sidde over deres Bøger, og ikke gaae af Stedet, førend Fader og Moder finde for Godt, komme videre i deres Lands Dannelse, end de, der springe muntert omkring, besørge et eller andet Grinde, foretage en underholdende Leeg, naar de have lært deres Ting. De behøve, ved deres Liv og Munterhed, langt mindre Tiid, til at lære, end de roeligt siddende og altiid lærende. Hvad de tage dem for, gaaer rast fra Haanden. Denne Munterhed beholde de efter Barndommens Aar og den danner driftige og flinke Embedsmænd og Haandværkere. Forældre skulde derfor aldrig svække

eller undertrykke denne Livelighed, men pleie og vedligeholde den. Dog, her kræves Opsigt og Ledelse, thi Liv og Munterhed bør ej udarte til Flygtighed og Bildskab. Den flemme Fordom, at Munterhed standser Aandens Dannelselse! den flemme Magelighed hos Forældre, der nægte deres Børn tilbørlig Opmærksomhed!

5) De vænne Børnene for tidligen til Complimenter.

Det er nødvendigt, at være bekendt med Sæder og Skikke i de Selskaber, hvori man deeltager, naar man vil ansees for et Menneske af Levemaade eller, hvad ofte betyder det samme, vil gielde for en dannet Mand. Neppe vil en Mand af dannet Aand og ligefrem Character gjøre Lykke i et Selskab, naar han hvert Dieblik feiler mod den deri herskende Tone. Intet Medlem af Selskabet vover at gjøre ham opmærksom paa dette eller hint; der, til er man for fin; man vil ikke sige hinanden i Dinene, dette og hint strider mod den gode Tone. Man lader ham hellere gaae, gjør sig ly-

sig over ham og spotter. Forældre af sin Leve-
 maade, troe derfor, de ikke tidlig nok kunne gjøre
 deres Børn bekendte med indført Tone. Saaledes
 udslettes Oprigtighed, Hiertelighed og Tillid —
 de skønneste Træk i den ungdommelige Character,
 naar Fader og Moder givet de kloge Lærdomme:
 Siig ikke Alt hvad du veed; tael ikke altid som
 du tænker; troe ej enhver, der er høflig og venlig
 mod dig; beviis Enhver Ugtelse, enten han for-
 tiener det eller ej. Elige Klogskabs-Regler op-
 vække Forskillelse, Falskhed, Mistroe mod Andre
 i Barnets aabne, skyldfrie Siel. For at bevare
 dem fra disse Feil, saa bør man ej for tidt lade
 dem tage Deel i store Selskaber. Dersom Fædres
 og Mødres Selskaber vare som de borde være; var
 der Ingen, som i Tale eller Handling forargede
 disse Smaae, da kunne slige Selskaber blive Dan-
 nelsis Skoler for Børnens Aand og Hierte.
 Men saalænge Forskillelse, Falskhed, tvetydig og
 smudsig Tale der findes, saalænge bør Børnene
 blive borte derfra.

7) De give dem for mange Gaver, som Belønninger for deres Flid.

Det er passende, at tilkiendegive Børn sit Bisfald ved en lille Gave, som Belønning for deres Flid. Men hvert Beviis paa Flid bør ikke krones med Gaver. Snart betragte Børnene Gaver, som Løn for deres Flid, og ere blot arbeidsomme, naar de kunne vente sig sliq Belønning. Ved enhver Forretning, deres Forældre overdrage dem, spørge de: hvad faaer jeg derfor? Egennytte ligger til Grund ved alle deres Handlinger og i modnere Alder bliver den et Hovedtræk i deres Character. Forældre vænne Børn til at ansee Alt som en frie Gave; derved føle de sig mere forpligtede til Taknemmelighed mod de gode Forældre og søge paa hver Maade at yttre den. De ville snart mærke, at Flid og Sædelighed især behage Forældrene, og at de blot derved kunne viise deres Taknemmelighed. De lade Børn viide, at de ere rigere og fornemmere end Andre.

Den riige, fornemme Mands Søn faldt det vist aldrig ind, at Haandværkerens Søn var rin-

gere end han, naar det ej tit blev ham paalagt som Pligt, at fke Dmgang med gemene Dreng. Nu drager han sig tilbage, skjønt det i Begyndelsen gjør ham ondt, at afholde sig fra sin lille Ven. Dog, han finder sig snart deri, naar han saa ofte hører, sfig Dmgang vilde fornede ham. Og saaledes sønderrives det skjøne Baand, Naturen velmenende slyngede om Alle. Saadan en Dreng overbeviiiser sig snart, han er mere end Andre. Han har altid sine Lommepege, behøver ej at nægte sig nogen Nydelse, er Slikkebodernes daglige Giæst, og Skolepogen en elskværdig ung Herre; Tyendet maa modtage og nøie udføre hans Befalinger. Hvilke Feil derved plantes i det unge Sind, lader sig let beregne. Erfaring, altiid den bedste Læremester — men den falder stundom lidt dyr — der alt paaankede og forbedrede saa mange Feil, vil ogsaa viise det Skadelige i denne Feil ved Opdragelsen. At den, for saa mange Farer udsatte Rigdom ikke udgjør Menneskets Lykke, at Menneskets Værd ej kan maales efter den, at den,

der forhvervede sig Lands og Hjertets Fortrin, for
tiener sand Agtelse, han være riig eller fattig,
Fyrste eller Betler — dette viiste Erfaring vel al-
drig tydeligere end i vore Dage.

B r o r s o n ,

Præst ved Garnisons Menighed.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 24.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 13de Juni 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

Noget
om Luthers Værd og Fortjenester.

, D, hvilken Bildfarelse, ondt Sindelav og ond Daad
ere ved saadant Rogleri, under den kristelige Kirkes
hellige Navn og formastelig Truen med pavelig Magt,
indstødte i den arme Almue! Hvor mange Sjæle for-

bærvede, hvor mange Mord begagne, hvormeget Blod udstødt, hvor mange Lande udsueede og ødelagte; saa at det er grueligt at tænke! Hvilket Alt ved ingen anden Støtte har staaet, end derved, at de have foresnaakket, at deres kristelige Kirke, Paven, ikke kunde fejle.“

Morten Luther.

Sverken er Nødvendigheden af en Reform i Troes- lærdommene, saaledes som den af den udbødelige Morten Luther foretoges, tydeligen erkjendt; eller hans Fortjenester af Menneskeheden almindeligen indseete og hædrede. De Allerfleste have vel hørt tale om, at det før hans Tid ikke stod saa saare vel til med de Kristnes Kundskab og Troe; at disse lededes af geistlige Tyranners Magt og Lune; at dem foregøgledes tusinde Urimeligheder; at de holdtes i elendig Tillid til og Uresfrygt for de skændigste Bedragerier; at Luther var Manden, der traadde modigen og kraftigen frem som Dplysningens usvigelige Ben, Menneskerettighedernes Forsvarer, Gogleriernes Opdager, Misbrugernes og Bedrageriernes Forstyrer og Fjende; at det var ham, der udrev den trælboundne Menneskehed af det skrækkeligste, det skændigste Nag, — Dvertroens og Fordommens. Men spørger man

Mængden af Menneskene, hvori hine Bedragerier, Uimeligheder, Grusomheder, Døvtroen afstedkom, egentligen bestode; og hvorved og hvorledes den store Troesforbedrer (Reformator) viste sig i al sin Kraft og Hæder; hvorved han vandt sig det uforglemmelige Minde gennem alle følgende Tidsalderne; saa vide de Fleste Lidet eller Intet herom; kjende Lidet eller Intet til Begivenhederne, der skulde besvare hine Spørgsmaale. Og dette borde dog biligen alle Lutherske Protestanter.

At afhjælpe denne Mangel, anfaae jeg for et ikke lidet lønnende, et gavnligt Foretagende; at bidrage min Skjerv til at gjøre mine lutherske-protestantiske Medborgeres almindeligere bekjendte med Troesforbedringens (Reformationens) Aarsager, og med dens mange Hindringer, og med Luthers djerve Idræt, troede jeg overensstemmende med mit Kald som Folkelærer og med Tidsalderens Tare, der kræver, at Forkjerligheden for det Mysteriøse vises fra dens skadelige Side, og med min Pligt, som Medarbejder i dette Folkeblad. Her, som paa sit rette Sted, troer jeg, at mit Bidrag bør hensættes. — Thi jeg troer, at det er et Ord i rette Tid, i en Alder, hvor man viser saa megen Kulde mod Protestantismen, og vil indbilde os,

at Katolicisme, at Præstevælde (Hierarkie) ej alene ikke ere noget Farligt og Skadeligt, men endog noget saare Onskeligt. Jeg mener, at man allerbedst maatte indsee det Vairærende i hin Kulde ved at sætte sig ind i hin kraftfulde Tidsalder, og fornemmeligen betragte den Helt, der, uden Raaben, ved Sandhedens uimodstaaelige Magt, gav Europa Menings- og Samvittigheds-Frihed, og rystede den frygteligste Herskers Trone. Jeg foreskilder mig, at man vil finde ethvert Forsvar for Præstevælde og Pavedom ugrundet, naar man minder sig, hvad det engang var og neppe nogensinde oplyser at ville være. Her altsaa agter jeg for Fremtiden, at levere de Efterretninger, jeg udbrager af Luthers egne kjernefulde Skrifter, der ej ere Hvermands Læsning, og derved at arbejde mit Diemed imøde. Jeg begynder, eftersom Tingenes Orden fører det med sig, for fra, og meddeler denne Gang det Vigtigste af Aflads-handelens Historie. *)

*) Aflad var i Førstningen kun Fritagelse for Kirkeskikkene, Kirketugten; men siden gik det over til fuldkommen Forladelse for Synder og Befrielse for deres Straf, saavel som Lovtet om Salighed; hvilket Alt man kjøbte for Penge.

Tetzels af Pave Leo den Tiende erholdte særdeles Tilladelse, i sit eget Navn at meddele Aflad.

(Ud af Luthers Skriften 15 Th. S. 414 følg.)

Vi, Leo den Tiende, Romersk Pave o. s. v. gjøre vitterlig for alle Troende af begge Kjøn, hvorledes vi, i Kraft af Kristi og den hellige Peters og Pauli Høihed og Magt, som og den hele Kirkes, tillade Herr Johan Tegel, Dominikanerordenens Broder, apostolisk Kommissar, Prædiker over hele Tydskland, Inquisitor i Kjetter-Dndskab, og give ham den Fuldmagt, at meddele rigeligt Aflad i den hele Verden; saa at nævnte Johan Tegel kan og maa absolvere fra alle de Tilfælde, hvilke den apostoliske Stol i Rom i Almindelighed og Særdeleshed har forbeholdt sig, og i hvilke denne Stol billigen borde tages paa Raad; ligeledes fra de angrede, bekjendte og udslettede Synder, som og fra de uangrede og ubekjendte; og i Dødstimen at forkynde Aflad for alle Synder, al Skyld og al Straf, hvilken man havde fortjent at udstaae i Skjersilden; ja endog at lukke Helvedes Porte og aabne Dørren til Himlen.

Tetzels Afladsbrev, udgivet af ham selv som Leo den Tiendes Undernuntius og Afladscommissar d. 19de Maj 1515.

Broder Johan Tetzl, af Prædikerordenen i Leipzig, Baccalaureus i den hellige Theologie, og Specialkjettermester, den allerhelligste Faders i Gud, vor Herre Leonis, ved guddommelig Forsorg den tiende Paves af dette Navn, ypperste Præsts og Guds Statholders i hele Verden, ligesom og den hellige Romerske Stols i de tydske Provindser, Dioceses, Stæder, Lande og overalt Undernuntius, og det hellige Aflads Kommissarius, tilligemed Guardianen for Minoriterordenens Brødre, hans Medhjælper i denne Sag; tilbyder alle og enhver Kristentroende, hvem dette Brev kommer for Dine, men fornemmeligen Vorighederne, Dommerne, Inquisitorerne og Rettens Haandthævere, savvel geistlige som verdslige Personer, evig Frelse i Herren! Matthias Renner, Indvaaner af en Herregaard i Kreicha, der hører til Saale, har

med højeste Bedrøvelse og Beemod aabenbaret og fristet, at han med en Steen havde villet kaste efter sin Naboes Hund, der bjeffede ad ham, men at, i det han kastede, hans Naboes lille Datter, hvem han ikke saar, havde nærmet sig Hunden, og Stenen ganske mod hans Villie og Hensigt, rammet hende; og at dette Drab angrede ham af Hjertet. Derefter, for at sørge for sin Salighed, har han med bøjede Knæer og sammenfoldende Hænder grædende bedet os, at vi med et passende Absolutions-Middel vilde komme ham til Hjælp. Da vi nu skulle søge Alle og Enhvers Salighed, saa kjende vi af Raade bemeldte Matthias Mænder, der efter sin Eone har udrædet Gebyhret til den øverste Apostels Hovedkirke, efter apostolisk Myndighed, hvilken vi i dette Stykke udøve fri for dette tilfældigen begangne Drab; gjøre og, i Kraft af denne Myndighed, ved nærværende Brev vitterligt, at han fra det nævnte Drab fuldkommen er absolveret. Befalende derfor Alle og Enhver saavel Gejstlige som Verdslige, at Ingen i mindste Raade

anklager, dømmes, eller fordømmes Matthias Menner for dette Drab, men at Enhver paa alle Steder og Kanter holder ham derfra fuldkommen absolveret, saafremt han ej vil falde i de Straffe og Domme, der ere indeholdte i vort apostoliske Fuldmagtsbrev. Til ydermere Troværdighed og Bidnesbyrd for dette, have vi ladet høstrøkke ovennævnte Kirkes Segl, tilligemed det pavelige, hvoraf vi i deslige Tilfælde betjene os. Givet i Kreicha i Herrens Aar 1515 d. 19de Maj i vor allerhelligste Herr Paves tredie Regjeringsaar.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 28de Juni, da Herr Justitsraad Berners Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 25.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 20de Juni 1807.

Forlagt af Understøttelses Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Gjolstræde No. 205.

Noget
om Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat. See No, 24.)

Tetzels Afladsbrev, i Kurfyrstens af
Mayntz, Alberts Navn, meddeelt en
Unævnt, og Walpurgis, hans Frue, fordi
de fandtes gavmilde mod Peterkirken.

Albert o. s. v. Vi gjøre hermed vitterlig, at
den allerhelligste Hr. Leo, ved guddommelig For-

sorg nuværende tiende Pave, for alle og enhver
 Kristentroende af begge Kjøen, der byder hjælperig
 Haand til Apostel: Førstens Domkirks Gjenopbyg-
 gelse, foruden fuldkomment Afslad og andre Benaad-
 delser og Friheder, hvilke de Kristentroende i Følge
 det herom udsærdigede apostoliske Brev kunne er-
 holde, ogsaa naadeligen i Herren har forundt og
 forlenet, at de frit kunne vælge sig en duelig Skrif-
 tesader enten af almindelige Præster, eller af alle
 Munkeordener, ogsaa af Ziggerordenen, hvilken, ef-
 ter deres opmærksomt hørte Skriftemaal om alle af
 Skriftebarnet begangne Synder, Laster og Forbry-
 delser, de være nok saa store og svære, ja endog
 ellers forbeholdte den nævnte Stol, saavel som Kir-
 keban, skjøndt dette allerede af Mennesker paa Ens
 eller Andens Forlangende er affagt med Partier-
 nes Tilladelse, eller og ellers formedelst Interdikt
 udvirket, og Tugen ellers, uden den apostoliske Stol,
 derfra kan løse; engang i Livet, ja i Dødsti-
 men, saa ofte denne truer, skjøndt den derfor ikke
 kommer: i alle Tilfælde, hvor Intet forbeholdes, —
 meddeler samme Skriftebarn den fuldkomneste Fri-
 kjendelse, og paalægger ham velgjørende Bod; lige-
 ledes engang i Livet og i den nævnte Dødsstund
 forlener ham fuldkomment Afslad og Forladelse for
 alle Synder, og rækker ham det hellige Naverens
 Sakrament paa alle Tider af Aaret, undtagen ved

Naaste og i Dødstimen: ligeleds, efter apostolisk Magt, maa og kan forandre de fra Tid til anden af ham gjorte Løfter til andre gudsfrygtige Foretagender. Den samme vor allerbelligste Herre har og forlenet, at nævnte Belgjorere og deres afdøde Forældre, der i Kjærlighed adskildtes, stedse og altid maae have Deel i alle Bønner, Forbønner, Nissesser, Faster, Taarer, Messer, Bedetimer, legemlige Tugtelsler, Balsarter, og alle andre aandelige gode Gjæringer, der i den hele hellige Kirke af alle dens Lemmer foretages eller kunne foretages.

Og fordi den andægtige N. N., og Walpurgis, hans Hustru, efter vor Herr Paves Mening og vor Forordning, villigen af deres Formue have bidraget til ovennævnte Domkirkes Bygning og nødvendige Forbedring, og derved vist sig taknemmelige og gavmilde, til Tegn og Vidnesbyrd om hvilket de af os have erholdt dette nærværende Brev; derfor fortene og unde vi dem, formedelst samme apostoliske Magt, der os er overdragen og som vi heri besidde, at de kunne og maatte benytte sig af fornævnte Afslad og Naade, og fryde sig derover. Givet i Berlin under dat af os her til anordnede Segl d. 11te i Maaneden — 1517.

Mykonij Beretning om Tetzels Besø- drageri.

Da Tetzl i mange Dage havde falbudet sit Aflad i Zwickau og endeligen vilde rejse deraf, have Kapellanerne og Altaristerne saaledes tillalet ham: Herre, I drager nu bort, og vi have ikke nydt Godt af Eders Aflad; I borde dog have givet os Noget til Bedste, fordi vi have viist os saa ufortrødne derved; hvortil han svarede: At han allerede havde indpakket og laaset alle Afladspengene; men at han nu vilde gjøre Sagen god, og den følgende Dag igjen lade ringe med de store Klokker, med hvilke man havde ringet hver Gang han havde skullet prædike. Da nu Folket hørte dette og kom hobeviis til Kirken, har han optraadt og sagt: Skjøndt han havde belavet sig paa, at rejse bort denne Morgen, saa har der dog den forgangne Nat været en arm Sjel paa Kirkegaarden, der saa jammerligen har hylet og bedet, at man vilde komme den til Hjælp, paa det den maatte worde forløst af den skrækkelige Pine, saa at han ej kunde unblade endnu denne Dag, at blive og holde for den en Messe; hvorpaa de alle flittigert skulde gaae til Offers, paa det den arme Sjel maatte worde forløst af sin Pine; og om Noget ikke gjorde det, var det et Tegn paa, at en Saadan ej havde Med-

libenhed med den arme Sjæl, ja maatte selv drukne i de Synder, hvorunder den arme Sjæl nu leed; og var det en Mand, saa maatte han være en Egteskabsbryder eller Boler, var det en Kvinde, saa maatte hun være en Bolerske eller Egteskabsbryderske. Og paa det de kunde see, at der var stor Nød paa Færde, saa vilde han selv gaae med til Dffers. Han var og selv den første, der offrede. Derpaa er fulgt en saadan Dffergang, at Folkene i Kirken have laant Penge af hinanden for at kunne offre. Thi Ingen har villet være en Egteskabsbryder eller Egteskabsbryderske. Samme Penge har han siden givet Gejstligheden til Bedste, og har derpaa levet letfjindigen med dem.

Strigenitii Fortælling om et lignende Bedrageri af Tetzal.

Da Tetzal var Præst i Zwickau, før han blev Paven's Afladskræmmer, talede han i nogen Tid til sin Klokker, om han ikke engang vilde byde ham til Gjest; og da denne undskyldte sig med, at han dertil var for fattig, og havde ingen Raad, skal Tetzal have sagt: Penge skulle vi snart faae; see i Almanakken hvad for en Helgens Dag det er i

Morgen. Klokkeren gjorde det, og sagde: jeg finder Juvenalis; men det er en ubekjendt Helgen. Derpaa sagde Tegel: Vi ville strax gjøre ham bekjendt. Ring i Morgen til Messe, til Prædiken og til Messe, som paa en stor Festsdag, og lad Højmessen holde over Alteret midt i Kirken ligesom Prædikestolen. Klokkeren adløb. I det Følget den følgende Dag hørte saadan Ringen, kom det hobeviis i Kirke.

Da nu Højmessen var halv ude, traadde Tegel op og prædikede saaledes: „D, kjere Folk! I Dag skal jeg sige Eder Noget; hvis jeg hidtil forholdt Eder det, saa var det skeet for Eders Saligheds Skyld: I vide, at vi længe have anraabt disse og hine Helgene, men de ere nu blevne gamle, og næsten trætte af at høre og hjælpe os. I Dag have I Juvenalis Mindefest, og skjøndt han hidtil har været ubekjendt, saa lad det dog være Eder til Behag. Thi siden det er en ny Helgen, hvem vi tilforn ikke have kjendt, saa vil han være desto usfortrødnere i at antage sig os. Men Juvenalis har været en hellig Martyr, hvis Blod uskyldigen er udøst. Vilde I nu ogsaa nyde Godt af hans Uskyld for Gud, saa viser Eder i Dag til hans Ære, og lægger ham. Enhver især, sit Offer paa Alteret, hvor man i Dag holder Højmesse. Kjere Folk viser Eder gavmilde, og be-

gynder i Guds Navn at gaae omkring. I Fornem-
me, gaaer foran og giver de Andre godt Exempel!"

Hvad har han mere gjort? Han har sat Folk
ved Døren, der Ingen maatte lade ud før han
først havde offeret; og medens Folket er gaaet til
Offeret, er han bleven paa Prædikestolen, og har
seet, hvad Enhver har lagt. Derpaa er han endel-
ligen selv gaaen ned, og har lagt sin Skj. ro med
paa Alteret; og hemmeligen spurgt Klokkeren, om
de nu vilde have nok til Aftensviren.

Den mærkværdige Historie, der til-
drog sig i Annaberg med Friderik My-
conius, da denne i Troskyldighed vilde
have frit Aflad af Johan Tetzel, og
vedblev at paaftaae samme, saaledes
som Myconius selv i Brev til Pater
Eberum Aar 1546 høiſt opbygge-
ligen fortæller den.

Den bekjendte og berømte Udraaber og Anpri-
fer af det af den Romerske Pave udfkrevne Aflad,
Dominikanermunken Johan Tetzel, foreløj og fore-
gøglede Almuen i den nye Stad Annaberg hele to
Aar saaledes, at endeligen Alle og Enhver troede,
og stode i den faste Indbildning, at der ellers in-

gen anden Vej, intet andet Middel gaves til at erholde Syndernes Forladelse og det evige Liv, end Fyldestgjørelsen ved vore Gjerninger, hvorom han dog selv lærte, at den var umulig — men at der endnu var denne eneste Vej tilbage, naar vi løste og købte denne Fyldestgjørelse af den Rømerste Pave for Penge, og saaledes anskaffede os paveligt Aflad, hvilket han med de største Forsikringer udgav for den usejlbare Syndernes Forladelse og som den viffe Indgang i det evige Liv.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed,

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 28de Juni, da Herr Justitsraad Berners Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 26.

Nittende Aargang.

Lørdagen den 27de Juni 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

Noget
om Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat. See No. 25.)

Jeg kunde fortælle og forebringe ganske vidunderlige og hartad utrolige Ting om det, jeg hele

to Aar igjennem har hørt; thi han prædikede hver eneste Dag; saa meget mere, som jeg hørte ham saa opmærksomt, at jeg siden kunde foredrage Andre hans Prædikener hele og holdne endog med Efterligning af hans Stemme og Geberder, og det ikke for Spøg og Tidsfordriv, men for Alvor. Jeg var og af den Mening og troede ved mig selv, at alt Dette ganske og ufejlbarligen var Guds Ord og Tilsagn, og at Alt hvad der tilskikkedes os af Paven, ligesom fra den Herre Kristo selv kom til os. Endeligen begyndte han det selvsamme Aar, omtrent ved Pintsefesten, at true med hvorledes han nu snart igjen vilde nedlægge det oprejste Afskærs, og igjen tillukke de hidtil aabenstaaende Himlens Porte, med Tillæg, at det vel aldrig mere igjen vilde skee, at det evige Liv og Syndernes Forlæbelse herefter vilde være at erholde for saa godt Kjøb og saa ringe Priis; at der heller ikke var mindste Haab om, at der nogensinde, saalænge Verden stod, igjen vilde komme saa stor en Gavnildhed fra den Romerske Stol til Tydskland; og formanede derfor Mængden, at Enhver dog endnu maatte tænke saavel paa sin egen som sine allerede afdøde Venners Sjeles Salig.

hed; *) nu var Frelsens Dag, og den behagelige Tid:
 „Å! Ingen forsømme dog sin Sjæls Salighed; thi
 saafremt Du ej kommer til at besidde de pavelige
 Afsladsbreve, saa vil Du fra mange Synder og især
 i mange forbeholdte Tilfælde ikke af noget Men-
 neske kunne absolveres!“ — Desuden bleve offent-
 ligen paa Kirkebørrene og Kirkemurene opslaaede
 trykte Patentter, hvori gjordes vitterligt, at til Be-
 vis paa nogen Taknemmelighed for den Andagt,
 det tydske Folk lod fremlyse, skulde for Fremtiden
 Afsladsbrevene og denne fuldkomne Magt at forlade
 Synder ikke mere sælges for saa store Pengesum-
 mer, som i Begyndelsen, men for en ringere Pris.

*) Afsladshandleren havde ellers fastsat en vis Penge
 for hver Synd. Her, for Kuriositetens Skyld —
 meddeles den under sit Navn,

Tetzels Afsladstart:

For at have to Hustruer	6 Dukater.
— Drab	7 Dito.
— Faber: Moder: Broder: og Søstermord	1 Dito
— Kirkeran og Meeneed	6 Dito
— Sodomiteri	12 Dito
— Blodskam med Moder og Søster	6 Grogfchen
— Boldtagt	6 Dito
— Hvis denne begaaes af en Geistlig	7 Dito

Dg ved Enden, noget længere nedentil, var endnu tilføjet: „ De Fattige maa Afslad og frit meddeles i Guds Navn “ Dette Sidste var Anledning til, at jeg fik noget at gjøre med samme Afsladskommissar.

Min Fader havde, da jeg endnu var en Dreng, ja et Barn, lært mig de Tibudord, Herrens Bøn og Troesbekjendelsen eller Troen, og drev eller holdt mig stadigen til, flittigen at bede. Thi han plejede altid at sige til mig, at vi ene og alene af Gud havde erhholdt Alt, og at Han vilde styre og regjere os, naar jeg bad flittigen. Derfor vidste han, at vække min Tro paa Jesu Kristi Forsoning, og at bestyrke mig i, at denne Tro var uomgængelig nødvendig for enhver Kristen. Ja, om kun tre Mennesker havde dette Haab, at de ved Kristum skulde worde salige, saa borde man dog ganske vist og fast holde ved, at man var En af disse Tre, og det vilde geraade Kristi Død til Skændsel, om man vilde tvivle derom. Pavenes Afslad og dennes Afsladsbreve vare intet Andet, end Garn eller Kroge, hvormed enfoldige Folks Penge bleve bortfiskede. Det var vel vist og afgjort, at Syndernes Forladelse og det evige Liv ikke kunde kjøbes med Penge, men det vilde kun ærgre og fortryde de Gejstlige eller Paverne, hvis man saa offentlig og ligesrem vilde sige dette. — Men da jeg i deres Afsladspredikener hørte Intet uden luts

ter Bøvtaler over Afladet; om den Herres Kristi Naade og om hans Fyldestgjørelse for Verdens Synder derimod ikke den allermindste Uttring; stod jeg i, den Tanke, at kun de bleve delagtige i Kristi Fortjeneste eller Død, der enten havde fortjent det ved deres egne gode Gjerninger, eller kjøbt det for Penge. Jeg blev altsaa i Mørke og Uvidenhed, vidste ikke og var ved mig selv i Tvivl om, jeg skulde troe de Geistlige og Paverne, eller min Fader. Men dette Gene vilde ikke i mit Hoved, at Syndernes Forladelse ikke kunde erholdes, med mindre derfor maatte betales Penge; især med Hensyn til fattige Folk. Derfor syntes jeg over al Naade vel om den mod Enden af ovennævnte pavelige Mandat tilføjede Klausul, hvori det hedder: „De Fattige skal Aflad gives frit i Guds Navn!“

Da nu, efter 3 Dages Forløb, Afladskorset skulde med stor Solennitet nedlægges, og disse Drin og Drapper til Himmelen astages; saa tilskyndede Herren mig mægtigen, at gaae til Kommissarien, anholde om et saadant Afladsbrev, hvori Syndernes Forladelse frit for Fattige indeholdtes og skulde meddeles, og derhos anføre, at jeg var en Synder og tillige en Fattig, og altsaa saare nødtørftig og trængende til Delagtiggjørelse i Kristi Fortjeneste og den frit lovede Syndernes Forladelse.

Den følgende Dag mod Aften, da Tækel med de andre Afladsprædikanter og en Mængde Almuesfolk vare i Johan Pflugs Huus, begav jeg mig hen til denne Forsamling, og forebragte i en latinsk Tale min Begjering om, at og mig som en fattig, efter den i det pavelige Mandat indeholdte Befaling, maatte tilstaaes og forundes den Ret, at ubbede mig frit og for Guds Skyld Absolution fra alle Synder, saa at intet Tilfælde forbeholdtes, og dernæst et paveligt Forsikkringsbrev om, at dette virkeligen vedersfores mig. Da forundrede de Geistlige sig over min latinske Tale, der den Tid var noget Sjeldent blandt Drengene af min Alder, og forsøjede sig ilfsomt ud af Stuen ind i Kammeret til Kommissaren, Tækel, foredroge min Begjering, og indlagde tillige en Forbøn for mig, om, at han frit vilde meddele mig et Afladsbrev. Endeligen kom de, efter forløben lang Raadslagning, tilbage og medbragte mig følgende Svar: „Min Søn, vi have med al Flid foredraget Herr Kommissaren din Bøn, der ogsaa erklærer sig for, saare gjerne at tilstæde din Ansøgning, men siger, at det ikke staaer i hans Magt; og om han end vilde gjøre det, saa vilde dog Alt hvad han tilstod dig være Nul og Intet, forgæves og ugyldigt. Thi han har betydet og aabenbaret os, at den pavelige Befaling var af det udtrykkelige, tydelige Indhold,

at kun de virkeligen og sandeligen kunde være og vorde skikkede til og belagtige i dette allermildeste Uslad, der vilde tilbyde deres hjælperige Haand til Peterkirkens Bygning i Rom, det er, der vilde give Penge." Men derimod overtydede jeg dem igjen paa den anden Side af det paa Kirkedørrene opslagne, endnu der siddende, Patent, at jo den samme allerhelligste Pave deri havde befalet, at til de Fattige skulde gives frit Uslad i Guds Navn, og at der tilmed derunder rigtig stod skrevet: „Efter den Herres, Pavens egenhændige Befaling."

De gik atter ind til den over al Maade hovmodige Munk, og bade ham paa Ny, at han dog endeligen vilde høre min Bøn, da jeg dog var en vækker Yngling med godt Ingenium og Forstand, ogsaa Beltaalighed, der altsaa vel fortjente og var værd, at han viste nogen Yndest fremfor Andre. Men de kom desuagtet tilbage atter med Svaret om den hjælperige Haand, det er, om Udstyret og Pengehjelpen til Peterkirkens Opbyggelse i Rom, med Hilsen, at kun denne allene (den hjælperige Haand) var i Stand til at erholde Uslad. Men jeg holdt desuagtet ved, og gav dem at forstaae, at de ligevel gjorde mig, som en Fattig, heri Uret, da de, blot for nogle faa Skillingers Skyld, hvilke jeg ikke havde, vilde afvise og forskyde En,

som Gud og Paven slet ikke vilde have ubeløstet fra den tilbudne Afsladsnaade.

Derpaa gavede de mig endeligen det Raad, at jeg dog maatte give Noget; at jeg til Peterkirkens Bygning dog maatte bidrage kun Noget; og, paa det at den saa kaldte hjælperige Haand blot ikke ganske og aldeles maatte bortfalde, eller mangle og udeblive, saa skulde jeg dog kun give een eneste Groschen. Mit Svar var: „Jeg har Intet, jeg er fattig.“ Endeligen anholdt de, at jeg i det mindste skulde give kun 6 Skillingen. Jeg svarede atter: „Jeg har end ikke engang een Skilling!“

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 28de Juni, da Herr Justitsraad Berners Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 27.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 4de Juli 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolsstræde No. 205.

Noget
om Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat. See No. 26.)

Der paa gik de noget til Side og raadsloge med hinanden; hvoraf jeg mærkede og hørte, at de især vare meget bekymrede for to Dinstændigheders Skyld: Paa den ene Side meente de, maatte man endelig forsyne mig med Afladsbrev, og for al-

ting ikke lade mig gaae bort uden det, paa det, om der engang af Andre anledes paa denne Sag, at da ikke ved mig eller for min Skyld skulde opspindes og opstaae en bedrøvelig Ende og Følge, eller en anden saadan Tragødie og et uhykkeligt Skuespil, i det jo det pavelige Mandat indeholdt i sig den Klausul: „De Fattige frit!“ Men paa den anden Side vare de og af den Mening, at man alligevel ganske vist maatte tage mod Noget af mig, paa det, naar det kom ud og Andre hørte, at Afladsbrevene bleve frit uddelte, at da ikke den hele Sværm af Skoleungdommen og ellers andre Diggere eller Fattige siden skulde komme dem paa Halsen, og Enhver forlange at faae Aflad frit.

Efter endet Raadslagning kom man igjen til mig, og da tilbød en Ubekjendt mig 6 Skilling som en Foræring, jeg skulde gjøre Kommissaren, og altsaa dog være En af dem, der hjalp med at opbygge Peterkirken i Rom, og at forjage og ødelægge Tyrkerne, og saaledes paa denne Maade i rette Orden worde delagtig i Kristi Naade og Aflad det. Men derpaa gav jeg, ligesom af en indvortes Begjæring, frimodigen og uden Sky dette Svar: „Hvis jeg vilde have havt saadant, ved og for Penge kjøbt, Aflad, havde jeg kun havt nødig at sælge en eller anden Bog, og saaledes løse og erholde det for Penge. Men jeg vilde nu engang for

alle have Afslad frit og i Guds Navn, eller de skulde engang gjøre Gud Regnskab for, at de, for 6 Skillings Skuld, nu forspildte en Sjels Frelse og Salighed, hvilken dog Gud og Paven vilde skulde være delagtig i den Syndernes Forladelse, Kristus har forhvervet og forskaffet os." — Men jeg troede dog dengang, at denne ene og alene var anbetroet eller overladt den Romerske Pave at uddele, eftersom Enhver gjorde sig fortjent til den; dog de Fattige frit.

Endeligen spurgte de, „af hvem jeg var bleven sendt herhid.“ Jeg svarede og sagde, som den rene Sandhed var, at jeg aldeles ikke var sendt af noget eneste Menneske, eller at jeg kom herhid efter Nogens Indskydelse, Raad, Anstiftelse, Tilskyndelse eller Evang; men at jeg ene og alene for mig selv, uden noget ringeste Raad og Anslag af noget Menneske, blot grundende og forladende mig paa den gode Fortrøstning og det Haab, uden Beberlag at erholde det i det pavelige Patent frit lovede Afslad, havde forebragt denne min Bøn; at jeg heller aldrig skulde have understaaet mig til at indlade mig med saa store Folk, da jeg desuden af Naturen var bly og undselig; og at, dersom ikke Tørst og Længsel efter Guds Naade og Syndernes Forladelse havde drevet og nødt mig dertil, vilde jeg ikke for al Verden have vovet saa meget, og

blandet mig i en saadan Forsamling. Derpaa blev mig lovet, at jeg skulde faae et Afsladsbrev der af en Anden, dog i mit Sted, skulde kjøbes for 6 Skilling, men gives mig frit. Men jeg vedblev min Paaastand: jeg vilde af Den, der i Paaens Sted nu havde Magten, ogsaa frit at forlade Synder, uden Bederlag have en Forladelse for mine Synder, eller jeg vilde henstille og befale min Sag i Guds Haand.

Saaledes blev jeg da affkediget, og de hellige Tyve bleve sørgmodige. Men hvad min Tilstand angik, bedrøvede det mig vel paa den ene Side, at Skjebnen ikke havde været mig saa god, at jeg havde erholdt et Afsladsbrev; men paa den anden Side glædede jeg mig dog og over, og ligesom trøstede mig indvortes med, at der dog endnu var en Gud i Himmelen, der, uden nogen Betaling eller andet Bederlag, vilde skjænke og forlade de Bodfærdige, der ret af Hjertet angrede dem, deres Synder, efter hans Bud og klare Forjættelse, som jeg ofte havde sjunget: „Saa sandt jeg lever, siger Herren; jeg vil ikke Synderens Død, men at han skal omvende sig og leve!“

Gottingers Beretning om hvad der hændedes en Skomager i Hagenau, hvis Hustru havde kjøbt et Afladsbrev for en Guldgylden.

En Skomagers Hustru i Hagenau løste et Afladsbrev for en Guldgylden, paa det hun kunde være desto vissere paa hendes Salighed og undgaae Skjersilden. Thi dette lovede Afladsbrevet paa Grund af Kristi Statholders fuldkomne Magt. Strax derefter blev hun dødsyg, lod en Munk hente, viste ham Brevet, skristede, fik fuldkomment Aflad og døde. Manden havde ikke gjerne seet, at Konen havde givet en Guldgylden for Afladet. Han lod hende vel begrave, men ingen Sjelemesse, efter Sædvane, holde for hende. Da Stedets Soguespræst fik det at vide, forklagede han Skomageren for Byfogden, som var han en Foragter af den kristelige Religion og ugudelig mod sin Hustru. Byfogden lod Skomageren kalde, der indfandt sig og tog Afladsbrevet med sig. Byfogden spurgte: Er din Hustru død?

Sk. Ja.

B. Hvad har du gjort med hende?

Sk. Jeg har begravet hendes døde Bøgene, og befalet Gud Sjelen.

B. Har du Intet videre gjort, ingen Sjelemesse ladet holde for hendes Frelse?

Sk. Det har jeg ikke gjort, fordi jeg ikke behøvede det; thi hun er strax kommen i Himlen.

B. Hvoraf veed du det?

Sk. Det veed jeg nok; thi jeg har et troværdigt Vidnesbyrd.

B. Vil det frem!

Skomageren trækker Afsladsbrevet frem, og beder ham at læse. Byfogden giver det at læse til Præsten, der, som Klager, ogsaa havde indfundet sig. Denne forskrækkes over Brevet og vil ikke bekvemme sig til at læse. Men Byfogden tvinger ham dertil; og de skamme sig Begge, og vide intet Videre at sige. Derpaa udbryder Skomageren: „Dømmer selv, om jeg ikke har et troværdigt Vidnesbyrd om min Kones Sjel, at denne ikke kommer i Skjersilden, men i Himlen; dette Vidnesbyrd har min Kone kjøbt for en Guldgylde: Hvi siger nu Sognpræsten, at min Kone nu først har nødig, at frelses ved Sjelemessen? Naar han med Rette paastaar dette, saa er min Kone bleven bedragen af Paven; men er hun ikke bedragen, saa søger Paven at bedrage mig. Da nu Byfogden og Præsten hverken kunde modsig dette, eller fordømme Pavs Bulle, saa lode de Skomageren gaae sin Vej.

Hvorledes Tetzal forlangte en stor Sum for at absolvere en rig Frue, og hvorledes denne afviste ham.

I Magdeburg vilde Tegel ikke absolvere en rig Frue, før denne først betalte ham hundrede Gyl- den. Hun tog derfor hendes rette Skriftefader, en Fransiskaner eller Barfod, paa Raad, der svarede hende: „Gud meddeler Syndernes Forladelse frit og sælger den ikke;“ men bad derhos Konen, ej at sige Tegel, af hvem hun havde faaet dette Svar. Da nu Tegel hørte Aarsagen til den ikke betalte Sum, sagde han: „Denne Raadgiver skulde man enten brænde, eller i det mindste forvise.“

Hvorledes en Rytter lod sig af Tetzal meddele Aflad for tilkommende Syn- der, men siden oppassede ham og fra- tog ham med Magt den hele Aflads sum.

I Kurfyrstens af Saxon Land kom en Rytter til Tegel, og spurgte, om han og kunde tilgive ham de Synder, han i Fremtiden maatte begaae, da han, i dette Tilfælde, vilde give ham 10 Daler. Munken vegrede sig i Førstningen meget, og und- skyldte sig nogle Gange med, at det var en vigtig Sag. Dog, da han havde Fuldmagt af Paven, vilde han for 30 Daler meddele ham slikt Aflad.

Dette skede saaledes. Men Rytteren passede siden Tegel op, slog ham til Jorden og fratog ham Afsladspengene. Siden, da denne beklagede sig, blev han haanet, fordi han selv saa letsindigen forud havde tilgivet hin tilkommende Synder.

Arnolds Fortælling om, hvorledes Tegel paa Vejen tæt ved Leipzig blev beluret af en vis Adelsmand.

Efterat Tegel i Leipzig havde sammenstrabet en stor Pengesum, kom en vis Adelsmand til ham, med det Spørgsmaal, om han og var i Stand til at meddele ham Afslad for de Synder, han havde i Sinde at begaae. Tegel var strax særdisg med Svaret: Ja; dog med den Tilføjning, hvis han vilde erlægge den fastsatte Sum. Adelsmanden udredede den, og fik Brev og Segl af Munken. Siden gik han paa Tur efter Tegel, da denne rejste fra Leipzig, anfaldt ham paa Vejen, bankede hans Skind dygtigen af, og, efter at have tilkjendegivet ham, hvorledes dette var den Synd, han havde i Sinde at begaae, lod ham tomhændet vandre tilbage til Leipzig. Skjøndt Hertug Georg i Førstningen meget hæftigen fortørnedes over denne Udfærd, lod han sig dog siden, efter indhentet Underretning, finde i den hele Sag, uden at belægge Adelsmanden med den allerringeste Straf.

(Fortsættes.)

H. C. Michelsen,

Præst ved Holmens Menighed.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 28.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 11te Juli 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

T o b i a s B i t .

(Af J. J. Engels Skrifter 1ste Bind.)

Herr Tobias Bit var kun fød i en middelmaadig Stad, og var aldrig kommen længere end til de nærmeste Landsbyer; men ukigevel havde han seet mere af Verden end mangen En, der har fortæret sin Arvedeel i Paris eller i Neapel. Han fortalte gjerne allehaande smaa Historier, hvilke

han hist og her havde samlet sig af egen Erfaring. Vel havde disse kun ringe poetisk Værd, men de havde desto mere praktisk, og det Synderligste ved dem var, at to og to af dem altid hørte sammen.

Engang roste En af hans unge Bekjendtere, Herr Till ham for hans Klogskab. — Ih! tog da den gamle Wit til Orde og smaaloe: Skulde jeg da virkelig være saa klog?

Hele Verden siger det, Herr Wit! Og, da jeg ogsaa gjerne. —

Ih nu! Vil Han være det, saa er det let. Han maa kun flittig give Agt paa, hvorledes Tofferne bære sig ad.

Hvad! Hvorledes Tofferne bære sig ad?

Sa, Herr Till! Og Han maa da bære sig anderledes ad end de.

Som for Exempel? —

Som for Exempel, Herr Till: Her levede i min Ungdom en gammel Arithmetikus; en udtørret, fortrædelig lille Mand, ved Navn Herr Weit. Han gik altid omkring og mumlede saa sagte med sig selv; i sit hele Liv talte han aldrig med noget Menneske. At see En i Ansigtet, det gjorde han endnu mindre; altid vare hans Blikke gandske mørkt hæftede paa ham selv. — Hvad mener Han nu vel, Herr Till, Folk kaldte ham?

Hvad? — Et dybsindigt Hoved.

So, han bærer sig nok! En Toffe! — Hm! tænkte jeg ved mig selv — thi den Titel behagede mig ikke — som Herr Weit maa man ikke bære sig ad. Det er ikke smukt. — At hæfte sine Blikke paa sig selv, det durer ikke. See Du Folk dristig i Ansigtet! Og at tale med sig selv; Fy! Tal du heller med Andre! — Nu, hvad synes Ham, Herr Till? Havde jeg Ret? —

Gandske vist!

Jeg veed dog ikke. Saa gandske vel ikke. — Her strøg nu ogsaa en anden Fyr omkring; det var Dandsmesteren, Herr Flink: han gloede hele Verden i Ansigtet og pluddrene med Alt, hvad der kun havde et Dre, og det altid med den eene efter den anden. Og nu Herr Till — hvad mener Han Folk igjen kaldte ham?

Et lystigt Hoved!

So, saa omtrent! De kaldte ogsaa ham en Toffe. — Hm! tænkte jeg da igjen; det er dog snorrigt! Hvorledes skal du da bære dig ad for at hede Klog? — Hverken gandske som Herr Weit, ikke heller gandske som Herr Flink. Først seer du Folk smukt dristig i Ansigtet, som den Ene, og derpaa kaster du smukt betænksomt dine Bine paa dig selv, som den Anden. Først taler du højt med Folk, som Herr Flink, og derpaa hemmelig med dig selv, som Herr Weit, — Seer Han, Herr

Lill! saaledes har jeg baaret mig ad, og det er hele Hemmeligheden.

En anden Gang fik han et Besøg af en ung Kjøbmand, Herr Flau, der klagede ret jammerlig over sin Ulykke. — O hvad! sagde den gamle Bit og rystede ham: Han maa lede efter Lykken, Herr Flau: Han maa ud efter den.

Det har jeg jo længe gjort; men hvad hjælper det? — Altid kommer der en Streg efter den anden! For Fremtiden lægger jeg heller Hænderne i Skjødets og bliver hjemme. —

Na ikke! Na ikke, Herr Flau! Gaae efter den, maa Han altid, men kun tage sig smukt i Agt for, hvorledes Han bærer Hovedet.

Hvad? Hvorledes jeg bærer Hovedet? —

Sa, Herr Flau! Hvorledes Han bærer Hovedet. Jeg vil forklare Ham det. — Da min Næse her paa venstre Haand byggede sit Huus, laae engang hele Gaden fuld af Biælker, Stene og Sparrer: vores nu værende Borgemeester, Herr Erik, der den Gang endnu var en duunhaget Raadsherre, kom just gaaende: han rendte med udstrakte Arme lige ind i Skramlen og holdt Halsen saa stiv, at Næsen saa temmelig var i en lige Linie med Skyerne. — Dump! laae han der, brak det ene Been og skinker endnu den Dag i Dag deraf. — Hvad vil jeg nu sige dermed, kjere Herr Flau? —

Hvad Andet end den gamle Lære! Du skal ikke bære Næsen alt for højt.

Ja, seer Han det? Men heller ikke alt for lavt. — Thi ikke længe derefter kom der en Anden gaaende; det var Bypoeten, Herr Schall; han havde enten Bers eller Hiemsforger i Hovedet; thi han sneg sig ganske mismodig frem og stirrede paa Jorden, som om han vilde synke ned i den. — Krak! brast der et Reb; Biælken dænsede, og som et Lyn laae den for hans Fodder. — Af Skræk faldt den arme Dievel i Usmagt, blev syg og maatte holde ud i mange Uger. — Mærker Han nu vel, hvad jeg mener Herr Glau? — Hvorledes man skal bære Hovedet?

De uener, saa smukt midtvejs.

Ja vist! Man skal hverken see for raast mod Skyerne, ikke heller for frygtlos ned paa Jorden. — Naar man kaster sine Dine saa smukt roligt omkring, snart oven til, snart nedad og til begge Siderne: saa kommer man nok frem i Verden, og med Ulykken har det da ikke stort at betyde.

Utter en anden Gang fik Herr Wit et Besøg af en ung Begynder, ved Navn Herr Bills; han vilde laane Penge af ham til en lille Spekulation. — Meget vil der, begyndte han, sagtens ikke komme ud deraf; det seer jeg nok; men det

løber mig lige i Hænderne. Jeg vil dog tage det med.

Denne Tone behagede slet ikke Herr Wit. — Dg hoor meget mener Han da vel, kjere Herr Bills, at Han kunde behøve?

Na, ikke meget! Smaating! Et hundrede Daler omtrent.

Er det ikke mere, dem skal Han faae. Hiertelig gjerne! — Dg for at Han kan see, jeg vil Ham ret vel, saa skal jeg endnu vvenikøbet give Ham Noget, der er tusinde Rigsdaler værd imellem Brødre. Han kan fortjene mange Penge derved.

Men hvorledes, kjere Herr Wit? Vvenikøbet!

Det er intet. Det er blot en lille Historie. Jeg havde her i min Ungdom en Nabo, som var Wiinhandler, en gandske pudseerlig lille Mand ved Navn Herr Grell. Denne Mand havde vant sig til en eneste Talemaade, som ogsaa jog ham paa Porten.

Det var meget! Hvad var det for en?

Mangen Gang naar man spurgte ham: Hvor staaer det sig Herr Grell? Hvad har De vundet ved deres Handel? — svarede han: Smaating! Halvtretsenstyve Daler omtrent! Hvad vil det sige? — Eller naar man sagde til ham: Naa, Herr Grell! De har jo ogsaa tabt ved den Bans

kerot? — Na hvad! svarede han igjen. Det er ikke værd at tale om. En Bagatel af en fem Hundrede. Han sad varmt inden Dørre den Mand; men som sagt! den eneste fordømte Talemaade kastede ham reent til Jorden. Han maatte paa Porsen med den. Hvor meget var det nu, Han forlangte Herr Bills?

Seg? — Seg bad om hundrede Rigsdaler, Herr Wit.

Sa rigtig! Min Huskommelse flaaer mig fejl. Men jeg havde nok en anden Nabo; det var Kornhandleren Herr Tømm: med en anden Talemaade byggede han det hele store Huus op med Baggaard og Pakloster. — Hvad synes Han derom? —

Ah, for Himlens Skyld! Den Talemaade gab jeg nok vide. Hvad var det for en?

Mangen Gang naar man spurgte ham: Hvor flaaer det sig Herr Tømm? Hvad har De vundet ved den Handel? — svarede han: A! Mange Penge! Mange Penge! — og saa saae man ret, hvor Hiertet hoppede ham i Livet! — hele hundrede Rigsdaler! — Eller, naar man sagde til

ham: Hvordan er det? Hvorfor saa fortrædelig, Herr Lomm? — sagde han igjen: jeg har tabt manae Penge, mange Penge! Hele halvtredsens-tyve Rigsdaler. — Han havde begyndt smaat den Mand; men, som sagt, det hele store Huus byggede han op med Bagaard og Pakloster. — Nu, Herr Bills! hvilken Talemaade behager Ham nu bedst?

Oh, det forstaaer sig. Den sidste!

(Sluttes i næste Nummer.)

B e r n e r,
Justitsraad.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 29.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 18de Juli 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

L o b i a s B i t .

(Sluttet. See No. 28.)

Men — saa ganske finder jeg ham dog ikke efter mit Sind, den Herr Lomm. Thi han sogde ogsaa: mange Penge! naar han gav til de Fat- tige eller til Dyrigheden; og da burde han altid

have talt, som Herr Grell, min anden Nabo. —
 Seg, Herr Bills! som boede midt imellem begge
 disse Talemaader; jeg har mærket mig dem begge:
 og efter Tid og Lejlighed taler jeg snart som Herr
 Grell og snart som Herr Tonn.

Ni, paa min Siæl! jeg holder med Herr
 Tonn. Huset og Paklosterne behage mig.

Han ønskede? —

Mange Penge, mange Penge, kjære Herr Bit!
 Hele hundrede Rigsdaler!

Seer Han, Herr Bills! Han vil nok komme
 sig. Det var gandske rigtig. — Naar man vil
 laane af en Ven, saa maa man tale, som Herr
 Tonn; og naar man hjælper en Ven af Nøden,
 maa man tale som Herr Grell.

Prøver af Rabbinernes Viisdom.

(Af I. I. Engels' Skrifter.)

I.

Gjestens Velsignelse.

Den gamle Rabbi Iſaak beſøgte ſin Ven, Rabbi Nachman. Flere Uger opholdt han ſig venſkabelig i hans Huus, og i denne hele Tid underholdte de hinanden med Samtaler om Loven, vrede Meninger, anførte Grunde for og imod diſſe, og underviſte hinanden gjensidig. Aſkedstimen nærmede ſig. Rabbi Nachman var rørt. Tanken om, at han rimeligviis aldrig ville komme til at ſee ſin bedagede Ven mere, vædede hans Djne. Endelig ſagde han til ham: Velsign mig, ærværdige Ven! inden Du ſkilles fra mig! — Jeg velsigne Dig? Dig, du Fortreffelige? Dig, ſom er hiint Palmetræ ſaa liig! — Hvilket Palmetræ, Rabbi? — Det vil jeg fortælle Dig Kjere! En Vandrer geraadede engang i en Orken. Han var udmattet. Hunger og Tørſt overfaldt ham; han vanſmægtede næſten. Paa engang opdager hans Dje ved Bredden af en liden Bæk et ſkjøntløvet Palmetræ, fuldt af modne Daddeler. Han iler i dets Skygger, lejrer ſig i dem, ſtiller ſin Hunger med Træets Frugter, ſlukker ſin brændende Tørſt af Bækken,

bliver vederqvæget og paa ny oplivet. Nu rejser han sig og seer taknemlig, med begge Hænder støttede paa Vandringsstaven, hen til Skyggen. Belgjørende Træ, siger han, jeg skulde velsigne Dig. Men, hvormed kan jeg velsigne dig? Skulle dine Frugter trives? Ak! De ere jo alt saa søde og kryddrede: Skulle dine Grene brede sig ud? D! Hvor skjønt hvælver sig allerede din Krone, hvor kjølige ere dine Skygger! Skal en Bæk slynge sig ved din Fod? Det gennemsigtigste, klareste Krystal flyder jo alt ved Siden af Dig! Og dog, dog velsigner jeg dig, ædle Træ! Gid alle dine Spirer ligne dig! — Saaledes gaaer det ogsaa mig, redelige Ven! See, Du har erhvervet Dig store Kundskaber; Rang og Formue er bleven Dig til Del; Bevidsthed om eget Værd, Huusfaderens Lykke, de Dydiges Afgjættelse besidder Du i sieldent Maal! Maatte da dine Børn ligne dig! Maatte deres Lod være, som Dit er!

2.

Udvortes Fiende og indvortes Forræder.

En Bogn, belæst med nyhamrede Drer, kom fra en Smidje og kjørte igjennem den nær liggende Skov. Solen skinnede paa Staalet, og

Skovens Træer zittrede ved Synet. — Hvo vil kunne bestaae for dem? Disse Tern fælde os Alle! Saa susede deres Angstklage. Men en gammel, bedaged Eg raabte til dem: Frygter ikke! Saa længe ingen af Eder laaner disse Drex Skafter, kan deres Eg ikke skade Eder.

3.

Qvindens Skabelse.

En Matrone sagde til Rabbi Josse: I Historien om Evas Skabelse viser Eders Gud sig ikke i det skjønneste Lys. Hvorfor skulde han berøve Adam Ribbet? Hvorfor skulde han ligesom røve det fra ham i dny Søn? — Fader! sagde Rabbi Josses Datter: lad mig svare hende! — Beed du vel, ædle Matrone, at Lyve i Nat have giort Indbrud hos os? at de have røvet en Sølvstang hos os, og i dens Sted have hensat et skjøntbe- arbejdet Pragtkaar af Guld? Siig, hvad synes du om denne Udaad? — Du spørger, Pige! svarede Matronen: kan du kalde det at røve? Synes en saadan Handling dig en Udaad? — Ikke? sagde Jomfruen. Saa anklage Du ikke heller vores Gud, at han tog et undværligt Ribbeen og dannede istedet for det en uskatterlig Medhielpærste?

4.

Vinen i Leerkar.

So mere Keiserdatteren underholdt sig med Rabbi Josva, Ananias Søn, desto mere opbyggede hans dydige Lærdomme hende. Dog undslap hende engang, ligesom uvilkaarlig, det Ord: Hvilken skjøn Siæl og under hvilket modbydeligt Dække! Kunde saa herlige Dyder ikke boe i et skjønnere Legeme? — Siig mig, store Fyrstedatter! spurgte Rabbien hende efter en Stund: hvori bevares din ophøjede Faders ædle Druesaft? — I Leerkar. — Umuligt! Deri gjemmer jo enhver Borger sin Viin. Man burde dog bevare Kejsersens Vine i Guld- og Sølv-Kar. — Du har ikke Uret, svarede Fyrstinden: det vilde være mere passende, og det skal fra nu af skee. — Vinen fordervedes; dens Kraft svandt. — Du har givet mig et slet Raad, sagde efter nogen Tids Forløb Fyrstedatteren. I Pragtkarrene er min Faders Viin bleven fordærvet. Meget muligt! svarede Josva: ogsaa Dyd og Kundskaber trives bedst i uanseelige Legemer.

5.

Den Frommes Anger.

En gammel Diener af Huset Amram bragte en Pige tilbage fra Fangenskab. Røvere havde

bortført hende fra hendes Forældre; Rabbi Amram lod hende udløse. Pigen var i hendes blomstrende Ungdom og af blændende Skjønhed. — Den Frommes Huus er et Tilflugtssted for Dyden. — Bringer hende hen til det øverste Værelse af Sidebygningen, sagde Rabbi, og tager Trappen bort, som fører derop. Der dvæle hun til i Morgen, da jeg skal overlevere hende til hendes grædende Fader. — Men neppe var Rabbi kommen ind i sit Huus, da den Frommes Hjerter brændte af ureen Begjærighed. Den taknemlige, af Slaveriet løskjøbte Pige havde betragtet ham med et ømt Dje, og antændt Eidskabens Ild i hans Sinderste. Han kjemper, men forgjæves, Hjertet bliver Herre over Fornuften. Han iler i Gaarden, griber den bortsatte Stige, griber den med en Kraft, som kun hæftig Eidskab kan give, sætter den til og triner op paa den. Pigen træder frygtfuld som hen til Indgangen. Dyd og ureen Lyst fornyer Kampen ved Synet af hende. Endelig, paa den halve Vej fatter Amram sig, hæver pludselig sin Røst og raaber, i det han staaer paa Stigen: Ild! Det brænder! I Amrams Huus brænder det! — Paa hans gennemtrængende Skrig ile Huusfinde, Naboer og den hele Skare af hans Disciple til Stedet. Den Fromme bliver med Eidskabens Glød i An-

figtet og med nedslagne Dine staaende. De Til-
 stædeværende tie forundrede; men deres Blikke flyve
 fra Læreren paa Pigen; fra Pigen paa Læreren og
 de forstaae Udraabet. Endelig aabner han Mun-
 den og siger med bevæget Røst: Bedre, at jeg nu
 staaer beskjemmet for Eder i denne Verden, end at
 jeg engang skulde staae beskjemmet for den evige
 Verdens Dommer hisset.

B e r n e r ,
 Justitiraad.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles
 den 9de August, da Herr Kapitein Abraham-
 sons Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 30.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 25de Juli 1807.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

E x t r a c t

af

Første Qvartals-Regnskab

for

det foreenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter

fra 1ste Januar til 31te Marts 1807.

Indtægt.		Rdlr.	St.
Kassebeholdningen til ult. Decbr. 1806 var (See Borgervennen No. 16 d. A.)		876	76½
A. Ugentlige Indkomster:			
For Ugebladets 19de Aargang fra No. 1 til 12 incl. og Love til nye Medlem- mer		536	60
B. Kvartals Kontingenter:			
1) For Kvartalet fra 1ste Oct. til ult. Dec. 1806	135 Rdl. 92 ß.		
2) Restancer fra forrige Aars Kvartal	1 = 73 =		
3) Et Medlem betalt forud for alle 4re Kvartaler	2 = 16 =	139	85
C. Aarlige Indkomster:			
1) Det Høiføngelige Huuses velgiørende Gæder	150 Rdl. — ß.		
2) Af de overordentlige Med- lemmers Kontingenter, deels til ult. Decbr. 1806, deels prænum. for d. A. er indkommen	280 = — =	430	—
D. Raans og Forskuds Afbetaling i dette Kvartal		324	—
E. Renter til 1ste Jan. d. A. af en kongelig Obligation		9	79
F. Tilfældige Indtægter:			
1) Modtaget det resterende Af- drag, som er forfalden til Betalning af den kongl. Rentekammer Obligation med	327 Rdl. 62 ß.		
2) Ligeledes modtaget som til det Brokffe Legat er ind- kommen	2177 = 82½ =	2505	48½
Summa Rdlr.		4822	61

At ovenstaaende 1ste Kvartals Extract er overeensstem-
mendr med Administrationens Kontrol, bevidner

Chr. Thomsen. Flor. S. J. Cantor senior.

Udgiwt.

	Rdlr.	St.
1) De aarlig staaende Udgifter:		
a) For Ugebladets Trykning m. v., samt Lønninger i dette Kvartal 411 Rdl. 80 S.		
b) Til de 4re Bude, de sæd- vanlige 2 pCt. for Indcas- sationen i Maret 1806 = 93 = 48 =	505	32
2) Til de aarlige Pensionister: betalt dette 1ste Kvartals Pension =	274	72
3) Til Laan:		
Betalt af den efter Repræsentanternes Be- slutning den 1ste Decbr. f. A. bevilgede Laane Sum til et Medlem som endnu re- sterende fra den Tid = =	50	—
4) Til transportable Stats-Fonds- Beviiser, som ere henlagte til Selska- bets Kapital, betalt 1800 Rdl. Species a 125 pCt. til d. C. = =	2250	—
5) Extraordinaire Udgifter:		
a) Betalt det resterende Uddrag paa det un- der 1ste Dec. f. A. i Deposito-Kassen giorte Laan af 2200 Rdl. med = 800 Rdl. — S.		
b) Betalt i Renter af samme 5 = 12 =		
d) Ligeledes betalt Renter af ovenmeldte indkøbte Stats Fonds-Beviiser = = 15 = — =		
d) Udskillige mig anviste Regninger = = 29 = 32 =	849	44
Pr. Balance bliver Kassebeholdning til 2det Kvartal = = =	893	9
Summa Rdlr.	4822	61

Kjøbenhavn den 31te Martii 1807.

J. Nagaard,
Selskabets Kasserer.

Købte.

Prøver af Rabbinernes Viisdom.

(Sluttet. See No. 29.)

6.

Beskedenhed.

Rabbi Elieser, Simons Søn, rejste fra Højskolen Migdal eder til det Sted, hvor han var bleven kaldet til Lærer. Han red paa et Æsel, var meget glad i Hu og følte i sit Indvortes ikke liden Stolthed over de store Kundskaber, der allerede i Unglingsaarene banede ham Vejen til betydelige Embeder. En Vandrer, som var tilfods, indhentede ham. Manden var vanskabt og af sort-laden af Udseende. Fred være med dig, store Rabbi! raabte denne til ham. Hiin besvarede ikke Hilsenen, men svarede Vandrereren i en spottende Tone: Mennecke! Hvor er du bleven saa vanskabt! Ere alle Beboerne af din Føde-Egn saaledes dannede? — Jeg veed ikke, svarede Manden fornærmet. Men gaae til Mesteren, der skabte mig og opholder mig og spørg ham, hvorfor han skjenkede et saadant Uhyre Tilværelsen. — Rabbi Elieser følte strax den Ubefindighed, til hvilken ungdommelig Overmod havde forledet ham; han kastede sig ned fra sit Æsel og kaldt paa Knæ for Vandrereren: Jeg har fornærmet dig; tilgiv mig! — Nej! Nej! Hen

til Mesteren og spørg ham, hvorfor han skabte saadan en Banskabning. — Han flytter sin Vandringstav videre; Rabbien følger ham, sønderknuset af Anger. Ikke langt fra Staden strømme Indbyggerne ham i Møde. — Fred være med dig, store Lærer! — Hvem gjelder denne Hilsen, dette Raab? spørger her Vandrereren. — Hvem Anden end den Mand, der følger dig? Hvad? Ham kalde I Rabbi? Ham hilse I som Lærer? Maatte aldrig hans Ege findes i Israel! — Hvorfor? Hvad siger du? — Den Banskabte fortæller; Rabbien bekjender, ved at tie, sin Overilelse. — Ak! Tilgiv ham, Fremmede! denne Ungdoms Ubefindighed; tilgiv ham for hans Lærdoms Skyld! — Jeg tilgiver ham for Eders Skyld; kun maa han ikke igjen fejle!

Rabbi Elieser besteg den følgende Dag Lærerstolen med det Tankesprog: „Altid være Mennesket eftergivende som Røret, ikke ubøjet som Cederen.“

7.

Den vise Dommer og den kjerlige Kone.

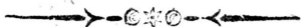
En Mand førte engang sin Hustru til Sion for Rabbi Simon, Jochais Søn. Store Lærer! sagde han til ham, i ti samfulde Aar har

jeg lev t i Samdrægtighed og Fred med denne Kone; men vores Egteſkab er uden Frugt. Af Urefrygt for Lovene, vil jeg give hende Skilsmissebrev. — Konen stod undſelig og rødmede over ſin Ufrugtbarhed, og hede Taarer fløde ned af hendes ſkønne Dync. Bevæget vendte Egte- manden ſig til hende. D, græd ikke, ſagde han, tag hvad Du vil, tag det Koſtbareſte med Dig fra mit Huus; jeg tilſtaar Dig det gjerne; kun vende Du uden Miſmod tilbage til Dit Mødrne, Hjem! — Den Trøſtesløſe taug, græd bitterlig og ſaae paa Dommeren. — Du, Lovenes Ben, ſagde endelig Dommeren, da Du knyttede Egteſkabsbaandet, ikke ſandt? højtideligholdt Du da ikke en Feſt? — Tilviſſe! en ſtor, en herlig Feſt. — Saa, gåt hen og højtidelighold en lignende Feſt, inden Du løſer det.

Egtefolkene fjernede ſig ærbødigen; han, med Glæde i Sindet, hun med en Straale af Haab i ſin Sjæl.

Gjeſtebudet beredes. Feſten begynder. Vinen flyder i Mængde. Konen har anordnet Alt. — Bæggeret gaaer rundt, Gjeſterne drikke. Egte- manden bliver oprømt og munter, drikker, tømmer

Bægger paa Bægger, og falder endelig i en dyb Søvn. -- Neppe er Gjesterne borte, saa giver den aarvaagne Kone de ventende Slavinder et Bink. Disse bringer den Berusede smykkelig og varsom i Svigerforældrens Hus. Ved Midnatstid vaagner han op. Hvor er jeg? Hørledes kommer jeg i dette Hus? -- Gode, svarer Konen med en blid Røst, i det hun omarmmer ham: Sagde Du ikke i den store Lærers Nærværelse: Tag, hvad du vil, tag det Kostbareste og vend tilbage dermed til dine Forældres Hus? Var Du ikke det Kostbareste i vores Hus? Brede Du over, at jeg tog det? -- Forhængefaldt. Egtteffabets helliges Betsignelse udeblev ikke.

Besvarelse paa det Spørgsmaal:
 Hvad forstaaer man ved en
 skjøn Sjæl?

(Af Wielands Skrifter.)

Exempler skildre ofte med et eneste Træk vore Ideer bedre end tomme og vaklende Skoleforklaringer. Hvad jeg kalder en skjøn Sjæl, veed jeg ikke at gjøre anskueligere end ved at fremsætte nogle Exempler af et Bænk, hvilket en af Aldtidens bedste Skribenter har skrevet.

Det første Exempel frembyder sig for mig ved at erindre Tigranes's Gemalinde, denne elskværdige Fyrstinde, som ved sin Klogskab og ved sin ædle Tænkemaade ikke allene erhvervede sig Cyrus's Højagtelse og Fortrolighed, men endogsaa ræddede sin Fader og hans hele Familie fra Undergang. Efterat Cyrus havde betvunget Kongen af Armenien, der var Fader til ovennævnte Prinds, talte han med ham om de Løsepenge, han maatte have i Sinde at give for at faae sin Gemalinde og sine Børn tilbage. Han vendte sig derpaa til Tigranes og sagde: hvor meget vilde Du vel give for igjen at faae Din Gemalinde frie? Men her maa man vide, (siger Xenophon,) at Tigranes først var bleven formælet for kort Tid siden og at han elskede sin Gemalinde overmaade høii. Jeg, sagde Prindsen, jeg vilde heller løse, købe hende med min hele Sjel end jeg kunde finde mig i Tanken om at en saa elskværdig Skabning skulde tjene Dig som Slavinde. Cyrus fandt, at en saadan Elsker havde en større og bedre Retighed til hende end Seierherren, og gav hende tilbage paa den æbleste Maade. Han gjorde endnu meere: i Steden for at faae en modtvillige Basal i den armeniske Fyrste fik han en erkjendtlig Ven; han sluttede et nyt Venskabs-Forbund med ham, satte hans hele Familie paa frie Fod uden at fordre Løsepenge, og sluttede Scenen med et venstabeligt Gjæstebud.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B e r n e r,
Justitsraad.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 31.

Mittende Aargang.

Løverbagen den 1ste August 1807.

Forlagt af Understøttelses = Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

E x t r a c t

af

Andet Quartals = Regnskab

for

det foreenede Understøttelses = Selskabs

Indtægter og Udgifter

fra 1ste April til 30te Juni 1807.

Indtægt.	Rdlr.	Sk.
Kassebeholdningen fra 1ste Kvartal d. A. var (See Borgervennen No. 30 d. A.)	893	9
A. Ugentlige Indkomster:		
For Ugebladets 19de Hæftning fra No. 13 til 26 incl. og Love til nye Medlem- mer	631	36
B. Kvartals Kontingenter:		
1) For Kvartalet fra 1ste Jan. til ult. Marts d. A. 135 Rdl. 1 Sk.		
2) Restancer fra de forrige Kvartaler = = 5 = 53 =	140	54
C. Aarlige Indkomster:		
Af et overordentlig Medlems Restance-Kon- tingent for forrige Aar er indkommen	5	—
D. Gaans og Forskuds Afbetaling i dette 2det Kvartal = =	403	—
E. Extra ordinair Indtægt:		
Mødtaget, som til det brockste Legat er indkommen = =	10	19½
Summa Rdlr.	2083	22½

At ovenstaaende 2det Kvartals Extract er overeensstem-
mende med Administrationens Kontrol, bevidner

Chr. Thomsen. Stor. S. J. Cantor senior.

Udgiwt.	Rdlr.	Sf.
1) De aarlig staaende Udgiwter:		
a) For Ugebladets Trykning m. v., samt Lønninger i dette Qvartal = =	484	—
2) Til de aarlige Pensionister: betalt for dette og forrige Qvartal =	508	24
3) Gratification:		
Til Gen, som efter Repræsentrant-Beslut- ning den 18de Novbr. 1805 skulle udbe- tales Qvartaliter, betalt for 1ste og 2det Qvartal a 5 Rd. = =	10	—
4) Til transportable Stats-Fonds- Beviiser, som ere henlagte til Selska- bets Kapital, betalt 400 Rd. Species a 125 pCt. i d. C. = =	500	—
5) Extraordinaire Udgiwter:		
a) Betalt Renter af Ovenmeldte indkøbte Statsfonds-Beviis = = 10 Rd. — p.		
b) Til Species-Banken be- talt 1 pr. Wille af en der deponeret Recipice = 3 = 48 =		
c) Til 2de mig anviste Reg- ninger = = 2 = 12		
	15	60
Pr. Ballance bliver Kassebeholdningen til 3die Qvartal = = =	565	34 $\frac{1}{2}$
Summa Rdlr.	2083	22 $\frac{1}{2}$

København den 30te Juni 1807.

J. Nagaard,
Selskabets Kasserer.

Købe.

A n n e l d e l s e.

Hermed følger andet Kvartals-Regnskabet for d. N. som tilligemed første Kvartals-Regnskab (der er indført i Ugebladet No. 30 d. N.) bliver at forelægge i næste Repræsentant-Forsamling.

Administrationen for det foreenede Understøt-
telseselskab.

Chr. Thomsen. Flor. S. J. Cantor senior.

C. Røbbe.

Besvarelse paa det Spørgsmaal:
Hvad forstaaer man ved en
skjøn Sjæl?

(Fortsat. See No. 30.)

Disse Omstændigheder har jeg maattet oplyse i Forvejen, for at sætte det, som nu følger efter, i et saa meget klarere Lyg.

Da Armenierne vendte tilbage til deres Huus og Hjem med deres Hustruer, (saaledes vedbliver

Xenophon) var Cyrus den eneste Gjenstand som de bragte paa Bane ved deres Samtaler. Den ene ophøjede hans Forstand, den anden hans Tapperhed, den tredie hans Mildhed, og andre igjen hans Skjønhed og hans mandige Udseende. Her vendte Tigranes sig om til sin unge Gemalinde, og sagde: Kjere, er Cyrus ogsaa forekommen Dig at være saa smuk? „Hvis jeg skal sige Sandhed,“ sagde hun, „saa har jeg ikke seet paa ham.“ Og hvem saae Du da paa? „Hvilken anden kunde jeg vel see paa,“ svarede den unge Kone, „end den, som sagde: at han vilde give sin hele Sjæl bort for at kunne løskjøre mig fra Slaveriet.“

Denne unge Kone var, naar man forudsætter, at hun sølte hvad hun sagde, det hvad jeg kalder en skjøn Sjæl.

Paa samme Sted i Cyropædien tales der ogsaa om en vis Mand, som engang i sin Tid havde været Hofmester hos Prindsen af Armenien. Cyrus, der savnede ham, spurgte Tigranes, hvor han var henne. Prindsen svarede ham: Ak! min Fader har ladet ham henrette. Og hvad Dndt havde han da gjort, spurgte Cyrus. Min Fader be-

Kyldte ham for at forføre mig. Og dog var han, ædle Cyrus! en saa retskaffen og brav Mand, saa han lovt for sin Død lod mig hente til sig, for at jeg skulde tilsværge ham, at jeg maatte tilgive min Fader, at han lod ham henrette. „Han gjør det ikke,“ saa lod hans Tale, „af et endt Hjerter, men fordi han ikke veed hvad han gjør. Og naar et Menneſte synder af Uoidenhed, saa anseer jeg det; som om han handlede imod sin Billie. Skade at en saadan Mand skulde bløde! raabte Cyrus. Denne Mand havde, mine Venner, hvad jeg kalder en skjøn og tillige en stor Sjæl.“

Noe et Exempel af det samme Sokratiske Værk om Helte! Hvo skulde vel ikke kjende Panthea! den henrivende skønne dydige Gemalinde til Kong Abradates i Sufiane? Man seer let, at det var Xenofons Hensigt, at fremstille os i denne Panthea et Ideal af et skjönt Fruentimmer baade paa Legeme og Sjæl. Hun var iblandt de Fanger, som Cyrus havde gjort i et Feldtslag, han havde vundet imod Kongen af Assyrien. Cyrus overleverede hende til Araspes, en ung Krigsmand, som han havde meget kjær; og han foreskiftte ham derhos, hvor særdeles vigtig den Skat var, han be-

troede til hans Omsorg. Hun blev bragt til et fast Bjergflot og Araspes gjorde hende Selskab. Nu hændtes der den gode Yndling noget, som endstjont det ikke kunde formodes, dog var menneskeligt. Han blev forelsket i den skønne Panthea, og efter en lang Kamp med sig selv, sejsrede hans Eidskab endelig saa meget over ham, saa han saae sig nødsaget (siger Xenofon) til at anholde om noget hos hende, som den skønne Panthea, der elskede sin fraværende Gemal inderlig, nødvendigviis maatte aflaae. Alligevel vilde hun endnu ikke fremsøre nogen Klage derover til Cyrus, da hun ikke vilde styrte den unge Mand i Fare for at berøves sin høje Velgjører. Men da den Ulykkelige begyndte at true med Magten, forsømte hun ikke at underrette Cyrus om til hvilken usikker Beskytter han havde anbetroet hende. Cyrus lod strax Araspes kalde tilbage og maagde det saaledes, at han blev skildt fra Panthea paa en god Maade.

Denne Prindsesse underrettede imidlertid hendes Gemal om alt hvad han skyldte den ædle Cyrus for hendes Skyld, og hun raadede ham til at løsrive sig, det snarest mueligt, fra det Assyriske Partie, og at blive en Ven af den Helt, som

gjorde flere Erobringet ved sin Wiisdom og Gødhed end ved sine Vaaben. Abrabates fulgte sin Gemalindes Raad, og Panthea nød den Fornøjelse at have knyttet et skjønt Venflabs-Baad imellem dem, og at have gjengjeldet Cyrus's ædle Dpførsel imod hende paa en lige saa ædel Maade.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B e r n e r,
Justitsraad.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 9de August, da Herr Kapitein Abrahamson's Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 32.

Mittende Aargang.

Esverdagen den 8de August 1807.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

A n n e l d e l s e .

Til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar ville søge Paan og Understøttelse.

Efter Bovenes 2 Cap. 3 og 4 §. paaligger det enhver Klassifikations Repræsentantere at undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme

at afgive deres Betænkning til Efterretning for samtlige Repræsentanterne ved de i General-Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa enhver Ansøgende med Attester beviise sin Værdighed og Trang, og de som søge Understøttelse, maa derhos anføre deres Alder, saa og om de have uopdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen, hvorhos ugifte Fruentimmer tillige maa anmelden deres Faders Betjening eller Næringsvei. Det er desuden i Repræsentant-Forsamling bestemt, at de om Understøttelse ansøgende, nøiagtigen skal opgive hvad de nyde aarlig enten af offentlige eller private Stiftelser eller andensteds fra, og at de, som efterlade dette, eller derom saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, enten aldeles skal tilfidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de andre, som indeholde fyldestgørende og rigtige Oplysninger, ligesom det og er paalagt de Ansøgende, som anmelden Egendom, at beviise dette med Attest fra en Distriktskirurg eller anden Læge, hvilken maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Sel-

Skabet besangaaende indgivne Attester ikke ansees gjældende. I øvrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindrede om at lade følge deres Love med Ansøgningerne og forsyne disse med rigtig Angivelse af Gaden hvori de boe, Huuseier eller Bært, og indsende samme til Administrationen forinden den 1ste September dette Aar, efter hvilken Tid ingen Ansøgninger modtages.

Administrationen for det foreenede Understøt-
telsesselskab.

Chr. Thomsen. Stor. S. J. Cantor senior.

C. Røbbe.

Besvarelse paa det Spørgsmaal:
Hvad forstaaer man ved en
skjøn Sjæl?

(Fortsat. See No. 31.)

Nogen Tid derefter kom det til et afgjørende Feldtslag imellem denne Fyrste og Kong Krøsus. Panthea havde, uden at nogen vidste deraf, ladet forfærdige en prægtig Baaben-Rustning af Guld til hendes Gemal, og da han belavede sig paa at gaae i Striden, overraskede hurr ham usformodent-

lig dermed. Abradates tilkjænbegav hende paa en smigrende Maade sin Forundring over, at hun uden nogen Betænkning havde besluttet sig til at opoffre sine kostbareste Prydelser for at forvandle disse til et ridderligt Smykke for hendes Mand.

„Erønger jeg da til nogen anden Prydelse end til Dig,“ svarede Panthea ham, „og hvormed skulde jeg vel bramme meer end naar enhver betragter Dig med mine Dine?“ Med disse Ord isørte hun ham de glindsende Baaben, og uagtet hun søgte at skjule det, skjal Taarerne sig dog ned af hendes Kinder. Abradates, der var en af de skjønneste Mænd i sin Tidsalder, så i denne Rustning et saa ædelt og mandigt Udseende, saa man kunde ikke afholde sig fra at have Dinene henvendte paa ham. (Jeg fortæller bestandig med Xenofons egne Ord.) Allerede havde han Tømmerne i Haanden, og var i Begreb med at stige op i Stridsvognen, da Panthea bød alle Tilstedeværende med et Bink at fjerne sig, og derpaa tog hun Afsked fra ham med disse Ord, der endog havde anstaaet den ædlest iblandt Spartanerinderne: „Abradates!“ saa lod hendes Ord, „hvis en Hustru nogensinde har agtet sin Mand højere end sit eget Seg, saa veed Du selv best at bedømme, om jeg er en af disse Hustroe. Hvorfor skulde jeg bruge mange Omsvøb? Jeg tror at have overbevist Dig bedre

herom ved mine Handlinger, end ved alt, hvad jeg nu kunde sige. Men uagtet Du veed, hvorledes jeg er findet for Dig, tilsværger jeg Dig dog ved dit og ved mit Liv, at jeg hellere ligger ved Siden af Dig som en tapper Mand, bedækket af en og den samme Klump Jord, end at jeg lever æreløs. Saaledes tænker jeg, og saaledes maae jeg tænke, naar jeg skal sætte Dig og mig ved Siden af Jordens Ude. Men lad os endog sætte dette tilside, hvor megen Taknemmelighed skyldte vi da ikke Cyrus, som, da Krigslykken gjorde mig til hans Slavinde, i Steden for at betjene sig af denne Fordeel til min Bancerer, blev min Beskytter, og lod mig gjemme til Dig, som om jeg kunde have været hans egen Broders Hustru! Kan vi gjøre for meget for den samme ædelmodige Mand, der har gjort saa meget for os?"

Kan der tænkes nogen, som ikke havde blevet opflammet af en saadan Kone — i det Djeblik, da der blev taget Affed fra hende, for maaskee aldrig at see hende meere igjen? Med Bcundring og Henrykkelse lagde Abrabates sin Haand paa hendes Hoved, kastede et Blik til Himlen og udbrød andagtsfuld: „O! store Drosimades, lad mig vittne ved mine Handlinger, at jeg er værdig til at være denne Pantheas Mand og Cyri Ven!“ Med

diss: Ord rev han sig løs af Pantheas Arme, steg op i Bognen, og nu blev Dørrene til denne lukket i bag efter ham. Da Panthea ikke kunde naage ham selv længere, fulgte hun Bognen saa længe, indtil Abradates, som blev det vaer, bad hende at give sig tilfreds og at sjerne sig.

Xenofon maler sjelden sine Billeder med ængstelig Nøjagtighed; det er kun et henkastet Omrids: men hvor meget stikker ikke disses Omrids af frem'or Tusende Andres Malerier, og hvor stærk er ikke ofte Virkningen af et eneste af hans Træk! „Rigtig nok var det et fjernt Syn, siger han, at see Abradates og hans Bogn, men ingen havde Sands for ham førend Panthea var borte.“

Abradates omkom i Slaget, men han havde hjulpet til at vinde det, og hans Død var den Udles. Erobringen af Sardes, det var den umiddelbare Frugt af denne Seier, beskjeftigede Seierherren saa meget, at nogle Dage svandt hen, førend han erindrede sig den ulykkelige Fyrste. Endelig spurgte han, hvor er Abradates. Man fortalte ham, at han var omkommen i Slaget, (og en af hans Følge lagde til,) at hans Gemalinde havde opsøgt hans Lig, og at hun havde bragt det med sig paa sin egen Bogn til Pactols

Bredder, og at inndens hendes Kammerfolk og Slaver gravede hans Grav, blev hun ved at sidde paa Jorden og at holde hans Hoved i sit Skjød, efterat hun havde revet alle sine Prydelser af sig, for at smykke ham dermed. Cyrus ilede til Stedet for at see dette sørgelige Skuespil; men da han saae den skjønnne Ulykkelige, siddende paa Jorden, med det kolde døoblege Liig i sit Skjød, tabte han sin Behjertighed, og Taarerne randt ned paa den Uføde.

„Edle og trofaste Sjel,“ saa udbrød han, „Du er altsaa gaaet i Forvejen, og os har Du ladet efter Dig!“ Med disse Ord vilde han tage ham i Haanden, men Haanden blev liggende i hans egen, thi den var bleven skilt fra Armen med en ægyptisk Sabel. Hvad Cyrus ikke havde lidt før, leed han nu ved denne Tildragelse; den ulykkelige Kone gav et høit Skrig fra sig, tog den elskede Haand ud af Cyri egen, kyskede den, og satte den igjen saa got sammen som hun kunde. „Saaledes er ogsaa alt det øvrige tilredet,“ sagde hun. „Men hvorfor skulde Du see det? — Og jeg — jeg veed, at alt dette er hændtes ham for min Skyld. Jeg var den Daare, som opflammede ham til at vove alt for at han skulde overtyde Dig om at han var Din Ven, og for at han kunde fortjene

Din Højagtelse. Og jeg Ulykkelige! jeg er vis paa, at han tænkte ikke paa det, der kunde møde ham, men blot paa det, han vilde gjøre, for at vinde din Yndest. Og saaledes hengav han — uden at fortryde det — sit Liv — og jeg — jeg sidder her ved hans Side og lever!”

(Sluttes i næste Nummer.)

B e r n e r,
Justitsraad.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 9de August, da Herr Kapitein Abrahamsons Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 33.

Mittende Aargang.

Løverbagen den 15de August 1807.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolstræde No. 205.

A n n e l d e l s e .

Til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar ville søge Paan og Understøttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 3 og 4 §. paaligger det enhver Klassifikations Repræsentantere at undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme

at afgive deres Betænkning til Efterretning for samtlige Repræsentanterne ved de i General-Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa enhver Ansøgende med Attester beviise sin Værdighed og Drang, og de som søge Understøttelse, maa derhos anføre deres Alder, saa og om de have uopdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen, hvorhos ugifte Fruentimmer tillige maa anmelden deres Faders Betjening eller Næringsvei. Det er desuden i Repræsentant-Forsamling bestemt, at de om Understøttelse ansøgende, nøiagtigen skal opgive hvad de nyde aarlig enten af publice eller private Stiftelser eller andensteds fra, og at de, som efterlade dette, eller derom saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, enten aldeles skal tilsidettes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de andre, som indeholde fyldestgørende og riigtige Oplysninger, lig som det og er paalagt de Ansøgende, som anmelden Evgdom, at beviise dette med Attest fra en Distriktschirurg eller anden Læge, hvilken maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Sel-

skabet besangaaende indgionne Attester ikke ansees giældende. I øvrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindrede om at lade følge deres Love med Ansøgningerne og forsyne disse med rigtig Angivelse af Gaden hvori de boe, Huuseier eller Vært, og indsende samme til Administrationen forinden den 1ste September dette Aar, efter hvilken Tid ingen Ansøgninger modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelseselskab.

Chr. Thomsen. Stor. S. J. Cantor senior.

C. Købke.

Besvarelse paa det Spørgsmaal:
Hvad forstaaer man ved en
skjøn Sjæl?

(Gluttet. See No. 32.)

Zaarer var det eeneste, hvormed Cyrus kunde svare hende en lang Tid. Og da han endelig var kommen til Talens Brug, gjorde han sig Umage for at trøste hende med de eneste Forestillinger, hvori hendes Sjæl kunde finde sig i denne Tilstand.

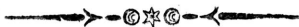
Noget efter lod han udbrede for hende hvad han havde befalet at der skulde sammenbringes, saavel for at smykke Piget, som for at foranstalte en prægtig Begravelse. Og tænkt ikke, sagde han, at jeg forlader Dig fra nu af. Jeg ærer din Erbarhed og alle dine Dyder; jeg vil aldrig ophøre at give Dig Beviser derpaa, og foruden alt dette, vil jeg overlade Dig til en af mine egne Fortroelige, der skal ledsage Dig til hvad Sted Du selv maatte ønske. Siig blot til hvem, at Du vil, at jeg skal lade Dig bringe.

Vær ubekymret, Cyrus, svarede Pantea; jeg vil ikke skjule for Dig hvor jeg har lyst at være.

Cyrus maatte forlade hende. Han gik (siger Xenofon) og beklagede inderlig den Kone, der havde mistet en saadan Mand, og den Mand, der engang havde kaldet en saadan fortreffelig Kone sin, og som nu ikke kunde see hende længere. Pantea befalede nu hendes Kammerpiger at sjerne sig, og at lade hende blive allene tilbage, indtil hun havde grædt saa længe over sin Mand som hun ønskede. Hendes Pleiemoder var den eneste hun bad at blive tilbage. Naar jeg er død, sagde hun til hende, maae Du indhylle ham og mig i et og det samme Pigklæde. Den ulykkelige Gamle faldt ned for Dronningens Fødder, og bad hende

med Lærerne i Dinone, at hun dog ikke vilde
 sysselsætte sig med disse Tanker. Men Panthea
 gjennemborede sit Bryst med en Dolk, som hun
 til dette Brug allerede i lang Tid havde baaret
 hos sig, heldede sit Hoved ned paa hendes Mand's
 Bryst og døde.

B e r n e r,
 Justitsraad.

Historisk Efterretning.

Hvorledes Kristendommen indførtes paa Island.

Denne historiske Efterretning er forfattet paa Is-
 land, efter største Rimelighed af Høg Erland-
 sen, som var Lagmand der og døde 1334. Den
 gives her ordret oversat af det gamle skandinaviske
 (saakaldte islandske) Sprog. Den er trykt første-
 gang 1688 i Skalholt; og siden mere nsiagtig
 1773 i Kjøbenhavn, ved det Arne Magnæiske In-
 stitut.

I.

„Denne Fortælling bør bryndes med Ebor-
 vald Rodransen. Rodran tilligemed Utle den

Etærke, vare Søner af Gilif Orn, Søn af Bard
 fra Ul, Søn af Ketel Ræv. Rodran boede paa
 Gilla i Vanddalen og stod i megen Anseelse. Søn-
 nen Thorvald forlod Island og drog først ud paa
 Kaperi. Den Deel ham tilfaldt af Byttet, an-
 vendte han, for saavidt han ikke behøvede deraf
 til fornøden Underholdning, til at løskjøbe de af
 Krigerne gjorte Fanger, og vandt derved megen
 Agtelse og Kjærlighed. Han gjorde Landreis r langt
 sønder paa, og kom i Saren til en Biskop, ved
 Navn Fredrik, *) som han lod sig undervise af
 i den sande Tro, og døbe, og hos hvem han en
 Tidlang opholdt sig. Thorvald bad Biskoppen at
 følge med sig til Island, for at døbe hans Fader
 og Moder og andre Paarørende, der vilde følge
 hans Overtalelser; og Biskoppen lovede det. De
 kom begge til Island den Sommer da Landet havde
 været beboet i hundrede Aar (rettere 107 Aar) og
 Thorvell Maane var Lagmand. **) Dengang

*) Efter rimeligste Formodning den Fredrik som blev
 Biskop i Zeig Aar 980 efter Hugo: Skjønt det og-
 saa kan være, at han kun kaldes Biskop her, og
 har ikke været uden simpel Præst. Maaſkee han
 har haft Navn og Bielse som Biskop blandt Hed-
 ningerne.

**) Følgelig Aar 981.

vare følgende de b. tydeligste Høvdinge paa Landet: Nord paa, Eyolf, Balgards Søn, Wiga Glum; Arnor Kerlingarnes Spalbedwardsen; Starre og hans Broder i Guddalen; Thorkell Krafla i Vanddalen. Vester paa vare: Are Marsen; Asgeir Knøttfen; Eyolf den graae; Gest den kloge; Olaf Paafugl; Wiga Styr; Snorre Gode som dengang var atten Aar gammel og havde sat Boe paa Helgafeld; Thorst in Eigelsen; Illuge den røde. Sander paa: Thorkell Maane; Thorkell Gode; Gissur den hvide; Asgrim Ellidagrimsen; Balgard paa Hove; Runolf Ulffen og Ornufts Søner fra Skoven. Viter paa: Thors Freysgodes Søner; Sidu-Hall; Helge Asbjørnsen; Wiga; Bjørn og Gæiter."

„Biskoppen og Thorvald drog om i Nordlands Fjerdingen og Thorvald forkyndte Troen for Folk, thi Biskoppen forstod endnu ikke det nordiske Sprog, men Thorvald røgtede dristigen det gudelige Wende; imidlertid lode kun Faa sig overtale. De som omvendtes vare Onund Kristen, en Søn af Toegils Greniadsen fra Reykiadal; Hlenne den gamle, Søn af Orm Tassebag og Thorvard Spalbedwardsøn; Eiolf Balgards Søn lod sig primfigne. *)

*) Det er: modtog Betegnelse med Korset, som den der hbede Kristendommen, men endnu stod i Be-

„Biskoppen og Thorvald opholdt sig den første Vinter, selv femtende hos Kodran, og Thorvald søgte at overtale Faderen til at lade sig døbe; men denne var ikke meget villig dertil. Paa Gilia stod en Sten, som denne Familie dyrkede, thi de sagde at den *) var deres Gaards Forsørger, hvorfor Kodran ikke vilde lade sig døbe, sagde han, før han saae, hvo der var mægtigst, enten Biskoppen, eller Forsørgeren i Stenen. Biskoppen begav sig da hen til Stenen og sang over den indtil Stenen revnede. Nu holdt Kodran sig overbevist om, at Forsørgeren var overvunden, og lod sig døbe, som ogsaa det hele Huus, saanerksom hans Søn Drm, der ikke vilde annamme Troen, men drog bort sønder paa til Borgarfjord, og kjøbte sig der Jorder i Hvanneyre. Drm var gift med Thorvare, en Datter af Dssur og af Bera, Egils Skallagrimsens Datter. Med hende havde han Ingvilde som fik Hermund Illugesen. Andengang blev Drm gift med Geirlaug en Datter af Steinmod fra Dybedalen, og hun blev Moder til Bera der givtedes med Skule Thorsteinsen.“

(Fortsattes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain,

tænkning om han ved Daaben vilde høitidelig be-
kjende sig dertil. D v e r s. A n m.

*) Nemlig Landen, de troede at boe i Stenen.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 34.

Mittende Aargang.

Løverbagen den 22de August 1807.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Fiolsstrøde No. 205.

A n n e l d e l s e .

Til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer, som indeværende Aar ville søge Paan og Understøttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 3 og 4 §. paaligger det enhver Klassifikations Repræsentantere at undersøge de Ansøgninger, som indkomme fra de Medlemmer, der henhøre under deres Klassifikation, og om samme

at afgive deres Betænkning til Efterretning for samtlige Repræsentanterne ved de i General-Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa enhver Ansøgende med Attester beviise sin Værdighed og Trang, og de som søge Understøttelse, maa derhos anføre deres Alder, saa og om de have uopdragne Børn, og hvor mange, samt i Tilfælde at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden, eller aldeles ingen, hvorhos ugifte Fruentimmer tillige maa anmelden deres Faders Betjening eller Næringsvei. Det er desuden i Repræsentant-Forsamling bestemt, at de om Understøttelse ansøgende, nøiagtigen skal opgive hvad de nyde aarlig enten af publike eller private Stiftelser eller andensteds fra, og at de, som efterlade dette, eller derom saavel som deres Alder giøre urigtige Angivelser, enten aldeles skal tilfidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de andre, som indeholde fyldestgjørende og riigtige Oplysninger, ligesom det og er paalagt de Ansøgende, som anmelden Sygdom, at beviise dette med Attest fra en Distriktschirurg eller anden Læge, hvilken maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Sel-

Skabet besangaaende indgivne Attester ikke ansees gieldende. I øvrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindrede om at lade følge deres Bøve med Ansøgningerne og forsyne disse med rigtig Angivelse af Gaden hvori de boe, Huuseier eller Bært, og indsende samme til Administrationen forinden den 1ste Septemher dette Aar, efter hvilken Tid ingen Ansøgninger modtages.

Administrationen for det foreenede Understøtelseselskab.

Chr. Thomsen. Stor. S. J. Cantor senior.

C. Købke.

Historisk Efterretning.

Hvorledes Kristendommen indførtes paa Island.

(Sluttet. See No. 35.)

„Biskoppen og Thorvald opflog deres Boxæl ved Lækiamoet i Videdalen og boede der i fire Aar, medens de drog vidt og bredt omkring paa Island og forkyndte Troen. Engang vare de til Høstgilde i Vanddalen ved Haukagil, hos Olaf, hvor ogsaa var Thorkell Krafle og mange Andre.

Der indfandt sig to Slagsbrødre (Bersekere) som hedte Høg begge to. Disse vilde tue Folk ved Trusler, gif og skar med Lænderne og sprang gennem Ilden *). Folk bade Biskoppen at omkomme disse. Han gif da hen og indriede Ilden før de foer gennem den, hvorover de skambændte sig, og bleve saa slaaet ihjel af de Tilstedeværende, og ført op i Fjeldet ved Kløften, og deraf har den faaet det Navn Høglagil (Høgekløvt). Da lod Thorkefl Krafla sig primsigne, og Mange af dem, som vare Bidner til denne Begivenhed lode sig døbe."

„Thorvald og Biskoppen droge til Vesterfjords Fierdingen at prædike Kristendommen, og kom ved Althings Tid **) til Thorarens Høisennis i Hvamm.

*) Bersekere kaldtes Menneffer, der i Tillid til deres Kræfter, troede sig alting tilladt, og derfor æfkebe til Kamp, enhver der efter deres Forlangende, ikke vilde overlade dem Eiendom, Hustru eller Datter. Naar de fik Afslag eller overalt naar de vredebedes, saa bleve de som rasende, skar med Lænderne, bode i Skjoldet, løbe gennem Ilden og saa fremdeles. De kaldtes Bersekere, fordi de ikke krugte andre Forsvarsvaaben, end Skjoldet.

D v e r s. A n m.

**) Althing kaldtes det Ting som holdtes eengang om

Han selv var til Ting, men hans Kone Fridgerde og deres Søn Skegge vare hjemme. Thorvald forkyndte der Troen for endeel Mennesker, medens Fridgerde var i Templet i en Offerforretning. De kunde høre hinanden tale, og Drengen Skegge stod og loe ad dem. Da sang Thorvald:

Seg dyrebarest Lærdom bringer,
 Men ingen Mand mig høre vil,
 Og af den Dreng, som Offerkvaesten svinger, *)
 Jeg maatte taale Spot dertil,
 Mens den uvorne gamle Kvinde
 Fra hedensk Altar, hvor hun stod —
 Saa Gud forstyrre den Præstinde! —
 Ugubelig sig høre lod."

„Ikke lode Folk sig overtale af dem til at døbes i Vesterfjords Fjerding, saavidt man veed. Men i Nordlands Fjerding afslagde Mange de hedenske Guders Dyrelse og sønderflog Afgudsbillederne, og endeel vilde ikke mere svare Afgjøtterne til Templernes Bedligholdelse.

Karet ved Dreeae, og hvor alle betydelige Mænd fra hele Landet pleiede at indfinde sig til.

*) Offerkvaesten (Hlautteirn) brugtes ved Oftringerne til at stænte det slagtede Offers Blod omkring paa de Tilstædeværende, der beeltog i Oftringen.

3.

Thorvard Spalbedvarsen lod bygge en Kirke ved sin Gaard i Use, hvilket Hedningerne syntes ilde om. Høvdingen Kløve, Son af Thorvald Kessen blev meget opbragt mod Thorvard over det samme, tog hen til Urngeir Thorwards Broder, og bad ham at vælge, hvad enten han vilde sætte Ild paa Kirken, eller slaae den Præst ihjel, som Biskoppen havde forsynet den med. Urngeir svarer: Enhver af mine Binner vil jeg raade meget fra, at gjøre Præsten Fortred, thi min Broder har hevet grummeligen Fornærmelser af meget mindre Betydning, men at brænde Kirken, synes jeg godt om, skjønt jeg ikke vil have at bestille dermed. Kort derefter drog Kløve selv tiende om Nattetider til Kirken, for at sætte Ild paa den, men da de kom paa Kirkegaarden, syntes de Ild soer ud af alle Vinduerne, hvorfor de toge bort igjen, da de troede Kirken stod i lys Lue. Da de spurgte at Kirken ikke var brændt, tog Kløve i samme Vreende (dengang var Urngeir med) ud om Natten. De brød Kirkedøren op og han gjorde Ild i tørt Bir, febart. Det vilde ikke ret brænde, thi lagde han sig ned paa Dørtærskelen og pustede til Ilden. I det samme kom en Piiil flyvendes over hans Hoved og stak i Gulvet, og endnu een fløi ham mellem Skjorten og Kroppen. Da sprang han op og raabte,

han vilde ikke oppebie den tredie. Urngeir tog blem. Denne Kirke blev opført sexten Aar før Kristendommen blev almindelig indført paa Island, og den stod endnu da Botolf var Biskop i Holum, og intet var forandret paa den, undtagen naar den maatte belægges med nye Graestørv.

4.

„Biskop Fredrik og Thorvald drog til Ting, og Biskoppen bad Thorvald der i hans Dverværelse at forkynde Kristendommen for Folket. Thorvald gjorde det, men blev angrebet med mange og onde Ord af den betydelige Mand Hedin fra Svalbard ved Eyrfjord. Det var en Søn af Thorbjørn Skagesen og gift med Ragneide, en Stivdatter og Broderdatter af Eynolf Balgerdes Søn. En Skald blev ombedet at digte Nid om Thorvald og Biskoppen, da hørte man synge:

Ni Børn haver Biskoppen baaret.

Thorvald er Fader til alle dem.

„For denne Spotvise slog Thorvald to Mænd ihjel. Biskoppen spurgte, hvorfor han havde dræbt dem? — Fordi de sagde, vi to havde Børn med hinanden. — Biskoppen svarede: De løie os paa, men du lægger ogsaa gal Mening i deres

uqvems Ord, thi jeg kunde gjerne gaae og bære paa dine Børn."

„Da Thorvald og Biskoppen vilde ride til Hegrans Ting, kom H. dningerne dem imøde, brøve dem tilbage med Steenkast, og fik dem siden dømt i Landsflygtighed, efter de i H. denskabets gjældende Love."

(Fortsattes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain,

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 6te September, da Herr Sekretair Collins Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 35.

Mittende Hargang.

Løverdagen den 29de August 1807.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i store Gieslstrøde No. 205.

A n n e l d e l s e .

For saavidt den i de foregaaende Nummerede indførte Anmeldelse til Efterretning for de Ansøgende bestemmer den 1ste September inden hvilken samtlige Ansøgninger skulle være indgivne, tilbagekaldes dette herved og skal den efter Omstændighederne i saa Henseende tagende Beslutning af os

nærmere vorde bekendtgjort i Ugebladet, og beroer Indsendelsen af Ansøgningerne indtil denne Bekendtgørelse.

Administrationen for det foreenede Understøt-
telseselskab.

Chr. Thomsen. Stor. H. J. Cantor senior.

C. Røbbe.

Historisk Efterretning.

Hvorledes Kristendommen indførtes paa Island.

(Fortsat. See No. 34.)

„Men Sommeren derefter samlede Høvdingerne Folk sammen, og rede tohundrede i Tallet hen for at brænde dem begge inde. De lod deres Heste bede inden de naaede hen til Lælamot, og da de vilde sætte sig op igjen, sløe endeel Fugle op ved Siden af dem, hvorved Hestene bleve skye, og sloge dem af. Nogle brækkede Armen, andre et Been, nogle fik Skade af deres egne Baaben, og nogle løbe Hestene fra; hvorover Flokken vendte tilbage med uforrettet Sag. Biskoppen og Thorvald fornam intet til dette Angreb, før siden efter. De

havde dengang boet i tre Vintre ved Væliamot, og i alt vare de der fem (rettere fire) Vintre, og da forløbe Landet. Da de kom til Norrig og laae i en Havn, kom der ogsaa Hedin fra Island. Denne begav sig strax op til Skoven for at hugge Tømmer, og da Thorvald fik det at vide, fulgte han efter med sin Træl og lod dræbe Hedin. Saa snart Biskoppen spurgte dette, sagde han, de kunde ikke mere leve med hinanden, da Thorvald var saa hevngjerrig. Biskoppen drog sønderpaa til Særen, hvor han døde, og bør agtes for en virkelig hellig Mand. Thorvald var da for det første igjen paa sine Kjøbmandsreiser."

5.

„I Kong Harald Gormsens Tid kom Albert, Biskoppen af Bremen til Aarhus i Jylland, og havde der Bispestæde. Hos ham oplærtes Thangbrand, Søn af Bilibald Greve til Bremen. Da Thangbrand var voksen, indbød Hugbert Biskop af Kanterbury sin Broder Albert til sig. Ved denne Gjestering gav Hugbert Foræringer til Albert og hans hele Følge, og sagde til Thangbrand: Du har Riddervæsen, thi forærer jeg Dig et Skjold, og derpaa er malet et Kors med vor Herres Billede paa, hvilket tilkjendegiver at Du est boglærd. Ikke længe derefter mødte Thangbrand, Olaf

Tryggvesen i Benden. Olaf spurgte: Hvad er det for en Korsfæstet een, som I Krisine dyrke? Thangbrand svarede: Det er vor Herre, Jesus Kristus. Hvorfor, spurgte Kongen, blev han saaledes henrettet, eller hvad havde han gjort? Da forklarede Thangbrand omstændelig vor Herres Marterdød, og de Terteign Korset kunde udrette. Kongen vilde nu kjøbe Skjoldet af ham, men han foræerte Kongen det, og fik saaf ham igjen saameget skjært Sølv som Skjoldets Værdi kunde være. Dersom, sagde Olaf til ham, Du en gang trænger til Beskyttelse eller et sikkert Opboldssted, saa kom til mig og jeg skal da gjøre Dig Gjengjæld for Skjoldet. Noget efter den Tid lod Kong Olaf sig døbe paa Eyllingøe ved Island."

„Thangbrand kjøbte sig for dette Sølv han havde faaet, en smul irlandsk Pige, og da han kom til sit Hjem med hende, vilde en Mand, som Kaiser Otto den unge havde sendt hid som Giffel, have Pigen fra ham, hvilket Thangbrand ingenlunde vilde. Giffelen var en Kampfærdig Mand og udfordrede Thangbrand til Gnekamp, men denne vandt og nedlagde ham, hvorfor Thangbrand ikke torde blive i Danmark. Han drog da til Kong

Olaf Tryggvesen, hvem han blev meget vel modtaget af, og hvor han fik Præstevielse, og var en Tidlang Kongens Hofpræst."

6.

„Kong Olaf tog fra Irland øster til Holmgaard og derfra til Norrig, hvorpom han læses i hans Historie, og forkyndte Kristendommen for alt Folket. Han lod bygge den første Kirke; paa den De som hedder Møster (Mogster) og lod Thangbrand der læse Messe, og gav ham Gaard og Løder. Men denne var en stor Odeland, saa han meget snart satte til alt hvad han eiede. Da skaffede han sig et Krigsskib, og seidede paa dem der vare Hedninger, og plyndrede vidt og bredt omkring, og underholdt paa denne Maade sine Folk."

„Kong Olaf kom til Norrig midt i Februari Maaned, og vare endeel Islændere hos ham, hvoriblandt en der hed Stefner, Søn af Thergils Giliffen; Giliff Fader var Helge Biola paa Kjalar næs. Den første Sommer Kong Olaf var kommet til Norrig, sendte han Stefner over til Island, for der at forkynde Læren om den sande

Gud. *) Men da han kom did, toge Alle meget ilde mod ham, og hans Paarsøende allerværst, thi alt Folket var hedensk her i Landet; dog drog han djervelig om, nordpaa og sønderpaa, og lærte Folk den sande Tro, men hans Underviisninger fandt licet Bifald hos dem. Da han saae, det havde ingen Fremgang, gav han sig til at ødelægge Tæmpler og Altære og sønderbryde Billederne; hvorfor Hedningerne samlede sig mod ham, saa han med Nød og neppe slap hen til Kjalarnæs. Der blev han hos sine Slægtinge. Hans Skib var sat op i Mundingen af Guse Na, og blev om Vinteren ved Vandsskyl og stærke Storme drøvet ud i Vandet; her sang Hedningerne om:

Ned fra Fjeldet Stormens Støb
 Stefners Skib isfyldt brød:
 Da fik Jægten store Bræk,
 Søe faldt ind i Skudens Læk;
 Stormen haver Lovet sprengt,
 Driviis har paa Driviis trængt:
 Vist blev Skibet ødelagt
 Ved alvældig Freies Magt.

men Skibet kom til Land igjen med Ilden Skade,

*) Aar 996.

som Stefner lod gjøre istand igjen da Foraaret kom."

„Denne Sommer blev paa Althinget fassat som Lov, at de Kristne skulde offentlig anklages som Gudsbespottere, og til saadan Anklage skulde deres egne Naarørende være forpligtede, hvis det ikke vare Søskende eller Søskendebørn, eller ogsaa længere ud i Slægtsskabet end i tredje og fjerde Led. Stefner blev samme Sommer dømt i Land, flygtighed, og hans egne Slægtninge sagsøgte ham, da Kristendommen ansaaes som en Skam for Familien. Hans Anklagere vare: Dvoifurs den Kloge's Sønner, Thorolf, Askell, Wandrad og Torrad; men Uspal vilde ikke besatte sig dermed. Stefner sagde: Mig bliver min Landsforryisning ikke til Skade, men Eder vil inden faa Aar dertil tines meget Banheld. Han forlod da Landet og fandt hos Kong Olaf gunstig Modtagelse."

7.

„Da Kong Olaf spurgte hvor ilde Thangbrand var sig ad, lod han ham komme til sig, irettesatte ham derfor, og sagde, han kunde ikke være i Kongens Tjeneste, naar han var en Ransmand. Thangbrand bad Kongen at give ham en vanskelig For-

rættning hvorved han kunde forhverve sig Tilgivelse. Kongen sagde, det skal være Dig tilgivet, naar Du drager til Island og faaer Kristendommen indført der. Dette lovede Thangbrand at gøre, og sejlade samme Sommer derhen. *) Han kom til Landet norden i Alptafjord i Selvag nordenfor Melrakknes. Men da det spurgtes at han og hans Folk vare Kristne, vilde ingen tale med dem eller anvise dem en Havn.

(Fortsættes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson,
Capitain

*) Nør 997.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 6te September, da Herr Sekretair Collins Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 36.

Nittende Aargang.

Løverdagen den 5te September 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i lille Amagergade No. 332.

A n n e l d e l s e .

For saavidt den i de forrgaaende Nummere indførte Anmeldelse til Efterretning for de Ansøgende bestemmer den 1ste September inden hvilken samtlige Ansøgninger skulle være indgivne, tilbagekaldes dette herved og skal den efter Omstændighederne i saa Henseende tagende Beslutning af os

nærmere vorde bekendtgjort i Ugebladet, og beroer Indsendelsen af Ansøgningerne indtil denne Bekendtgjørelse.

Administrationen for det foreenede Understøt-
telselselskab.

Chr. Thomsen. Flor. S. J. Cantor senior.

C. Købke.

Historisk Efterretning.

Hvorledes Kristendommen indførtes paa Island.

(Fortsat. See No. 35.)

Sidu Hall boede dengang paa A, og da han var kommet hjem fra en Reise i Fliotsdalen, begav Thangbrand sig til ham og sagde, Kong Olaf havde givet ham Anviisning til Hall, i det Tilfælde at han kom til Østerfjorden, og nu bad han, Hall vilde underrette ham hvor han kunde komme i Havn, samt gjøre ham anden Bistand i hvad han kunde trænge til. Hall lod dem bringe sønder i Alptaffjord ind i Peirevog, og der satte de Skibet op paa det Sted, der endnu kaldes Thangbrandsroaf; men Ladningen lod Hall flotte til sin

Gaard, hvor han lod opslaae en Telt for Thangbrand og hans Folk. Thangbrand læste Messe i Telten. Dagen for Mikkelsdag holdt han og hans Folk op at arbejde ved Middagstid. Hall, som just var i Telten, spurgte hvorfor de gjorde det? Imorgen, var Svaret, er det Mikael's Dverengelens Høitidsdag. Hvordan har det sig med ham? spurgte han videre. Han er, svarede Thangbrand, beskicket til at modtage de Kristnes Sjæle, og sagde ham da meget om Guds Engles Herlighed. Mægen Bælde maa den have, sagde Hall, som disse Engle tiene. At Du indseer det, svarte hiin, det er Guds Verk. Om Aftenen sagde Hall til sine Folk, imorgen holde Thangbrand og hans Mænd Helligdag, deres Gud til Ære; det skal komme Jer til Nytte: I skal ikke arbejde, men vi vil gaae og see paa hvad de Kristne tage sig til. Om Morgenen holdt Thangbrand Gudstjeneste i sin Telt, og Hall og hans Folk saae paa hvorledes de andre bare sig ad. De hørte Klokkernes Klang, lugtede Røgelsens Duft, og saae Nogle iført Gyldestykker og Skarlagens Klædebon. Hall spurgte sine Huusfolk, hvorledes de Kristnes Udfærd havde behaget dem, og de sagde, de syntes godt derom. Næste Aars Paaskeaften blev Hall og hans hele Huus døbt der i Aaen, som deraf fik det Navn, Tvotta (Tvætte Aa)."

„Om Sommeren fulgte Thangbrand med Hall til Althinget. Da de kom til Skagahverfe, købte Hedningerne en Kart ved Navn Galdre-Hedin, til at faae Jorden til at revne under Thangbrand. Den Dag de rede fra Kyrkiobæ, fra Sur Ubbjornsen (Ubbjornns Fader var Ketil den forrykte. Hele Familien fra Far til Son havde altid været Kristne) da sank Thangbrands Hest ned i Jorden, men han sprang af og stod uskadt paa den faste Jord. Underveis paa denne Reise døbte Thangbrand Endeel, hvoriblandt Gissur Hvide, Hall i Høgedalen, som dengang var tre Aar gammel, og Hjalte Skeggeten. Paa Tinget røgtede Thangbrand sit gudelige Vrende meget vel, og mange Mennesker omvendtes i Sønderlands Fjordingen. Efter Tinget agtede han sig østerpaa til Dffjorden, og døbte Endeel ved Drefjord i Thangbrandsbæk og ved Myvand i Thangbrandskjær, men kom ikke længere end til Skjalsandefliot, da Dffjordingerne vare for mægtige. Saa vendte han tilbage til Dffjorden og prædikede der og gif derafra sønderpaa ad Vestkanten til.“

8.

„Thangbrand blev for sin Kristendoms Forskyndelse af Mange angrebet med Midviser. Dette gjorde ogsaa Thorvald Skranting som boede i Vi-

gen i Grimsnæs. Han sendte til Ulf Skald denne Sang:

Ulf, Ugges Søn, den kjeffe Svend,
 Et sikkert Bud jeg sender til,
 Dg ham til Daad opfordre vil —
 Jeg intet har mod Kæmperen —
 Fordriv de Guder's Kvindemand;
 Den anden *) jeg betvinge kan;
 For Guderne de bigge saa
 Et blodigt Dffer falde maae.

Ulf svarede derpaa:

Hvad Thors Indviede **) mig vil
 Ved Skydingsbud opægge til
 Deri jeg ingenlunde kan
 Indlade mig, saa rask som han.
 Uoverlagt er vist det Raad
 At fare frem til denne Daad.
 Dg derfor jeg mig lader ei
 Udlokke paa saa slibrig Wei.

Beturlide Skald digtede ogsaa Nibviser om Thangbrand, og saaledes gjorde mange flere. Han til-

*) Den strax siden nævnte Gudleif.

**) Thorvald, kan forklares ved een der er givet Thor i Beld.

ligemed Gudleif Urnsen fra Reikiaboler kom vester til Eliotskild, og spurgte at Veturlide Skald var med sine Folk isærd at skjære Løv. De opsøgte ham og sloge ham ihjel. Følgende blev sjunget om Gudleif:

Til Sønderlandet Kampens Leder drog,
 Og der med Krigens Verktøi slog
 Paa Boligen, hvor Tanken har sit Sæde.
 Det Redskab som Blodstrømme væde
 Det svingedes af kjække Stridsmand, og
 Han Veturlide Skald da vog.

De droge da længere vesterpaa til Grimsnæs hvor de funde Thorvald Skranting ved Hestlæk og dræbte ham. Saa vendte de tilbage, og bleve Winteren over hos Hall. Da det blev Foraar, satte Thangbrand sit Skib istand, og medens han blev søgt for de begangne Drab, seglede han bort, men blev drevet tilbage og maatte løbe ind i Børgesfjorden i Hytaraa. Stedet neden for Skipahyl, kaldes endnu Thangbrandsrof og paa en Klippe sees endnu den Steen han fortoiede Skibet til. Folket der i Egnen samlede og lagde Forbud paa at ingen maatte handle med dem, saa tog Thangbrand hen til Krossaholt, hvor han læste Messe og reiste nogle Kors. I Læliarbug boede en Mand ved Navn Kol, som havde saa mange Fødevarer

at han neppe vidste hvad han skulde bruge dem til. Ham kom Thangbrand til og forlangte for Betaling Levnetsmidler, men Kol vilde ingen sælge ham; saa toge de dem bort med Magt og lagde Værdien isteden. Kol tog da ned til Hytarnæs og klagede sig for Sleggbjørn som boede der. De forsøiede sig begge til Thangbrand og forlangte han skulde lade komme det Borttagne tilbage, og betale Bøder for det han havde gjort: Han sagde Nej til begge Dels, og de sloges da ude paa Sletten neden for Steinskolt. Sleggbjørn og otte andre faldt. Sleggbjørns Gravhøi staaer der paa Sletten, de andre jordeedes i Landraugsholt der i Nærheden, og man kan endnu tydelig see Jordhøien hvor de ligge. Thangbrand mistede to Mand i denne Kamp. Da Gissur Hvide fik Efterretning om dette, indbød han Thangbrand og denne var da den følgende Winter hos ham. Samme Winter drev hans Skib ud fra Hytaraa, fik megen Skade og blev omsider kasted paa Stranden, sønden for Kalfalæk, der gjordes denne Vise over af Steinnunne Skald-Kefs Moder:

Med Thor er Thangbrands Færdsel blevet
 Dmtumlet, stødt og sønderrevet,
 Og med en Fart til Landet drevet.
 Det Skrog skal aldrig mere gaae

Heresterdags paa Bølgen blaa
 Thors Storm det senderknuste saa

og end videre:

Ham der Letters Net forfølger *)
 Knuste det der gjennem Bølger
 Bjeldevogteren **) frembar.

Guders Haand her virket har.
 Da han Stavn med Stavnen trykte
 Kristus det ei fra ham rykte.
 Gud ei tager denne Tægt,
 Troer jeg, stort i Baretægt."

(Fortsættes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson,
 Kaptein.

*) Thor, som udryddede Niseflægten.

***) Thangbrand, da han var Peast, og der ringedes
 med smaae Klokker, naar han læste Messe.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles
 den 20de September, da Herr Sekretair Collins
 Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 37.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 19de September 1807.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

A n n e l d e l s e .

Til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer,
som indeværende Aar ville søge Laan og Under-
støttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 3 og 4 §. paaligger
det enhver Klassifikations Repræsentantere at un-
dersøge de Ansøgninger som indkomme fra de Med-

lemmer der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning til Efterretning for samtlige Repræsentanterne ved de i General Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa enhver Ansøgende med Attester beviise sin Værdighed og Ærang, og de som søge Understøttelse maa derhos anføre deres Alder, saa og om de have uopdragne Børn og hvor mange, samt i Tilfælde at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen, hvorhos ugiorte Fruentimmere tillige maa anmeldte deres Faders Betjening eller Næringsvei. Det er desuden i Repræsentant-Forsamling besluttet, at de om Understøttelse ansøgende nøiagtigen skal opgive hvad de nyde aarlig eller ugentlig af publike og private Stiftelser, og at de som efterlade dette, eller derom saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, enten aldeles skal tilfidsættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning med de andre, som indeholde sydestjørende og rigtige Oplysninger, ligesom det og er paalagt de Ansøgende, som anmeldte Sygdom, at beviise dette med Attest fra en Distriktschirurg eller anden Læge,

hvilken maa være udfærdt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indgivne Attester ikke ansees giældende. Løvrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindre om at lade følge deres Love med Ansøgningerne og forsyne disse med rigtig Angivelse af Gaden hvori de boe, Huuseier eller Bært, og indlevere samme til Bogholderen, boende i nye Vestergade (Rigantsgade) No. 212, alle Formiddage forinden den 14de October, efter hvilken Dag ingen Ansøgninger modtages.

Administrationen for det foreenhede Understøttelseselskab.

Chr. Thomsen. Stor. S. J. Cantor senior.
C. Købke.

Historisk Efterretning.

Hvorledes Kristendommen indførtes paa Island.

(Fortsat. See No. 36.)

„Om Foraaret tog Thangbrand vester til Bardesstrand, at besøge Gest den Kloge. Der blev han udfordret til Dvekamp af Berserkeren Tjorin, og

var rede dertil. Ikke vover Du at kæmpes med mig, sagde Berserkeren, naar Du seer hvad jeg kan gjøre. Jeg gaaer med bare Fødder over brændende Ild, og lader mig nogen falde paa Døden af min Sabel, og faaer ingen Skade. Det raader Gud for, svarte Thangbrand, læste saa over Ilden og gjorde Korsets Tegn over Sabelen. Berserkeren brændte Benene da han løb gjennem Ilden, og da han kastede sig paa Sabelen, gik den tvert igjennem ham, og det blev hans Død. Dette fornøiede mange gode Mænd sig over, skjønt de vare Hedninger. Vest lod sig da prinsigne, tilliggemed nogle af hans Benner. Thangbrand tog igjen derfra, og lod gjøre ved sit Skib, som han havde givet det Navn Farnmeis. Han seglede sønderpaa i Fjorden til Høfn og lagde ind i Wiggen, hvor han oppebiede god Wind. Det Sted hedder fra den Tid af Farnmeishoved og ligger mellem Høfn og Belgsholt. Om Sommeren seglede han bort ad Trondhjem, til Kong Olaf."

9.

„Denne Sommer paa Althinget omtaltes meget den Tro Thangbrand forkyndte. Endeel talte da meget gudsbespøttelig, og de Døbte igjen ligesaa til Afgudernes Forhaanelse, hvoraf Følgen blev,

at Folket deelte sig i Partier. Da var det at Hjalte Skeggesen sang paa Lodbakken:

Mod Guderne jeg Kølsten ei vil hæve;
Men Freya tykkes mig dog er en Læve.

Denne Sang blev paaanket af Runolf Gode (Templeforstander) hvis Fader var Ulf, en Søn af Tørund Gode. Han sagsøgte Hjalte for Gudsbespottelse, men lod derved mere see sin Myndighed og Haardnakenhed end Retviished, thi han kunde ikke faae Retten sat, før han fik den ind paa Dre-aae-Bro og besatte begge Enderne paa Broen med bevæbnede Folk. Der fandtes Ingen til at fremsføre Anklagen for Retten, før Thorbjørn Thorkelsen fra Guddalen toges ind blandt Dommerne; han fremsagde da Anklagen. Denne Ret dømte nu Hjalte Skeggesen i Landflygtighed, for Gudsbespottelse. Han havde ladet bygge et Skib hjemme i Thiorsaadal, med dette seglede han paa vestre Rangaæ ud ad Havet til. Medens de saaledes seglede langs med Nabredden, saæ de en Karl løbe paa Landet med Spyd og Skjold. Hjalte raabte til ham: Du har en Halmvist isteden for et Hjerte! Derpaa kastede hiin Spydet mod Hjalte, men denne tog med Skjoldet mod samme, og hans Folk sprang ud og i Land, og fik fat paa Karlen. Paa Tilspørgsel hvo han var, svarede han, at han

hed Narfe, og Runolf havde sendt ham at myrde Hjalte, hvilket, om han fik det udført, skulde befrie ham fra den Landsflygtighed han var dømt i. Da vil jeg give Dig et bedre Raad, sagde Hjalte, følg Du med mig paa min Reise, saa skal jeg skaffe Dig Sikkerhed."

„Hjalte kom om Efteraaret ud til Trondhjem til Kong Olaf og hans Svigerfader Gissur Hoide kom der ved samme Tid ude fra Island."

10.

„Kong Olaf havde faaet indført Kristendommen i Halogeland og kom om Efteraaret tilbage til Nidaros (Trondhjem). Der laae mange Islændere med deres Skibe. Der var Kjartan, en Søn af Olaf Paafugl, Kalf Asgeirsen og Bolle Thorkelssen, som eiede et Skib tilsammen. Fremdeles vare der Halber, Søn af Gudmund den Mægtige; Kolbein, Thorder Freysgodes Søn; Everting, Runolf Godes Søn; Halsfred Ottarfen; Thoraren Nessulssen, og hver af dem raadede for sit Skib. Hedninger vare de alle, og laae der ved Byen, for derfra at segle sønderpaa, men Kongen kom nordensfra, inden de fik Wind. En Dag, da det var smukt Veir kom Endeel fra Byen ned til Strand n for at svømme. De paa Skibene saae, at deriblandt var Een, som udmerkede sig

ved Svømmekunsten, frem for alle de Andre. Da sagde Bolle Thorleiksen til sin Fætter Kjartan, hví prøver. Du ikke Svømmekunst med den behændige Mand? Kjartan svarede: Ham vil jeg ikke kappes med. Naa, tog Bolle igjen til Væde, hvor er da dit stolte Mod hennæ? og begyndte at klæde sig af. Kjartan sprang op og kastede Klæderne og bad Bolle at blive hvor han var. Kjartan kastede sig ud, svømmede hen til den omtalte Mand, trak ham ned og holdt ham en Stund under Vandet. De kom op og Kjartan trak ham ned igjen, men da han vilde op, greb den anden i ham og holdt ham under en Tidlang. Trediegang trak Manden Kjartan ned, og holdt ham saalænge under Vandet at denne var nær ved at gvoles. Da svømmede de til Bredden. Den stærke Svømmer spurgte Kjartan, om han vidste hvem han havde prøvet Kræfter med? og da denne sagde han vidste det ikke, forærede Manden ham en Skarlagens Kjøle, sigende, nu kunde han slutte sig til, hvo det var, han havde kappets med. Han fornåm da at det var Kong Olaf selv, og takkede ham anstændigen for Foræringen; men de andre Hedninger knurrede over at Kjartan havde teget mod en Foræring af Kongen. Mikkelsdag gik mange Islændere hen at høre paa Gudstjenesten og see de Kristnes Skikke, og talte efter Hjemkomsten om hvorledes de syntes

om dem. Kjartan og nogle faa Andre sagde de kunde godt lide dette. Kongen fik snart at vide hvad de havde talt, lod hente Kjartan og spurgte om han vilde vorde Kristen. Han svarte, Kongen kunde mage det saaledes, at han blev villig dertil; og paa Spørgsmaalet, hvad han da begjerte, blev han ved: det er at I sætter mig i saadan Anseelse, hvis jeg bliver her med Alle, som jeg kunde ventet mig i Island.

(Fortsættes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 20de September, da Herr Sekretair Collins Bidrag indkommer.

Borger = B e n n e n.

No. 38.

Mittende Aargang.

Løverbagen den 24de September 1807.

Forklagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

A n n e l d e l s e.

Sil Efterretning for de af Selskabets Medlemmer,
som indeværende Aar ville søge Laan og Under-
støttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 3 og 4 §. paaligger
det enhver Klassifikations Repræsentantere at un-
dersøge de Ansøgninger som indkomme fra de Med-

lemmer der henføre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning til Efterretning for samtlige Repræsentanterne ved de i General-Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa enhver Ansøgende med Attester beviise sin Værdighed og Trang, og de som søge Understøttelse maa derhos anføre deres Alder, saa og om de have uopdragne Børn og hvor mange, samt i Tilfælde at den Søgende er Enke, maa hun tillige bygive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen, hvorhos ugifte Fruentimmere tillige maa anmelden deres Faders Betjening eller Næringsvei. Det er desuden i Repræsentant-Forsamling besluttet, at de om Understøttelse ansøgende nøiagtigen skal opgive hvad de nyde aarlig eller ugentlig af publike og private Stiftelser, og at de som efterlade dette, eller dersom saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, enten aldeles skal tilfidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de andre, som indeholde syldsigende og rigtige Oplysninger, ligesom det og er paalagt de Ansøgende, som anmelden Sygdom, at beviise dette med Attest fra en Distriktschirurg eller anden Læge,

hvilken maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indgivne Attester ikke anses gjeldende. Lovrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindre om at lade følge deres Love med Ansøgningerne og forsyne disse med rigtig Angivelse af Gaarden hvori de boe, Huuseier eller Bært, og indleve samme til Bogholderen, boende i nye Vester-gade (Gigantsgade) No. 212, alle Formiddage forinden den 14de October, efter hvilken Dag ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det foreenede Understøttelseselskab.

Chr. Thomsen. Stor. S. J. Cantor senior.

C. Købke.

Historisk Efterretning.

Hvorledes Kristendommen indførtes paa Island.

(Fortsat. See No. 37.)

Kongen sagde at saa skulde være, og Kjarthan blev da døbt og var Kongens Gjest alle de Dage han var

i Døbeflæderne. *) Ved samme Tid kom Thangbrand, Præst, tilbage fra Island og fortalte Kongen hvilket Fjendskab Folk der havde viist ham, og paastod der var intet Haab om at Kristendommen der skulde antages. Da blev Kongen saa vred, at han lod gribe mange af Islænderne og truede nogle med Døden, nogle med Lemlæstelse, og lod med Magt tage nogle's Gods, og saaledes, sagde han, vilde han lade dem undgjelde for den haanlige Maade deres Fædre havde modtaget hans Verende med. Hjalte og Gissur bade da for disse unge Mænd, erindrede Kongen om hvad han havde sagt, at ingen skulde have forgaaet sig saa meget, han jo skulde faae Tilgivelse, hvis han lod sig døbe. Tillige forklarede Gissur sit Slægtskab med Kongen, thi hans Moder Aløve var en Datter af Herseren Bødvar, Vikinge Kaares Søn; og Kongens Moder Astride var en Datter af Bødvars Broder, Erik. Han lagde til, at han torde haabe Kristendommen vel skulde antages, saafremt man bar sig fornuftigt ad; men at Thangbrand havde gjort der som i Norrig, faret voldelig frem og dræbt Udskillige; hvilket

*) Døbeflæder (Hvitavoder) vare et hvidt Klædemon som de iførtes der lode sig døbe, og som de gif med til ottende Dag efter Daaben.

Folk syntes ilde om at taale af en fremmed Mand. Da sagde Kongen: Ingen Mand skal vederfares Dødt, dersom Du og Hjalte vil paatage Jer at faae Kristendommen indført paa Island. Men dem som jeg synes der er meest ved, blandt disse Islændere, vil jeg beholde som Gisle, indtil man ser hvorledes det gaaer med denne Sag. Til disse Gisle udnævnte han, Kjartan Olaffen, Haldor Gudmunds den Mægtiges Søn, Kolbein, Thorders Freysgodes Søn (Broder til Brand-Flose) og Sverting Runolfs Godes Søn. Da Sverting blev nævnt, sagde Een: det er Sverting ikke værdt, at Hjalte skulde bede for ham, medens hans Fader fik stævnet og dømt Hjalte, som var uskyldig. Thangbrand svarede: det vil ofte befindes, at Hjalte er bedre end hans Modstandere, og skjænk Gissur og Hjalte Eders Yndest, Herre, thi de betale tidt Dødt med Godt. Hjalte og Gissur paatog sig nu den Forretning, Kongen havde forlangt af dem, og da bleve alle derværende Islændere sat paa fri Fod, og annammede Daaben. Kongen var selv Halfreds Gudfader, thi denne vilde ikke lade sig døbe paa andre Vilkaar, hvorfor Kongen ogsaa gav ham det Navn Bantæde:Skald (den vanskelige) og forærte ham et Sverd i Navnesæfte *).

*) See derom Borgervennen No. 13 S. 101 i Anmærkingen.

Gissur og Hjalte opholdt sig hos Kongen, Vintere
 ren over, og Gissur var den Kongen drak til, thi
 han sad Kongen endda nærmere end de der havde
 Forkæninger. Ogsaa de islandske Gisleer bleve
 meget vel behandlet af Kongen."

II.

„Da det vaaredes, gjorde Hjalte og Gissur
 deres Skib klart, til deres Islands Reise. Mange
 raadte Hjalte fra dette Tog, men han agtede det
 ikke, Samme Sommer drog Kong Olaf til Ven-
 den, havde ogsaa sendt Leif Eriksen til Grønland
 at forkynde der den rette Tro. Paa dette Tog
 opdagede Leif det skønne Vinland (Amerika) bjer-
 gede ogsaa endeel Folk der dreve paa Levningerne
 af deres forliiste Skib; thi blev han kaldet Leif
 den heldige. Gissur og Hjalte laae uden for Dyr-
 helmaos den Dag da Brand-Flose red over Arner,
 stafs Hede til Althinget. Af Folk som havde roet
 ud til dem spurgte Flose, at hans Broder Kolbein
 var Gissel, samt Hjaltes hele Wrende, og for-
 talte det igjen paa Thinget. De Reisende naaede
 samme Dag til Bestmandsørne og lagde til ved
 Hørgøre. Der førte de deres Føring i Land, til-
 ligemed det Kirketømmer, Kong Olaf havde ladet
 hugge, og sagt, Kirken skulde staae der hvor de af
 Skibet gik op paa Landet. Før Kirken blev opsat,

afgjordes ved Lodkastning, hvad Side af Bigen Kirken skulde staae paa, og det blev den nordre, hvor hidtil havde været Dffersteder og Altre. De bleve to Nætter der paa Verne før de toge over til Landet. Den Dag rede Folk til Tinge, men Gissur og Hjalte kunde hverken faae Reiseselskab eller Heste østen for Rangaae, thi alle som boede der, vare afhængige af Runolf. De vandrede da tilføds indtil de kom til Hof hos Skegge Tokursen; han lod dem faae Heste at komme til Tinge med, men hans Søn Thorvald, som havde Hjaltes Søster Koltørv, var allerede taget bort. Da de kom til Laugardalen, fik de overtalt Hjalte at han selvtolvte blev der tilkage, fordi Landsforviisningsdommen laae paa ham. Gissur med sit Følge rede nu til de komme til Bellankatla ved Dlfusvand; derfra sendte de Bud til Althinget, at deres Venner og Tilhængere maatte komme dem imøde, thi de havde alt spurgt, at deres Venner havde ifinde at formene dem Udgang til den Slette, hvor de der vare til Tinge pleiede at opholde sig. Men førend de rede fra Bellankatla, kom Hjalte ogsaa der med sit Følgeskab, men deres Frænder og Venner vare nu ogsaa kommet. Saa rede de da til Tinge i en stor Skare og hen til hver Aegrim Ellidegrimsen, Gissurs Søstersøn havde sine

Boder. *) Da løbe Hedningerne sammen med alffens Baaben, og det var saaner, at det var blevet til en Kamp, men der vare dog Endeel, der, skjønt de ikke endnu vare Kristne, dog gjorde sig Umage for at afværge Ulempe."

(Fortsattes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

*) Boder, vare smaae Bygninger med Vægge af Jord, Steen og Løv, som hver Familie opsatte paa Sletten omkring Lovbakken, hvor alle offentlige Forhandlinger paa Althinget gik for sig. Disse Boder bleve staaende øde, naar Tinget var endt, men bleve næste Aar repareret, betrukket og møbteert igjen til Beboelse, i den Tid, Tinget varede.

Dversf. Anm.

B o r g e r - B e n n e n .

No. 39.

Nittende Aargang.

Løverdagen den 3die Oktober 1807.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

A n n e l d e l s e .

Til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer,
som indeværende Aar ville søge Laan og Under-
støttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 3 og 4 §. paaligger
det enhver Klassifikations Repræsentantere at un-
dersøge de Ansøgninger som indkomme fra de Med-

lemmer der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning til Efterretning for samtlige Repræsentanterne ved de i General-Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa enhver Ansøgende med Attester beviise sin Værdighed og Trang, og de som søge Understøttelse maa derhos anføre deres Alder, saa og om de have uopdragne Børn og hvor mange, samt i Tilfælde at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen, hvorhos ugiorte Fruentimmere tillige maa anmelde deres Faders Betjening eller Næringsvei. Det er desuden i Repræsentant-Forsamling besluttet, at de om Understøttelse ansøgende nøiagtigen skal opgive hvad de nyde aarlig eller ugentlig af publike og private Stiftelser, og at de som efterlade dette, eller derom saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, enten aldeles skal tilsidesættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de andre, som indeholde fyldestgiørende og rigtige Oplysninger, ligesom det og er paalagt de Ansøgende, som anmelde Sygdom, at beviise dette med Attest fra en Distriktskirurg eller anden Læge,

hvilken maa være udstædt paa den Tid Ansøgningen indgives, da de forhen til Selskabet desangaaende indgivne Attester ikke anses giældende. Løvrigt skulle man have samtlige Ansøgende erindrede om at lade følge deres Love med Ansøgningerne og forsyne disse med rigtig Angivelse af Gaden hvori de boe, Huuseier eller Vært, og indlevere samme til Bogholderen, boende i nye Vester-gade (Gigantsgade) No. 212, alle Formiddage forinden den 14de October, efter hvilken Dag ingen Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøttelseselskab.

Chr. Thomsen. Flor. H. J. Cantor senior.

C. Købke.

Historisk Efterretning.

Hvorledes Kristendommen indførtes paa Island.

(Fortsat. See No. 33.).

„Ehormod hed den Præst, Kong Olaf havde givet Gissur og Hjalte med. Han læste den fol-

gende Dag Messe paa Giabakken henne ved Besterfjordingernes Boder. Derfra gik de til Lovbakken. Nye Mænd vare iførte præstelige Klæder og de havde tvende Kors med sig, dem man endnu kan see i den østre Fjeldkløvt. Det ene viser Kong Olafs Hoede og det andet Hjalte Skæggesens. Paa Lovbakken vare samlede alle Mænd som vare til Ting. Hjaltes Følge havde Røgelsekar med sig, og Røgelsen lugtedes baade med og mod Binden. Nu stode Hjalte og Gissur frem og forkyndte deres Vrende godt og raskt, og Folk undredes over deres Kjækhed og Beltalenhed. Deres Ord vare og saa kraftige, at ingen af deres Uvenner vovede at tale mod dem; men den Følge havde deres Tale, at Kristne og Hedninger stilledes ad, og Mand for Mand lyste vidneskaf til Ting, de vilde ikke mere leve med hinanden under een og samme Lov. Under denne Tummel kom en Mand rendende og sagde en Jordbrand var brudt ud, og lod til at strekke sig hen til Thorod Godes Gaard. Hedningerne raabte da: det er ingen Under, at Guderne vredes over saadan Tale! — Da sagde Enorre Gode: hvad vrededes Guderne da over, dengang den Lava udstrømmede, som vi nu staae paa? —

„Da Folkene gik fra Lovbakken bade de Kristne Sidu Hall, han vilde bringe de Love i Forslag,

dem de skulde staae under; men Hall lovede Thorgeir Gode, som dengang var Lagmand, et halvt Hundrede Sølv *), om han vilde bringe Love i Forslag som baade Kristne og Hedninger kunde antage; endog var Thorgeir da endnu ikke dødt. Da Folkene kom til deres Boder, lagde Thorgeir sig, kastede et Skind over sit Hoved, og blev saaledes liggende den Dag og Natten og ud paa den anden Dag ved samme Tid. Hedningerne samledes imidlertid i stor Mængde, og besluttede omsider at to Mennesker af hver Landsfjerding skulde ofres Guderne, for at bevæge disse, ikke at lade Kristendommen blive almindelig i Landet. Hjalte og Gissur paa deres Side fik ogsaa de Kristne samlede, og lode som de vilde foreslaae et lige saa talrigt Offer som Hedningerne. Deres Ord vare: Hedningerne ofre Misgjerningsmænd, styrkende dem ned fra Klipper eller Klinker; vi derimod ville vælge blandt de bedste Mænd, og siige dem givne som Gæteregave til vor Herre Jesum Kristus, naar de forpligte sig til at leve des bedre og vogte sig

*) Det var altsaa 10 Rigsdaler, som i de Tider og hos dette Folk vare store Penge, som kan! blandt saa meget andet sees deraf, at en Lagmands Løn for det hele Aar var ikke meer end netop 10 Rigsdaler.

desmere for Synb. Gissur og jeg, vi tilbyde os til saadanne Seiersgaver for vor Landsfjerding. For Østerfjords Fjerding tilbøde sig Hall af Side og Thorlef fra Korsvigen norden for Reidarfjord (Ingeleve var Moder til ham og til Brodde Thorarensen fra Seidefjord). Ham havde Ketel den Tykke paa Borddølges Tilskyndelse steont til Ting for at anklage ham som Kristen. Da Ketel red til Tings, blev det saa ondt Væir, at han var glad ved at komme ind til Thorlefs, hvor han blev modtaget og bæværtet paa det bedste: nu blev da intet af Anklagen. For Nordlands Fjerding stode frem som Seiersgaver Glenne den Gamle, og Thorvard Spakbøvdardsen. Men for Vesterfjords Fjerding G. st. Oddleffen og ingen fleer. Dette bedrøvede Hjalte og Gissur saare meget. Da tog til Orde Drim Rodransen *) (han opholdt sig paa Gilsbakke, thi Hermund Illugesen var gift med hans Datter Sunhild). Her blev nok, sagde han, en Mand til dette, hvis min Broder Thorvald den Vidtbereiste var her i Landet, men nu stander jeg frem, om I vil modtage mig. De

*) Den samme Drim, der ifølge andet Kapitel, forlod sit fædrene Huus, for ikke at leve med de nye Kristne.

modtoge hans Tilbud og han blev døbt paa Stedet."

„Følgende Dag reiste Thorgeir sig og sendte om i Boderne, om Folk vilde samles paa Lovbaksken. Da alle vare samlede, begyndte han at tale, sigende: at han syntes Landet var nu ilde faren, naar Indbyggerne ikke alle skulde leve efter de samme Love. Han bad, man ikke vilde gjøre saa, thi det vilde have Kampe og Borgerkrig til Følge, og En'en blive Landets Udelæggelse. Han anførte to Konger, en Dag i Danmark og en Trygge i Norrig, som længe havde ligget i Strid med hinanden, indtil Landenes Indbyggere, tvungne Kongerne mod deres Villie at gjøre Fred, og dette Foretagende lykkedes saa godt, at inden saa Aar, sendte disse Konger hinanden Foræringer, og holdt Benskab saa længe de levede. Mig tykkes, blev han ved, det var bedst, ikke at lade dem raade, som her ere saa opbragte mod hverandre, men at mægle saaledes mellem dem, at hver Part faaer Noget af sin Villie frem, saa at vi Alle kunne have de samme Love og den samme Religion; thi det staaer fast: splitte vi Lovene, saa splitte vi Freden! Thorgeir talte saaledes, at begge Partier samtykkede i at antage de Love han vilde foreslaae. Da fremsatte Thorgeir følgende: Alle Islands Indbyggere skulde lade sig døbe og bekjende sig til Troen

paa een Gud; men hvad angik nyfødte Børns Henleggelse, og at spise Hestekjød, der skulde forholdes med efter de gamle Love. Folk kunde ofre til de hedenske Guder i Løndom, men bleve de derom overbevist ved Vidner, saa skulde det straffes med Landsforviisning. — Disse hedenske Skikke aflagdes dog saa Aar derefter."

(Fortsættes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson,
Kapitain.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 40.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 10de Oktober 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

A n n e l d e l s e .

Til Efterretning for de af Selskabets Medlemmer,
som indeværende Aar ville søge Laan og Under-
støttelse.

Efter Lovens 2 Cap. 3 og 4 §. paaligger
det enhver Klassifikations Repræsentantere at un-
dersøge de Ansøgninger som indkomme fra de Med-

lemmer der henhøre under deres Klassifikation, og om samme at afgive deres Betænkning til Efterretning for samtlige Repræsentanterne ved de i General-Forsamlingen paa Ansøgningerne tagende Beslutninger.

For altsaa at sætte Repræsentanterne i Stand til at bedømme Ansøgningerne, maa enhver Ansøgende med Attester beviise sin Værdighed og Trang, og de som søge Understøttelse maa derhos anføre deres Alder, saa og om de have uopdragne Børn og hvor mange, samt i Tilfælde at den Søgende er Enke, maa hun tillige opgive, om hun sidder i sin afdøde Mand's Næringsvei, har nogen anden eller aldeles ingen, hvorhos ugiorte Fruentimmere tillige maa anmelden deres Faders Betjening eller Næringsvei. Det er desuden i Repræsentant-Forsamling besluttet, at de om Understøttelse ansøgende nøiagtigen skal opgive hvad de nyde aarlig eller ugentlig af publice og private Stiftelser, og at de som efterlade dette, eller dersom saavel som deres Alder gjøre urigtige Angivelser, enten aldeles skal tilfidsættes med deres Ansøgninger, eller mindre komme i Betragtning mod de andre, som indeholde fyldestgjørende og rigtige Oplysninger, ligesom det og er paalagt de Ansøgende, som anmelden Sygdom, at beviise dette med Attest fra en Distriktschirurg eller anden Læge,

Hvilken maa være udstædt paa den Tid Ansøgning-
gen indgives, da de forhen til Selskabet desan-
gaaende indgivne Attester ikke ansees gjeldende.
Tovrigt skulle man have samtlige Ansøgende erind-
rede om at lade følge deres Love med Ansøgning-
gerne og forsyne disse med rigtig Angivelse af Ga-
den hvori de boe, Huuseier eller Bært, og indle-
vere samme til Bogholderen, boende i nye Vestre-
gade (Wigantsgade) No. 212, alle Formiddage for-
inden den 14de October, efter hvilken Dag ingen
Ansøgning modtages.

Administrationen for det forenede Understøt-
telsesselskab.

Chr. Thomsen. Stor. S. J. Cantor senior.

C. Købke.

Historisk Efterretning.

Hvorledes Kristendommen indførtes paa Island.

(Fortsat. See No.-38.)

„Alle Nodlændinger og Sønderlændinger døbtes,
da de rede fra Tinge i Keifialaug *) i Laugardalen,

*) Et varmt Bad, formedelst en kogende Kilde, som
der ere saa mange af paa Island

thi de vilde ei gaae i folkt Band. Da Runolf blev døbt, sagde Hjalte: Endda lærte vi de gamle Tempelforstandere at vrænge Mund ad Saltet *) Endnu i samme Sommer bleve alle de der maatte kamme til Tinge døbt, da de kom hjem, de fleste Bestboere i Reikialaug i søndre Reikiardalen. Snorre Gode gjorde meest til Sagens Fremgang hos Bestfjordingerne."

12.

„Den Sommer da Kristendommen blev ved Lov indført i Island, vare der gaaet fra vor Herres Jesu Kristi Manddoms Annammelse et tusende Aar. Det var i denne Sommer at Kong Olaf blev borte fra Drmen lange **) sønder ved Svolder De den 28de September, da han havde været fem

*) De der døbtas, blev givet lidet Salt paa Tungen.

**) Drmen Lange kaldtes det usædvanlig store Skibe Kong Olaf Tryggvesen lod bygge og stred paa i den tre Dages Søetrefning mod Danske, Norske og Svenske. Saaret sprang han tilsidst i Søen og saaes ikke mere, men den almindelige Tro var, han havde reddet sig, og var draget bort til fjerne Lande. Der sagdes, han havde endnu længe derefter levet i Patavina.

Nar Konge i Norrig. Efter ham regjerede Erik Jarl Haagensen. Thorvald Rodransen og Stefner Thorgilsen mødtes, efter Kong Olaf Grufald, og reiste sammen vidt og brett, ud til Jerusalem, derfra til Konstantinopel og saa til Kænugaard *) op ad Dneprfloden. Thorvald døde i Rusland, ikke langt fra Palteskio, hvor hans Grav er paa et Bjerg ved St. Hans den Døberes Kirke. Han holdes for en Helgen. Brand den Vidtbereiste siger:

Seg kom ogsaa til det Sted,
 Hvor, i Jesu Kristi Fred
 Hviler Thorvald Rodrans Søn.
 Paa et Bjerg i Drapne, der
 Ved St. Hanses Kirke, er
 Jordet Thorvald Rodrans Søn.

Stefner drog siden til Danmark, og da han kom der, sang han!

J skal af mig
 Ei Navnet høre;
 Men fjendelig
 Jeg vil ham gjøre:

*) Kænugaard holdes for at! have været den Deel af det russiske Rige, som grændsede langs op til det forrige Polen.

Krumbøiet Næsen er paa Nibingen,
 Som drog ved Svig
 Af Landet bort Kong Svend,
 Og trædfelig
 Forraadte Tryggvesen

I denne Bise syntes Sigvald at finde sig vel nok betegnet, hvorfor han lod aflive Stefner, som Ared den Gamle haver fortalt."

„Bissur Hvidr boede paa Høfde, men tog sin Bopæl siden i Skalholt og stræbte af alle Kræfter at fremme Kristendommen. Han sendte sin Søn Islef sønder til Saren, og der studeerte han i den Stad som kaldes Erfurt. Da han kom tilbage til Island givtede han sig med Dale Thorsvalds Datter, og havde de tre Sønner, Bissur, Dit Marglate i Høgedalen og Thorvald. I Førstningen vare her udenlandske Bisper der underviste i Religionen, men da man kom efter at Islef var velstudeert, bade hans Medborgre, han vilde reise hen og lade sig vie til Biskop. Han gjorde saa, og fik Biskopsvielse, da han var halvtredsindstyve Aar gammel, i Pave Leo den niendes Tid. Han tog først til Norrig, hvor han blev Vinteren over, kom saa tilbage til Island og var Biskop fire og tyve Aar. Han oplærte mange berømte Mænd, som bleve Præster, og to af dem, Bisper

siden, Son Dgmundsen den Hellige, og Kol Biskop i Vigen (Dpslo.) Biskop Islef døde i Skalholt, Søndagen den 13de Juli, da han som sagt, havde været Biskop i fire og tyve Aar. Da var det firefindstivte Aar siden Kong Olaf Tryggvesen kom hort. Ase Frode, som har fortalt det Meste af hvad her er skrevet, var, tolv Aar gammel, overværende ved Islefs Jordeførd."

„Efter dennes Død blev hans Søn Gissur bedt at lade sig vie til Biskop. Han rejste og fik Bielsen to Aar efter Islefs Død, da Kong Olaf Kyrre regjerede i Korrig, og Gregorius den syvende var Pave i Rom. Gissur opholdt sig den første Vinter i Danmark, og tog saa om Sommeren til Island. Et Aar derefter blev Markus Skeggesen Lagmand. Han har været den kyndigste blandt alle Islands Lagmand, næst Skapte. Gissur var saa elsket i Landet, at Alle og enhver viligen adlød hvad han befoel eller forbød. Ved denne Undest Gissur stod i, og ved Overtalelsen af Præsten Cæmund Frade, som har været den lærdeste Mand paa Island, som ogsaa ved det hvad Lagmanden Markus og flere Høvdinge bidroge dertil, blev det Lov i Island, at Hvermand angav under Ed sin Formue baade i faste og løse Eiens-

domme, og svarede Tienbe deraf. Det er et stort Beviis paa hvor hørsomme Indbyggerne vare denne Mand, at han kunde drive det til, at hele Landet og alt hvad paa samme var, blev saaledes vurs deret, og det blev gjort til Lov, at saa skulde være saalænge Landet havde Indbyggere.

(Sluttes i næste Nummer.)

W. H. F. Abrahamson
Kapitain.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 41.

Nittende Aargang.

Løverdagen den 17de Oktober 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

Historisk Efterretning.

Hvorledes Kristendommen indførtes paa Island.

(Sluttet. See No. 40.)

„Gissur fik det ogsaa afgjort, at Bispestolen paa Island skulde være i Skalholt, og lagde til samme Landet som laae til Stedet og desuden endnu meget Guds baade urørligt og rørligt. Da han syns

tes Stedet var rigt nok, afgav han over en Fjerde Deel af sit Stift til, at der skulde være to Bispedømmer paa Island isteden for eet allene, søiende saaledes Nordlænderne, der havde ansøgt derom. Før dette skede, havde han faaet optaget Mandtal over alle Bosiddende i Landet, og fandtes da i Østersfjords Fjerding syvhundrede; i Sønderlands Fjerding tusende; i Vestersfjords Fjerding nihundrede og i Norderlands Fjerding tolvhundrede, men kun de taltes, som svarede Tingsjærdes Skatten. Da Gissur havde været Biskop i fem og tyve Aar, døde Markus Skeggesen, og i hans Sted kom Markus Ulfbedins. n *), og den første Sommer han fremsagde Loven, skede den nye Indretning, at til Vinteren skulde Loven forfattes skriftlig hos Haslide Marsen, med Bergthors og andre forstandige Mænds Raad. I denne skrevne Lov skulde indføres hvad Forandringer de meente at borde gøres i de gamle Love til det Bedre. Siden skulde den følgende Sommer disse Love bekjendtgjøres (paa Althinget) og stykkeviis antages eller forkastes

*) Skulde hedde: Ulfbedin Gunnarson, og under hvis hvis Eftermand, Bergthor Ravensen, ti Aar efter den her angivne Tid, først Lovene bleve ført i Vennen.

efter de fleste Stemmer. Dengang blev forfattet Bigslove (Love om Manddrab) og flere Love, læst op om Sommeren, og bifaldet almindeligen.“

„Gissur var fyrrethve Aar da han fik Bispevielsen, og i hans Embeds fire og tyvude Aar blev viet til Biskop, Son en Søn af Dgmund og Thorgerd, en Datter af Egill, hvis Fader var Hall paa Sida. Jon var dengang fire og halvtredstindstve Aar, og blev den første Biskop til Holar i Hjalte-dalen. Gissur holdt saaledes Freden vedlige i Landet, at ingen store Feider vare blandt Høvdingerne, og Folk gik kun sjeldent væbuede. Dengang vare de fleste Folk af Anseelse studeerte og oplærte, endog indviede til Præster, skjønt de vare Høvdinger. Saasom Hall Teitken i Hogedalen; Sæmund Frode (den Lærde) Magnus Thordsen i Reykiahollt; Simon i Bo, Søn af Torunde; Gudmund Baardsen i Hjarðarhollt; Are Frode; Ingemund Einarsen i Holar; Ketel Thorstenssen paa Mødruvellir; Ketel Gndmundsen; Præsten Jon Thorwardsen og mange Andre, som her forbigaaes. Gissur lod, endnu medens han levede, vie Thorslak Kunolssen, Thorleiks Sønsøn, til Biskop, og var Thorslak da to og tredive Aar gammel.“

„Gissur døde Tirsdagen den 28 Mai i Skals

holtt, da han havde været Biskop i sex og tredive Aar. Det var 30 Dage efter Thorlaks Bispevielse I samme Aar døde Pave Paskalis, Kirialax, Grækenlands Konge *), Balduni, Konge i Jerusalem, og Philippus, Konge i Sverrig. Da havde Island været beboet i tohundrede og fyrrethve Aar, den halve Tid under Hedenskabet, den halve under Kristendommen, og fra vor Herres Jesu Kristi Manddoms Annammelse vare forløbne ettusende, ethundrede og atten Aar."

14.

„Det Aar Biskop Gissur døde, var megen Dyretid paa Island. I Dimmelugen var saadan Storm og Uvæir, at i nogle Egne i Norderlandet, Folk ikke kunde komme til Gudstjenesten i Kirkerne. Langfredag blev under Ghasjeldene et Skib ført op i Lufsten, saa det faldt ned med Rjolen op, og var det et Skib paa syv og tyve Rum **).

*) Dette uhorste Navn skal betegne Alexius Komnenus, maaſtee i de ærlige Nordboers Mund løbet sammen Kyrios Alexis, d. e. Regenten Alexiis.

D y e r s. A n m.

***) Det vil sige, som var saa stort at 27 Roekarle kunde roe paa hver Side.

Første Vaaskebag kunde faa komme til Kirke og Utergang, nogle fandt endog deres Død paa Veien. Et andet Uvæir var samme Aar, den Dag da Folk rede til Tings; da styrtede ogsaa den Kirke ind, som Kong Harald Sigurdsen havde ladet hugge Sommeret til. Den Sommer vare fem og tredive Skibe bestemte til Island, hvoraf mange strandede og forliiste, endeel forgik i Søen med Mand og Muus, og kun otte komme til Land, dog ingen før Mikkelsdag. Disse med de her isorveien liggende, forøgede Dyrtiden. Høvdinger vare i denne Tid: i Norden, Haslide Marsen, og Asbjørn Arnersens Sønner i Skagafford, Thorgeir Hallefen og Præsten Ketel Thorsteinsen. Østerpaa, Gissur Einarssen og Sigmund Thorgilsen; men denne døde endnu samme Aar paa sin Sommerreise; i Sønden, Hall Zeitsen og Skule Egelsen; men vesterpaa, Styrmer Keinsen, Halder Egelsen, Thorgils Obisen, Thordre Egelsen og Thordre Thorvaldsen i Vatnesfjord.

„Et Aar efter Biskop Gissurs Afgang blev Thorstein Hallefen dræbt, en Mand af Anseelse, og den følgende Winter var Tinget meget talrigt, men dette halve Aar havde været saadan Pest i Landet, at den lærde Præst Sæmund sagde paa Tinget, der vare ikke færre Aend døde af Sygdommen,

end der nu vare samlede til Tinge. Megen Trængsel var dette Aar paa Tinget under Sagernes Afgjørelse, og der var det, at Haslide Marsen blev saaret af Thorgils Dodsens: og ikke i en eneste Sag kunde falde lovformelig Dom. Imidlertid blev Thorgils dog paa en Maade landsforviist, og den Dom laae paa ham Vinteren over. Baabens Brug var saa liden dengang, at paa Tinget saaes kun een Jernhat; enddog red hver bosiddende Mand til Tinge. Tredie Aar efter Gissurs Afgang, døde ogsaa Biskop Jon til Holar den 1ste Mai."

„Om Sommeren (1121) red Haslide Marsen til Tings med et Følgeskab af tolvhundrede Mand, og Thorgils Dodsens med syv hundrede. Det kom til et Forlig, da Thorgils lod Haslide selv dømme i Sagen og han forlangte, og fik i Godtgjørelse tredsindstyve hundrede, sex Alens Kjøbmands Gods Værdi *) i Guld, reent Sølv eller anstændige Ting af Værd, og skulde han selv eller hvem han satte dertil have Burderingen. Samme Sommer

*) Beløber sig til 1500 Rdlr. Spesse. Da dette er saa overvætted stor en Sum, for de Tider, saa bør her formodes en indløben Feil.

valget til Biskop i Jons Sted, Ketel Thorstensen fra Mødruveller. Haslide Marsen var først gift med Thuride, Thord Sturlusens Datter, og havde med hende en Søn, Thord, som fik Sølvøre Datter af Asgrim Thorhallsen, og deres Søn igjen hedde Ivar. Andengang giftede han sig med Sandveig, en Datter af Trit fra Høgedalen. Hende havde han en Datter med, Sigrid, som blev gift med Thord i Baudsfjorden. Den anden Datter, Valgerd, fik Præsten Ingemund, en Søn af Illuge og af Orna, Thorkel Gallissens Datter. Illuge, hed en Søn af Ingemund og Valgerd, han druknede da han vilde hente Kalk til den murede Kirke han agtede at lade bygge paa Breidabolstad i Vesturhop."

W. H. F. Abrahamson

Kapitain.

Der kan vel neppe gives noget Tilfælde i Livet, hvor Kjerlighed til — „den Plet af Jord, hvor Livets Stemme steg første Gang fra spæde Bryst“ — kan have meer Indflydelse paa danske Borgeres Sindstemning, end i nærværende Dage. Ogsaa før har Ufred truet og fremmed Vold herjet Danien, men ingensinde før er Danmark, rolig og tryk paa en fredelig og neutral Bestyrelse, saa usforberedt overrumplet, og tvungen til, dyrt at kjøbe Sikkerhed paa Liv og Ejendom for mange tusinde Bærgeløse, end i disse Dage. Bitter, hevnblandet Sorg maa nage hver, der forgjebes vovede Liv og Lemmer. Og et saadant Stød maa vældigen ryste hver velfindet Borger endog uden mindste Sværmerie for Fødested. Det trøste os dog, at ikke i Sværdslag miste vi vor Flaade, ikke er det danske Flag strøget; i de Fegtninger, vore Søkrigere denesinde have havt, er dets Ære som hidtil hævet.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Meddeelt af Banquecommissair Collin.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 42.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 24de Oktober 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

— — —
(See forrige Nummer.)

Udbrustedes Skibe vristedes fra vore faa Forsvarere; omringede af flere tusinde Fjender ere vi angrebne med Gaaben, mod hvilke intet Forsvar fandt Sted; nogle hundrede Boliger, og betydelige Forraad vare brændte og ødelagte; værgeløse

Mænd, Kvinder og Børn dræbte og quæstede, før end der laandes Dre til Fjendens Fordringer.

Ukjendt med og uvant til en saadan Underkastelse, har man i Historien opsogt lignende Tildragelser. — En Begivenhed fra ældre Tider, kjendt efter Udsedningen og i de væsentligste Omstændigheder aldeles forskjellig fra den nærværende, dog paa nogen Maade lignende den, blev i de første Dage flere Gange nævnet — Jeg har troet, det ikke vilde være uinteressant for de fleste af dette Blads Læsere, at finde den her fortalt.

Athenen maa aflevere sin Flaade til Sparta.

Enhver, som har havt nogen Lejlighed til at gjøre sig bekjendt med Alderdommens Historie, veed, at de to Folkelag i Grækenland, hvilke i de fleste Henseender mest udmærkede sig, vare Spartaner *) og Athenienser.

Hver af disse Stater havde havt en Lovgiver, hvis Navn de kommende Slægter have nævnt med

*) De findes i Historien ligesaa ofte omtalt under Navn af Lacedæmonier. Egentligen vare Spartanerne Indvaanere i Staden, og Lacedæmonierne Landboerne.

Erhødighed, skjøndt de Love, de gave deres Landsmænd, vare høist forskjellige. Men ligesom de begge — Lycurg og Solon — i deres Lovbestemmelser lode sig lede af den Aand og Stemning, som herskede i hvert Fødeland — Sparta og Athenen — saaledes havde atter deres Love megen Indflydelse paa disse Staters Borgeres Charakter, Tilbøjeligheder og Handlinger.

Sparta var ene og alene hengiven til Krigen. Ingen Borger kunde have andet Formaal eller vælge sig nogen anden Syssel; men maatte enten være Kriger eller frastige sig sit Fædreland. — Athenen derimod udelukkede intet, den gav alle Kunster alle Videnskaber fri Udgang. Enhver Athenienser skulde være Soldat naar det behøvedes, og kunde forresten være alt hvad han selv lystede, naar han kun var noget. — I Sparta herskede en streng Tattigdom, som tilintetgjorde Gjerrighed og Egennytte, og lode Videnskaberne alene beholde Virksomhed for Hren og de offentlige Sager. — I Athenen oplivede Synet af Rigdomme Windstibeheden, Handelen og Forstandens Evner, og deledede Borgernes Hjerter saaledes, at de sørgede baade for Statens Bedste og for deres egen Lykke. — I Sparta vænnede man Ungdommen ligesom Buggen af til Hærdighed i en fuldkommen Lydighed; hele Livet tilbragdes i Lydighed. Dyrigheds-personerne og

Feldtherrerne behøvede kun at give et Bink for at see deres Befalinger iværksatte. — I Athenen var det ikke uden med megen Utaalamodighed, at man taalede Undergivenhed og Tvang; man elskede Løselighed under Friheds Navn; man lod sig regjere af sine Indfald; man trodsede ofte Love og Dorigehed, fordi deres soage Myndighed letteligen kunde blive en Spillebold for Folkets Forsamling. Spartanernes yderlige Strengthed, som ved Opdragelsen var bleven til en anden Natur, befæstede Regjeringen, og Regjeringens Styrke kom igjen paa sin Side denne Strengthed til Hjælp mod Menneskernes Tilboielighed. De atheniensiske Sæder, som formedelt Folkets Smag paa Fornøjelser, og dets Grundscætningers Ustædighed, vare blevene quindagtige og vaklende, kunde ikke forbedres ved en slet Regjering. Den stolte, haarde, herskesyge Spartaner vilde altid foreskrive andre Folk Love, han blev uretsfærdig og grusom. Den tappre, ædelmodige, sindige, vindskibelige Athenienser udmærkede sig ved ædle Handlinger, skjønne Indretninger, kostbare Bygninger. Spartanerne vare grusomme mod deres Slaver; de gave dem drukne, for at indprænte hos deres egne Børn Afsky for Drukkenhed; de sendte deres unge Mandskab ud i Baghold for at nedsable dem; en Slave, der udmærkede sig ved sit Begæms Bygning, blev myrdet, som

en Fjende af Fædrelandet. Athenens Slaver kunde anlægge Sag mod deres Herrer, naar disse mishandlede dem; man tillod dem at kjøbe Jorder og at løskjøbe sig, naar de havde samlet en Pengesum. Man frigav dem ofte til en Belønning eller af blot Vedmodighed, og da udsøgte de sig Beskyttere, som toge sig af deres Velfærd.

Disse enkelte Træk maa tjene til at gjøre sig nogenlunde bekendt med disse Folkeslag. At der dengang som nu maatte opkomme Uenighed, Misundelse, Had imellem to saa betydelige Nabomagter, er grundet i den menneskelige Natur. Paa Anledning manglede det aldrig, og begge Nationer havde Feldtherrer, hvis krigerske Indsigter vare ligesaa berømte som Krigsfolkets Mod. Den Krig, som vi her ville omtale, bekendt under Navn af den peloponnesiske, varede i nogle og tyve Aar.

Spartanernes Krigshær beløb sig til 60.000 Mand, Atheniensernes kun til 15,000, uden at regne 16,000 Indvaanere af alle Aldere, som vare bevæbnede til Byens Forsvar. Krigen førtes med forskjellig Lykke, men med megen Grusomhed. Vindingerne maatte være skrækkelige, fordi Hadet blev forgiftet af Kjendtlighederne. Staden Platæa udholdt i tre Aar Belæring, og Menneskefjød tjente de udhungrede Borgere til Føde. Man saae Sparta forglemme sin Vre, for at syldestjøre sin Hævn;

føge Kongen af Persiens Venfkab og begjere Hjelp af ham. Belejringerne, Slagene, de idelige Indbrud udgjøre en lang Række af barbariske Handlinger. Kleon, en nedrig Mand og overmodig Skriger, regjerede Athenienserne og indgav dem idel voldsomme Beslutninger. Spartanerne, som af Naturen vare mere tilbøjelige til Voldsomhed end Athenienserne, fulgte deres Nationaltilbøjelighed. Athenen blev desuden hjemføgt af Pest; den mistede de fleste af sine Medforbundne, fordi den var ulykkelig og havde misbrugt sit Herredømme og det Skatflammer, som bevaredes hos den og som tilhørte de samtlige Stater. Den blev ogsaa forstyrret af farlige Splidagtigheder paa en Tid, da alting indbød den til at Enghed for dens eget Bedste. Den forandrede sin Statsforsatning til en endnu værre, og udvalgte fire hundrede Borgere til at udøve en uindskrænket Magt.

Paa samme Tid levede i Athenen en ung Mand af udmærkede Gøner, men tillige yderst letfjendig, vellystig og herskesyg. Det var Alcibiades. Han tildrog sig Fiender, blev forfulgt, flygtede, og tjente mod sit Fædreland. I dets Næb blev han kaldt tilbage. Han glædede sig over, endnu engang at befale over Athenienserne, og beredde sig paa at vende tilbage til sit Fædreland igjennem Sejersvindinger. Han anfalder og ødelægger Spartas

Flaader. Han tager Herredømmet over Havet tilbage; adskillige vigtige Steder kaste sig under Athenens Herredømme. Sparta, forfærdet over Alcibiades's Sejervindinger, oversendte Forslag til Fred. Da de berusede Athenienser luffede Dreene derfor, udnævnedes Spartanerne Lysander til Feldtherre. Han erholdt fra Persien betydelige Pengesummer til at forsøge Matrosernes Lønning. Derved traf han en Deel af Athenienserne Søefolk over paa sin Flaade. For at skaffe Penge tilveje, maatte Alcibiades forlade Flaaden; i hans Fraværelse blev den slagen, og Athenienserne, der gjorde Regning paa hurtige Sejervindinger, affatte, opirrede herover, Alcibiades. Med 180 Galejer opfordrede de Lysander til Slag. Han væggrede sig derfor, mange Dage efter hinanden, og søgte at føde deres stolte Selvtillid, for at overrumple dem med Fordeel. Hans Lyst var saa meget bedre optænkt, som de hverken havde Havne eller Byer nær ved, og maatte tage deres Provisioner temmelig langt borte. Alcibiades, som var flygtet, kom tilbage, og advarede dem om den Fare, de udsatte sig for. Man hørde ham ikke; man havde gjort sig det til en Vane, at gaae fra Borde om Aftenen, efterat man havde spottet Fjenden hele Dagen. Lysander benyttede sig af et Djeblig, da de vare adspredte, og styrkede sig over Flaaden tæt ved et Sted, som kald-

tes Egos, Potamos. Han bemægtigede sig den uden Møje, nedsablede Krigshæren, og gjorde 3000 til Fanger, som man dømde fra Livet. Snart blev Athenen belejret baade til Lands og Vand. Medbrøiede under Ulykken, tilbyde Athenienserne at overgive Alt, naar de blot maa beholde Byen og Havnene. Noogle Folkslag vilde, at Byen skulde ødelægges. Paa Spartanernes Forestilling, der erindrede sig de Tjenester, Athenen havde beviist Grækenland, blev Traktaten sluttet paa de Vilkaar: at Fæstningsværkerne om Havnen skulde nedbrydes tilligemed den Muur, som gik derfra til Byen, at Athenienserne skulde udlevere alle deres Skibe, undtagen tolv, at de skulde forlade alle de Steder som de havde bemægtiget sig, at de skulde kalde de Forviste tilbage, og føre Krig under Spartanernes Befaling.

Meddeelt af Banquecommissair Collin.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 1ste November, da Herr Pastor Brorson's Bidrag indkommer.

Borger = Bennen.

No. 43.

Nittende Aargang.

Løverdagen den 3ite October 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Rykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

Kendsborgs Belejring,
Aar 1645 *).

Imod Enden af Marts Maaned rykkede den svenske
Anfører Wrangel for Kendsborg, angreb den med

*) Af Stanges, Christian den Fjerdes Historie.

stor Fryghed og sparede intet Middel til at worde den mægtig. Men Commandanten, Oberstlieutenant Walter, viste sig saa aarvaagen, tro og i alle Tilfælde forsigtig, at Fjendens Anslag hvert og eet bleve spildte. Det skeete just paa Paaske Aften, at Brangel forsogde tre Gange at løbe Storm, men blev hver Gang afslagen, og tabde i disse Storme 1100 Mand. Noget Tid efter havde en af de danske Anførere, Erkebiskop Hertug Frederik, forsamlet henved 2500 Mand, og befale Oberst Buchwald dermed at besætte det Eyderstedske, hvorfra man vidste, at Brangel bekom Tilførsel. Men da Landet der var saa bart, at han ej havde til sine Folk det fornødne Underhold, og bekom tilmed Kundskab, at Brangel skillede en stærk Magt imod ham, brød han op og vilde søge til Glückstad igjen. Dette blev forhindret, da den svenske Oberst Böttiger, som var udsendt af Brangel, med tvende stærke Regimenter overfaldt Buchwald i Ditmarsken, slog over 1000 Mand, fangede henved 600 til Fods og 150 Ryttere, samt et Antal Officerer, hvoriblandt Buchwald selv var. Derpaa indtog de Svenske de tvende Husumer Skanser, og udplyndrede Landet rundt omkring hvorved Hertug Frederik af Gottorfs Undersaatter meget haardt bleve medtagne og bitterligen klagede. Hertugen havde saameget større Marsag at

befvære sig herover, som han saa kort tilforn, da Brangel fra Sykland af indkom i denne Egn, havde, for at see samme sit Land forskaanet fra Plyndring og anden Overlast, maattet forskrive sig at betale ham 46,000 Rdlr. Species, de 10,000 strax inden 3 Dage og de øvrige inden 2 Maanedes neder.

Denne Seier gjorde Brangel mere modig og opmuntret til at fortsætte sit Angreb paa Fæstningen Rendsborg. Han forsamlede ikke at beængstige den med Kugler og Granater i stor Mangfoldighed. Især var han forbittet over, at just samme Dag, som han var udreden fra Lejren, og havde affkirket Oberst Böttiger med de tvende Regimenter til at angribe Buchwald, som var den 24 April, havde Rendsborgerne gjort et Udsald og nedlagt over 50 af hans Folk, og, foruden en Deel Fanger, bragt 3 af Kanonerne og en Morser med sig i Fæstningen. Den 17 Maji havde han igjen tillavet en Generalstorm, som skulde have skeet paa fire Steder. Men denne Storm blev til intet, saasom Broerne der skulde slaaes over Gravene, vare for korte, hvorved en halv Snees af hans Folk druknede paa den første af dem, og en Hoben af hans andre Folk bleve af Fæstningen skudte til døde eller qvæstede. Kort derefter resolverede Grev Pentz at forsøge, om nogen For-

stærkning paa Folt kunde indbringes i Rendsborg, og skikkebe fra Glückstad 300 Mand Dragoner og 60 Skytter, eller isaakaldte Fyrryttere. Dette Partie havde Befaling at snige eller slaae sig igjennem de svenske Forvagter, som det og traf paa om Morgenen tidlig i Dagingen i Sevenfleth, hvor 2 Compagnier laae af Brangels finske Ryttere. Det ene af disse Compagnier blev slaget, og hver Mand enten dødet eller fangen, uden at nogen undkom, og Standarten af de Danske erobret. Men det andet fik imidlertid Raaderum til at frelse sig med Flugten, saa at ifkun 16 Mand deraf bleve slagne. Disse Flygtige gjorde da Alarm i den svenske Lejr, saa at der blev i Hast udsendt 4 Compagnier til Hest til at indhente de Danske, hvilke de vel ogsaa komme over, men kunde dog ikke hindre, at jo de fleste deraf, og deriblandt de 60 Skytter undrendte, omtrent 40 bleve slagne og fangne. Hvad Bytte de havde bekommet, havde de en Time tilforn sendt for i Vejen til Krempe, derhos vare 80 fangne svenske Ryttere og over 40 ledige Heste. En anden Nat kort efter, anfaldt et andet danskt Partie en Deel af Svenskens Lejr ved Slusen og dræbde der nogle og fyrretyve Mand, saa godt som i deres Søvn. Ej at tale om de adskillige Udfald, som de Belejrede gjorde, hvorunder de baade sloge ihjel og fangede af Tjen-

dens Folk og bekomme Bytte, Proviant og anden Fornødenhed.

Endeligen havde Fienden med sit stærke Skjts og Kanonade faaet et godt Hul giort paa Fæstningsværket, hvorved han tænkte, nu at kunne gaae lige løs derpaa. Men Commandanten havde forudseet dette, og været betænkt paa, naar dette svage Stykke af Volden vilde falde om, da at have Middel tilrede, til at holde Fienden ude, indtil man kunde faae et andet Værk der i Stedet opsat og Hullet tillukket. Han havde ladet føre Kanoner der til Stedet, dem plantede han tæt ved hinanden lige for Hullet, satte Musketerer indenfor bag Skandsekurvene, saa at den svenske Oberst Bülow, som vilde forsøge at indbryde derigjennem, blev saaledes baade af Kanonerne og Musketeriet imodtagen, at de Svenske fulde omkulb som Fluer, og ingen havde fornøden at frembyde sig for denne Brestke meer end eengang. Wrangel lod Dagen derpaa Fæstningen opfordre med de haardeste Trudsel, at hvis den ej strax gav sig, skulde intet Liv blive frelst, hverken af Krigs, eller af værgeløse Folk, ja ikke de spæde Børn i Buggen vorde sparte, og hvis han fik Commandanten med Stormerhaand, vilde han lade ham beklæde Stejler og Hjul. Men han fik derpaa intet bedre Svar. — Den sidste Hovedstorm havde Wrangel tillavet Dagen efter

St. Hans Dag, den 25 Junii. Just paakom da et saa stærkt Regnvejrlygt, at ingen trostede sig til at bringe nogen tændt Lunte op til Fæstningen. Men Regnen forhindrede de Belejrede ikke, fra at gjøre et stærkt Udfald selsamme Dag, hvortil de fleste havde bevæbnet sig med Morgenstjerner og andet Haandværge, da de dræbde henved 100 Mand og finge 60 Fanger. Anden Gang var Vinden saaledes de Svenske imod, at Vandet omkring Staden vorde til en al for stor Højde, saa at de intet Angreb kunde foretage. Han besluttede da, helst han havde Mangel af Folk, at udhungre Fæstningen. Smidlertid blev Freden sluttet til Bræmsebro, og Wrangel fik Befaling at rykke op.

Denne Belejring varede fire Maaneder.

Uf en anden Beretning ved et Djevidne erfarer man, at Belejrerne med Morterer ideligen kastede Stene ind i Byen, foruden Brandflugler og Bomber. Kirker og Huse bleve derved saa tilredte, at det lignede en ødelagt Stad. Uf 800 Mand Soldater vare, ved Belejringens Dphør, kun 150 tilbage.

Fordi man har i Historien anført denne Rendsborgs Belejring som en meget rædselsfuld Tildragelse, har jeg meddeelt en Fortælling deraf her,

for at Væserne, hvoraf vel de fleste nu have været Vidner til hvad en Belejring kan medføre, kunde bedømme hvilke Fremskridt denne grusomme Kunst i de sidste 150 Aar har gjort. Forsvarskunsten er ikke gaaet frem i samme Forhold som Belejringskunsten. Hvilken Fæstning har f. Ex. i vore Tider kunnet udholde de Franskes sejerrige Vaaben. Og dog angribes sjelden Fæstninger og befæstede Stæder saa voldsomt som Kjøbenhavn i September 1807. Vanskeligheden i at føre det svære Belejringsffytz til Lands, er vel dertil især Aarsagen. For vore Fjender var Førselen lettere. Flere hundrede Skibe bragde det paa 2 til 3 Mile nær den Stad, som skulde trues eller ødelægges.

Veed at berøre en Begivenhed, som ingen brav dansk Mand gjenkalder sig i sin Erindring med alle de Omstændigheder, der ledsagede den, uden at gennemtrænges af Sorg og Harm, veed jeg intet bedre at anvende de saa aabne Linier til, end at hense til en af Fjendens ædeltænkende Landsmænds Betragtning derover: „At afsænsle de Glendigheder, der maae paaføres en Hovedstad under den umenneskelige Daad, et Bombardement, er et vidtløftigt og vanskeligt Foretagende. Hvor mange Gamle og Syge maae ikke inddrages med i den fælleds Nød, som Smerter og Mangel paa Kræfter lade dem tidobbelt føle. Qvinder under

Fødselens Veer dræbte, eller vængstede til Døde, ved myrdende, ved knaldende Bomber. Mange af enhver Alder og Forsatning forlode af deres kjæreste og næreste Venner under Naturens sidste Krampetræk. Man tænke sig til denne gyselige Tilstand endnu den fra flere Sider truende Brand, Synet af styrte Boliger, Bæængstedes og Saa redes Skrig, Skraldene af Skud og bristende Bomber. Og som om dette ikke var nok til at nedslaae det modigste Hjerte, tænke man sig det forøget af den grumme Fjende, ved at bruge Nattens skumle Mulin til uophørligen at indsende sine Ddelægges fesmidler, tænke man sig Koner og Børn bekrigede paa den blodigste Maade ligesaafuldt som Soldaten og Borgeren. Rædsom, yderst rædsom er denne svage Forstilling; men nu tillægge man den Tanke, at disse saa gyselige Glendigheder fremkom ikke fra en aabenbar og erklæret Fjende; — nej under Vensteds svigfulde Maske nærmede den engang menneskekjærlige, engang ædle Britte sig den neutrale umistænkende Danes fredelige Hovedstad, under det falske Paaskud af Selvopholdelse og tvingende Nødvendighed slog han alle Hævnens Rødfæber løs, paa en Nation, forbunden med ham ved de stærkeste Bånd, og lige udmærket for Uretlighed og for Fredelighed."

Meddeelt af Banquecommissair Collin.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 1ste November, da Herr Pastor Brorsons Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 44.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 7de November 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Drykt hos Matth. Joh. Sebdelow,
i St. Pederstræde No. 137.

A n n e l d e l s e .

Mandagen den 9de November om Eftermiddagen
Klokken 5, holdes General-Forsamling paa Prind-
sens Palai bag Slottet, til hvilken Tid de Herrer
Repræsentantere ville behage at møde.

Administrationen for det foreenede Understøt-
telses-Selskab.

Chr. Thomsen. Flor. J. J. Cantor senior.

C. Kjøffe.

Om Vinde og Vandhvirvler *).

Naar paa et Sted i Luftkredsen, Egevægten hæves imellem det, og de nærliggende, i Henseende til Tryk, Tæthed og Elasticitet, saa trænger den stærkere Deel derhen, hvor den finder mindre Modstand, og derved opkomme Bevægelser, som vi kalde Vinde, og i heftigere Grader, Storme, Drækaner. Saaledes hvor Luften berøres af Solstrålerne, der udvider den sig, og flyder til den nærmeste beskyggede Dal eller Skov; hvorfor man ogsaa fornemmelig i Middagsstunden ofte føler en sagte Luftning i Skove og skyggesfulde Dale. Derpaa borttjerner Solens Varme sig fra de frie Egne, og tillader Luften der at trække sig sammen, hvorved den tættere nærliggende Luft i beskyggede Steder udvider sig, og maa forårsage Wind, den man, som bekjendt, i Almindelighed iagttager, naar man i varmt Vejr ligt om Aftenen gaar forbi en Skov. Ogsaa Ildbrande forårsage Wind eller Lufttræk; thi de danne over sig ligesom et tomt Rum, hvori den paa Siden værende Luft strax trænger ind, og sølgelig maa gjøre en Strøm, som indfinder sig ved alle Ildes

*) Skyepumper, Skyetrætter, Døste.

brande, og ofte spores en Miils Vj. Af samme Aarsager rejser der sig i Almindelighed Vind, naar det har lynet nogle Gange, thi Lynet gjør pludseligen et tomt Rum, hvori Luften med stor Hurtighed trænger ind, saasnart det forsvinder, hvoraf de pludselige Bludstød lade sig forklare, som man iagttager ved Tordensvejr.

Paa nogle Steder ere Windene det hele Aar igjennem bestandige; paa andre forandre de sig periodisk (til visse Tider) efter faste Love, paa mange Steder finder man lutter foranderlige Winde med uophørlig Afveering og Ulighed.

Paa det store Verdens Hav, blæser mellem Breddekredsene og nogle Grader uden for dem en bestandig Østenvind, som dog norden for Linien gaaer mere mod Nordøst og Syden for samme trækker mod Sydøst, og saaledes retter sig efter Solens Stilling. Luftkredsens Opvarming ved Solen, er Aarsag til disse bestandige Winde; da Solen idelig opholder sig imellem Breddekredsene, saa bliver Luften paa det Sted, hvor den er aldeles lige oven over, stærkest opvarmet og udvidet; derved hæver den sig, flyder ud til Eiderne, efterlader et tomt Rum, som opfyldes af den lavere

Koldere Luft, der ligeledes opvarmes, og saaledes vedbliver dette Omløb. Men da det Sted, hvor dette skeer, forandrer sig, og rykker frem med Solen fra (Morgen) Østen til (Aften) Vesten, saa flyder den opvarmede Luftmasse fornemmeligen mod Østen, og den lavere koldere Luft bevæger sig derimod især fra Østen til Vesten, hvorfor, paa de Steder af Jorden, over hvilke Solen gaaer lige hen, og i Nærheden af dem, maa man lægge Mærke til en bestandig Østenvind.

Var Jordens Overflade jevn og ligedan overalt, enten paa alle Steder tør, eller ganske bedækket med Vand, saa vilde Østenvinden paa den nævnte Maade stedse herske mellem Bændekredsene. Men der ere mange Hindringer i Vejen. Oceanet er afdeelt ved to eller tre Landtunger og mange Der, hvilke ikke modtage Varmen paa samme Maade som Vandet, hvilke modstaae Vinden og ofte give dem en modsat Retning. Overhovedet modtager Vandet ikke Varmens og Kuldens Afverling saa hurtigen og stærk, som Landet. Den sandige Jordbund i Nigritien, for Exempel, bliver meget stærkere opvarmet af Solen end Havet, derfor maa den koldere Luft fra Havet stryge forbi, og for-

aarsage fra Den Palma *) langs med Kysterne af Biledulgerid og Nigritien en bestandig Nordvestvind. Ligesaa er Jordbundens Beskaffenhed i Guinea og Biafara, hvorved der fremvirkes en Tilstrømmen af den koldere Luft fra det æthiopiske Hav af, og en Søndenvind langs Kafferkysten og Angola. Af lignende Grunde lader der sig noget forklare om Vindenes store Forskjellighed paa Kysterne. Den almindelige Østenvind finder man paa den østlige Kyst af Afrika, allerede 15 Mile ude fra Landet; paa Kysten af Amerika derimod, ikke førend 50 Mile derfra. Naar Havet er stille, hersker den med mere Styrke og Bestandighed, fordi Modstanden er sjeldnere og ringere. Under Vinien er Himmelen fra Mars til September klar, men i Januar rejse Stormene sig, som henimod den sydlige Bredkreds stedse blive almindeligere og heftigere jo større Bredden er. De komme almindeligviis fra Vesten, saa det har Anseende af, at Luftstrømmen brydes af Andesbjergene **) og ledes efter deres Retning.

Til de periodiske Vinde høre foruden Pas

*) En af de canariske Øer ved Afrika.

**) I Amerika.

fatvindene eller Monsonerne i det indiske Hav; ogsaa de afvejlende Land- og Sø-Vinde paa Ky-sterne af den hede Zone. Landvinde blæse om Natten udad Søen, Søvindene om Dagen fra Havet indad Landet. Saaledes begynder almindeligvis en Østenvind fra Havet klokken 10 om Formiddagen, derimod Kl. 6 eller 7 om Aftenen en Vestenvind fra Landet, hvilken varer hele Natten. Søvindene ere stærkest ved Forbjerge, svagest i Havbugter, herske rundt om Der og ere regelmæssige i klart Vejr. Dog gaae de aldrig langt ind i Landet. Landvindene gaae fra Midten af Derne ud til alle Sider; undertiden naae de neppe ud over Strandbredden, undertiden gaae de en halv Mil og videre ud i Søen. Jo stærkere de ere, des fortere vedholde de. Fra Forbjergene komme de svageste Landvinde, derimod ere de stærkest i Havbugter.

Disse Erfaringer sætte det udenfor al Tvivl, at Land- og Sø-Luftens ulige Opvarming og Afkøling indeholder den sande Grund til disse afvejlende Vindoe. Om Natten bliver Landet hurtigere kjølet, og den lavere tættere Luft udbreder sig mod den paa Havet liggende tyndere, hvorimod det modsatte skeer om Dagen formedelsf Landets hurtigere og stærkere Opvarming.

Passatvinderne, Mussoner eller Monsoner ere Vinde, som i en Tid af Aaret blæse ad een Kant, og den anden Tid ad den ganske modsatte. De ere især hyppige i forskjellige Egne af det indiske Hav.

Imellem Madagaskar og de afrikanske Kyster blæser Sydostvindene fra October til Maj, men den hele øvrige Deel af Aaret Vestenvind. Imellem Ujan, Arabien og Malabar og i den bengalske Havbugt indtil ned imod Erienen, herster fra April til October en heftig Sydvestvind med sorte Skyer, Regn og Storm, men de øvrige sex Maanedre er Himmelen klar, og en mild Nordvest blæser. Imellem Madagaskar, Java og Sumatra, blæser Sydostvind fra Maj til October, men den øvrige Deel af Aaret er Vinden Nordvest. Fra Sumatra, langs med den chinesiske Kyst, herster Nordnordost i October og de følgende sex Maanedre, men den øvrige Deel af Aaret Sydsydvest. Imellem Java, Timor, Nyholland og Nyguinea deler Vinden sig det første halve Aar efter Nord og Nordvest, men fra April afgaer den fra Sydost.

Men man bemærker ogsaa det samme i andre

Havne. Ved Kysten af Brasilien er Vinden fra April til September Sydvest, men siden Nordost. Fra Carthagena til Portobello blæser Nordostvind en Deel af November og de følgende Maaneder indtil Midten af Maj, denne Aarstid holdes for Sommer, og de herskende Vinde hedde Biges. Siden kommer Sydvestvinden.

Naar Passatvindene vexe om, er Luften paa nogle Steder ligesom raadvild hvor den skal vende sig hen, hvorved gjerne Regn, Torden og Storme indfinde sig; men paa andre Steder gaaer den hurtigen over i den modsatte Retning.

(Sluttes i næste Nummer.)

Øversat af Banquecommissair Collin.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 45.

Mittende Aargang.

Løverbagen den 14de November 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

Om Vinde og Vandhvirvler.

(Sluttet. See No. 44.)

Uarsagerne til disse Vinde ere endnu ikke ganske udviklede. Da de afveje efter Aarstiden, saa seer man let, at Solens Stilling, og Varmens og Kuldens Omverling i Luftlagene af de til det ind disse Hav grændsende Lande maae have fortrinlig

Deel deri. Hertil kan nu Jordens Bessaffenhed, Bjergenes Beliggenhed, Sneens Smeltning og deslige, bidrage meget.

I de tempererte og kolde Zoner herske ubestandige Vinde. Der er vel altid paa ethvert Sted visse Vinde hyppigere end andre; men de indfinde sig ikke til bestemte Tider eller efter en vis Orden.

Hes os blæser Winden om Foraaret ofte nogle Uger fra Norden, fordi Luften der udvides af den opstaaende Soel; men om Høsten trækker den sig igjen sammen, og giver Ejlighed til Søndevinde.

Vinde, som komme fra Havet, ere almindeligviis svangre med mange vandfulde Dunster, som de strax lade falde paa det faste Land. De ere, som Vestvinden, der kommer fra Nordøen, skarpe og skadelige for Træer og Planter.

Naar en heftig Wind pludseligen farer ned fra Skyerne og omkaster Huse eller Træer, hvilket hel den gaacr for sig uden Skybrud eller stor Hagel, saa kalder man den en Orkan.

Hvirvelvinden — den kaldes ogsaa Typhon, efter et affhyeligt Havudyre, som aad alting — drejer sig som Lynet om i en Kreds, og river undertiden hele Huse, Træer og andre Ting op af Grunden og fører dem med sig som op ad Skruer gange paa Toppen af høje Bjerge, hvilket omtrent

i Aaret 1739 skeete ved Hof i Vogtlandet, og for 20 Aar siden ved Droppau i Slesien. Den ødelægger i et Par Secunder heele Byer og smaa Der, saa at man hoerken seer Huse eller Døeg, hoerken Træer eller Plantager mere, da den ikke sjelden tillige slaer elektriske Funker, og med stærk Torden fuldender de uhykkelige Egnens Fordærvelse, som træffes af den. Storme af den Slags finde hyppigst Sted om Sommermaanederne i det indiske Ocean mod Siam, China, Japan, og synes at fremkomme ved to modsatte Vindes Sammenstød, eller ved en hæftig Vinds Stød mod een eller anden Hindring.

Disse Vinde strække sig i en Runding ofte neppe halvtredstindstyoe Skridt; de løbe hen over Jorden, og naae til de nærmeste Skyer, da de, som en Skrue, hvirvle alle lette Ting, som de faae fat paa, op i Vejret. Hvo som er noget boite, seer denne Hvirvel, i Stikkelse af en tragtformet graae Skye, der har nedladt sig paa Jorden med dens Spielse, løbe hen over Marker og Byer. I bjergfulde Egne ere de i Tydskland just ikke sjeldne, især naar Luften er overtrukket med Jordenskyer, eller ogsaa uden disse er stærk elektrisk, de tage Høestakke og Nøg af Markerne, Bløgetal fra Blegene, hvorfor ogsaa eenfoldige Folk troe, at Hvirvelvinden er en Drage, som tager disse Ting. for

at bringe dem til onde Mennæsker, som gjøre den Tjeneste.

Saadanne Hvirvler eller Vejrstøtter have ofte 50 Favne i Gjennemsnit. Bestaae de af Vand, ere de gjennemsigtige, men for det meeste indven, digen hule og udenfra omgione med en Mængde Draaber, som udbrede Regn rundt om dem, og hvorved deres Udseende bliver mørk og tyk. De nedstige fra Skyerne i Dannelsen af en omvendt Kugle — eller ogsaa opstige de fra Havet. — Havet synes at kaage under dem og give en Røg fra sig, som sliger op med Støtten. Den varer forskjelligt længe; ofte forsvinder een, og der rejse sig strax andre paa samme Sted. Forster saae en saadan Støtte forsvinde ved et Syn. Skipperne pleje at fyre paa saadanne Vejrstøtter, for at forstyrre dem. Man har ogsaa sagt, at de skiltes ad, naar man anbragde skarpe Knive og Kaardeklinger paa dem. Dette maae fornemmeligen være Tilfældet med dem af mindre Omkreds, thi ofte have de ikke mere end en Fod i Gjennemsnit. Man har ogsaa iagttaget Røgstøtter paa Havet, hvilke vare vel 250 Fod høje, men kun 12 i Gjennemsnit, og have løbet Skibene forbi i en Afstand af 18 Favne. De maae have været ualmindelig brede, thi de have udbredt saadan en Varme, at Esfolkens vaade Klæder have røget.

Ogsaa paa Landjorden opkomme, skjøndt sjeldnere, deslioe Vejrstøtter eller Hvirvler, hvorved enten den nedstrakte Sky, eller den optrukne Støtte af Støv, Sand og Jord bevæger sig frem med hurtig Hvirvlen, og river med sig, og forstyrer Huse, Træer og alt andet, hvad den støder paa.

Nogle forklare dem af, at modsatte, andre af at parallelle Vinde, der have en Sky mellem sig, støde sammen, fortætte en Deel deraf til Vand, og drive dette hurtigen om i en Hvirvel. Men Vejrstøtterne opkomme som oftest ved suldkomment Windstille. Dampier fortæller, at i Aaret 1674 nedstyrtede en Vejrstøtte paa Kysten af Guinea, tæt ved et Skib, som ved et stærkt Windstød blev kastet paa Siden og beskaiget men i Øjeblikket var al Wind forbi.

Andre søge Grunden til dem i Elektricitet, saa at de skulde opkomme ved en Tiltrækning mellem Skyen og Søen eller Vandet. Man kan ogsaa i det Smaa eftergjøre dem ved en Elektricismaskine.

Der gives ogsaa underjordiske Vinde, som bryde frem af de saakaldte Volushuler. Som Aarsager til dem, angiver man ulige Opvarming eller Afkjøling i sammenhængende Gange, Wind som forarsages ved et Vandfald, underjordisk Ild, den udvortes Winds Gjennemstrømning gjennem Gange under Jorden, v. s. v. Saadanne Vinde

Bryde undertiden frem fra Havets Bund, og forårsage en Brusen og Raagen i Vandet.

Vindens Nytte er forresten af stor Vigtighed, og overstiger langt den Skade, som deres voldsomme Udbrud undertiden forårsager. De have den største Indflydelse paa Luftens Temperatur, Fugtighed og øvrige Beskaffenhed. Der blande den, forhindre dens Fordærvelse, fordele Regnen, tørre Jorden, til sine Lيدر opvarme, til andre afkjøle den; de drive Maskiner, føre os fra een Verdensdeel til den anden over Havet, og angive med meest Sandsynlighed forestaaende Vejrlygt.

Oversat af Banquecommissair Collin.

Nogle Breve efter Tidens Om- stændighed.

Første Brev.

Gud ske Tak, at min Ven er vaagnet af den første behøvende Skræk, og at den har forvandlet sig til stille Smerte! Du har Ret, „Tiden læ-
ger alle Saar.“ Men naar du søier til, „selv
dette forøger i visse Dieblikke dine Lidelser, og du
anseer det for Pligt, at oprive Hjertets næsten
lægte Saar, ved atter at forestille dig Glendighes-
den omkring dig, og den vrede Magt, der frem-
kaldte denne Glendighed;“ saa paalægger Ven-
skab og Sandheds Kierlighed mig den Pligt, at sige
dig, og om, muligt, at overtøde dig, at deri ligger
en dobbelt Bildfarelse, en Bildfarelse, som jeg be-
klager, da den berøver dig Trost, og bør ikke fin-
des ved dine ellers lyse Kundskaber. Maaskee har
du Tid, til at skienke mig nogle Dieblikke.

Du taler endnu stedse om en vrede Magt,

der skal have bestemt din Fødebye saa stor Glædelighed. Rigtig nok stemmer du heri overeens med næsten Alle, der tale om overordentlige Ulykker. Men fordi en Forestilling er almeen er den jo dog ikke beviist som sand!

(Fortsættes i næste Nummer.)

Brorson,

Praest ved Garnisons Menighed.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 46.

Nittende Aargang.

Løverdagen den 21de November 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

E x t r a c t

af

Tredie Kvartals-Regnskab

for

det foreenede Understøttelses-Selskabs

Indtægter og Udgifter

fra 1ste Juli til 30te Septbr. 1807.

Indtægt.	Rdlr.	Sl.
Kassebeholdningen fra 2det Kvartal d. A. var = = = = = = (See Borgervennen No. 31 d. A.)	565	34½
A. Ugentlige Indkomster:		
For Ugebladets 19de Aargang fra No. 27 til 38 incl. og Love til nye Medlem- mer. = = = = = =	525	21
B. Kvartals-Kontingenter:		
1) For Kvartalet fra 1ste April til ult. Junii d. A. 125 Rdl. 64 S.		
2) Restancer fra de forrige Kvartaler = = 3 = 24 =	128	88
C. Paans og Forskuds Afbetaling i dette Kvartal = = =	349	—
Summa Rdlr.	1568	47½

At ovenstaaende 3die Kvartals Extract er overeensstem-
mende med Administrationens Kontrol, bevidner

Chr. Thomsen. Flor. S. J. Cantor senior.

Udgiwt.	Rdlr.	St.
1) De aarlig staaende Udgiwter: For Ugebladets Trykning og Lønningerne i dette Qvartal = = =	408	48
2) Til de aarlige Pensionister: betalt baade for dette og refter, seer for- rige Qvartal = = = =	274	—
3) Til et transportable Stats- Fonds-Beviiis, som er henlagt til Selskabets Kapital, betalt 400 Rdl. Spe- cies a 125 pr. St. i d. Courant = ,	500	—
4) Extraordinaire Udgiwter :		
a) Betalt i forfaldne Renter af ovenmeldte indkøbte Statsfonds-Beviiis 12 Rdl. 21 p.		
b) Til Speciebanken betalt 1 pr. Wille af 2de der de- ponerede Recipiser = = 1 = 49 =	13	70
Pr. Ballance bliver Kassebeholdningen til 4de Qvartal = = = =	372	25½
Summa Rdlr.	1568	47½

Kjøbenhavn den 30te Sept. 1807.

J. Nagaard,
Selskabets Kasserer.

Købte.

A n n e l d e l s e.

I General-Forsamlingen den 9de denne Maaned blev følgende afhandlet:

Da General-Regnskabet fra forrige Aar var tilbagesendt fra Revisorerne, og disse intet derved havde at udsætte, blev det fremlagt, og efter Lovens 4 Capitels 10 §. qvitteret af Repræsentanterne.

Kasserer Aagaards 3die Quartals-Regnskab for dette Aar blev fremlagt, hvilket hermed følger.

Paa Grund af at en af Selskabets Pensionister af N. Brochs Legat, forhen Kræmmee Rosenbergs var bleven ansat som Graver ved Petri Menighed, er han udtraadt som Pensionist fra 1ste Juni dette Aar, fra hvilken Tid han igien er indsgaaet som contribuerende Medlem, at regne fra den 9de April 1790, da han indkom i Selskabet; og blev blant de foreslagne Selskabets Pensionister Organist Kietzes Enke ved Lodtrækning ansat paa Pension af N. Brochs Legat i bemeldte Rø-

senbergs Sted fra 1ste Juli dette Aar med 35 Rdlr. aarlig.

Da de for i Aar indkomne Ansøgninger ere særdeles mange, og Omstændighederne fordre, at Selskabet maae hjælpe saa mange Trængende som muligt, saa besluttede Repræsentanterne, at den tredie Deel af Overskuddet i bedste Aar fra 1ste Desember 1806 til ultimo September 1807, hvilken efter forhen tagne Beslutning af 14 Juni 1802, skulle henlægges til Fondets Forøgelse, for i Aar anvendes til Uddeeling, dog for det meste til Gratification.

Som nye Medlemmer bleve antagne:

Hr. Bendix Gysen, Guldsmed.

— Kruse, Hattemager.

— Iver Nybroe, Kiebmand.

— Henrich Hansteen Neergaard, Møller,

— Bagge Petersen Bagge, Brændeviins-
brænder.

— Andreas Boy, Studiosus.

— Heining, Isenkræmmer.

— Johan Fridrich Kees, Parykmager.

Hr. Vorens Hansen, Bødker.

— Peder Melchior, Chirurg.

Administrationen for det foreenede Undersøstelsesselskab.

Chr. Thomsen. Glor. S. J. Cantor senior.

— C. Købke.

Nogle Breve efter Tidens Omstændighed.

(Fortsat. See No. 45.)

Overvej først, om du ej derved nedsætter Gud aldeles til et Menneske? Om du ej dømmes for svagt om ham, naar du blot seer hans Gang i det Store, og ikke opdager ham i det Smaa? Fordeel engang den enkelte Ulykke, som her synes sammentrængt i et Punkt, blandt Millioner Mennesker, i enkelte Stæder og Lande. Kan du endnu ansee det som en Guds Straf, og ikke snarere for naturlig Følge af menneskelig Indskrænkning, af dette Livs Ufuldkommenhed, eller enkelte Personers

Uretfærdighed? Jeg troer det sidste! Hvordan kan du altsaa slutte med Freie, da det træffer sammen her i en snever Kredss, saa er det Straf? — Maa skee lod det sig ved det forhen antagne Tilfælde paastaae med mere Grund. Man kunne indbilde sig et Misblik, at disse enkelte Mennesker havde fortient deres Elendighed ved bekendte eller ubekendte Forseelser. Men i en Stad, hvor Betgiørenhed boer ved Siden af Gudsfrøgt, der, min Ven, at troe, at Udelæggelsen ved en let erkjendt Uarsag var Gudsstraf, det heder forsættligen at ville overskue alle de Modsigelser, hvori man indvikles, blot fordi man ikke tør opofre en herskende Mening, en Levning af altfor sandselige og uphilosophiske Lider.

Jeg hører dig spørge: „troer du da ikke paa det uendelige Væsens Retfærdighed, som har Ret og Magt til, stundom ved synlige Virkninger, at erklære sig imod Lasterne? Og, da du dog ikke vil nægte sliig Skræk kan have en forbedrende Kraft, om det da er uværdigt at tænke, at Gud ved høi Stemme ville vække de dybt Sovende af Dødsflummer, kalde dem tilbage til Dyd?“ Lad os deele dette Spørgsmaal!

Hvo kunne tænke over Gud, uden at erkjende

hans Retfærdighed? Den er en umiddelbar Følge af den Egenkab, som de, der har Dine, ej kunne miskiende, jeg mener Godhed. Den er selve Godhed. Godhed uden den, det vil sige, uden Wiisdom, var Svagbed. Al Opmuntring til Ond, al Forstiel mellem Godt og Ondt, al Orden i Verden ville ophøre, naar ingen Wiisdom ledede den uendelige Godhed.

(Fortsattes i næste Nummer.)

Brorson,

Præst ved Garnisons Menighed.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 29de November, da Herr Pastor Michelsens Bidrag indkommer.

Borger = Bennen.

No. 47.

Mittende Aargang.

Løverdagen den 28de November 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pedersstræde No. 137.

Noogle Breve efter Tidens Om-
stændighed.

(Fortsat. See No. 46.)

Men kun i denne Mening kan jeg tilstaae min
Ben Begrebet om Retfærdighed; thi kun saaledes
blandes Intet i Forstillingen om Gud, der er

hans høieste Fuldkommenhed imod. Saa snart man taler om den fornærmede Majestæts Hævn, saasnart det Onde i Verden er Godtgjørelse for denne Fornærmelse, saa seer jeg et indskrænket endeligt Bæsen handle, og det uendelige svindel for mit Die.

Men følger da heraf, at den høieste Retfærdighed handler her saa synligen? Eller er det sand synligt, at den ville tale ved Gierninger, der ere saa tvetydige, og om den ingen Dødelig, som følede sin Indskrænkning, kunne sige: det er Guds Retfærdighed, der straffer! Nej, min Ven naar vi af mange Erfaringer vidste, at Gud hæv nede store Laster ved udmærket Glendighed, naar denne Glendighed, liig hin Morderengel, gik for de Bedres Huse — da ville jeg ikke sige dig imod da torde jeg frimodigen tilraabe den Lasterfulde „Gud skal komme og hevne!“ Men hvo vil hvo kan nu troe det, uden maaskee den Tankeløse, der aldrig seer omkring sig, eller om han gjorde det, dog er for svag, fra besynderlige Erfaringer, at udbrage almindelige Domme? Hvo der er mere øvet i at tænke — vil det ikke forvirre ham, at han ofte seer skyldfrie Familier Byer, hvori der dog boe flere Redelige, oftest ud

sat for Elendighed, medens lastefulde Familier og Stæder skaanes? at ofte ved Fare og Ildsvaade bliver den fattige Retskræft uden Beskyttelse, medens den rige Forbryder har en Sværm af Hjelpere, der havde frelst ham, om han var bleven truffen af Ulykken? Uskyldige Børn, diende Spæde Syge, Døende ere just ved disse Leiligheder de næst hjælpeløse? Siig mig dog, hvordan kan alt dette forenes med din Mening, Guds Hevn har udbredet Elendigheden over din Fødebye.

Seg veed, at du tænker saa rigtigt, at du endog i den formeente Hevn, ærer den velgiørende Haand, som kun saarer for at læge. Du kaldte o selv denne guddommelige Tilskikkelse „høie Stemmer, der kalde os til Dyd og Pligt.“ Men kan dette Diemeed ikke opnaaes, uden naar jeg anseer den Ulykke for umiddelbar Udbrud af Træde? Eller alder det bort, naar det var mig sandsynligere, at denne Begivenhed var mere Guds Tilladelse, end Villie; naturlig Folge af Europas politiske Stilling og enkelte Menneskers sæle Statskonst, der ligesaa vel kunne truffen Kiøbenhavn, om alle ens Indvaanere havde været de uskyldigste Mennesker? Foreen nu denne Tanke med andre upaatvivelige Sandheder og Erfaringer, og der vil have

fla fulde Rigtighed. Guds Retfærdighed vil forestille sig i klareste Lys.

Til ingen Tid føler man tydeligere den uendelige Afstand mellem Religion og Irreligion, end i Vidensers Stund. Til ingen Tid lønnes hiin og straffes denne mere, og saaledes er det ikke egentligen Gud der straffer, men Mennesket selv, der i denne haabeløse Tilstand levende føler, hvordan den foragtede Lyd. hevner sig paa ham. Den evige Forbindelse mellem Sædelighed og sand Lyksalighed, mellem Usædelighed og Ulykkelig, hvis Bedlignelse er den Retfærdiges uforanderlige Villie, medfører nødvendig, at de Skiebner, som Døde og Gode vel have fælleds med hinanden, dog virke langt anderledes paa hine end paa disse. Kunne end hine ikke sige, at denne Ulykke er Følge, eller om du vil, Straf for deres forrige Liv, saa maa de dog ansee den Modløshed, hvormed de bære den, Tabet af deres alle Tilfredshed tilligemed Tabet af deres jordiske Løder, den fornyede Grindring om deres flættede Handlinger, saa maa de — siger jeg — dog sikkert ansee alt dette for Følge; ligesom alle gode Mennesker maa føle sig uudsigelig lønede ved den Sikkerhed og Fred, der grunder sig paa Go-

der, som Luerne ikke fortære, Bomber ikke knuse. Hvor mærkelig maa denne Forskjel være bleven for dig, ved Synet af de mange Ulykkelige omkring dig? At Bøvløsthed om sand Dyd og fast Tro paa Gud hæver Sielen, eller dog giver Kraft til at bære og taale; den onde Samvittighed udbreder Modløshed, der ej kan modtage nogen høiere Trost; sikkert har du bemærket det af den forskjellige Fatning, med hvilken de bære Elendighed og Trængsel.

Og nu, sig mig, min Ven, ifald du endnu elsker Sandhed som du tilforn elskede den, var det ikke viisere og bedre, naar man afholdt sig fra uophørligen at sige: „Det er vore Forbrydelsers Skyld, at vi saaledes straffes! Det er Følgen af vor Uretfærdighed, vor Haardhed mod Nødlidende, vor Døselighed, vor Overaad, Bøvløst, Ugudelighed, at vi have lidt saa meget, tabt saa meget!“ Thi hvordan passer dette sig paa den bedre Deel, der føler sig reen fra disse Forseelser? Hvordan paa de mange Indvaanere, der ej kunne adskille Høire fra Venstre? Skulle Gud saaledes fordærve den Ukyldige med den Skyldige? Det være langt fra Verdens Dommer! Men hvor langt anderledes maatte de Forestillinger virke: „Naar vi nu see os berø-

vede vore Ejendomme, ofte afviises med Kulde og Haardhed af dem, som vi bede om Hielp, hvor slemt, isald vor Samvittighed da siger os: saaledes viste jeg den Bedende bort! Naar vi nu maa nødtørstigen opholde vort Liv, vel os, naar vi altid vare vante til Arbeidsomhed, ikke forkælede, ikke glemte i Dverflødighed, at ogsaa den kan faae Ende! Naar vi nu tænke tilbage paa de Dieblikke, hvori den rædsomme Efterretning traf os, vel os, naar den traf os i meneskkelig Daad, eller i Arbeidsomhed; thi vare vi virksomme ved Uretfærdighed, eller ved at undertrykke Svage, eller i Forsængeligheds og Bøllysters Tjeneste, hvor maatte da Tanken om den, plage os! Naar der nu ingen anden Hielp er for os end fra den Usynlige, da vel den, der altid holdt sig nær til ham! Den Retsklafne er friemodig i Ulykken, men den Easte-fulde er alene med den sørgelige Bevidsthed om et bortødslet Liv."

Den strenge, sande Philosophie — og Religionen kan aldrig være i Modsigelse med den —

har Intet at erindre herimod, men i de sædvanlige Forklaringer over ulykkelige Tilfælde, finder den blot Gientagelser af gamle vildfarende Sætninger og Fordomme.

Dersom det ikke trætter dig, saa lad mig endnu sige dig et par Ord om en anden Vildfarelse, der synes mig ligesaa farlig for din Røe. Du holder det for din Pligt: „at oprive de næsten lægte Saar ved hine Forestillinger.“ Formodentlig anseer du det for Uret at være glad, medens Andre liide; eller Siels Munterhed anseer du for Letsind, ved et Uveir, som engang brød løs og maaskee forkynder nye Slag. Jeg kan tænke mig denne Følelse, men ikke forsware den. Er der noget Sandt i Alt, hvad ieg hidtil har sagt, saa ere disse bange Anelser forgieves. Sæt at der om saa Uger mødte en anden Stad, en lige Ulykke; ja, Tiid og Omstændigheder havde de fælleds, men ellers ingen Sammenhæng. Den Maade, hvorpaa Mennesket dømmes

og handler, vil han gjerne paadigte Guddommens Handlinger og Domme; jo mere hans Siel er stemt til sørgelige Forestillinger, desto mere søger den at finde Grunde, der skulle stadfæste hans Formodninger.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Brorson,

Præst ved Garnisons Menighed.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 29de November, da Herr Pastor Michelsens Bidrag indkommer.

B o r g e r - B e n n e n .

No. 48.

Nittende Aargang.

Cøverbagen den 5te November 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

Nogle Breve efter Tidens Om-
stændighed.

(Fortsat. See No. 47.)

Dg vare de rigtige — hvad vinder du ved denne
Tungfind? Skulle vi ikke ogsaa see den kommende
Ulykke med Frimodighed imøde? Kan da nogen

Plage — nævn den største du veed — berøve os, hvad der skulle være en Deel af vort Bæsen — vor Troe paa Gud og vor Dyd? Kan selve Døden fordrive os af vor evige Faders Rige, og unddrage os hans Haand, der styrer Alt for os? Skulle vi ikke glemme hvad der er forbi — var det end vor Stads Ruiner? Skal vort Mod ikke styrke den Modløse? Vår Tilfredshed redde Religionens Ære? Vor Troe seire over vor Sorg? Vort u dødelige Bæsen have sig over vort dødelige Bæsen, dog jo ikke gandske tabte, Fornødenheder? Naar Andre forsage, ville vi beviise vor Kristendom, saa vi overgive os til dens Wiisdom, uden hvis Billie ingen Spurv falder og ingen Lue fortærer?

U n d e t B r e v .

Du føler det Sande i nogle af mine Tanker i forrige Brev. Men dog har du endnu meget at indvænde. Snart troer du, den hele hellige Historie stadfæster din Forestilling, at store Ulykker ere Guds Domme; snart seer du intet andet Maaal,

end at antage, „at Gud endelig“ — saa udtryk-
 ker du dig — „maatte lade det af Glødens Bæ-
 ger berusede Folk tomme sin Bredes Kalk, for dets
 Døertrædelsers Skyld.“ I Dag blot Noget om
 din første Sætning!

Seg maa tilstaae, at der i Bibelens gamle
 Historie gives Steder, som tale i samme Tone,
 hvilken du undertiden har efterlignet. Folks
 forskellige Forsatning, Forsynets Opsyn over
 samme, udkrævede sandkelige Beviiser for dets
 Varighed, saaledes skulle Tanken om den, over det
 vaagende Guddom fornyes. De umiddelbare Aa-
 benbaringer, der tillægges Propheterne, som Gud-
 dommens Fortroelige, behøvede Stadfæstelse, og
 denne Stadfæstelse var ofte haarde Skjebner, hvilke
 de har forestilt som Følger af Forseelser. Det
 kunde de virkelig ofte være, uden at man behø-
 vede at antage Guds overordentlige Mellemkomst.
 Naar Staten svækkede sig ved allehaande Eafter,
 naar dens Fyrster sluttede skjendigt Forbund med
 Afguderne, saa var det naturlig Følge, at han
 nu ej formaagede saa meget mod Fienden som til-
 forn, og oftere blev overvundet end vundet. Havde
 man ved mere Religion og mere Dyd styrket sig i
 Troe paa Gud, saa vilde man ogsaa have kæmpet

med større Mod. Stæders og Provindsers Udelæggelse, Betræking, Bortførelse i Fangenskab — vare de ikke Straffe for udbredt Fordærvelse, uden at Gud behøvede at gjøre Mirakler for at lade dem komme? Og kan ej Moralisten ansee Ulykker i Krig som Straf, naar den var Folge af Overmod, eller Forræderie, eller uretsfærdige Undertrykkelse? Men hvad beviiser Alt dette. I hine er Sammenhæng mellem Uarsag og Følger umiskienkelig, men hvordan hænger et skændigt Ministeriums Grundfætninger, og det grusomme Overfald, det bød, hvordan hænger det sammen med en Stads Daarligheder og Laster? hvordan kan du slutte, at, fordi Gud ikke gjorde Mirakler, for at hindre de naturlige Virkninger af Bomber og Kugler og Brandpile, at han derfor var vred paa dette enkelte Sted?

Og hvad, om jeg nu af denne samme bibelske Historie, der bragte dig paa hin ængstelige Forestilling om en udbrydende Straffedom, om jeg deraf kunde vise dig det Modsatte! Forestillingen om en hevnende Gud, der hersker endnu saa almindeligen iblandt os, formildes endog i hine tidligere Skrifter, hvor vi dog ei bør søge saa fuldkomne religiøse Begreber, og vor største Lærers

Underviisning befrier os aldeles fra dem. Vil da, min Ven, endnu gjøre mig den Bebreidelse, at mine Ideer vare mere fornuftige end Bibeliske? To Ord, som jeg desuden saa ugierne ser, man sætter imod hinanden.

Had os faste et Blik til hine Verdens første Tider! Hvad lærer os da den saa særdeles interessante fortalt Historie om Abrahams Forbøn for Sodom? Siger den os ikke, at hin Gudstilbeder, maaskee den Mand, der blandt alle sine Samtidige tænkte værdigst om ham, at han fandt den Tanke utaalelig, at Gud skulde ødelægge den Retfærdige med den Uretfærdige. At endog ti syntes at være et for stort Offer for en heel Stad af Syndere, og denne ikke forgaaer, førend det endnu ringere Antal af Skyldfrie er frelst. *) — Forskjar Historien om Jonas hvordan du vil, som virkelig Tildragelse eller lærerlig Digt — kun at du ikke misliender deri den Underviisning, at de mange Uskyldige afholdt Guds Haand — naar vi ville tale menneskeligt — fra almindelige Straffe. Og naar alt dette ikke er dig nok, saa hør en Stem-

*) 1 Mose Bog 18, 20 til 33.

me, der dog sikkert maa være dig ærværdig. Da Jesu Disciple sluttede, at siden et Menneske var blind fød, saa maatte han eller hans Forældre i høi Grad have syndet, at Gud saa tydeligen turde hevne det, da nægtede han jo begge Deele, og giver dem den herlige Synspunkt, at betragte denne Lidelse som Guds Forherligelse. *) Da de fortælle ham den haarde Skiebne, der havde truffen nogle Galilæer, giver han til Svar: "Troer I, at disse vare Syndere fremfor alle Galilæer, fordi de lede dette? Sikker ikke!., Og, for at forekomme lignende Domme, sier han til. Vare maaske de atten, som Taarnet i Soloa knuste, værre end Jerusalems Indvaanere? Jeg forsikkrer eder, det vare de ikke., **)

Forlad derfor dog en Forestilling, der — det siger mig Tønen i dit Brev — berøver dig denne roelige Hengivenhed, som er et kosteligt Gode for en Lidende under saa sørgelige Tilfælde. Det gjør mig ondt, min Brøder! at du saa aldeles mis kjender vor gode Fader, og næsten bestandig taler om

*) Johannes 9.

***) Lucas 13.

ham som om den Dømmende. Hvor langt lettere blev dit Hjerte, naar du henvendte dit Die til den for os sørgende Godhed, hvorpaa du dagligen modtager Beviser; naar du hellere bemærkede, hvordan det Onde selv fremvirker det Gode, og han aldrig paalægger mere end vore Kræfter kunde taale. Du formoder endnu fiedse Gud i Jordskielv og Storm, og dog — lad mig blive ved Prophetens *) skionne Billede — see, i den milde Lufstning, der formindsker Videlsers Heede, kuns deri er Gud!

Tredie Brev.

Jeg skylder dig endnu et Svar. Naar Straf, siger du, ikke er Maalet — hvad da?

Men, min kiere Ven, ere vi vel ogsaa besviede, til et spørge saa dristigt derom? Maae vi arme Kortsynede da forstaae alle de Hensigter, som den Ubegribelige har, naar han handler? Lad os end

*) 2 Kongere. 19, 11 og 12.

antage, at han ved denne Ulykke havde handlet langt mere umiddelbar, end ved andre daglige Tilfælde. Kunne vi forstaae, hvordan det Gode kan faae Dørvægt over det Onde i fiernere Følger? Thi denne Dørvægt maa sikkert være der, ellers havde det været let, at lade den anden Skaal stige.

(Fortsættes i næste Nummer.)

Brorson,

Præst ved Garnisons Menighed.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 49.

Nittende Aargang.

Løverdagen den 12te December 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pedersstræde No. 137.

Nogle Breve efter Tidens Om-
stændighed.

(Sluttet. See No. 48.)

Endnu mere! Du borde aldrig troe paa, at et uendeligt fuldkomment Væsen, nogensinde kunne giøre Straf til sit høieste Maal. Og naar du ej betænker dig paa, at ansee de ulykkelige Tilfælde,

der møde enkelte Mennesker, som vise Opdragelses Midler i Forsynets Haand, for at de skulle werde mere forsigtige og betænkssomme, saa veed jeg ikke hvad der kan forvirre dig ved mange enkelte Menneskers forenede Ulykke.

Dg nu sig mig, hvordan kan du misliende denne forbedrende Kraft i Ulykken, der traf vor Bye? Hvordan endnu stedse see hen til denne Tilbragelses mørke, redssomme Side, uden at tænke paa den lysere? Naabne blot dit Øie, see paa de Ulykkelige omkring dig, og du maa tilstaae, at du allerede saa mange Dydens Frugter komme til Modenhed under Videlsers Hede, eller der dog bleve drevne tidligere til Modenhed end ellers.

I den korte Tiid siden 20 August, blev der sikkert sendt, fra de Lidende eller dem, der toge Deel i deres Skjebne, flere Bønner op til Gud end ellers maasse i heele Aar. — Siig ikke for hastigen: „Liden Binding! Den skændige Forbryder beder i Storm, og vedbliver dog at øve det Onde.“ — Jeg veed ret godt at disse Bønner ere ofte saa mekaniske og tankeløse, som de fleste udvortes religiøse Handlinger. Men dog kun for en Deel! Sigesaa vist vare de hos Mange den første Gienopvækkelse af een alt for længe glemt Følelse for Gud, vor Fader og Herre; Udtryk af en, lad være svag, dog velgiørende Følelse om vor Af-

hængighed af ham, af Tillid til hans Magt og Godhed. Ligesaa vist ere Mange, der uden saadant Rygstøtte havde vedblevet at leve, at sværme i uophørlig Tummel, ved disse Nedfælder først blevne opmærksomme paa sig selv, og have seet, at uden saadant Ulykke havde de vedblevet at arbejde paa deres Lands Fordærvelse. Ligesaa vist er Forbøn for de Ulykkelige blevet en Klude til Velgjørenhed, den elskværdigste blandt alle selskabelige Dyrer. I det Mange bad blot om Hielp og Understøttelse for sig, tænkte han maaskee først paa, at Gud just ved ham ville høre denne Bøn, at han ved sin Overflod var nærmest kaldet til at gjøre vel, at hans Udgifter ikke stode i rigtigt Forhold til det Lidet, han gav den Trængende. — Siig mig, om dette bedre Sindelag ikke overveier Tabet af en Mængde forgængelige Goder?

Endog Belønning for det Gode kan i Angestens Time være tildeelt Mange. Religionens hele, velgjørende, høie, guddommelige Indflydelse, som hæver Manden over det Jordiske, virkede sikkert paa Mange saa levende, som den ellers aldrig i nogen Forsatning havde virket.

En omvandrende Mand, der havde tabt Alt, fandt i nogen Afstand fra et brændende Huus, en Kvinde siddende, kun halv paaflædt, som hun var flygtet, forladt af Alle, undtagen — som hun

sagde — af Gud. Hun syntes at være i en besynderlig Sielsstemning. Han havde allerede gaaet hende forbi, da han endnu engang vendte sig om, for at tale med hende: „Kan jeg hjælpe dem, skønt jeg selv næsten har Intet uden Medlidenhed og saa Penge?“ — De kan ikke! Men jeg er ikke hjælpeløs. Jeg har bedet om Fatning og Hengivenhed, og venter nu rolig, hvad der endnu skal møde. — „Kan der endnu komme Noget værre?“ — Efterretning, at mine Børn ere opbrændte eller knuste. — „Kunde de bære det?“. — Jeg haaber det, Gud vil styrke mig. Han gav dem, tager han dem bort, saa undvige de en Verden, hvor Forsørelse og Gaster true, og jeg kan døe roligere — Min Ven kunde ej taale dette Syn, og i det han vendte sig, for at lade sine Taarer rinde frit, hørte han hende endnu sige: „Vi leve eller vi døe, saa høre vi Herren til.“ Hvor stor bliver Menneskets Siel ved Religion og Dyd!

Føi endnu til, at dog sikkert Nogle, siden dette traf, holdt op at synde — villig eller tvungen; dog i begge Tilfælde til deres Lykke. Summen af det Onde tog dog i det Hele og hos Enkelte af, Summen af det Gode tog til. Kan dette ej have de saligste Følger for dem i Videlsens mørke Tider? Det at de maa indskænke sig, frostager sig overdrevne Fornøielser og Doerdaad, den stærke Dyrbeviis-

ning, hvor svagt Haabet er paa Alt, hvad der blot er Støv og kan vorde Aske, — kan den igien oplivende Menneskelighed, kan denne Underholdning med alvorligere Tanker — kan dette Alt danne, ikke dem, saa Livet nu vorder dem nyttigere, og Døden lettere for dem, der berusede af denne Verdens Smaating saa fiendne skue ud over Graven, og for dem, den kommende Verden blev alt for nye, til at de kunne finde Lyksalighed i den?

Disse ere blot nogle af de mange Maal, som vi Kortsynede saa tit misliende. Men ville du vel, endog efter blot at have agtet paa disse saa, endnu engang spørge: Naar Straf ikke var Maalet — hvad da?

Brorson,

Præst ved Garnisons Menighed.

Danzigs Besæjring i Mærket 1807.

Solamen miseris, socios habuisse malorum *).

Danzigs Beliggenhed er romantisk formedelst de Høje, som omgive den; Omegnen er ualmindelig frugtbar, dog holdes Staden selv ikke for at være sund, fordi den ligger for dybt, saa godt som i Vand, og er omgivet af meget høje Volde. Stadens Rigdom, samt alle dens nyttige Indretninger, Kirker, Bygninger, Seeværdigheder, og dens stærke Befæstning skyldes Vindskibeligbed og Handel, fremsor alt dens lykkelige Beliggenhed i Nærheden af Søen, og ved sejlbare Floder. Langt tilbage i Tiden kom Skibe fra England, Holland og Frankrige, og hentede deris Korn her.

Denne Handels Plads hedde med Rette: Nordens Kornmagazin. Den drev desuden betydelig Handel med Træ, Potaske, Uld, Fjæsk, Hør, Tran og Huder, samt Kjøb og Sl. Indbyggerne tillagde sig flere Rigdomme, og deraf hente aluucenlyttige Anstalter, Opskringshuset, Indpødningsstiftelsen, Hospitoler og Forsørgelsesindretninger her. Sprinselse. Gødgjorenhedsaanden udmærkede stedse Indbyggerne, og lever endnu frjøndt i ringere

*) Det er Træf i Ulykken, ikke at lide eene.

Grad inden Danzigs Volde. Den rignes at have 60,000 Indbyggere.

De vidtløstige Fæstningsværker ere anlagte efter den gamle Maade, og fordre en stærk Besættning. En Hovedfejl begik dens ældre og nyere Ingeniurer, at de ikke enten fløjede de nærliggende Høje, som Sigangerberg, Stolzenberg og Sudenberg, eller forbandt dem, ved Redouter og Løbegrave, med Hovedværkerne, Bichoffsberg og Hagelsberg. Fæstningen bestaaer af mere end 20 Bolværker, tredobbelte Vindebroer, høje Volde og brede 20 Fod dybe Grave.

Allerede i Aaret 1734, da Staden tog den ullykkelige polske Konge Stanislaus's Partie, erfarede den, at alle disse Bastion-r og høje Volde ikke hjalp til at afværge dens Udeleggelse, fordi den kunde skydes i Grund fra de frie Høje.

I den senere Tid, paaftaaer man, ligesom Luxus og Velstand tog til, astog Omhyggelighed for Forsvarsvæsenet, og først, efter Slaget ved Jena, vækkedes Bedkommende af deres Slummer. Nu blev der over Hals og Hoved anlagt Skanser, men de ovennævnte Høje omkring Danzig og flere Steder, hvor Redouter burde have været opstaaede, bleve urørte, uagtet man havde Tid fra October (1806) til Marts (1807) og uagtet man havde alt hvad der behøvedes.

En sammenhængende Forpostskjede kunde have forebygget adskillige Uheld, men den fandtes; vel bleve enkelte Troppeskor udsendte, men enten vare de ikke behørigen understøttede, eller de paa Halvvejen fik Ordre at vende om igjen.

Faren var endnu langt borte, da man i Danzig begyndte at tale om Forstædernes Sløfning, som satte Beboerne i megen Angest og Skræk. Dgsaa der løve alle Afdomsbrevene paa, at Ejerne i Belejringsstilfælde vare forpligtede til Nedbrydelse, — og paa egen Bekostning.

(Fortsattes i næste Nummer.)

B o r g e r = B e n n e n .

No. 50.

Nittende Aargang.

Lørdagen den 19de December 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pedersstræde No. 137.

Danzigs Belejring i Maret 1807.

(Fortsat. See No. 49.)

Pladsene i Egnen der omkring: Dirschau, Møve, Star-
gardt og den rige Werder bleve af Streispartier
plyndrede, opbrændte og ødelagte.

Efter de ulykkelige Tildragelser ved Auerstädt

(Gena), Halle, Magdeborg, Prenzlav, Lybel, o. fl. St. indfandt sig endeel Overløbere og Kansjionerte i Danzig. Deraf blev organiseret en Grenadeerbataillon af de smukkeste Folk; ligeledes en Escadron røde Husarer. Da det manglede paa Baaben og Heste, gave Danzigerne hvad de kunde. Der skedte fra Officerer Opfordringer til Danzigerne om frivillige Bidrag, og til Danzigerinderne om at levere deres overflødige Smykker; begge Dele lykkedes.

Hidindtil bestod den egentlige Fare i modsigende Nygter og Eogne; men nu befalede Gouverneuren at opmaale Forstæderne Neugarten, Stolzenberg og Skotland. Allerede Mucligheden af Nedbrydelse gjorde en overordentlig Sensation; Neugarten bestod af de skjønneste Huse og Havebygninger, smaa Landsteder m. m. Husene havde samme Priis, som de i Staden; mange Kapitalister havde Penge staaende veri. Handel og Vindskibelighed blomstrede i denne smukke Forstad, som havde Fortrin for sin sundere, som skjønnere Beliggenhed. Flittige Haandværkere, som i Staden ikke kunde overkomme det dyre Mesterstykke, besatte sig her; hvert Hus var et Nærings- eller Eysted. Kun Siderne eller Gangene til Stolzenberg og Lausen-

berg, som f. Ex. den skotske Gang, var beboet af tiggefærdige Folk, og Husene elendige. Det vrimlede her af Beboere, og hele Forstaden var med det tilgrændsende Schidlig en liden Berden for sig. Der var et Gjordemoder-Institut, et fortreffeligt Apothek, en Kirke og flere smukke, nyttige Bygninger; i de utallige Haver brugtede Træerne af Frugt.

Faa Dage efter skedte Nedbrydelsen, i en Strækning af 400 Alen fra Stadens Porte: De Fattige maatte uddrives med Magt. Lyve og Skjelmer vare ogsaa her virksomme, og stjal hvad Ejerne ej strax kunde bjerger. De Fattige laae under aaben Himmel, og Gouverneurens Befaling lod, at ingen maatte flygte til Byen, men tye ud paa Landet. Danzigerne viste sig, som forhen, velgjørende, og understøttede Armoden af alle Kræfter.

Tidenderne bleve værre og værre. Følgerne af Slaget ved Pultusk svarede ikke til Forventningen. Mange Folk fra Landet flygtede med deres Gendele til Staden; fra Smaastæderne indløb de sorgeligste Efterretninger om Smaa Fægtninger til Tab for Prussierne. — Saaledes henglede de første

Dage af Marts, da paa en Torvedag Allarmtrommen pludseligen høedes, og Raabet: Fienden stormer paa tre Kanter, løb fra alle Sider. Det var blind Allarm; thi man havde ingen Kundskab om Fiendens Stilling, man hverken recognoserede eller spejdede.

Garnisonen bestod nu, førend Russerne og de provisoriske Batailloner kom til: af sexten tusende Mand; og mere end 5000 kunde have været bevæbnede.

Det første Corps, som stormede Danzig, for det meste Badnere, bestod virkelig ikke af flere end sex til syv tusende Mand.

Imidlertid gjorde Fienden Fremmskridt med sine Brandanlæg paa Stolzenberg, Neugarten, Lauenberg, Grund, Petersbogen og Skotland. Denne sidste rige Forstad, bestaaende mest af Fabrikker og Vareoplæg, gik op i Luft; i nogle Timer brændte for Millioner. Den var især beboet af Jøder og Mnemoniter, og dens Ødelæggelse var et sandt Tab for Handel og Industri. Den var fuld af Weikebryggerier, Brændeviinsbrænderier, Sæbesyderier, Lædersfabrikker; Udsalgssteder af uide,

Lærreds- og Jern-Varer. — Forstaden Grund var beboet af ganske fattige Folk og bestod af smaa Huse. — Petershagen var hverken riig eller smuk, men havde en behagelig Beliggenhed. — I Stolzenberg boede Haandværkere og Fabrikanter; Staden var meget romantisk ved dens Terrasser og Haver; den var reen og net, mere beboet af velhavende og tilfredse, end rige Folk. — Lausenberg var ligeledes en ved Bjerget hængende Masse af flatte Huse, hvori der meest boede Daglønnere og Arbejdsfolk.

Gouverneuren, Generallieutenant Mannstein, blev kaldet bort, og Grev Kalkreuth, der forhen havde været Gouverneur, kom til Ekibis fra Pilsau og Kenigsberg, og tog hans Post, og blev modtaget jublende som en Fader og Frieser. Nu forandrede Scenen, Borgerfanerne bleve organiserede og trak op, hvorved Soldaten fik Veltelse. For at standse Opdrækkere, bestemte en Løst Prisen paa Urter, Gryn, Meel, Flesk og Brænde.

Med Greven ankom nogle russiske Bataljoner under Fyrsten Szabatov, og 700 Kosaker. — Hans første militaire Operation var at lade Fæstningen Weischelmünde og Fahrwasser stærkt besætte,

og udsætte Poster ved Stranden, samt holde Communicationen med Königsberg fri. Flere Standsse blev anlagte, og svage Puncter befæstede.

Disse vidtløftige Væker udfordrede vist en betydelig Forsvarsmasse; dog saalænge enhver gjorde sin Skyldighed, saalænge Communicationen med Fahrwasser og Weichselmünde, ligesom hiin til Lands ved Mehring, var sikket, og saalænge der befæstede De Holm raadede for Weichsel og Saake, og Kalkskandsen understøttede Holm, vilde Erobringen medføre utallige Vanstueligheder for den sejer-vante Hær, da de Belejrede ikke manglede Hjælpe-midler, og havde Nyggen saa at sige fri. Angrebet fra Højene var den eneste frygtelige Punct.

Belejrerne vovede sig meget nær, og begyndte i Fæstningens Paasyn at forskandse sig, og grave. Man skjød ikke paa dem, deels fordi, sagde man, det var Folk fra Forstæderne der brugtes til Arbejdet, deels fordi man troede let at kunne tilintetgjøre disse Sandbassioner.

Kalkskandsen blev tagen fra Preusserne; Russerne gjorde dets første Prøvestykke: i et Udfald toge de Standsen igjen med Bajonetten og massakrerede alt.

Det respectableste Corps var Frijægerne til føds; de gjorde overordentlig Tjeneste, og vare en Skræk for Fjenden.

Belejrerne affkare Vandet; Møllerne flode. Gouverneuren befalede, at Hestemøller skulde sættes i Gang.

Skjertorsdag Kom. Denne Dag havde for Danzigerne noget frygteligt højtideligt. Paa en Skjertorsdag forefaldt det skrækkelige Blodbad i Barsskou med Russerne; paa en Skjertorsdag maatte Danzig overgive sig til Preussen. Dog paa denne Skjertorsdag skedte alene et stærkt Udfald tidligere om Morgenen, hvorved Fordelen blev paa de Besæjredes Side.

Fra Pillau ankom til Søes to Reservebatalioner til Forstærkning, og de franske Fanger bleve derimod bragte tilbage dertil.

I Slutningen af Marts blev Nehrung tagen, og med den Danzigs Hovedkilde, i Henseende til riske Fødevarer, Transporter, Forspand, og Landamqvem med Königsberg og Hovedarmeen. Nehrung er en lang-smal Jordtunge, der paa den ene

Side har Østersøen, og paa den anden det saakaldte friske Haff, som paa de smalleste Steder er 5 Mile bredt. Positionen er meget vigtig, og der var Kanoner og Mandskab nok. General Rouquet, som commanderede der, har lovet at ville retfærdiggjøre sig

Det ene Rygte fortrængte bestandigen det andet; snart vidste man, der kom en engelsk Flaade; snart skulde Beleirings-Corps't lide pinalig Mangel paa alt; snart var Fjendernes Beleirings-Skylt falsden Preusserne i Hænderne; snart havde de Svenske gjort et Udfald af Stralsund, slaget Mortier med hans Corps og bombarderet Stettin; snart var den ene Fjøj af den franske Hovedarmee slagen; snart vare Rufferne og Preusserne under Bestock trængte frem til Marienburg og Dirschau; og Rygtebærerne vidste alting fra første Haand.

(Fortsættes i næste Nummer.)

B o r g e r - B e n n e n .

No. 51.

Rittende Aargang.

Løverbagen den 19de December 1807.

Førlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

Danzigs Belejring i Aaret 1807.

(Fortsat. See No. 50.)

Magistraten befalede: at Husene skulde bedækkes med Røg, Jord og Bjelker; det blev ikke fulgt, deels fordi man ikke ventede noget Bombardement, deels fordi man paastod, at hin Belægning, ved indfaldende Regnvejr, vilde skade Bygningerne.

Mogistraten lod udgaae en anden Proclamation: hvorledes man skulde forholde sig naar Bomber faldt; den bevirkede saameget, at nogle af de Fornemme lode sig bygge Bombehuse. Det var tillige befalet, at der skulde være to Mand ved hvert Huus; men Befalingen blev ikke efterkommet, fordi alle ikke havde Tøne til at betale, da det var vanskeligt, at faae nogen til at opholde sig paa Tøge og Gavle.

Belejrerne anlagde en Skandse paa Tudenberg i Skotland, paa samme Sted, hvor Russerne i Aaret 1734 havde haft en Skandse. — I Aprils maaned gik mange Parlamentærer frem og tilbage. Ved en Fægtning afbrændte den skønne og velhavende Bye Münde, hvor Danzigerne plejede at tage ud til Fornsjøelse. Ringningen i de katolske Kirker blev forbuden, fordi man troede, at Præsterne gæve Belejrerne Tegn, naar der skulde ske Udfald. — Paa Stolzenberg anlagde Fjenden en ny Skandse. Generalen befalede, at al unyttig Skyden, og Krudtspilde skulde ophøre.

Natten imellem den 23 og 24 April Klokken halv eet ved klar Maanskin hørdes en Susen og Piben i Luften, som naar en Vind rejser sig; Ildkugler med lange Haler, Haubitsgranater og

Bomber fløj ind i Staden og huinede igiennem Luften. Død, Udelæggelse og Elendighed udbredte sig overalt. Født forlod deres Huse, og flygtede i hobetal til Langgarden og Niederstedt, Deele af Staden, som troedes meest sikke. Fjendens Ild, forenet med Ilden fra Borden og Bastionerne gav et Skuespil, som om Himmel og Jord skulde for-gaae.

Tjenestefolk, især Tjenestepiger, viste sig meget uforsagte. De gik til Byen og hentede fra Kjelderne det efterblevne Forraad, tillævede det, og bragde det til deres Herskaber. Kun faae af disse Mennesker bleve dræbte.

Priserne stige: saaledes kostede Drekjødet 6 Mk. og Smør 7 Mk. Pundet.

Den fjendtlige Ild rasede uafbrudt den 25de og 26de, Dag og Nat; Elendigheden og Udelæg-gelsen steg med hver Minut; man brækkede Stee-nene op af Gaderne og belagde Trapperne op til Husene med Røg.

Den 26 April kom Marskalk Lefevres Opfor- dring; hvori han blandt andet sagde: at han endnu ikke havde gjort Brug af alle sine Midler, at Gou- verneuren maatte tage de arme Indvaaneres Vel, og Udligeholdelsen af en af de vigtigste Stæder

i det preussiske Monarchie i Betragtning. — Gouverneuren afflog den, og anmærkede, at ingen Gouverneur bør laane Dre til Forslag, førend der i Fæstningsværkerne er skudt en Breche, hvorigjennem tolv Mand kunne gaae jemsides.

Under idelig Kanoneren, Udfald og Attaquer fik Aprils rædsomme Nætter og Dage omsider en Ende. Uagtet alle Fangne og Overløbere sagde, at Artilleristerne havde Befaling, at skaane Staden, og blot tilintetgjøre Værkerne, saa skedte dog vedvarende Skade paa Mennesker og Boliger. Mangelen tog til, Hestene styrtede een efter den anden, og Dødeligheden i Lazaretherne tiltog, uagtet det omhyggeligste Tilsyn, fordi de, der kom derind, vare haardt saarede. Med nogle Regimentter var Gouverneuren meget misfornøjet. Han besværede sig over de Gemene i en Parolebefaling af 29 April, hvori det hedde; at de vare løbne deres Vej som Skurke og Hundsvotte, og havde ikke tilbørligen understøttet Expeditionen. Han befalede General Homberger, at af de Fejge og Skurkerne skulde dannes et særdeles Corps, som saalænge skulde sættes paa de farligste Puncter, indtil ingen flere deraf vare tilbage, og at de skulde udmærkes, paa det at de Tapre kunde lære at

Kjende dem. Han betjende sig til Slutningen af de Udtryk: han havde hørt, at han var bleven heftig dadiet af nogle Erfeldmarskalker (unge Officerer) over en given Befaling. Da han havde al muelig Agtelse for store Genier og overordentlige Talenter, saa tilbød han disse Genier at tage hans Post, saasnart Kongen indvilligede det, men imidlertid forbød han al Raisonnement, thi Officeren kunde ikke give noget værre Exempel.

JudensKandsen gjorde forfærdelig Skade; der blev opløst et Batterie for at holde den i Respect. Den blev ogsaa ødelagt lige ned til Grunden; Belejrerne søgde at opføre den paa nye; de anlagde et Batterie neden ved Bjerget paa 3 Kanoner, hvilket atter i en Time blev fuldkastet.

Blandt flere Delæggelser i dette Tidrum, maa ikke glemmes at anføre Tabet af den smukke Allee ved Aller Gottes Engel, som bestod af en firrøbbelt Række af eensdannede hollandske Lindertræer, og som med store Bekostninger var anlagt paa en øde Slette af Flyvesand.

Efter de heftige Udfald og Attaker som kostede mange Mennesker, blev sluttet en Waabensstilstand

paa 4 Timer, for at begrave de Døde. I dette korte Tidrum syntes hele Danzig at være paa Beenene. Alt krob af sit Fædelukke. Man besøgte sine Baaninger, Frender og Venner, slæbde Fødevarer ud til Langgarden og Niederstedt, bragde flere Effecter i Sikkerhed; Boderne vare igjen aabne, man kjøbde og solgde.

Gouverneuren plejede at opholde sig i en Kasematte paa Hagelsberg, hvori ogsaa Parolen blev uddeelt. En Bombe slog ned i Kasematten, dræbde en General og en Adjutant, og saarede en tredje. Utallige Behrejdelseer væltede ned over Bygmesteren, der ikke havde forstaaet at opføre en bombefri Bygning.

Til dette smertelige Tab af General Laurens, der var meget elsket, kom imellem den 8de og 9de Maji det største, Staden kunde friste: Holm, den stærkt befæstede De, den eneste Punct, der endnu understøttede det desuden svækkede Samqvem med Königsberg og den store Armee, tabtes. Denne De har fuldkommen Communication med Staden og Fæstningsværkerne, og er blot ved Graveskillet derfra. Den har paa den ene Side Weichsel og paa den anden Laake. Den var i dens nuværende Tilstand

et frugtbart Land med fortræffelige Græsgange, Møller, Landbrugshuse og skjønne Bygninger, og tilhørte en Geheimraad Simson. Den var besat af 1500 Russer og et Compagni preussisk Artillerie, havde 15 Kanoner og 5 Haubitser, og store Forraad af Krudt og Kugler. Fienden maatte tage den, ligesom Nebrung, ligesom Besætningens Dine. Ryggen var dækket ved Staden, og Fronten ved Wichselmünde og Fahrwasser. 50 Badnere og 200 Franste erobrede Holm uden at miste een Mand; hele Besætningen blev deels nedfablet, deels fanget. Rygterne og Formodningerne om Warsagen til dette skammelige Tab vare mange. Badnerne paa Rode ligesom, at alle sov, da de kom der.

Med Tabet af dette Sted, samt Danzigs Forhaabninger, man troede ingen Rygter mere.

(Fortsattes i næste Nummer.)

Af Neue Feuerbrände. 1807. 7tes Hest.
Uddraget ved Collin.

Efterretning.

Formedelst Bombardementet, som i Septembers første Dage overgik Kjøbenhavn, og hvorved Selskabets Bogtrykkers Bolig blev lagt i Aske, gik en Uge forbi, hvori intet Nummer af Borgervennen udkom. For at indhente denne Mangel udgaaer i denne Uge tvende Nummere.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 17 Januarii 1808, da Herr Justitsraad Berners Bidrag indkommer.

B o r g e r = B e n n e n .

No. 52.

Nittende Aargang.

Løverdagen den 26de December 1807.

Forlagt af Understøttelses-Selskabet.

Trykt hos Matth. Joh. Sebbelow,
i St. Pederstræde No. 137.

A n n e l d e l s e .

Mandagen den 28 December om Eftermiddagen
Klokken 5 holdes General-Forsamling paa Prind-
sens Palai bag Slottet, og blive de for i Aar
om Vaan og Understøttelse indkomne Ansøgninger

foretagne. De Herrer Repræsentantere ville behøge at møde til bemeldte Tid.

Administrationen for det forenede Understøttelseselskab.

Chr. Thomsen. Stor. S. J. Cantor senior.

C. Købke.

Danzigs Besæjring i Maret 1807.

(Fortsat. See No. 51.)

Skadningen fra de fjendtlige Skandser vedblev at rase græffelig; man var endog ikke mere sikker i Langgarden og Niederstadt. Noa adskillige Steder opkom Ild, men den blev ved Borgernes Narvaagenhed og Raskhed snart slukket. Da Laboratoriet, som kort efter brændte, var i Fare, bragde en Borger under Granathagel med Livsfare Krudtet i Sikkerhed.

Den 12 Maji udkom en Proclamation om at levere Heste til Arbejderne, og for at transportere

de Blesserte; deri blev sagt, at Hjelpen var nær, og at man altsaa maatte fordoble sine Anstrængelser. Man lovede de Karle, som maatte blive saarede, Lægedom og Pleje, og Enkerne Underhold.

Nu lød overalt det Skrig, at en stor Flaade blev signalisert og seet. Der kom virkelig henimod 50 Skibe, som havde 20,000 Mand, hvoraf 12000 Russler ombord fra Pillau; men af deres Gjerninger fik man intet at see eller høre.

Den 14 og 15 Maji vare igjen meget blodige. Staden leed meget, og mange Menneſker dræbdes eller qvæstedes.

Der udkom en Befaling, at ingen maatte sælge fiendtlige Kugler til Indsmeltning, men skulde bringe dem til Løjhuset.

Den 18de om Aftenen Klokken 10 begyndte en skrækkelig Kanon- og Musket Ild. Hagelsberg blev angreben heftigere end nogensinde; femten franske Krigsfolk vare virkelig paa Spidsen, men bleve gjorte til Røger. Natten var frygtelig og mordisk; først henimod Kl. 6 om Morgenen ophørde Skydningen.

Den 19 Maji om Eftermiddagen kom hele Staden i Bevægelse; alle løbe paa Voldene, man saae et stort tremastet Skib for fulde Sejl,

efter Sigende en engelsk Fregat. Fra alle Bastioner, baade Belejrerne og de Belejrede, saavel som fra Skibet opstod en almindelig Ild. Røg og Damp opfyldte Luften. I en halv Time hørde man den skrækkeligste Kanonade og Fyren med Musketer, som man hørde og saae under hele Danzigs Belejring. Enden deraa var, at Skibet, som foruden Victualier skal have havt 150 Centner Krudt og 300,000 Rdlr. inde, faldt i de Franskes Hænder.

Hagelsberg vedblev bestandigen meest at være udsat for Angreb. Hele Stumper fløj i Luften. Den lignede tilsidst et Sold.

Den 21 Maji rykkede alle Kosakkerne og en Deel af Kavalleriet ud. Den store Slette ligetil Heubude var ligesom besaaet af Kæmpende. De sorte og røde Husarer udmærkede sig.

Denne levende Fægtning og frygtelige Kanonade udgjorde Beslutningen af Stormene og Angrebene paa Danzig. To Parlamentairer, een efter den anden, kom fort efter til Staden.

Rygtet gif, at en Waabensstilstand var sluttet; intet blev bekjendtgjort derom, man talede om Dvergivelse og Capitulation. Men melote sig i hundredevis om Passer; Lysten derover blev leveret

til Marskalk Lefevre, med den Erklæring, at Gou-
 vernementet ikke længer gav Passer. Parleментар-
 nerne vedbleve at v rles denne og næste Dag. Den
 23de henimod Aftenen lod den E terretning, at
 Kl. 12 om Natten skulde Fjendtlighederne igjen
 begynde. Alle Officerer og Commanderte maatte
 paa deres Poster; man talte om en almindelig
 Storm, og om et skrækkeligt Forsvar. Der hers-
 skede en ængstelig Forventning, og maaskee under
 hele Belejringen havde Danzigerne ikke saa frygte-
 lige Timer, som dem hvori de indtil Kl. 12 svæ-
 vede mellem Haab og Frygt. Klokken slog 12 og
 alt forblev roligt. Om hvad der egentligen skede,
 herskede den dybeste Taushed. Flere Fremmede,
 især fra Landet, fik Passer paategnede af Marskalk
 Lefevre, og rejste hurtiaen bort.

Den 25de Maji sat Formodningen en Capitulation udenfor al Tvivl; Bevægelsen var stor, paa
 alle Puncter blev ordnet og indpakked. Franske
 Officerer og Soldater kom i hobetal til Staden.
 De vare muntre og aarvaagne, men begik ingen
 Excesser. Des flere begik den danzigiske Pøbel, som
 ranede og stjal i Magaziner, i Løjhuset, ja staa-
 nede ikke engang Valisaderne paa Boldene. Endnu
 mere ydmygende var det, som foregik den 27 Maji,
 da Garnisonen skulde trække ud. Saasnart Dr-

det: Marsch hørdes, kastede nogle Tusinde deres Geværer, Kasketter, Patronasser, endog Mundesringer og løbe bort; adskillige Compagnier beholdt kun 5, 6 Mand tilbage; Officerernes Bønner og Trudslar besvarede de med Grovhed, saasom: — „ja, nu falde I os Kammerader, men før vare vi Hunde, da puffede I os i Ansigtet og i Mavnen, snød os for vor Ekhning,“ o. s. v.

Det fuldpropoede Lazaret blev tilbage. Alt skedte for at lindre de Ulykkeligss, Weners og Fjenders, Smærter. Indvøanerne leverede ideligen Pandager og Charpie dertil.

Antallet paa Rugler og Bomber, som kom i Bolden eller kreperte i Stadsgravene var ubyre; man antager at i de 28 Dage, Bombardementet varede, skulle være faldet halvsjerdssindstøve tusind Bomber.

Under Besæjringen var Gouvernøren nødt til at gjøre et Laan. Imod Slutningen gik endnu et, en Slaags Formuskat paa een Procent, i Gicere. Kjøbmændene fik Kammerbeviser for deres Leveringer.

N o g e t

o m

Luthers Værd og Fortjenester.

(Fortsat fra Nor 27.)

Mykonii Beretning om hvorledes
 Folk med Afladsbreve vilde skrifte
 for Luther, og denne ikke
 give dem Aflad.

Var 1518 kom Nogle med kjøbte Afladsbreve til
 Dr. Morten i Wittenberg, og skriftede for ham
 for at faae Syndsforladelse. Men da de foregave
 store Forbrudelser, og udlode sig med, at de hver
 ken vilde afstaae fra Egteløbsbrud, Horeri, Uag-
 ren, eller uretsfærdigt Gods og deslige Synd og
 Ondskab, vilde Doktoren, saasom de ikke gave
 Tegn til mindste Bod og Bedring, ikke meddele
 dem Aflad. Skriftebørnene beraabte sig paa deres
 Hævebrev og Tøkel's Raade og Aflad. Men Mor-
 ten brød sig ikke derom, og beraabte sig paa Spro-
 get: „Gjøre I ikke Omvendelse, skulle I alle lige-
 ledes omkomme.“ Og da han nu ikke vilde give
 dem Aflad, gik de igjen til Tøkel og beklagede sig
 for ham, hvorledes denne Augustinermunk ej vilde
 agte paa deres Brev. Tøkel, der opholdt sig i
 Tuttebach i Sachsen, blev meget forbittret over

denne uye Tidende, tog forfærdelig afsted, skjældte og forbandede grueligen paa Prædikestolen; og truede findst med Kjettermesterne, der til den Tid var Prædikemunkke. Og, for at indjage Skræk, lod han nogle Gange om Ugen antænde Ild paa Torvet, og viste dermed, hvorledes han af Paven havde Befaling at opbrænde de Kjettere, der satte sig op mod den Allerbhelligste, Paven og hans alerbhelligste Aflad.

(Fortsættes i næste Nummer.)

H. C. Michelsen,
Præst ved Holmens Menighed.

Kommissionen, som bestyrer Bladet, samles den 17 Januarii 1808, da Herr Justitsraad Berners Bidrag indkommer.